

Instytut Turystyki

Witold Bartoszewicz, Teresa Skalska

**Zagraniczna turystyka przyjazdowa
do Polski w 2010 roku**

Wykonano w Instytucie Turystyki na zlecenie
Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki,
w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej.
Temat nr 1.30.05(095) „Turystyka zagraniczna”

Instytut Turystyki sp. z o.o. 02-511 Warszawa, ul. Merliniego 9a
tel. (22) 844-63-47, fax. (22) 844-12-63
www.intur.com.pl; e-mail: it@intur.com.pl

Spis treści

WPROWADZENIE. CEL I ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA	7
CZĘŚĆ I. METODOLOGIA I CHARAKTERYSTYKA BADAŃ ZAGRANICZNEJ TURYSTYKI PRZYJAZDOWEJ	8
1. METODOLOGIA POLSKICH BADAŃ GRANICZNYCH	8
1.1. Losowanie próby	9
1.2. Organizacja i przebieg badań w 2010 roku	10
1.3. Szacowanie liczby przekroczeń granicy	17
1.4. Szacowanie przeciętnych wydatków	26
CZĘŚĆ II. TENDENCJE W TURYSTYCE ŚWIATOWEJ I EUROPEJSKIEJ	27
2. SYTUACJA OGÓLNA.....	27
3. TRENDY W TURYSTYCE EUROPEJSKIEJ W 2010 ROKU. PODSTAWOWE KRAJE RECEPCYJNE I GENERUJĄCE RUCH TURYSTYCZNY	29
CZĘŚĆ III. WYNIKI BADAŃ INSTYTUTU TURYSTYKI: STAN I TENDENCJE WIELOLETNIE.....	35
4. RUCH PRZYJAZDOWY DO POLSKI	35
5. WYDATKI CUDZOZIEMCÓW W POLSCE: WYNIKI BADAŃ I PODSTAWOWE TRENDY WIELOLETNIE	47
5.1. Przeciętne wydatki turystów	47
5.2. Wydatki według rodzajów i miejsca ponoszenia	53
5.3. Wydatki odwiedzających jednodniowych	59
5.4. Przychody dewizowe Polski z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej	64
6. CHARAKTERYSTYKA PRZYJAZDÓW TURYSTÓW DO POLSKI W 2010 ROKU	70
6.1. Cele pobytu.....	70
6.2. Długość pobytu.....	73
6.3. Organizacja podróży	74
6.4. Miejsca noclegów	75
6.5. Rozmieszczenie terytorialne zagranicznego ruchu turystycznego w Polsce.....	78
6.6. Charakterystyka demograficzna.....	81
6.7. Charakterystyka przyjazdów z wybranych krajów	83
6.8. Charakterystyka turystyki przyjazdowej do Polski w latach 2000-2010	104
7. SEGMENTY RYNKU.....	108
7.1. Uwagi ogólne	108
7.2. Przyjazdy w celach turystycznych (ok. 2,8 mln)	114
7.3. Wizyty u krewnych lub znajomych (2,25 mln)	117
7.4. Przyjazdy służbowe lub w interesach (ok. 3,1 mln).....	119
7.5. Przyjazdy na zakupy (ok. 1,3 mln).....	123
7.6. Cele zdrowotne (ok. 400 tys.)	125
8. PODSUMOWANIE	126
OMÓWIENIE STOSOWANYCH POJĘĆ.....	127
ANEKS. SZCZEGÓŁOWE TABELLE	129

Spis tabel

Tab. 1. Realizacja ankiet IT-TZ według miesięcy i przejść granicznych	11
Tab. 2. Realizacja ankiet IT-OJ według miesięcy i przejść granicznych	12
Tab. 3. Przykład uogólnienia wyników pomiaru: granica z Republiką Czeską, IV kw. 2010 r.	18
Tab. 4. Struktura ruchu osób i pojazdów według granic w latach 2008 - 2010.....	19
Tab. 5. Przyjazdy turystów zagranicznych na świecie według regionów.....	27
Tab. 6. Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie według regionów	28
Tab. 7. Przyjazdy turystów zagranicznych w Europie.....	29
Tab. 8. Wpływy z turystyki przyjazdowej w Europie	31
Tab. 9. PKB w Europie i ważnych krajów pozaeuropejskich – z prognozą do 2013 roku	32
Tab. 10. Indeks nastrojów w UE od września 2010 do kwietnia 2011 roku	33
Tab. 11. Przyjazdy do Polski w latach 2007-2010 (w tys.)	36
Tab. 12. Przyjazdy turystów do Polski w latach 2009 i 2010 (w tys.).....	37
Tab. 13. Przyjazdy turystów do Polski w latach 2000-2010 (w tys.)	38
Tab. 14. Liczba turystów zagranicznych i liczba noclegów w obiektach noclegowych.....	40
Tab. 15. Dynamika zmian liczby korzystających z bazy noclegowej w 2010 roku	40
Tab. 16. Dynamika zmian liczby noclegów w bazie noclegowej w 2010 roku.....	41
Tab. 17. Liczba turystów zagranicznych i udzielonych im noclegów w obiektach zakwaterowania zbiorowego w 2010 r.	41
Tab. 18. Liczba korzystających z obiektów zakwaterowania zbiorowego według województw	43
Tab. 19. Liczba turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego według najliczniej odwiedzanych powiatów.....	44
Tab. 20. Liczba noclegów turystów zagranicznych w obiektach noclegowych według powiatów.....	45
Tab. 21. Przeciętne wydatki turystów zagranicznych na terenie Polski w latach 2008-2010.....	50
Tab. 22. Struktura wydatków poniesionych przez turystów na terenie Polski w latach 2004-2010.....	54
Tab. 23. Struktura wydatków turystów poniesionych przed podróżą w latach 2004-2010	55
Tab. 24. Poziom i struktura wydatków poniesionych przed podróżą (wybrane kraje).....	56
Tab. 25. Przeciętne wydatki turystów w latach 2005-2010 według odwiedzanych województw	58
Tab. 26. Przeciętne wydatki turystów w latach 2005-2010 według odwiedzanych miast.....	59
Tab. 27. Przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych w latach 2004-2010.....	60
Tab. 28. Struktura wybranych rodzajów wydatków odwiedzających jednodniowych.....	61
Tab. 29. Cele przyjazdów odwiedzających jednodniowych w 2010 roku według granic z krajami	63
Tab. 30. Zakres poruszania się na terenie Polski odwiedzających jednodniowych w 2010.....	63
Tab. 31. Wielkość i struktura łącznych przychodów dewizowych Polski w latach 2008 -2010	66
Tab. 32. Skorygowane przychody dewizowe Polski w latach 2009-2010.....	68
Tab. 33. Przychody z tytułu przyjazdów cudzoziemców a wpływy z eksportu towarów i usług	69
Tab. 34. Cele pobytu w Polsce	71
Tab. 35. Struktura przyjazdów w interesach	73
Tab. 36. Długość pobytu w Polsce	74
Tab. 37. Sposób organizacji podróży	74
Tab. 38. Główne miejsca noclegów.....	76
Tab. 39. Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy.....	77
Tab. 40. Dane demograficzne turystów zagranicznych.....	81
Tab. 41. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów – cz.1	130
Tab. 42. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów – cz.2	132
Tab. 43. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów – cz.3	134
Tab. 44. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów – cz.4	136

Spis rysunków

Rys. 1. Przykład wypełnionego arkusza sprawozdawczego.....	16
Rys. 2, 3. Przykłady podsumowania pomiarów z punktu przekraczania granic.....	17
Rys. 4. Schemat uogólnienia wyników pomiaru	19
Rys. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. Godzinowy rozkład ruchu na granicach	21
Rys. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18. Tygodniowy rozkład ruchu na granicach	24
Rys. 19. Zmiany przyjazdów turystów do Polski (kwartał do odp. kwartału poprzedniego roku).....	39
Rys. 20. Liczba korzystających z bazy noclegowej w latach 2000 - 2010.....	40
Rys. 21. Średnie miesięczne kursy USD i EUR w latach 2000-2010 i w 2010 roku szczegółowo.....	47
Rys. 22. Przeciętne wydatki turystów na osobę w 2010 roku w USD (według krajów)	48
Rys. 23. Przeciętne wydatki turystów na dzień pobytu w 2010 roku (w USD) – według krajów.....	49
Rys. 24. Zmiany wielkości przeciętnych wydatków nierezydentów w latach 2002-2010	51
Rys. 25. Wydatki turystów w 2010 roku według celu podróży (w USD na osobę)	51
Rys. 27. Wydatki turystów w 2010 roku według sposobu organizacji podróży (w USD na osobę)	52
Rys. 28. Struktura wydatków poniesionych przez turystów na terenie Polski w latach 2008-2010.....	54
Rys. 29. Łączne wydatki na podróż poniesione przez turystów odwiedzających Polskę w 2010 roku....	56
Rys. 30. Przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych w 2010 roku według krajów (w USD)....	60
Rys. 31. Struktura wydatków odwiedzających jednodniowych w latach 2009-2010 (w %)	61
Rys. 32. Zmiany przeciętnych wydatków odwiedzających jednodniowych w latach 1999-2010.....	62
Rys. 33. Zmiany wielkości wydatków odwiedzających jednodniowych w latach 2009-2010.....	62
Rys. 34. Łączne przychody Polski z tytułu przyjazdów cudzoziemców w latach 1997-2010	66
Rys. 35. Łączne przychody dewizowe Polski z tytułu przyjazdów cudzoziemców według kwartałów	66
Rys. 36. Struktura przychodów dewizowych w latach 2009 - 2010 według grup krajów.....	67
Rys. 37. Udział przychodów z turystyki w wartości eksportu towarów i usług (w %)	69
Rys. 38. Cele pobytu w latach 2007-2010.....	70
Rys. 39. Zróżnicowanie celów pobytu zależnie od środka transportu.....	72
Rys. 40. Zróżnicowanie form turystyki biznesowej zależnie od środka transportu	72
Rys. 41. Sezonowe zróżnicowanie celów pobytu	72
Rys. 42. Zróżnicowanie formy organizacyjnej przyjazdu zależnie od środka transportu	74
Rys. 43. Charakterystyka turystów korzystających z usług biur podróży	75
Rys. 44. Charakterystyka turystów korzystających z hoteli, moteli lub pensjonatów.....	76
Rys. 45. Struktura wieku turystów zagranicznych w 2010 roku	81
Rys. 46. Charakterystyka turystów należących do skrajnych grup wieku.....	82
Rys. 47. Profil turystów ogółem.....	84
Rys. 48. Profil turystów z Niemiec	85
Rys. 49. Profil turystów z Ukrainy	86
Rys. 50. Profil turystów z Białorusi	87
Rys. 51. Profil turystów z Litwy	88
Rys. 52. Profil turystów z Rosji	89
Rys. 53. Profil turystów z Republiki Czeskiej	90
Rys. 54. Profil turystów ze Słowacji	91
Rys. 55. Profil turystów z Wielkiej Brytanii	92
Rys. 56. Profil turystów ze Szwecji	93
Rys. 57. Profil turystów ze Stanów Zjednoczonych.....	94
Rys. 58. Profil turystów z Włoch	95
Rys. 59. Profil turystów z Francji.....	96

Rys. 60. Profil turystów z Holandii	97
Rys. 61. Profil turystów z Austrii	98
Rys. 62. Profil turystów z Danii	99
Rys. 63. Profil turystów z Irlandii	100
Rys. 64. Profil turystów z Norwegii	101
Rys. 65. Profil turystów z Belgii	102
Rys. 66. Profil turystów z Hiszpanii.....	103
Rys. 67. Zmiany długości pobytu w Polsce.....	104
Rys. 68. Turystyka i wypoczynek – trendy wieloletnie.....	105
Rys. 69. Interesy lub sprawy służbowe – trendy wieloletnie.....	105
Rys. 70. Zakupy – trendy wieloletnie	106
Rys. 71. Przyjazdy zorganizowane z udziałem biur podróży – trendy wieloletnie	106
Rys. 72. Korzystający z bazy hotelowej – trendy wieloletnie	107
Rys. 73. Wiek do 35 lat – trendy wieloletnie	107
Rys. 74. Przyjazdy turystów według podstawowych celów pobytu	109
Rys. 75. Wydatki turystów w 2010 roku, poniesione w Polsce i przed podróżą.....	111
Rys. 76. Struktura łącznych wydatków poniesionych przez turystów w latach 2009-2010 w podziale na podstawowe segmenty rynku	112
Rys. 77. Znaczenie najważniejszych segmentów rynku turystyki przyjazdowej do Polski	113
Rys. 78. Przeciętne wydatki turystów na osobę i dzień pobytu w latach 2002-2010 według segmentów	113
Rys. 79. Przeciętne wydatki osób deklarujących cele typowo turystyczne	115
Rys. 80. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie typowej turystyki.....	116
Rys. 81. Wydatki osób deklarujących cele typowo turystyczne – struktura rodzajowa	117
Rys. 82. Przeciętne wydatki osób deklarujących odwiedziny u krewnych i znajomych.....	118
Rys. 83. Wydatki osób deklarujących odwiedziny u krewnych i znajomych jako cel podróży – struktura rodzajowa (2009-2010).....	119
Rys. 84. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie odwiedziny krewnych i znajomych.....	119
Rys. 85. Przeciętne wydatki turystów deklarujących interesy lub sprawy służbowe jako cel podróży – wybrane kraje	121
Rys. 86. Wydatki osób deklarujących interesy lub sprawy służbowe – struktura rodzajowa (2009-2010).....	122
Rys. 87. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie turystyki służbowej	123
Rys. 88. Przeciętne wydatki osób deklarujących zakupy jako cel podróży – wybrane kraje	124
Rys. 89. Wydatki osób deklarujących zakupy – struktura rodzajowa (2009-2010)	124
Rys. 90. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie zakupy	125

Spis map

Mapa 1. Liczba turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych.....	43
Mapa 2. Liczba noclegów turystów zagranicznych w obiektach noclegowych	43
Mapa 3. Liczba korzystających z obiektów noclegowych według powiatów w 2010 roku	46
Mapa 4. Przyjazdy turystów zagranicznych według województw w 2010 roku	78
Mapa 5. Rozmieszczenie terytorialne zagranicznego ruchu turystycznego według celów pobytu	79
Mapa 6. Korzystający z usług biur podróży lub rezerwacji.....	79
Mapa 7. Korzystający z obiektów zakwaterowania zbiorowego.....	79
Mapa 8. Przyjazdy do większych miast Polski w 2010 roku.....	80

WPROWADZENIE. CEL I ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA

Badania przyjazdowej turystyki zagranicznej do Polski są prowadzone przez Instytut Turystyki sp. z o.o. w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej; finansują je Ministerstwo Sportu i Turystyki oraz Narodowy Bank Polski.

Przedmiotem tych badań są: charakterystyka turystów zagranicznych odwiedzających Polskę, charakterystyka ich pobytu w Polsce oraz określenie wielkości i struktury wydatków poniesionych w Polsce przez odwiedzających jednodniowych i turystów.

Uzyskane wyniki stanowią bazę źródłową do szczegółowych analiz turystyki przyjazdowej pod kątem: krajów pochodzenia turystów, poszczególnych segmentów rynku, regionalnego zróżnicowania turystyki itp. Dzięki cykliczności badań możliwa jest obserwacja wieloletnich trendów. Badanie wydatków służy ponadto do oszacowania wpływów z turystyki przyjazdowej (m.in. dla potrzeb bilansu płatniczego zestawianego przez NBP) i wykonywania analiz na potrzeby rachunku satelitarnego turystyki. Wyniki badań wykorzystuje się też do przygotowywania materiałów dla międzynarodowych organizacji zajmujących się statystyką turystyki, jak Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO) oraz Eurostat.

Do 2001 roku wyniki badań przedstawiano w dwu odrębnych publikacjach: jedna poświęcona była wydatkom cudzoziemców, druga zaś – szczegółowej charakterystyce przyjazdów turystów do Polski. Od 2002 roku wyniki całości badań ankietowych zrealizowanych w ramach tematu „Turystyka zagraniczna” omawiamy w jednej publikacji.

Pierwsza część jest poświęcona zagadnieniom metodologicznym. Od 2007 roku zmieniamy organizację i przebieg badań, w związku z tym informujemy o podstawowych założeniach zmodyfikowanej metody wdrożonej w 2007 i rozwijanej w 2009 roku i kierunkach jej rozwoju w przyszłości. W drugiej części omawiamy tendencje w turystyce światowej i europejskiej (międzynarodowy ruch turystyczny i nowe zjawiska w turystyce europejskiej w 2009 r.).

Prezentacja wyników badań Instytutu Turystyki zawarta w trzeciej części koncentruje się na omówieniu rezultatów uzyskanych w 2009 roku na tle wyników badań z poprzednich lat. Również w analizie danych GUS o korzystających z bazy noclegowej, posługujemy się trendami wieloletnimi.

Szczegółowo omówiono następujące zagadnienia: cele pobytu w Polsce, długość pobytu, formę organizacyjną przyjazdów, wykorzystywaną bazę noclegową, sposoby spędzania czasu, odwiedzane regiony i miasta, środki transportu i cechy demograficzne turystów. W rozdziałach poświęconych wydatkom określono przychody dewizowe Polski z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej na podstawie analizy wielkości wydatków turystów zagranicznych i odwiedzających jednodniowych oraz strukturę wydatków według podstawowych grup (noclegi, wyżywienie, usługi rekreacyjne, zakupy oraz inne wydatki), z uwzględnieniem kraju zamieszkania cudzoziemców, długości i celu wizyty, typu wykorzystywanej bazy noclegowej, miejsca pobytu i innych zmiennych. Szczególną uwagę poświęciliśmy segmentacji rynku według głównego celu przyjazdu i najważniejszych krajów generujących ruch turystyczny do Polski.

Publikację zamyka aneks tabelaryczny ze szczegółowymi danymi charakteryzującymi przyjazdy z 21 krajów.

CZĘŚĆ I. METODOLOGIA I CHARAKTERYSTYKA BADAŃ ZAGRANICZNEJ TURYSTYKI PRZYJAZDOWEJ

1. Metodologia polskich badań granicznych

W Polsce regularne badania sondażowe na przejściach granicznych prowadzi Instytut Turystyki. Realizując badania wśród turystów i odwiedzających jednodniowych, Instytut Turystyki od 2007 roku posługuje się dwiema ankietami:

- IT-TZ, przeznaczoną dla turystów (osób korzystających na terenie Polski przynajmniej z jednego noclegu), ukierunkowaną w jednej części na badanie celów, motywów i form przyjazdów do Polski, w drugiej – na badanie wydatków poniesionych w związku z pobytem w Polsce, zarówno na terenie naszego kraju, jak i przed podróżą,
- IT-OJ, dla odwiedzających jednodniowych, dostosowaną do charakteru ich pobytu w Polsce (znaczący udział przyjazdów na zakupy).

Brak kontroli na granicach wewnętrznych strefy Schengen sprawił, że opracowaliśmy własną metodę, która musi zastąpić rejestry ruchu sporządzane dotąd przez Straż Graniczną. Wdrażana od 2007 roku nowa metoda obserwacji i pomiaru ruchu na granicach, w następnych latach była już podstawowym źródłem informacji o wielkości międzynarodowego ruchu turystycznego. Rezultatem zliczania ruchu na granicach – i źródłem późniejszych analiz i oszacowań – są wypełnione zestawienia zbiorcze ZAG.

Ankieta IT-TZ (charakterystyka turystów zagranicznych)

Ankieta jest kompilacją dwóch ankiet stosowanych do 2006 roku. Na charakterystykę turysty i jego przyjazdu do Polski składają się: kraj stałego zamieszkania, główny cel przyjazdu, forma organizacyjna podróży (indywidualnie, grupowo, z biurem podróży), rodzaj bazy noclegowej wykorzystywanej w Polsce, długość pobytu (mierzona liczbą noclegów), liczba noclegów w odwiedzanych województwach i większych miastach. Konstrukcja ankiety pozwala na powiązanie informacji o odwiedzanych województwach i liczbie noclegów z rodzajem bazy noclegowej. Zbiera się także podstawowe dane demograficzne (płeć i wiek) i dane o środkach transportu.

W części dotyczącej wydatków – zarówno turystów, jak i odwiedzających jednodniowych – od wielu lat stosuje się zasadę, że na pytania odpowiada osoba bądź grupa osób wspólnie ponoszących wydatki w czasie pobytu w Polsce i dysponujących przez ten czas wspólnym budżetem (w jęz. angielskim nazywana często *travelling party*). Taki sposób badania dopuszczany jest w zaleceniach metodologicznych UNWTO¹, jak również stosowany w innych krajach, zarówno europejskich, jak i pozaeuropejskich. Istotną z punktu widzenia metodologii badań wydatków zasadą ustalania ich wielkości jest pytanie w pierwszym rzędzie o całą pozostawioną w Polsce sumę, a następnie o szacunkowy podział ogółu wydatków na grupy wymienione w ankiecie.

Zgodnie z zaleceniami UNWTO, w badaniu Instytutu Turystyki z grupy wydatków na turystykę wyłączono: a) zakupy w celach handlowych, tj. w celu odsprzedania, b) inwestycje kapitałowe dokonywane na terenie odwiedzanego kraju, c) darowizny gotówkowe na rzecz krewnych i znajomych, a także darowizny dla instytucji. Ta pierwsza grupa wydatków może być wyłączona zarówno za pomocą pytania o główne cele przyjazdu do Polski, jak i o rodzajową strukturę wydatków. Ankieta pozwala także na wyodrębnienie wydatków na transport

¹ *Collection of Tourism Expenditure Statistics. A Technical Manual.* WTO Madryt 1995, s. 37.

międzynarodowy (zgodnie z zaleceniami MFW).

Badanie umożliwia identyfikację respondentów ze względu na sposób organizacji podróży i stopień zaangażowania organizatorów turystyki. Dzięki temu można w przybliżeniu oszacować wartość usług sprzedawanych w formie pakietów w miejscu zamieszkania turystów. Wynika to z treści pytania, w którym poproszono turystów o podjęcie próby określenia wysokości wydatków poniesionych przed podróżą i ich podziału na trzy podstawowe kategorie: koszty zakupu całego pakietu bądź przedpłaty na część usług, koszty transportu, inne wydatki.

Należy jednak pamiętać, że dane o wydatkach ponoszonych przed podróżą nie są w pełni miarodajne. W tej grupie wydatków znalazły się bowiem zarówno kwoty, które wpłynęły pośrednio do Polski poprzez biura podróży i polskich przewoźników, jak i te, które pozostały za granicą (koszty usług transportowych zakupionych u obcych przewoźników, prowizje zagranicznych biur podróży itp.). A zatem uzyskane dane nie pozwalają wyodrębnić tej części wydatków, która jest przeznaczona na pokrycie kosztów świadczenia usług na terenie Polski. Nie dają również odpowiedzi na pytanie o strukturę pakietów.

Osoby, które przyjechały indywidualnie i nie korzystały z usług pośredników, oraz te, które korzystały jedynie z pośrednictwa w rezerwacji, poproszone zostały o dokonanie podziału wydatków poniesionych na terenie Polski na sześć podstawowych rodzajów (w tym: noclegi, wyżywienie, transport, usługi rekreacyjne). Badanie umożliwia także dalszy podział wydatków na wyżywienie (z wyodrębnieniem usług gastronomicznych) oraz transport (z wyodrębnieniem kosztów zakupu paliw oraz biletów).

Ankieta IT-OJ (charakterystyka pobytu w Polsce i wydatki poniesione przez odwiedzających jednodniowych na terenie Polski)

W badaniu przeprowadzonym w 2010 roku posłużono się takim samym kwestionariuszem badawczym przeznaczonym dla odwiedzających jednodniowych jak w poprzednim roku. Ma on przede wszystkim na celu ustalenie łącznych wydatków tej grupy nierezydentów. Na podstawie uzyskanych danych możliwy jest także podział wydatków na wyżywienie (w tym na zakup usług gastronomicznych), transport (w tym na zakup paliw i biletów), usługi rekreacyjne, zakupy (w tym: na własne potrzeby i w celu odsprzedania) oraz inne wydatki. Pozwala to na ujawnienie wielkości zakupów, a co za tym idzie, oszacowanie udziału wydatków na zakupy w strukturze wydatków ogółem. Pozwala również na wyłączenie – zgodnie z zaleceniami UNWTO – zakupów w celach handlowych (tj. w celu odsprzedania) z grupy wydatków na turystykę. Dzięki temu można skorygować sposób liczenia łącznych przychodów dewizowych i dostosować go w pełni do wymagań metodologicznych UNWTO. Od 2007 roku ankieta zawiera pytania charakteryzujące sposób podróżowania na terenie Polski: „Czy wjeżdżając na teren Polski korzystał(a) Pan/Pani z tego samego przejścia granicznego co obecne?” i „Jak daleko od przejścia granicznego Pan/Pani podróżował(a) na terenie Polski?”

1.1. Losowanie próby

a) Przejścia graniczne /punkty przekraczania granic (wymiar przestrzenny)

Przy realizacji badań granicznych trzeba uwzględnić znaczną liczbę punktów przekraczania granic – Polska ma długą granicę lądową. To bardzo utrudnia dobór próby i realizację badań, pewnym ułatwieniem jest duża koncentracja ruchu. Na podstawie danych Straży Granicznej wiemy, że 2007 roku połowa przejść obsłużyła 0,1% cudzoziemców, a 14 przejść – ponad połowę (51,1%) całego ruchu z zagranicy, przy czym w tej czołowej czternastce było tylko jedno przejście na wschodzie i jeden port lotniczy (Okęcie).

Na potrzeby obu zadań (liczenie ruchu i badania ankietowe), podobnie jak poprzednio

stosuje się schemat losowania warstwowego i dwustopniowego.

Kategoryzujemy punkty przekraczania granic wg typu (drogowe, lotnicze itp.), kierunku (wschód, zachód, południe) i statusu prawnego (granica wewnętrzna i zewnętrzna w sensie Schengen). Na podstawie tych kategorii dokonuje się warstwowego losowania punktów przekraczania granicy.

Dane do losowania pobierane są z rejestrów Straży Granicznej (ostatnie pełne dane: za 2007 rok). Jako kryterium zakwalifikowania do procedury losowania przyjęto wielkość ruchu (odrębnie dla każdej warstwy). W 2007 roku około 90% ruchu zanotowano na 50 przejściach, dlatego liczne przejścia o małym natężeniu ruchu można bez większych strat pominąć. Im większy ruch na danym przejściu tym większa szansa na trafienie do próby.

Podczas przeciętnej tury badań pracuje się na 30-40 punktach przekraczania granic.

b) Czas pomiaru (wymiar czasowy)

W celu dokonania pomiaru ruchu granicznego wyznacza się – odrębnie dla każdej tury – pewną liczbę „wacht” (półgodzinne odcinki czasowe – jeśli niekiedy są dłuższe, to z powodu bardzo nikłego ruchu w danym punkcie lub czasie), przy przestrzeganiu zasady równych interwałów między pomiarami. Zaleca się, aby podczas kolejnych dni pracy zmieniać godzinę rozpoczęcia obserwacji. Podczas przeciętnej tury badań w punkcie przekraczania granic pomiar ruchu dokonuje się podczas 6-16 wacht w ciągu 2-4 dni².

Od 2008 roku nowa sytuacja na granicach wewnętrznych strefy Schengen utrudniła dostęp do osób przekraczających granicę, co sprawia, że zasada losowego wyboru respondentów na tych granicach została poważnie ograniczona. Element losowy zapewniony jest przez omówione wyżej losowanie przejść. Ponadto stosuje się następujące reguły, mające na celu zróżnicowanie badanych grup respondentów:

- proporcjonalne, zależne od wielkości ruchu, określenie liczby ankiet do zrealizowania na danym przejściu;
- wyznaczenie limitów ankiet IT-TZ do zrealizowania z mieszkańcami krajów sąsiedzkich,
- przestrzeganie zasady „co który”.

1.2. Organizacja i przebieg badań w 2010 roku

Badania realizowano w punktach przekraczania granic (na granicy wewnętrznej strefy Schengen) lub na przejściach granicznych (na granicy wewnętrznej strefy Schengen, czyli granicy z Rosją, Białorusią i Ukrainą). Ankieterzy rozdawali kwestionariusze (w dziesięciu wersjach językowych) cudzoziemcom opuszczającym nasz kraj. Każdy rodzaj ankiety wręcza się niezależnie różnym respondentom. Badaniem objęte są osoby w wieku 15 i więcej lat.

Podczas przeciętnej tury badań w punkcie przekraczania granicy (i w jego okolicach) badania ankietowe prowadzi się w ciągu 2-5 dni, równoległe z pomiarem ruchu.

W 2010 roku na polskich przejściach granicznych przeprowadzono osiem tur badań, które przypadły na dziewięć miesięcy: luty, marzec, kwiecień, maj, czerwiec, sierpień, wrzesień, listopad i grudzień. Pierwszą turę badań przeprowadzono w dniach od 27 lutego do 9 marca, drugą od 27 marca do 5 kwietnia, trzecią – 18-28 maja, czwartą – 15-24 czerwca, piątą – 10-19 sierpnia, szóstą – 16-25 września, siódmą – 9-20 listopada, ósmą – 7-17 grudnia. Każda tura badań obejmowała od 30 do 34 przejść granicznych. Łącznie w ciągu całego roku prowadzono badania na 67 przejściach. Dwie tury badań przypadające na każdy kwartał umożliwiają określenie poziomu wydatków turystów, a w konsekwencji oszacowanie wpływów z poszczególnych rynków zarówno w całym roku, jak i według kwartałów.

² Czas realizacji całej tury badań jest dłuższy – około 10 dni.

Tab. 1. Realizacja ankiet IT-TZ według miesięcy i przejść granicznych

Granica	marz/ kwie	maj	czer	sierp	wrz	list	gru	Ogółem
Białoruś	145	101	90	122	85	147	120	810
Czechy	130	190	141	165	165	210	246	1247
Lotnicze	715	711	701	700	621	552	607	4607
Litwa	80	40	70	30	50	50	40	360
Morskie	101	100	130	130	60	120	110	751
Niemcy	340	240	245	245	271	330	370	2041
Rosja	30	17	10	10	15	25	23	130
Słowacja	106	70	90	95	103	135	115	714
Ukraina	131	130	159	172	110	130	140	972
Ogółem	1778	1599	1636	1669	1480	1699	1771	11632
Przejście graniczne	marz/ kwie	maj	czer	sierp	wrz	list	gru	Ogółem
Boboszków	25	30	30	30	0	10	0	125
Bobrowniki	50	60	0	60	0	30	0	200
Barwinek	42	0	0	0	43	0	40	125
Budzisko	80	0	80	0	80	80	0	320
Bezledy	41	0	40	41	51	0	0	173
Cieszyn-Boguszowice	100	140	140	140	130	140	130	920
Chyżne	60	70	70	71	70	70	90	501
Choczołów	20	0	20	20	0	30	40	130
Dorohusk	51	70	70	70	0	70	0	331
Gdynia - port	0	5	0	0	5	0	5	15
Gubinek	0	90	0	0	90	0	90	270
Gdańsk-Rębiechowo	5	0	5	5	0	5	0	20
Gronowo	0	47	0	0	0	42	40	129
Hrebenne	40	0	50	50	40	0	60	240
Jakuszyce	40	0	30	0	40	0	40	150
Jędrzychowice	0	100	100	0	0	100	0	300
Jurgów	0	0	25	0	0	25	0	50
Kraków-Balice	10	10	10	10	10	5	10	65
Kuźnica Białostocka	60	80	0	33	80	80	0	333
Kukuryki	0	30	35	35	0	0	50	150
Kołbaskowo	64	0	80	80	80	0	0	304
Krajnik Dolny	119	0	0	120	0	90	0	329
Kostrzyń	130	100	0	0	100	0	100	430
Katowice (lot)	5	5	5	0	5	0	7	27
Kudowa-Słone	0	100	0	90	0	50	90	330
Korczowa	70	70	0	0	70	0	70	280
Lubawka	0	20	0	20	0	20	0	60
Leluchów	0	20	0	30	0	30	0	80
Łęknica	70	0	0	0	130	0	120	320
Łysa Polana	40	0	0	0	41	0	0	81
Lubieszyn	0	0	0	0	120	90	0	210
Marklowice	0	30	0	0	30	0	30	90
Medyka	70	90	100	102	90	90	90	632

Granica	marz/ kwie	maj	czer	sierp	wrz	list	gru	Ogółem
Nowe Chałupki	55	70	0	0	70	0	70	265
Niedzica	30	0	0	0	30	0	0	60
Ogrodniki	20	40	40	40	0	0	80	220
Olszyna	80	100	0	80	0	80	0	340
Osinów Dolny	0	0	141	0	140	0	0	281
Paczków	20	0	0	10	0	10	0	40
Pietrowice Głubczyce	0	0	40	30	0	40	0	110
Porajów-Hradek	100	0	0	0	0	0	0	100
Pietraszyn	0	0	0	0	10	0	20	30
Poznań-Ławica	0	5	0	5	5	0	0	15
Połowce	21	0	30	0	20	0	30	101
Przewóz	0	0	21	20	0	0	30	71
Radomierzycze	30	20	20	0	0	0	0	70
Rosówek	0	30	30	30	20	0	0	110
Świnoujście (drog.)	0	0	0	0	0	0	5	5
Słubice	0	0	0	0	0	0	90	90
Sieniawka	50	0	40	40	0	30	0	160
Świnoujście	5	0	5	5	0	5	0	20
Sławatycze	0	0	30	0	30	0	30	90
Świecko	80	151	130	130	110	130	120	851
Terespol	80	0	60	60	0	60	60	320
Tumaczów	0	0	0	0	0	0	20	20
Okęcie	15	20	15	15	21	9	13	108
Winiarczykówka	0	0	20	0	0	20	0	40
Wrocław-Strachowice	5	5	5	5	0	5	5	30
Zawidów	0	0	25	0	0	0	0	25
Zgorzelec	50	0	0	70	0	50	70	240
Zosin	0	30	0	30	0	30	30	120
Zasieki	0	0	0	0	70	0	71	141
Zwardoń	0	20	0	21	0	0	40	81

Tab. 2. Realizacja ankiet IT-OJ według miesięcy i przejść granicznych

Granica	marz/ kwie	maj	czer	sierp	wrz	list	gru	Ogółem
Białoruś	211	170	155	188	130	170	170	1194
Czechy	340	390	265	320	280	270	400	2265
Lotnicze	40	45	40	40	41	24	35	265
Litwa	100	40	120	40	80	80	80	540
Morskie	5	5	5	5	5	5	5	35
Niemcy	673	591	562	570	860	570	696	4522
Rosja	41	47	40	41	51	42	40	302
Słowacja	192	110	135	142	184	175	210	1148
Ukraina	231	260	220	252	200	190	250	1603
Ogółem	1833	1658	1542	1598	1831	1526	1886	11874

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Przejście graniczne	marz/ kwie	maj	czer	sierp	wrz	list	gru	Ogółem
Boboszków	25	30	30	30	0	10	0	125
Bobrowniki	50	60	0	60	0	30	0	200
Barwinek	42	0	0	0	43	0	40	125
Budzisko	80	0	80	0	80	80	0	320
Bezledy	41	0	40	41	51	0	0	173
Cieszyn-Boguszowice	100	140	140	140	130	140	130	920
Chyżne	60	70	70	71	70	70	90	501
Chochołów	20	0	20	20	0	30	40	130
Dorohusk	51	70	70	70	0	70	0	331
Gdynia - port	0	5	0	0	5	0	5	15
Gubinek	0	90	0	0	90	0	90	270
Gdańsk-Rębiechowo	5	0	5	5	0	5	0	20
Gronowo	0	47	0	0	0	42	40	129
Hrebenne	40	0	50	50	40	0	60	240
Jakuszyce	40	0	30	0	40	0	40	150
Jędrzychowice	0	100	100	0	0	100	0	300
Jurgów	0	0	25	0	0	25	0	50
Kraków-Balice	10	10	10	10	10	5	10	65
Kuźnica Białostocka	60	80	0	33	80	80	0	333
Kukuryki	0	30	35	35	0	0	50	150
Kołbaskowo	64	0	80	80	80	0	0	304
Krajnik Dolny	119	0	0	120	0	90	0	329
Kostrzyń	130	100	0	0	100	0	100	430
Katowice (lot)	5	5	5	0	5	0	7	27
Kudowa-Słone	0	100	0	90	0	50	90	330
Korczowa	70	70	0	0	70	0	70	280
Lubawka	0	20	0	20	0	20	0	60
Leluchów	0	20	0	30	0	30	0	80
Łęknica	70	0	0	0	130	0	120	320
Łysa Polana	40	0	0	0	41	0	0	81
Lubieszyn	0	0	0	0	120	90	0	210
Marklowice	0	30	0	0	30	0	30	90
Medyka	70	90	100	102	90	90	90	632
Nowe Chałupki	55	70	0	0	70	0	70	265
Niedzica	30	0	0	0	30	0	0	60
Ogrodniki	20	40	40	40	0	0	80	220
Olszyna	80	100	0	80	0	80	0	340
Osinów Dolny	0	0	141	0	140	0	0	281
Paczków	20	0	0	10	0	10	0	40
Pietrowice Głubczyce	0	0	40	30	0	40	0	110
Porajów-Hradek	100	0	0	0	0	0	0	100
Pietraszyn	0	0	0	0	10	0	20	30
Poznań-Ławica	0	5	0	5	5	0	0	15
Połowce	21	0	30	0	20	0	30	101
Przewóz	0	0	21	20	0	0	30	71
Radomierzyce	30	20	20	0	0	0	0	70

Przejście graniczne	marz/ kwie	maj	czer	sierp	wrz	list	gru	Ogółem
Rosówek	0	30	30	30	20	0	0	110
Świnoujście (drog.)	0	0	0	0	0	0	5	5
Słubice	0	0	0	0	0	0	90	90
Sieniawka	50	0	40	40	0	30	0	160
Świnoujście	5	0	5	5	0	5	0	20
Sławatycze	0	0	30	0	30	0	30	90
Świecko	80	151	130	130	110	130	120	851
Terespol	80	0	60	60	0	60	60	320
Tłumaczów	0	0	0	0	0	0	20	20
Okęcie	15	20	15	15	21	9	13	108
Winiarczykówka	0	0	20	0	0	20	0	40
Wrocław-Strachowice	5	5	5	5	0	5	5	30
Zawidów	0	0	25	0	0	0	0	25
Zgorzelec	50	0	0	70	0	50	70	240
Zosin	0	30	0	30	0	30	30	120
Zasieki	0	0	0	0	70	0	71	141
Zwardoń	0	20	0	21	0	0	40	81

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Szczegółowe zasady organizacji pracy najlepiej przedstawić cytując fragment instrukcji dla wykonawców badań.

„A. Organizacja pracy przy pomiarze ruchu

1. Zakres godzin w których można pracować na granicy to ok. 6 (rano) do 22 (wieczorem). Na b. dużych przejściach (Cieszyn Boguszowice, Medyka, lotniska) możliwe jest wydłużenie zakresu godzin pracy (od ok. 4-5 do 23-24).
2. Minimalny czas dyżuru na przejściu drogowym wynosi 8-10 godzin dziennie (tak, żeby średnia ze wszystkich dni pracy z danej granicy wyniosła ok. 9h). „Dyżur” to okres od rozpoczęcia pierwszego zliczania do zakończenia ostatniego zliczania danego dnia z wymaganymi przerwami pomiędzy zliczeniami.
3. Bardzo ważne jest natomiast, żeby te 8-10 godzin przebywania na granicy ZRÓŻNICOWAĆ GODZINOWO jak najbardziej w każdy dzień pracy. Przykładowo (dla 3 dni pracy na danej granicy).
 - a) 1 dzień: 12:00 – 21:00 (czyli pierwsze liczenie zaczniemy po 12, a ostatnie skończymy ok. 21)
 - b) 2 dzień: 8:00 – 17:00
 - c) 3 dzień: 7:00 – 16:00
4. Zliczanie dla którego wypełniamy zestawienie „ZAG” obejmuje WYJAZDY CUDZOZIEMCÓW z Polski
5. Zliczanie dla którego wypełniamy zestawienie „POL” obejmuje POWROTY POLAKÓW do kraju.
6. Liczenie cudzoziemców („ZAG”) i Polaków („POL”) należy robić osobno w różnym czasie.
7. Każde liczenie „ZAG” oraz „POL” trwa po 30 min.
8. Proponujemy, żeby liczenia cudzoziemców („ZAG”) oraz Polaków („POL”) następowały zaraz po sobie czyli były połączone w pary tzn: ZAG (30 min) a zaraz potem POL (30 min.), a potem przerwa w liczeniach minimum 1,5 godz. po skończeniu danej pary liczeń (co spowoduje dla pomiędzy ZAG a ZAG i POL a POL będzie po ok. 2h przerwy).
9. Przykładowo więc liczenia dla w/w dni wyglądałyby następująco na przejściu drogowym (mamy 4 dniennie ZAG i 3 dniennie POL):

a) 1 dzień

- 12-12:30 ZAG, 12:30-13:00 POL
- 15:00-15:30 ZAG, 15:30-16 POL
- 18:00-18:30 ZAG, 18:30-19 POL
- 21:00-21:30 ZAG

b) 2 dzień

- 8:00-8:30 ZAG, 8:30-9 POL
- 11:00-11:30 ZAG, 11:30-12 POL
- 14-14:30 ZAG, 14:30-15 POL
- 16:30-17 ZAG

c) 3 dzień

- 7:00-7:30 ZAG, 7:30-8:00 POL
- 10:30-11:00 ZAG, 11:00-11:30 POL
- 14-14:30 ZAG, 14:30-15 POL
- 15:30-16 ZAG

Oczywiście jest to przykład podziału pracy, a konkretnie ustalenia robią we własnym zakresie ankieterzy i koordynator regionalny.

10. W tym przykładzie każdego dnia mamy 9 godzinne dyżury, a może być przecież np. jednego dnia 8 godz. (i wtedy wyjdą trochę krótsze przerwy pomiędzy parami liczeń, nie po 2 godz. ale po 1,5 godz. czyli pomiędzy liczeniami ZAG/ZAG i POL/POL po 2 godz. a nie 2:30), drugiego 10 (i wtedy wyjdą trochę dłuższe przerwy pomiędzy parami liczeń, nie po 2 godz. ale po 2,5 godz. czyli pomiędzy liczeniami ZAG/ZAG i POL/POL po 3 godz. a nie 2:30), a trzeciego 9 godz.

11. Jeśli na danym przejściu jest kilka bramek (potoków podróźnych), kolejne liczenie wykonujemy na drugiej bramce i tak dalej.

B. Zasady zliczania ruchu na przejściach drogowych

Liczenia zagranicznych samochodów i osób zagranicznych wyjeżdżających z Polski. Dla tej grupy przeznaczone jest zestawienie „ZAG – ruch graniczny cudzoziemców (przejścia drogowe)”. Liczymy pojazdy przekraczające granicę i liczbę osób w nich podróźujących. Na podstawie rejestracji pojazdu określamy kraj. Wyniki zliczania podajemy odrębnie dla poszczególnych rodzajów pojazdów (samochód osobowy, mikrobus, autobus, ciężarowy/dostawczy, inne pojazdy). Arkusz sprawozdawczy zawiera też rubrykę „piesi”, których należy po prostu policzyć, mimo, że zapewne nie da się określić kraju zamieszkania pieszych.

Po każdej wachcie wypełniamy arkusze sprawozdawcze nie zapominając o wpisaniu wartości N (co który liczony) przyjętej podczas każdej półgodzinnej wachty, odrębnie dla każdego typu pojazdu. Zakładamy, że zazwyczaj N=1. Ale musimy też przewidzieć takie sytuacje, kiedy ruch jest tak duży, że określenie rejestracji i liczby pasażerów może być trudne – wówczas skupiamy uwagę na co N-tym.

Zdajemy sobie sprawę, że trudne lub niemożliwe jest określenie kraju zamieszkania w sytuacji, kiedy osoby podróźują wynajętym lub świeżo zakupionym samochodem, albo stanowią wielonarodowościowe grupy osób, podróźujących wspólnym środkiem transportu (busy/autokary rejsowe). Min dlatego wyodrębniamy rodzaje pojazdów.”

Rys. 1. Przykład wypełnionego arkusza sprawozdawczego.

Pełna nazwa przejścia granicznego CHYŻNE	PRZYKŁAD ZAG	Instytut Turystyki Sp. z o.o.
Symbol przejścia granicznego CH	Ruch graniczny cudzoziemców (przejścia drogowe)	ul. Merliniego 9a, 02 511 Warszawa Tel. (022) 844-63-47 Fax (022) 844-12-63

	Data	Początek	Koniec	
Dzień	15	9	9	godzina
miesiąc	KWIECIEŃ	00	30	minuta

	Typ pojazdu	N co który liczony	Wyniki zliczania		
			Kraj (wg rejestracji)	Liczba pojazdów	Liczba osób
1.1.	Samochód	2	czeski	12	26
1.2.			słowacki	6	14
1.3.			węgierski	2	5
1.4.			chorwacki	2	4
1.5.			włoski	1	3
1.6.					
1.7.					
1.8.					
2.1.			Mikrobus	1	czeski
2.2.	włoski	1			7
2.3.					
2.4.					
2.5.					
2.6.					
2.7.					
2.8.					
3.1.	Autobus	1	austriacki	1	35
3.2.			czeski	3	68
3.3.					
3.4.					
3.5.					
3.6.					
3.7.					
3.8.					
4.1.	Ciężarowy	1	czeski	12	12
4.2.			austriacki	4	5
4.3.			włoski	3	5
4.4.					
4.5.					
4.6.					
4.7.					
4.8.					
5.1.	Inne pojazdy		brak		
5.2.					
5.3.					
6.1.	Piesi		brak		
6.2.					
6.3.					

1 1

5 2 4

0 1

0 2 3

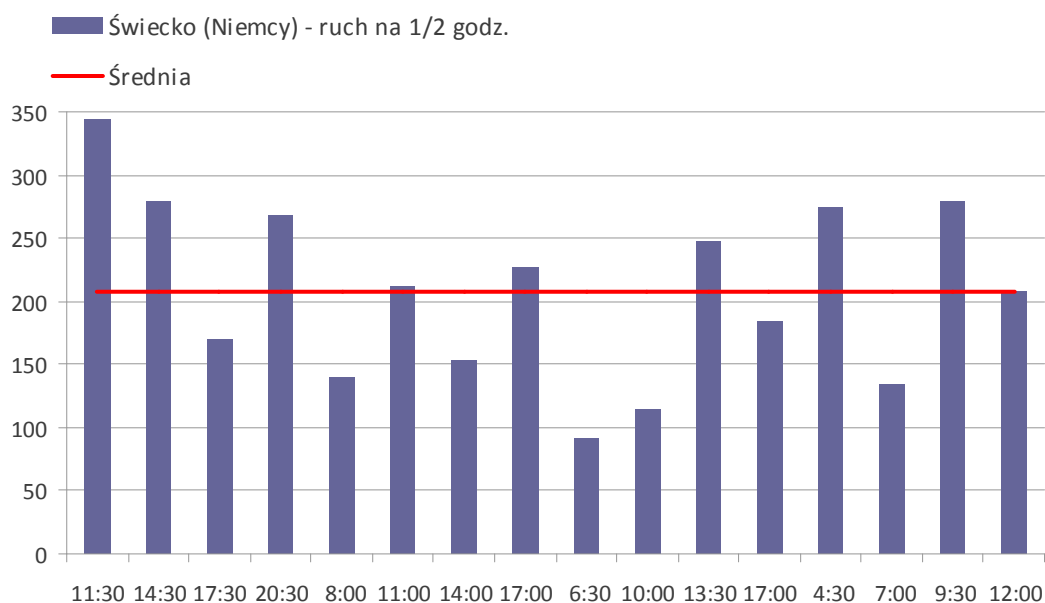
Nr Koordynatora Nr Ankietera Nr pomiaru
Zestawienie sporządził JAN NOWAK

Nr przejścia
Data, podpis 15.04.2010 NOWAK

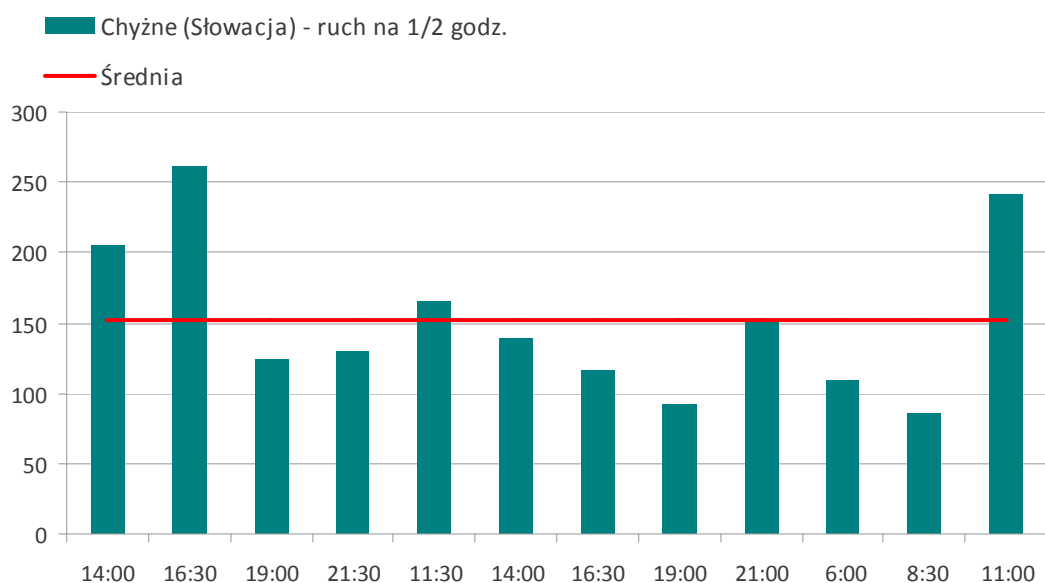
1.3. Szacowanie liczby przekroczeń granicy

Wyniki zliczania ruchu na poszczególnych przejściach są podsumowywane, a następnie analizowane odrębnie dla typów granic. Mamy tu do czynienia z procedurą odwrotną do losowania próby. Uzyskane wyniki porównuje się z (historycznymi, z 2007 r. i niekiedy wcześniejszymi) danymi Straży Granicznej. Polega to na sprawdzeniu jaką część ruchu na danej granicy (np. ze Słowacją) obsługiwały zbadane przejścia/punkty przekraczania granic w analogicznym okresie 2007 roku. Uzyskane wskaźniki służą uogólnieniu wyników pomiaru dla każdego typu granicy z osobna.

Rys. 2, 3. Przykłady podsumowania pomiarów z punktu przekraczania granic.

Źródło: Instytut Turystyki, badanie w dniach 20, 21, 22, 23 sierpnia 2010 roku

Źródło: Instytut Turystyki, badanie w dniach 24, 25, 26 września 2010 roku.

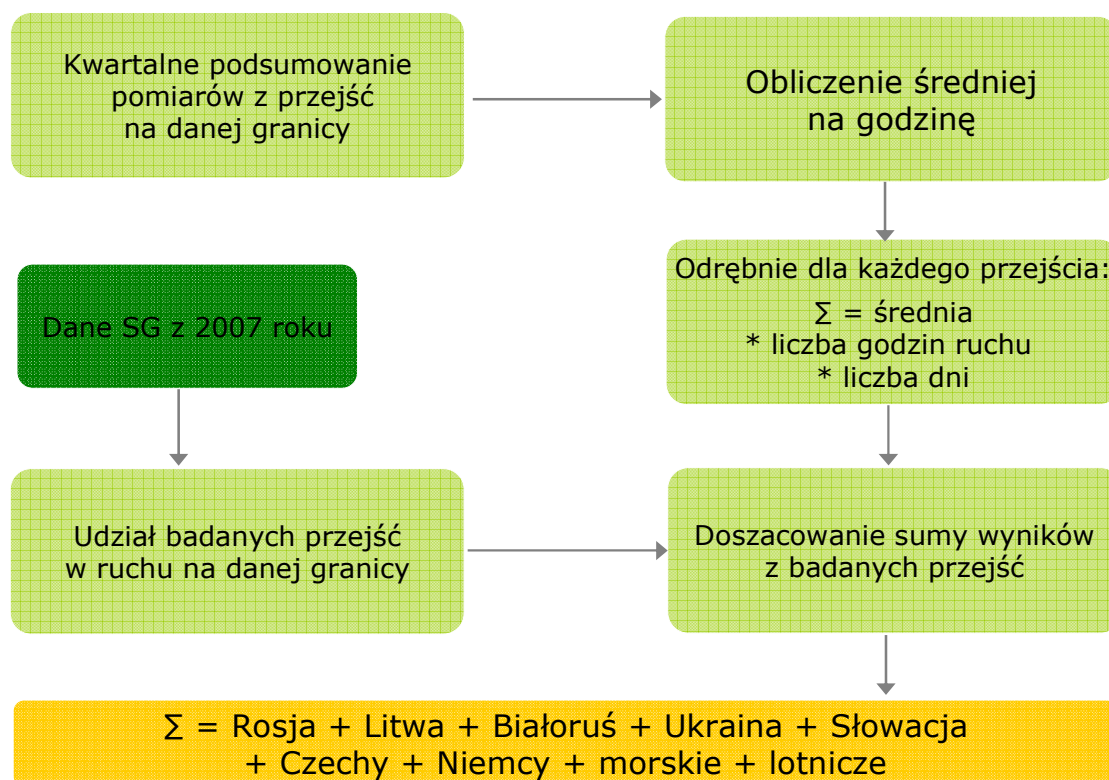
Tab. 3. Przykład uogólnienia wyników pomiaru: granica z Republiką Czeską, IV kw. 2010 r.

Punkty przekraczania granic	SG: wyjazdy cudzoziemców w w listopadzie 2007 r.	Udział ruchu w badanych punktach (listopad)	SG: wyjazdy cudzoziemców w w grudniu 2007 r.	Udział ruchu w badanych punktach (grudzień)	Oszacowany ruch badanych punktach w listopadzie	Oszacowany ruch badanych punktach w grudniu
	2	3	4	5	6	7
SUMA	668124	0,411	436239	0,390	404292	430540
Cieszyn-Boguszowice	180875	0,271	102177	0,234	193518	155025
Cieszyn	170496		110662		0	0
Porajów -Hradek	74461		89392		0	0
Kudowa-Słone	68019	0,102	28694	0,066	116147	91360
Nowe Chałupki	31287		15993	0,037	0	71820
Zebrzydowice	21913		12888		0	0
Marklowice	17530		10079	0,023	0	24000
Jakuszyce	10003		5758	0,013	0	5130
Lubawka	9419	0,014	7609		20956	0
Boboszków	8382	0,013	4713		31388	0
Leszna Górna	6966		4647		0	0
Zawidów	6425		3595		0	0
Trzebina	6256		3306		0	0
Głuchołazy	5982		3210		0	0
Tłumaczów	5639		2798	0,006	0	15225
Pietrowice	4961	0,007	2823		13888	0
Konradów	4496		2020		0	0
Jasnowice	4110		2543		0	0
Gołkowice	3986		2226		0	0
Pietraszyn	3753		2378	0,005	0	15540
Chałupki	3474		2061	0,005	0	52440
Bogatynia	3224		5295		0	0
Paczków	3048	0,005	2143		28396	0

Źródło: Instytut Turystyki.

Tak więc oszacowany ruch (wyjazdy) cudzoziemców w badanych punktach przekraczania granicy z Republiką Czeską wyniósł w listopadzie 404, 3 tys. osób, a w grudniu – 430,5 tys. osób. Wobec tego, że w badanych punktach zarejestrowano w listopadzie i grudniu 2007 roku odpowiednio 41% i 39% całego ruchu na granicy z Czechami, wykonano doszacowanie, co przyniosło następujące wielkości: 983,3 tys., 1105,2 tys. w listopadzie i grudniu, a w całym czwartym kwartale – 2 970 tys.

Rys. 4. Schemat uogólnienia wyników pomiaru

Źródło: Instytut Turystyki.

Nie sposób pominąć słabych punktów zastosowanej metody. Są to:

- Wciąż zbyt mała liczba obserwacji, która może zaowocować błędem w obliczaniu średniego ruchu na godzinę.
- Zbyt arbitralne, aczkolwiek oparte na obserwacjach ekipy realizującej badania, określenie godzin efektywnego ruchu na przejściu.
- Oparcie się na danych SG z 2007 roku, czyli przyjęciu, że nie zmieniła się istotnie struktura ruchu na poszczególnych przejściach. Założenie to będzie z czasem coraz bardziej ryzykowne.
- Możliwość błędu przy określeniu kraju tablic rejestracyjnych pojazdów.
- Trudności realizacyjne w portach lotniczych i morskich.

Tabela 4. zawiera podsumowanie analizy ruchu osób i pojazdów na poszczególnych granicach. Dokonano tej analizy, aby sprawdzić, czy uzyskane w wyniku naszych pomiarów proporcje typów pojazdów wytrzymują porównanie z danymi Straży Granicznej za 2007 rok.

Tab. 4. Struktura ruchu osób i pojazdów według granic w latach 2008 - 2010

Granica/ rodzaj pojazdu	Udział osób na danej granicy			Udział osób w całości obserwacji			Udział pojazdów na danej granicy		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
			Białoruś	3%	4%	6%			
Samochód	67%	73%	78%				79%	80%	81%
Mikrobus	8%	4%	5%				5%	2%	3%
Autobus	15%	11%	6%				1%	1%	0%
Ciężarowy	9%	12%	11%				15%	17%	16%
Inne pojazdy	1%	0%	0%				1%	0%	0%

Granica/ rodzaj pojazdu	Udział osób na danej granicy			Udział osób w całości obserwacji			Udział pojazdów na danej granicy		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
	Republika Czeska			20%	21%	20%			
Samochód	51%	66%	68%				60%	66%	69%
Mikrobus	9%	7%	5%				8%	8%	5%
Autobus	24%	13%	14%				2%	1%	1%
Ciężarowy	12%	11%	11%				27%	22%	23%
Inne pojazdy	2%	2%	1%				4%	3%	3%
Piesi	3%	2%	0%						
	Republika Litewska			3%	6%	5%			
Samochód	31%	59%	58%				24%	62%	47%
Mikrobus	0%	1%	1%				0%	0%	0%
Autobus	18%	13%	17%				1%	0%	2%
Ciężarowy	50%	26%	23%				74%	37%	50%
Inne pojazdy	0%	1%	1%				0%	1%	1%
	Rep. Fed. Niemiec			53%	51%	45%			
Samochód	70%	67%	69%				79%	76%	75%
Mikrobus	3%	5%	7%				2%	3%	4%
Autobus	11%	11%	11%				1%	1%	1%
Ciężarowy	8%	10%	9%				15%	18%	17%
Inne pojazdy	1%	1%	1%				3%	2%	3%
Piesi	6%	6%	3%						
	Federacja Rosyjska			1%	1%	1%			
Samochód	38%	41%	46%				63%	68%	62%
Mikrobus	9%	6%	12%				8%	6%	6%
Autobus	40%	43%	26%				5%	5%	3%
Ciężarowy	10%	8%	15%				24%	19%	28%
Inne pojazdy	0%	1%	1%				0%	1%	1%
Piesi	3%	0%	0%						
	Republika Słowacka			9%	9%	12%			
Samochód	65%	74%	67%				78%	83%	81%
Mikrobus	7%	5%	9%				4%	4%	4%
Autobus	22%	14%	18%				2%	1%	1%
Ciężarowy	5%	5%	5%				14%	10%	11%
Inne pojazdy	1%	1%	1%				2%	2%	2%
Piesi	1%	1%	0%						
	Ukraina			11%	8%	11%			
Samochód	46%	44%	46%				55%	64%	63%
Mikrobus	10%	13%	12%				20%	17%	14%
Autobus	16%	17%	27%				4%	2%	3%
Ciężarowy	5%	7%	10%				20%	15%	19%
Inne pojazdy	1%	1%	1%				1%	2%	2%
Piesi	22%	18%	3%						

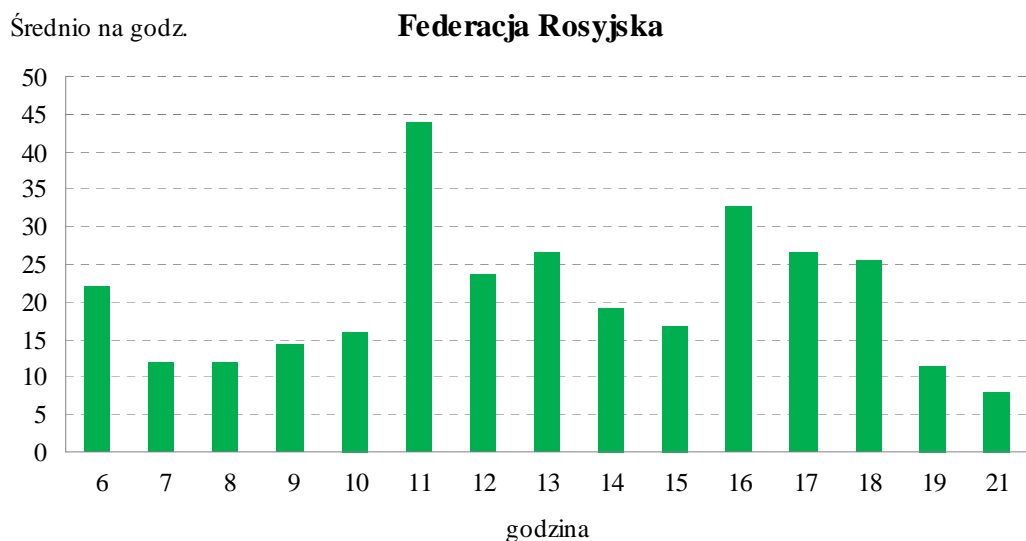
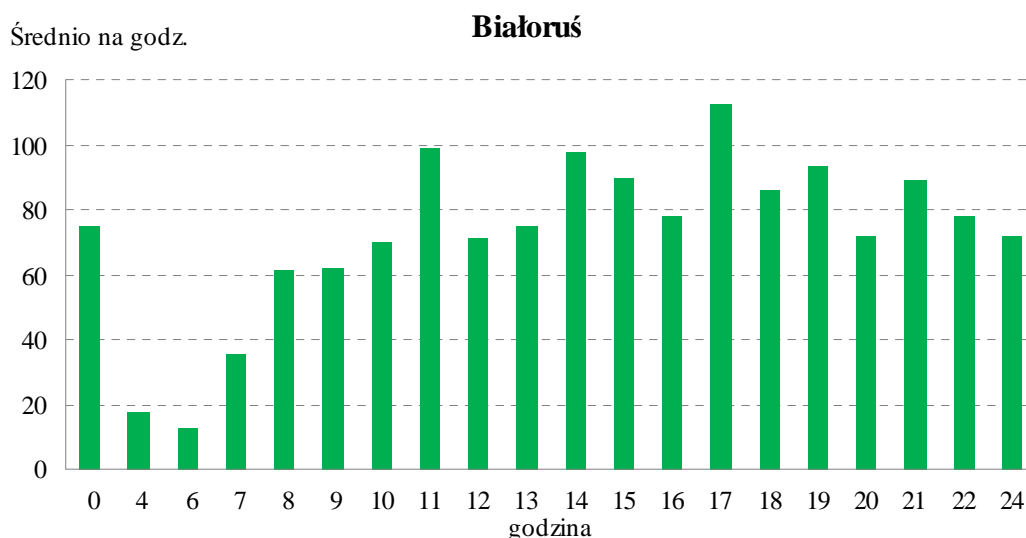
Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2008 - 2010.

Można uznać, że proporcje są zbliżone. Na przykład udział samochodów ciężarowych w 2007 roku na granicy z Białorusią wyniósł, według Straży Granicznej, 16%, na granicy z Czechami – 20%, z Litwą – 59%, z Niemcami – 6%, z Federacją Rosyjską – 20%, ze Słowacją – 15% i z Ukrainą – 16%. Widać, że odsetki wynikające z naszych pomiarów są z reguły nieco wyższe (zwłaszcza na granicy z Niemcami), a w przypadku granicy z Litwą występują znaczne (trzeba przyznać, że zbyt duże) wahania, ale w sumie mamy do czynienia z kontynuacją trendu wzrostowego, który obserwuje się w ruchu pojazdów ciężarowych od kilku lat. Udział autobusów i autokarów podawany przez Straż Graniczną mieścił się w przedziale od 0,5 do 3%, od czego nasze pomiary nie odbiegają.

Interesujących wyników dostarcza analiza rozkładu ruchu w ciągu doby. Musimy przy tym zastrzec, że liczba obserwacji w godzinach nocnych jest ze względów organizacyjnych niewielka.

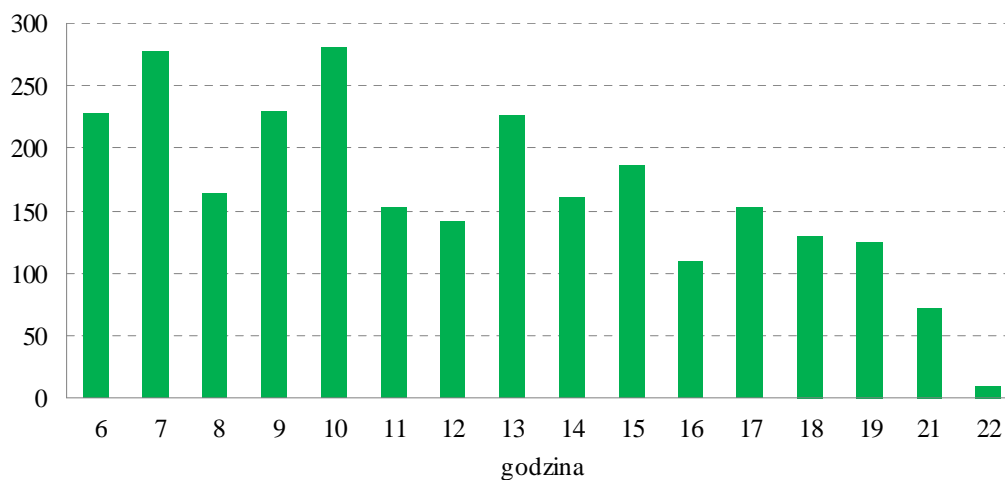
Następująca seria wykresów ilustruje godzinowy rozkład ruchu na granicach z poszczególnymi krajami.

Rys. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. Godzinowy rozkład ruchu na granicach

Średnio na godz.

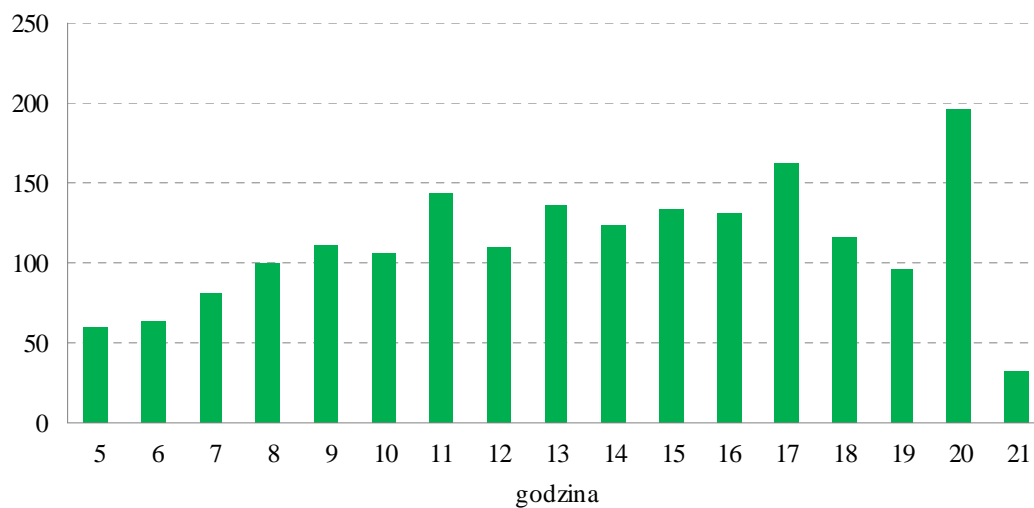
Litwa

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

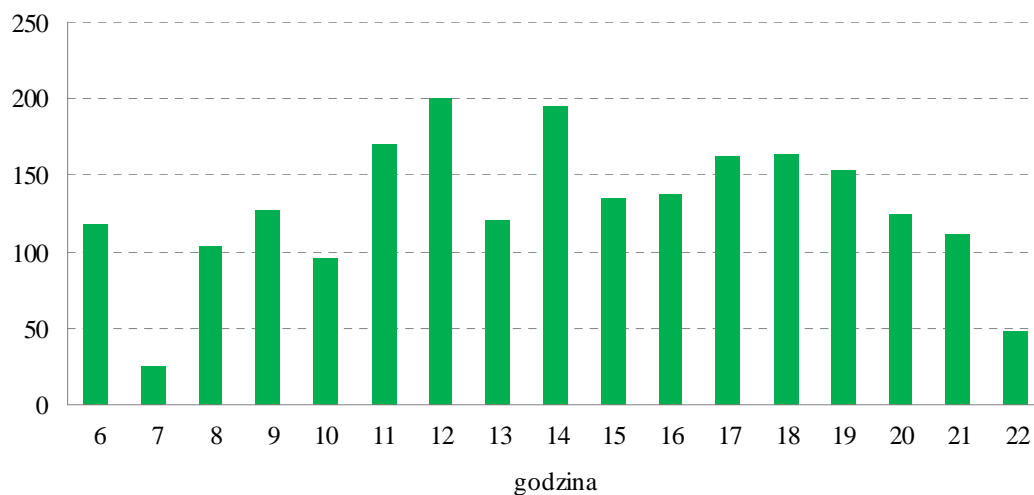
Średnio na godz.

Ukraina

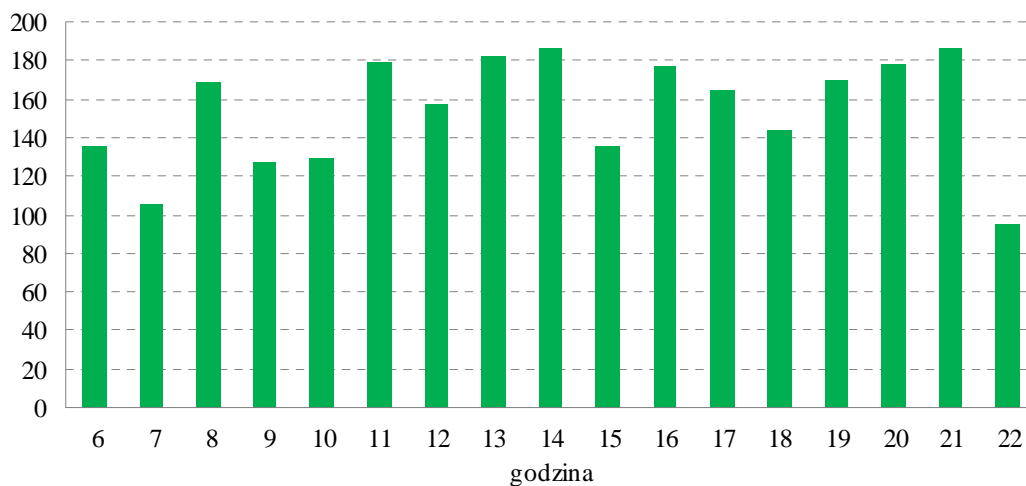
Średnio na godz.

Słowacja

Średnio na godz.

Czechy

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Średnio na godz.

Niemcy

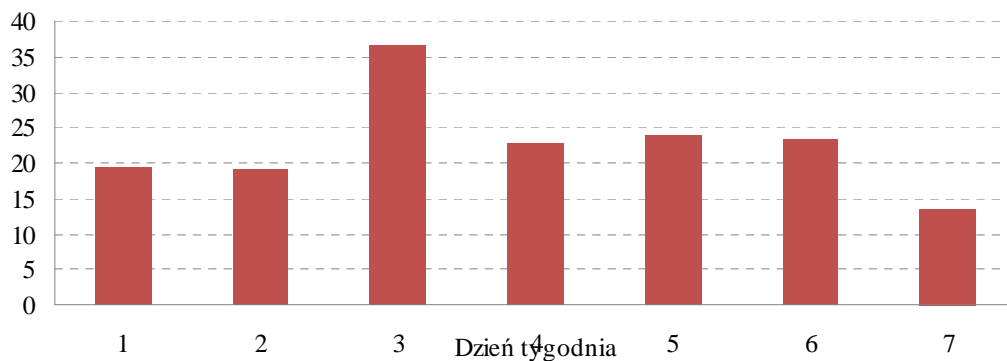
Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Kolejna seria wykresów ilustruje rozkład ruchu na granicach z poszczególnymi krajami według dni tygodnia – od poniedziałku do niedzieli.

Rys. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18. Tygodniowy rozkład ruchu na granicach

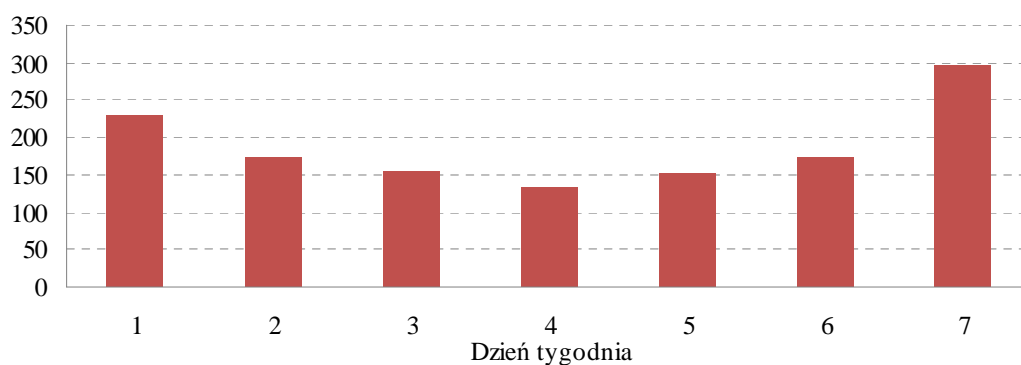
Średnio na godz.

Federacja Rosyjska

Średnio na godz.

Litwa

Średnio na godz.

Białoruś

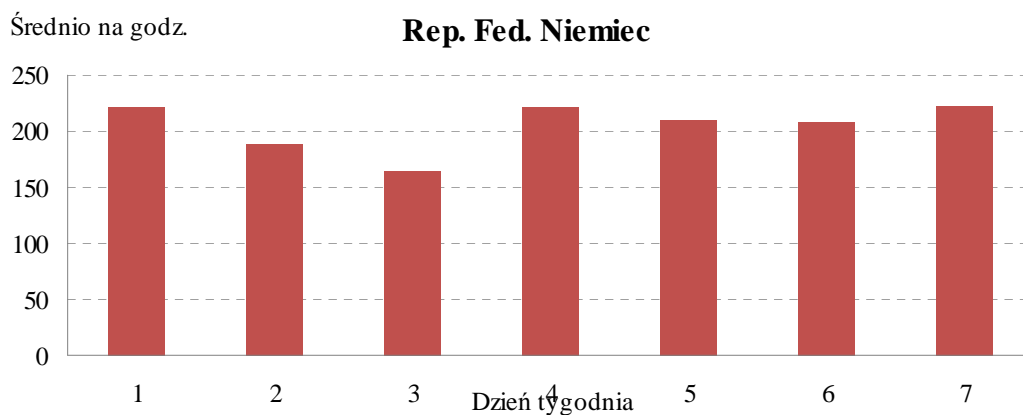
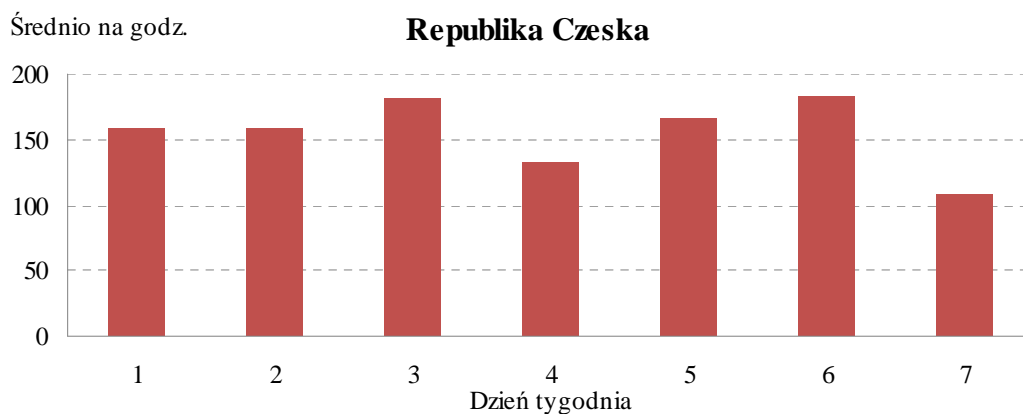
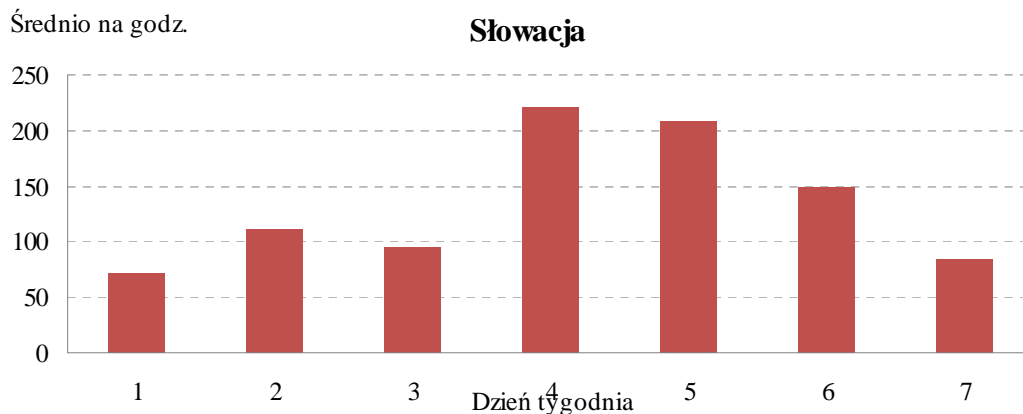

Średnio na godz.

Ukraina

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Zestawienia zbiorcze z przejść granicznych nie są jedynym źródłem wykorzystywanym do szacowania wielkości ruchu cudzoziemców i mieszkańców Polski. Do uogólnienia wyników pomiaru ruchu służą również:

- publikowane przez SG aktualne dane o ruchu granicznym (częstkowe, ograniczone do granicy zewnętrznej strefy Schengen),
- wyniki obserwacji i pomiarów ruchu granicznego wykonywanych w 2007 roku przez Instytut Turystyki (był to rok, kiedy można było porównać nasze pomiary z danymi Straży Granicznej),
- miesięczne dane GUS o liczbie cudzoziemców korzystających z obiektów zakwaterowania zbiorowego według krajów,
- dane publikowane przez Urząd Lotnictwa Cywilnego.

1.4. Szacowanie przeciętnych wydatków

Od wielu lat częścią projektu jest badanie, a następnie szacowanie i analiza wielkości oraz struktury wydatków nierezydentów. W 2010 roku, tak jak w latach poprzednich, podstawą do ustalenia przeciętnych wydatków nierezydentów (zarówno turystów, jak i odwiedzających jednodniowych) oraz łącznych wpływów z poszczególnych krajów, są średnie arytmetyczne z próby dla badanych krajów (na osobę i na dzień pobytu), a także średnie ważone dla całej populacji. Średnie arytmetyczne, obliczone na podstawie całego badania nie są publikowane i nie są wykorzystywane do oszacowań, gdyż powielająby błąd wynikający ze struktury próby, która nie zawsze odpowiada strukturze zbiorowości generalnej. W kolejnych turach badań próba często nie jest proporcjonalna do tej struktury przyjazdów, która wynika z danych Straży Granicznej (w odniesieniu do krajów objętych badaniami tych służb) i z oszacowań Instytutu Turystyki. Wspomniano o tym wcześniej w części poświęconej zasadom losowania.

Z kolei przeciętne wydatki nierezydentów (turystów i odwiedzających jednodniowych) z poszczególnych krajów i poszczególnych grup wyróżnionych ze względu na wybrane cechy (np. wg celu podróży, środków transportu, miejsc zakwaterowania) są liczone, upowszechniane i wykorzystywane do dalszych oszacowań. Warto w tym miejscu przypomnieć, że – podobnie jak w odniesieniu do wszystkich badań przeprowadzonych w poprzednich latach – możliwość i zasadność posługiwania się średnimi arytmetycznymi z próby dla wybranych segmentów rynku jest jednak dość ograniczona. Dotyczy to zwłaszcza tych grup turystów i odwiedzających jednodniowych, które nie są w próbie dostatecznie licznie reprezentowane. Posługując się średnimi arytmetycznymi z próby podzielonej ze względu na wybrane cechy respondentów (np. główny cel podróży czy miejsce zakwaterowania) należy więc zawsze mieć na względzie liczebność tej próby w danym segmencie rynku. Warto podkreślić, że z kolei średnie ważone nie są i nie powinny być wykorzystywane do dalszych oszacowań (np. do obliczania globalnych przychodów dewizowych z tytułu przyjazdów turystów). Średnie te, zarówno obliczone dla turystów, jak dla odwiedzających jednodniowych, służą głównie do analizy dynamiki zmian przeciętnych wydatków w poszczególnych latach. Ani średnie z próby, ani średnie ważone nie obejmują wydatków poniesionych przed podróżą.

CZĘŚĆ II. TENDENCJE W TURYSTYCE ŚWIATOWEJ I EUROPEJSKIEJ

2. Sytuacja ogólna

Liczba międzynarodowych przyjazdów turystycznych w 2010 roku wyniosła 940 milionów i wzrosła o 58 milionów (6,6%) w porównaniu z 2009 rokiem i o 23 mln w porównaniu z przedkryzysowym rokiem 2008.

Ogólny wzrost liczby przyjazdów do Europy był na tle pozostałych części świata raczej skromny (3,3%). Kraje Europy Środkowej i Wschodniej, po dużym spadku w 2009 r. zanotowały w 2010 roku największy wzrost (5,3%), a kraje Europy Północnej – najniższy (1,4%). Daleko przed Europą są pod względem tempa wzrostu takie regiony jak Azja, Ameryka Południowa i Bliski Wschód.

Tab. 5. Przyjazdy turystów zagranicznych na świecie według regionów

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Zmiana 10/09
	mln							%
Świat ogółem	675	798	842	898	917	882	940	6,6
Europa	385,6	439,4	461,6	482,9	485,2	461,5	476,7	3,3
Europa Północna	43,7	57,3	61,0	62,6	60,8	57,7	58,5	1,4
Europa Zachodnia	139,7	141,7	148,6	153,9	153,2	148,6	153,6	3,4
Europa Środkowo-Wschodnia	69,3	87,5	91,4	96,6	100,0	90,2	94,9	5,3
Europa Południowa i Śródziemnomorska	133,0	153,0	160,5	169,9	171,2	165,1	169,7	2,8
Azja i Pacyfik	110,1	153,6	166,0	182,0	184,1	180,8	203,8	12,7
Azja Płn.-Wschodnia	58,3	85,9	92,0	101,0	100,9	98,0	111,6	13,8
Azja Płd.-Wschodnia	36,1	48,5	53,1	59,7	61,8	62,1	69,6	12,1
Oceania	9,6	11,0	11,0	11,2	11,1	10,9	11,6	6,0
Azja Południowa	6,1	8,1	9,8	10,1	10,3	9,8	11,1	13,3
Ameryki	128,2	133,3	135,8	143,9	147,8	140,6	149,8	6,6
Ameryka Północna	91,5	89,9	90,6	95,3	97,7	92,2	98,2	6,6
Karaiby	17,1	18,8	19,5	19,9	20,1	19,5	20,2	3,3
Ameryka Środkowa	4,3	6,3	6,9	7,8	8,2	7,6	7,9	3,8
Ameryka Południowa	15,3	18,3	18,8	21,0	21,8	21,3	23,5	10,4
Afryka	26,5	35,4	39,5	43,2	44,4	46,0	49,2	6,9
Afryka Północna	10,2	13,9	15,1	16,3	17,1	17,6	18,7	6,2
Afryka Subsaharyjska	16,2	21,5	24,4	26,9	27,2	28,4	30,5	7,3
Bliski Wschód	24,1	36,3	39,3	45,6	55,2	52,9	60,3	14,1

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO): *World Tourism Barometer, Interim update, April 2011.*

Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie sięgnęły w 2010 roku 919 miliardów dolarów amerykańskich (693 mld euro), w porównaniu z 851 mld USD (610 mld euro) w 2009 roku. W ujęciu realnym (po korekcie wahań kursu walutowego i inflacji) wpływy z turystyki

międzynarodowej wzrosły o 4,7%. Tak więc, jak przewidywano, wzrost wpływów z turystyki międzynarodowej pozostaje w tyle za wzrostem liczby międzynarodowych przyjazdów, co jest typowe dla okresów ożywienia po poważnych załamaniu rynku. Konkurencja wówczas jest mocniejsza i wpływa na obniżanie cen, a turyści wolą podróżować bliżej domu i na krótsze okresy czasu.

Wszystkie regiony zanotowały wzrost w ujęciu realnym, z wyjątkiem Europy (-0,4%). Największy wzrost wykazały Bliski Wschód (+14%) oraz kraje Azji i Pacyfiku (+13%), podczas gdy kraje obu Ameryki łącznie (+5%) nie odbiegały od średniej światowej.

Region Azji i Pacyfiku odnotował największy wzrost w wartościach bezwzględnych. W rezultacie, udział tego regionu we wpływach z turystyki na świecie wzrósł o trzy punkty procentowe do 27%. Z drugiej strony udział Europy w globalnych wpływach z turystyki spadł o cztery punkty procentowe do 44%.

Tab. 6. Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie według regionów

	Zmiany (waluty lokalne, ceny stałe)			USD			euro		
	Zmiany (%)			Wpływy w mld		na przyjazd	Wpływy w mld		na przyjazd
	08/07	09/08	10/09	2009	2010	2010	2009	2010	2010
Świat ogółem	1,7	-5,6	4,7	851	919	980	610	693	740
Europa	-0,9	-6,7	-0,4	410,9	406,2	850	294,6	306,4	640
Północna Europa	-2,5	-4,0	-1,3	58,6	59,2	1010	42,0	44,6	760
Zachodnia Europa	-2,2	-7,1	1,5	143,8	142,0	920	103,1	107,1	700
Środkowo - Wschodnia Europa	4,3	-8,0	-2,8	47,4	47,7	500	34,0	36,0	380
Europa Południowa i Śródziemn.	-0,6	-6,9	-1,1	161,3	157,4	930	115,6	118,7	700
Azja i Pacyfik	4,6	-0,7	12,9	203,1	248,7	1220	145,6	187,6	920
Azja Północno - Wschodnia	8,2	1,9	15,9	101,2	122,4	1100	72,5	92,3	830
Azja Płd - Wschodnia	-0,8	-7,4	14,4	53,5	68,0	980	38,4	51,3	740
Oceania	3,2	5,3	-0,6	33,5	39,4	3410	24,0	29,7	2570
Azja Południowa	7,7	-4,9	16,6	14,9	18,9	1710	10,7	14,3	1290
Ameryki	4,9	-9,9	5,0	165,9	182,0	1210	119,0	137,3	920
Ameryka Północna	6,9	-12,3	6,1	118,9	130,8	1330	85,2	98,6	1000
Karaiby	-3,2	-5,3	3,2	22,6	23,9	1190	16,2	18,0	890
Środkowa Ameryka	0,3	-3,4	4,0	6,1	6,8	850	4,4	5,1	640
Ameryka Płd	3,1	-0,3	1,0	18,3	20,6	880	13,1	15,5	660
Afryka	-2,4	-4,2	3,4	28,8	31,4	640	20,6	23,7	480
Afryka Północna	-3,9	-4,7	3,6	9,9	10,0	540	7,1	7,5	400
Afryka Subsaharyjska	-1,6	-4,0	3,2	18,9	21,4	700	13,5	16,2	530
Bliski Wschód	5,5	0,8	14,4	42,0	50,3	830	30,1	37,9	630

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO): *World Tourism Barometer, Interim update, April 2011*.

Wstępne dane UNWTO dla pierwszych miesięcy 2011 roku wskazują na kontynuację tendencji zwyżkowej z 2010 roku. Liczba międzynarodowych przyjazdów turystycznych wzrosła w 2011 roku o blisko 5%, i to pomimo niepokojów w Afryce Północnej i klęsk żywiołowych w Japonii. Przewodzą w tempie wzrostu Azją i Pacyfik na czele i w Europie, zwłaszcza środkowo-wschodnią. W całym 2011 roku międzynarodowe przyjazdy turystyczne wzrosną, jak się prognozuje, o 4%-5% na świecie i o 2%-4% w Europie.

3. Trendy w turystyce europejskiej w 2010 roku. Podstawowe kraje recepcyjne i generujące ruch turystyczny

Tab. 7. Przyjazdy turystów zagranicznych w Europie

	Źródła danych ³	Przyjazdy (w tys.)				Zmiany (%)		
		2005	2008	2009	2010	08/07	09/08	10/09
Europa		439447	485192	461509	476673	0,5	-4,9	3,3
Europa Północna		57269	60775	57663	58475	-2,9	-5,1	1,4
Dania	TF	9178	9016	8547	bd	-2,9	-5,2	bd
Finlandia	TF	3140	3583	3423	3670	1,8	-4,5	7,2
Islandia	TCE	871	1106	1280	1213	4,9	15,7	-5,2
Irlandia	TF	7333	8026	7189	bd	-3,7	-10,4	bd
Norwegia	TF	3824	4347	4346	4767	-0,7	0,0	9,7
Szwecja	TCE	4883	4555	4678	4951	-11,2	2,7	5,8
Wielka Brytania	TF	28039	30142	28199	28133	-2,4	-6,4	-0,2
Europa Zachodnia		141670	153178	148596	153597	-0,4	-3,0	3,4
Austria	TCE	19952	21935	21355	22004	5,6	-2,6	3,0
Belgia	TCE	6742	7165	6814	7217	1,7	-4,9	5,9
Francja	TF	74988	79218	76824	76800	-2,0	-3,0	0,0
Niemcy	TCE	21499	24886	24223	26875	1,9	-2,7	10,9
Liechtenstein	THS	50	58	52	50	0,3	-10,5	-4,8
Luksemburg	TCE	913	879	849	bd	-4,2	-3,5	bd
Monako	THS	286	324	265	279	-1,3	-18,3	5,5
Holandia	TCE	10012	10104	9921	10883	-8,2	-1,8	9,7
Szwajcaria	THS	7229	8608	8294	8628	1,9	-3,7	4,0
Europa Środkowo- Wschodnia		87475	100038	90175	94934	3,6	-9,9	5,3
Armenia	TCE	319	558	575	684	9,4	3,0	18,9
Azerbejdżan	TF	861	1409	1430	1495	39,4	1,5	4,5
Bułgaria	TF	4837	5780	5739	6047	12,2	-0,7	5,4

³ W kolumnach „źródła danych” informacje o rodzaju danych statystycznych gromadzonych przez poszczególne kraje oznaczone są następująco:

- TF – międzynarodowe przyjazdy turystów na granicach;
- VF – międzynarodowe przyjazdy na granicach (łącznie z odwiedzającymi jedno-dniowymi);
- TCE – turyści zagraniczni korzystający z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego;
- THS – turyści zagraniczni korzystający z hoteli i obiektów typu hotelowego;
- NCE – noclegi turystów zagranicznych w obiektach zakwaterowania zbiorowego;
- NHS – noclegi turystów zagranicznych w hotelach i obiektach typu hotelowego;

	Źródła danych ³	Przyjazdy (w tys.)				Zmiany (%)		
		2005	2008	2009	2010	08/07	09/08	10/09
Czechy	TCE	6336	6649	6032	6334	-0,5	-9,3	5,0
Estonia	TF	1917	1970	1900	2120	3,7	-3,6	11,6
Gruzja	VF	560	1290	1500	2033	22,7	16,3	35,5
Węgry	TF	9979	8814	9058	9510	2,0	2,8	5,0
Kazachstan	TF	3143	3447	3118	3393	-11,1	-9,5	8,8
Kirgistan	TF	319	2435	2147	bd	47,1	-11,9	bd
Łotwa	TF	1116	1684	1323	bd	1,9	-21,4	bd
Litwa	TF	2000	1611	1341	bd	8,4	-16,8	bd
Polska	TF	15200	12960	11890	12470	-13,5	-8,3	4,9
Rumunia	TCE	1430	1466	1276	1343	-5,5	-13,0	5,3
Federacja Rosyjska	TF	19940	21566	19420	bd	4,7	-10,0	bd
Słowacja	TCE	1515	1767	1298	1327	4,9	-26,5	2,2
Ukraina	TF	17631	25449	20798	21203	10,1	-18,3	1,9
Uzbekistan	TF	242	1069	1215	bd	18,4	13,7	bd
Europa Południowa		153033	171201	165075	169666	0,8	-3,6	2,8
Albania	TF	628	1330	1775	2229	21,0	33,5	25,6
Andora	TF	2418	2059	1830	1808	-5,9	-11,1	-1,2
Bośnia i Hercegowina	TCE	217	322	311	365	4,9	-3,3	17,5
Chorwacja	TCE	8467	9415	9335	bd	1,2	-0,9	bd
Cypr	TF	2470	2404	2141	2173	-0,5	-10,9	1,5
Macedonia	TCE	197	255	259	262	10,8	1,7	1,0
Grecja	TF	14765	15939	14915	15007	-1,4	-6,4	0,6
Izrael	TF	1903	2572	2321	2805	24,4	-9,8	20,8
Włochy	TF	36513	42734	43239	43626	-2,1	1,2	0,9
Malta	TF	1171	1291	1182	1332	3,8	-8,4	12,7
Czarnogóra	TCE	272	1031	1044	1088	4,8	1,2	4,2
Portugalia	TF	5769	6962	6439	6865	2,6	-7,5	6,6
San Marino	THS	50	115	151	120	67,8	31,2	-20,9
Serbia	TCE	453	646	645	683	-7,1	-0,2	5,8
Słowenia	TCE	1555	1940	1803	1844	10,8	-7,0	2,2
Hiszpania	TF	55914	57192	52178	52677	-2,5	-8,8	1,0
Turcja	TF	20273	24994	25506	27000	12,3	2,0	5,9

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO): World Tourism Barometer, Interim update, April 2011.

Tab. 8. Wpływy⁴ z turystyki przyjazdowej w Europie

	Wpływy (mln USD)					Zmiany roczne (%)		
	2000	2005	2008	2009	2010	uwagi	09/08	10/09
Europa	233521	349763	471797	410932	406241			
Europa Północna	36054	53645	68500	58562	59178			
Dania	3696	5278	6242	5673	5476		-4,4	1,3
Finlandia	1412	2186	3208	2820	2809		-7,3	4,8
Islandia	229	413	611	565	558		30,0	-2,3
Irlandia	2633	4806	6294	4890	4077		-18,1	-12,3
Norwegia	2163	3495	4911	4204	4779		-4,6	9,3
Szwecja	4064	6792	11206	10261	11079		6,3	1,7
Wielka Brytania	21857	30675	36028	30149	30400	sa	-1,3	1,7
Europa Zachodnia	83716	123224	162062	143753	141967			
Austria	9784	16054	21587	19404	18663		-5,2	1,2
Belgia	6592	9868	11762	9970	10287		-10,6	8,6
Francja	32978	44021	56573	49398	46319		-7,9	-1,3
Niemcy	18693	29173	39912	34650	34675		-8,5	5,3
Luksemburg	1806	3613	4485	4173	4120		-1,9	3,9
Holandia	7217	10475	13342	12368	13062		-2,2	11,1
Szwajcaria	6645	10020	14401	13789	14841		-3,8	3,2
Europa Środkowo- Wschodnia	20342	32665	57643	47361	47674			
Armenia	38	220	331	334	403	\$	1,1	20,7
Azerbejdżan	63	78	190	353	621	\$	85,4	75,9
Białoruś	93	253	363	370	411	\$	1,9	11,2
Bułgaria	1074	2412	4204	3728	3637		-6,7	2,5
Czechy	2972	4677	7207	6478	6671		0,4	3,2
Estonia	508	972	1189	1090	1071		-3,5	3,0
Gruzja	97	241	447	476	659	\$	6,6	38,5
Węgry	3753	4101	5935	5631	5381		11,5	-1,8
Kazachstan	356	701	1012	963	1005	\$	-4,8	4,4
Kirgistan	15	73	515	459	bd	\$	-10,8	bd
Łotwa	131	341	803	723	640		-5,3	-7,2
Litwa	391	921	1249	1011	1021		-14,7	6,0
Polska	5677	6274	11768	9011	9446		-0,8	1,3
Mołdowa	39	103	212	168	162	\$	-20,6	-3,7
Rumunia	359	1061	1997	1234	1140	€	-34,8	-2,8
Federacja Rosyjska	3429	5870	11795	9319	8985	\$	-21,0	-3,6
Słowacja	433	1210	2589	2336	2233		-4,9	0,6
Ukraina	394	3125	5768	3576	3788	\$	-38,0	5,9
Uzbekistan	27	28	64	99	bd			
Europa Południowa	93409	140228	183591	161255	157422			
Albania	389	860	1720	1816	1626	€	11,3	-5,8

⁴ Publikowane przez UNWTO wpływy z turystyki międzynarodowej odnoszą się do wydatków turystów zagranicznych na noclegi, wyżywienie, transport lokalny, rozrywkę, usługi, zakupy, itp. Nie obejmują dochodów z międzynarodowych transportu, które są wykazywane oddzielnie.

	Wpływy (mln USD)					Zmiany roczne (%)		
	2000	2005	2008	2009	2010	uwagi	09/08	10/09
Bośnia i Hercegowina	233	521	820	683	593		-12,2	-9,0
Chorwacja	2782	7463	10971	8898	8268	€	-14,5	-2,2
Cypr	1941	2331	2737	2162	2183		-16,7	6,2
Macedonia	38	90	228	218	198	€	0,6	-4,2
Grecja	9219	13731	17114	14506	12741		-10,6	-7,6
Izrael	4114	2866	4279	3741	4768	\$	-12,6	27,5
Włochy	27493	35398	45727	40249	38786		-7,2	1,4
Malta	587	755	950	881	1068		-2,2	27,5
Czarnogóra	bd	268	758	662	660		-7,9	4,9
Portugalia	5243	7712	10943	9635	10090		-7,2	10,2
Serbia	bd	308	944	865	798	€	-3,4	-2,9
Słowenia	965	1805	2820	2511	2311		-6,1	-3,2
Hiszpania	29967	47970	61628	53177	52525		-9,0	3,9
Turcja	7636	18152	21951	21250	20807	\$	-3,2	-2,1

Źródło: Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO): World Tourism Barometer, Interim update, April 2011.

Tab. 9. PKB w Europie i ważnych krajów pozaeuropejskich – z prognozą do 2013 roku

	mld USD	Zmiany roczne (%)			Prognozowane zmiany (%)			
	2010	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*
Europa	20254	4,2	1,5	-4,4	2,5	2,5	2,6	2,7
Unia Europejska (27)	16282	3,2	0,7	-4,1	1,8	1,8	2,1	2,2
Strefa euro	12193	2,9	0,4	-4,1	1,7	1,6	1,8	1,8
Niemcy	3316	2,8	0,7	-4,7	3,5	2,5	2,1	1,9
Francja	2583	2,3	0,1	-2,5	1,5	1,6	1,8	2,0
Włochy	2055	1,5	-1,3	-5,2	1,3	1,1	1,3	1,4
Hiszpania	1410	3,6	0,9	-3,7	-0,1	0,8	1,6	1,8
Holandia	783	3,9	1,9	-3,9	1,7	1,5	1,5	1,6
Belgia	466	2,8	0,8	-2,7	2,0	1,7	1,9	1,9
Austria	377	3,7	2,2	-3,9	2,0	2,4	2,3	2,2
Grecja	305	4,3	1,0	-2,0	-4,5	-3,0	1,1	2,1
Finlandia	239	5,3	0,9	-8,2	3,1	3,1	2,5	2,2
Portugalia	229	2,4	0,0	-2,5	1,4	-1,5	-0,5	0,9
Irlandia	204	5,6	-3,5	-7,6	-1,0	0,5	1,9	2,4
Wielka Brytania	2247	2,7	-0,1	-4,9	1,3	1,7	2,3	2,5
Szwecja	456	3,3	-0,6	-5,3	5,5	3,8	3,5	3,4
Dania	311	1,6	-1,1	-5,2	2,1	2,0	2,0	2,0
Polska	469	6,8	5,1	1,7	3,8	3,8	3,6	3,7
Szwajcaria	524	3,6	1,9	-1,9	2,6	2,4	1,8	1,8
Norwegia	414	2,7	0,8	-1,4	0,4	2,9	2,5	2,2
Federacja Rosyjska	1465	8,5	5,2	-7,8	4,0	4,8	4,5	4,3
Turcja	742	4,7	0,7	-4,7	8,2	4,6	4,5	4,1
Stany Zjednoczone	14658	1,9	0,0	-2,6	2,8	2,8	2,9	2,7
Kanada	1574	2,2	0,5	-2,5	3,1	2,8	2,6	2,5
Brazylia	2090	6,1	5,2	-0,6	7,5	4,5	4,1	4,1
Meksyk	1039	3,2	1,5	-6,1	5,5	4,6	4,0	3,4

	mld USD		Zmiany roczne (%)			Prognozowane zmiany (%)			
	2010	2007	2008	2009	2010	2011*	2012*	2013*	
Argentyna	370	8,6	6,8	0,8	9,2	6,0	4,6	4,2	
Japonia	5459	2,4	-1,2	-6,3	3,9	1,4	2,1	1,7	
Australia	1236	4,6	2,6	1,3	2,7	3,0	3,5	3,5	
Republika Korei	1007	5,1	2,3	0,2	6,1	4,5	4,2	4,2	
Tajwan	431	6,0	0,7	-1,9	10,8	5,4	5,2	5,1	
Hongkong (Chiny)	225	6,4	2,3	-2,7	6,8	5,4	4,2	4,2	
Singapur	223	8,8	1,5	-0,8	14,5	5,2	4,4	4,3	
Chiny	5878	14,2	9,6	9,2	10,3	9,6	9,5	9,5	
Indie	1538	9,9	6,2	6,8	10,4	8,2	7,8	8,2	
Afryka	1437	6,5	5,2	3,0	4,6	5,0	5,5	5,4	
Bliski Wschód	1617	5,9	6,9	1,9	4,8	5,8	4,6	4,6	

Źródło: UNWTO, na podstawie danych MFW

Tab. 10. Indeks nastrojów w UE od września 2010 do kwietnia 2011 roku

	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV
Unia Europejska razem	103,6	104,0	105,2	106,3	105,8	107,2	107,4	105,1
Belgia	107,2	109,4	110,4	113,2	114,0	113,6	114,4	113,6
Bułgaria	90,7	94,1	95,9	100,2	99,1	99,2	94,7	96,0
Czechy	97,2	96,1	97,5	101,9	100,9	98,4	96,5	95,2
Dania	101,9	102,1	96,6	98,3	102,3	107,6	107,1	113,7
Niemcy	112,4	112,7	115,5	117,3	115,5	116,8	116,1	115,2
Estonia	104,8	108,0	107,8	109,0	110,1	110,3	110,8	109,8
Grecja	74,3	74,9	74,8	73,7	76,1	79,4	78,4	74,2
Hiszpania	92,4	92,2	92,2	91,7	91,7	93,9	90,9	90,0
Francja	102,8	105,1	104,3	107,6	108,9	109,1	110,0	109,2
Włochy	98,5	99,9	101,5	102,1	101,6	101,1	101,2	100,2
Cypr	95,4	90,0	97,6	89,1	85,8	88,4	85,3	86,8
Łotwa	99,7	101,3	101,6	101,7	101,9	102,9	102,9	101,4
Litwa	99,9	102,4	104,2	107,2	105,5	104,9	106,6	107,7
Luksemburg	90,5	96,0	102,0	99,0	103,3	107,6	106,0	107,0
Węgry	101,3	104,7	106,7	105,8	108,7	111,4	103,1	106,5
Malta	104,3	104,6	108,8	106,8	104,6	104,8	102,4	99,8
Niderlandy	98,8	103,0	102,7	103,4	105,1	106,1	109,2	107,2
Austria	105,2	107,2	107,0	106,6	110,1	109,6	109,0	107,6
Polska	98,5	98,9	99,1	100,3	98,7	102,3	99,2	97,9
Portugalia	93,2	90,0	88,4	90,5	90,4	94,7	88,7	87,1
Rumunia	83,3	84,5	87,4	87,6	89,3	93,8	95,3	94,0
Słowenia	94,3	97,6	98,8	98,9	101,9	99,0	99,2	99,1
Słowacja	95,4	97,7	99,9	103,1	104,2	101,2	97,9	100,3
Finlandia	107,5	108,8	111,4	110,3	110,2	110,8	111,4	111,0
Szwecja	118,5	114,7	118,3	116,1	118,5	118,0	117,7	114,3
Wielka Brytania	100,2	99,7	100,6	101,7	98,8	101,9	104,6	99,5

Źródło: Eurostat,

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=teibs010>

Indeks nastrojów w sferze gospodarczej w Unii Europejskiej (European Economic Sentiment Indicator) tworzony jest następująco:

Do respondentów w każdym z krajów członkowskich UE kieruje się 15 pytań. Respondenci (przedstawiciele przemysłu wytwórczego, usług, handlu detalicznego, sektora budowlanego i konsumenci) w zależności od branży, odpowiadając na postawione pytania przedstawiają sytuację ekonomiczną w swoich firmach, jaka miała miejsce w ostatnich trzech miesiącach i aktualnie. Ponadto prezentują swoje prognozy na najbliższe trzy miesiące. Pytania dotyczą sprzedaży, zamówień, zapasów, popytu, cen sprzedaży, aktywności gospodarczej, zatrudnienia. Konsumenci przedstawiają swoje przewidywania co do kształtowania się ich sytuacji ekonomicznej, a także poziomu bezrobocia w kraju w okresie najbliższych 12 miesięcy.

W analizowanym okresie (wrzesień 2010 - kwiecień 2011) wskaźniki dla większości krajów były wyższe niż 100, co oznacza przewagę ocen pozytywnych.

Bułgaria, Czechy, Grecja, Hiszpania, Cypr, Portugalia, Rumunia, Słowenia uzyskały wskaźniki poniżej 100, co obrazuje sytuację raczej negatywną. Do tej grupy krajów można zaliczyć również Polskę (z wyjątkiem dwóch miesięcy na osiem analizowanych).

Eurostat podaje też zmiany w prywatnej konsumpcji. Charakterystyczne jest to, że na ogół spadek konsumpcji w 2009 roku był niższy niż spadek PKB. Inaczej jest w 2010 roku: wzrost konsumpcji bywa na ogół mniejszy niż wzrost PKB.

Na przykład PKB Niemiec wzrósł w IV kw. 2010 o 3,7%, a konsumpcja indywidualna wzrosła o 1,4%. Odwrotną tendencję obserwuje się na Grecji, Hiszpanii, Irlandii, Portugalii, Rumunii i na Łotwie. Dodać wypada, że wszystkie te kraje, z wyjątkiem Łotwy, charakteryzują się spadkiem PKB.

O ile zmiany PKB, a także ocena koniunktury gospodarczej mają wpływ na podróże służbowe, to zmiany prywatnej konsumpcji znajdują odzwierciedlenie w poziomie turystyki wypoczynkowej i wakacyjnej. Tak więc potwierdzają się nasze przypuszczenie, że efekt załamania gospodarczego będzie w widoczny w turystyce jeszcze jakiś czas po wyjściu gospodarki z kryzysu.

CZĘŚĆ III. WYNIKI BADAŃ INSTYTUTU TURYSTYKI: STAN I TENDENCJE WIELOLETNIE

4. Ruch przyjazdowy do Polski

Od 2008 roku brak kontroli i zaprzestanie rejestrowania przez służby graniczne ruchu na granicy wewnętrznej strefy Schengen utrudniają zbieranie danych statystycznych o liczbie przyjazdów. Instytut Turystyki prowadzi własne badanie ruchu na granicach, ale dokładność i szczegółowość tego pomiaru – wykonywanego na próbie i w sposób nieciągły – jest mniejsza⁵, choć nie ustajemy w wysiłkach jego doskonalenia.

Swobodę podróżowania sąsiadów ze wschodu: Ukraińców, Białorusinów i Rosjan ogranicza konieczność uzyskania wiz wjazdowych; porozumienie z Ukrainą o małym ruchu granicznym jest istotnym ułatwieniem, ale dotyczy tylko strefy przygranicznej.

Trwają skutki kryzysu gospodarczego. Niekorzystną okolicznością dla Polski jest to, że kraje, które generują znaczny ruch przyjazdowy zostały dotknięte kryzysem w stopniu większym niż przeciętny. Jednak widać, że w 2010 nastąpiła poprawa. Jest to zgodne z globalnymi wynikami turystyki międzynarodowej podawanymi przez Światową Organizację Turystyki (UNWTO).

W 2010 roku granice Polski przekroczyło, jak szacujemy, około 58,3 mln cudzoziemców (o 8,4% więcej niż w 2009 r.). Warto odnotować wzrost liczby przyjazdów z następujących kierunków:

- ↑ sąsiedzi ze wschodu (Ukraina, Białoruś i Rosja) – o 31%,
- ↑ nowe kraje członkowskie Unii Europejskiej (o 12%), zwłaszcza Słowacja i Rumunia,
- ↑ ważne kraje zamorskie (Stany Zjednoczone, Australia, Korea Płd i Japonia) – o 21%.

Liczba przyjazdów z krajów „starej Unii” nie zmieniła się, ale godny jest podkreślenia wzrost z następujących krajów:

- ↑ Holandia, Belgia, Finlandia, Włochy, Hiszpania, Francja i Wielka Brytania.
- Obserwujemy też przypadki zmniejszenia liczby wizyt, dotyczy to w szczególności:
- ↓ Grecji, Estonii i Łotwy.

W związku z wprowadzeniem wiz dla krajów spoza strefy Schengen nasi sąsiedzi ze wschodu od początku 2008 roku znacznie ograniczyli podróże do Polski. Jak widać, stopniowo odbudowują pozycję, osiągając w 2010 roku poziom zbliżony do 2007 roku.

Nieustannie rośnie liczba przyjazdów z nowych krajów członkowskich Unii.

Przytoczone w tabeli 11. dane dotyczą wszystkich przyjazdów cudzoziemców do Polski. Obejmują zarówno gości jednodniowych, jak i turystów (czyli tych cudzoziemców, którzy spędzili w Polsce co najmniej jedną noc, lecz nie pozostawali dłużej niż rok).

⁵ Omówione wyżej w rozdziale 1.

Tab. 11. Przyjazdy do Polski w latach 2007-2010 (w tys.)

	Liczba przyjazdów				Zmiany	
	rok 2007	rok 2008	Rok 2009	rok 2010	2009/2008	2010/2009
Ogółem świat	66 208	59 935	53 840	58 340	-10%	8,4%
Unia Europejska	53 910	51 910	45 345	47 385	-13%	4,5%
15 UE	40 823	37 205	28 545	28 540	-23%	0%
Niemcy	38 103	34 630	26 070	25 860	-25%	-1%
Wielka Brytania	548	555	500	540	-10%	8%
Holandia	363	355	335	370	-6%	10%
Austria	318	320	325	345	2%	6%
Włochy	327	275	255	285	-7%	12%
Francja	258	240	240	260	0%	8%
Szwecja	222	210	190	195	-10%	3%
Dania	150	130	120	125	-8%	4%
Belgia	115	110	110	125	0%	14%
Hiszpania	119	110	130	145	18%	12%
Irlandia	119	90	80	80	-11%	0%
Finlandia	82	80	75	90	-6%	20%
Portugalia	71	70	70	75	0%	7%
Grecja	25	30	45	35	50%	-22%
Luksemburg	5	0	0	10	-	-
Nowe kraje EU	13 086	14 705	16 800	18 845	14%	12,2%
Czeska Republika	7 292	7 820	8 180	9 240	5%	13%
Słowacja	3 210	3 740	5 040	6 010	35%	19%
Litwa	1 392	1 930	2 640	2 690	37%	2%
Łotwa	485	540	390	350	-28%	-10%
Węgry	273	255	225	220	-12%	-2%
Estonia	236	185	130	115	-30%	-12%
Rumunia	99	120	90	120	-25%	33%
Bułgaria	73	95	85	80	-11%	-6%
Słowenia	25	20	20	20	0%	0%
Cypr	1	0	0	0	-	-
Malta	1	0	0	0	-	-
Sąsiedzi spoza Schengen	10 932	6 740	7 390	9 650	10%	30,6%
Ukraina	5 444	3 320	3 820	5 030	15%	32%
Białoruś	3 861	2 130	2 360	3 090	11%	31%
Rosja	1 626	1 290	1 210	1 530	-6%	26%
Ważne zamorskie	567	500	405	490	-19%	21,0%
USA	331	270	230	265	-15%	15%
Kanada	78	80	68	75	-15%	10%
Republika Korei	64	63	35	35	-44%	0%
Japonia	48	42	35	60	-17%	71%
Australia	47	45	37	55	-18%	49%
Reszta świata	799	785	700	815	-11%	16,4%
Norwegia	142	145	120	120	-17%	0%
Szwajcaria	59	65	60	60	-8%	0%
Izrael	78	65	75	70	15%	-7%
Turcja	51	55	55	70	0%	27%
Pozostałe	469	455	390	495	-14%	27%

Źródło: badania i oszacowania Instytutu Turystyki.

Przyjazdy turystów do Polski

Według oszacowań Instytutu Turystyki, w 2010 roku było około 12,5 mln przyjazdów turystów, czyli o 4,9% więcej niż w 2009 r. Trend wzrostowy narastał z kwartału na kwartał: w pierwszym kwartale 2010 roku wzrost liczby przyjazdów turystów wyniósł 3,4%, w drugim kwartale 4,4%, w trzecim – 5,3%, a zaś w czwartym – 6,0%.

Liczba turystów z Unii Europejskiej w skali całego roku wzrosła nieznacznie o blisko 2%. Turystów z Ukrainy i Rosji również było wyraźnie więcej niż w 2009 roku, zwłaszcza z Rosji i Białorusi. Po dwóch latach poważnych spadków odnotować wypada poważny, kilkunastoprocentowy wzrost liczby przyjazdów z krajów pozaeuropejskich.

Udział wizyt jednodniowych z krajów nie sąsiadujących z Polską jest stosunkowo niewielki, toteż możemy stwierdzić te same tendencje, które zostały zasygnalizowane powyżej w odniesieniu do liczby przyjazdów ogółem.

Tab. 12. Przyjazdy turystów do Polski w latach 2009 i 2010 (w tys.)

	rok 2009	rok 2010	zmiana
Ogółem	11 890	12 470	4,9%
27 krajów Unii Europejskiej	8 345	8 500	1,9%
Stara UE	6 750	6 875	1,9%
Niemcy	4 560	4 520	-1%
Wielka Brytania	450	485	8%
Niderlandy	300	335	12%
Austria	280	310	11%
Włochy	245	265	8%
Francja	215	225	5%
Szwecja	155	150	-3%
Dania	100	90	-10%
Belgia	85	100	18%
Hiszpania	110	125	14%
Irlandia	65	60	-8%
Finlandia	75	90	20%
Portugalia	70	75	7%
Grecja	40	35	-13%
Luksemburg	0	10	-
Nowa UE	1 595	1 625	1,9%
Republika Czeska	175	175	0%
Słowacja	85	95	12%
Litwa	620	620	0%
Łotwa	230	270	17%
Węgry	200	195	-3%
Estonia	115	90	-22%
Rumunia	75	90	20%
Bułgaria	75	70	-7%
Słowenia	20	20	0%
Cypr	0	0	-
Malta	0	0	-
Sąsiedzi spoza Schengen	2 480	2 720	9,7%
Ukraina	1 295	1 350	4%

	rok 2009	rok 2010	zmiana
Białoruś	865	970	12%
Rosja	320	400	25%
Ważne zamorskie*	390	460	17,9%
USA	215	240	12%
Kanada	68	75	10%
Republika Korei	35	35	0%
Japonia	35	55	57%
Australia	37	55	49%
Reszta świata	675	790	17,0%
Norwegia	115	120	4%
Szwajcaria	60	60	0%
Izrael	75	70	-7%
Turcja	55	70	27%
Pozostałe	370	470	27%

*) Kanada, Republika Korei, Japonia, Australia.

Źródło: badania i oszacowania Instytutu Turystyki.

Tab. 13. Przyjazdy turystów⁶ do Polski w latach 2000-2010 (w tys.)

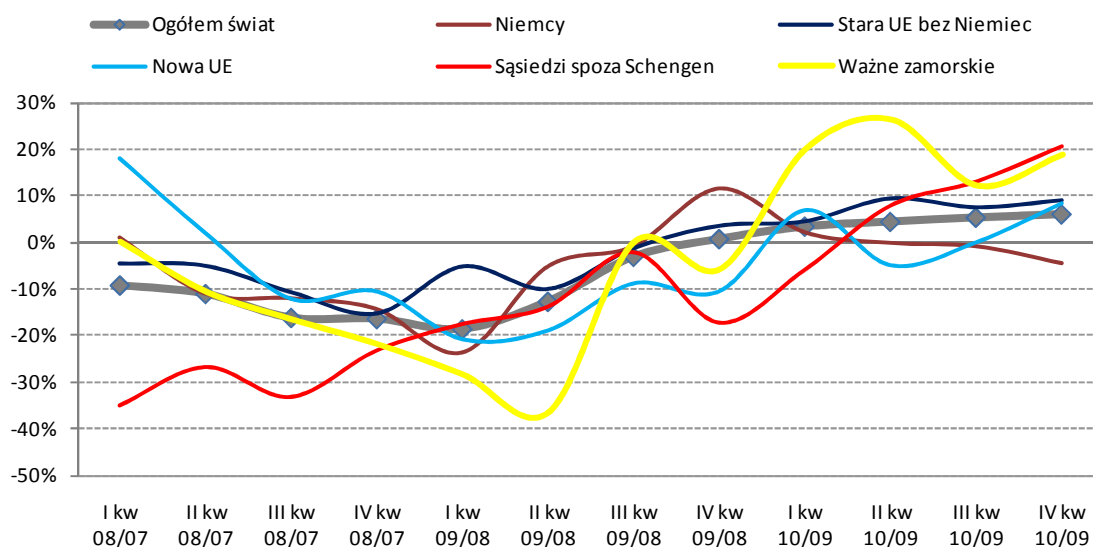
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Świat ogółem	15 000	13 980	13 720	14 290	15 200	15 670	14 975	12 960	11 890	12 470
Niemcy	4 400	4 160	4 520	5 230	5 570	5 440	5 270	4 780	4 560	4 520
Rosja	980	940	790	700	735	710	545	410	320	400
Białoruś	2 080	1 700	1 620	1 460	1 440	1 490	1 350	870	865	970
Ukraina	3 080	2 930	2 480	2 340	2 535	2 500	2 120	1 550	1 295	1 350
Litwa	840	840	825	815	830	895	715	695	620	620
Łotwa	330	320	330	305	270	315	355	340	230	270
Estonia	190	160	150	130	120	145	170	145	115	90
Czechy	230	230	240	210	185	165	165	180	175	175
Słowacja	80	60	80	85	70	70	70	80	85	95
15 UE bez Niemiec	1 805	1 650	1 645	1 790	2 015	2 365	2 495	2 270	2 190	2 355
Ważne zamorskie*	340	310	330	400	505	550	545	470	390	460
Pozostałe kraje	645	680	710	825	925	1025	1175	1170	1 045	1 165

* Australia, Korea Płd., Japonia, USA, Kanada.

Źródło: oszacowania Instytutu Turystyki.

⁶ Dla poszczególnych niesąsiedzkich krajów europejskich oraz krajów zamorskich lepiej się posługiwać liczbą wszystkich przyjazdów (patrz tab. 11); zakładamy, że liczba przyjazdów turystów z tych krajów jest nieznacznie – o kilka procent – niższa niż liczba przyjazdów ogółem.

Rys. 19. Zmiany przyjazdów turystów do Polski (kwartał do odp. kwartału poprzedniego roku)

Źródło: oszacowania Instytutu Turystyki.

Kwartalne zmiany liczby przyjazdów turystów przebiegały według innego wzoru niż zmiany przyjazdów ogółem, w których dominują wizyty jednodniowe. Od drugiej połowy 2009 roku widać zatrzymanie tendencji spadkowej, a potem w miarę regularny wzrost.

Omawiane wyniki oszacowań Instytutu Turystyki dotyczą wszystkich przyjazdów turystów, bez względu na to, gdzie nocowali i w jakim celu przybyli. Ponieważ metody pomiaru liczby przyjazdów na granicach są obecnie mniej dokładne, warto dokładniej się przyjrzeć danym GUS pochodzącym z bazy noclegowej, pamiętając, że liczba tych turystów zagranicznych, którzy korzystali z noclegów w obiektach zakwaterowania zbiorowego rejestrowanych przez GUS, jest znacznie niższa niż liczba wszystkich przyjazdów turystów.

Turyści zagraniczni w bazie noclegowej

Lata 2008 i 2009 przyniosły spadek liczby cudzoziemców korzystających z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego oraz spadek liczby udzielonych im noclegów. W 2010 roku nastąpiło odwrócenie niekorzystnego trendu.

Jak podaje GUS, w 2010 roku z obiektów zakwaterowania zbiorowego⁷ skorzystało 4103,9 tys. turystów zagranicznych, t.j. o 6,3% więcej niż w 2009 roku oraz o 1,4% niż w 2008 roku. Liczba udzielonych noclegów wzrosła o 3,7%, a zaś w stosunku do 2008 roku zmalała o 2%. Do ważniejszych europejskich krajów o największym wzroście liczby korzystających z bazy noclegowej w 2010 r. należą: Rosja, Rumunia, Finlandia, Białoruś, Łotwa, Turcja, Norwegia, Belgia, Hiszpania, Portugalia (wzrost od 32% do 11%). Wśród krajów pozaeuropejskich największy wzrost zanotowały: Japonia, Brazylia, Chiny, Australia, Hong Kong, Stany Zjednoczone i Kanada (od 47% do 16%). Tylko kilka krajów charakteryzuje ponad pięcioprocentowy spadek liczby gości w bazie noclegowej rejestrowanej przez GUS. Są to: Korea Płd. (-22%), Grecja (-18%), Dania, Estonia i Szwecja (-9% do -6%).

Tempo wzrostu w poszczególnych kwartałach było równomierne, z lekką tendencją do przyśpieszenia (5%, 6,3%, 6,3% i 7,1%).

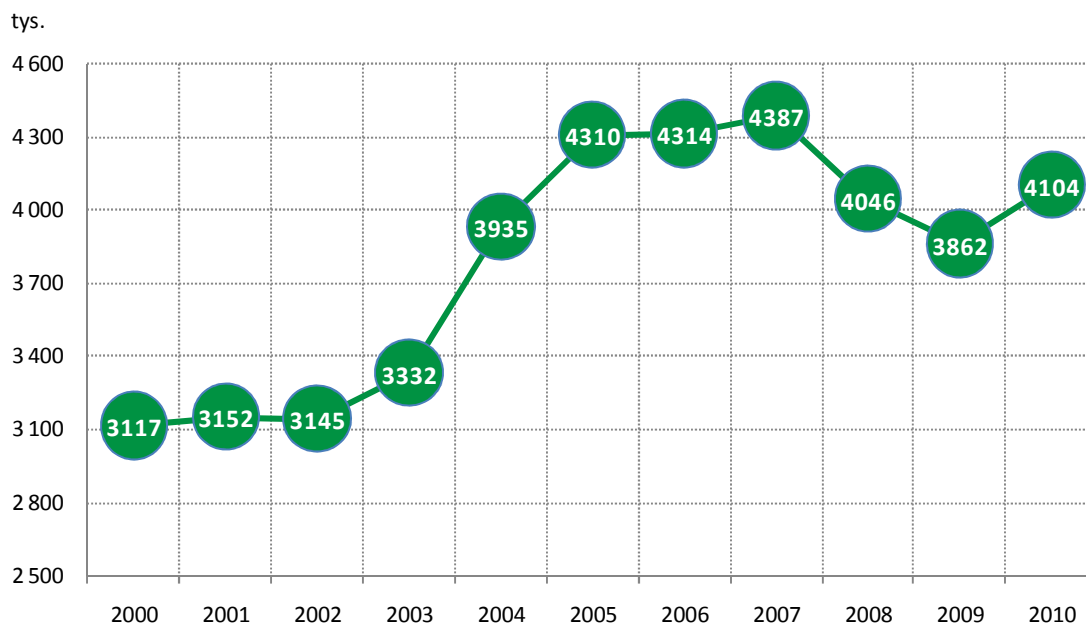
⁷ Od 2010 roku GUS uwzględnia również pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych. Te obiekty mają jednak marginalne znaczenie: w 2010 roku korzystało z nich 31 tys. turystów zagranicznych, którzy spędzili 95,2 tys. noclegów; stanowi to odpowiednio 0,8% i 0,9% ogółu. O ile nie zaznaczono inaczej, dla zachowania porównywalności podajemy dane tylko dla obiektów zakwaterowania zbiorowego.

Tab. 14. Liczba turystów zagranicznych i liczba noclegów w obiektach noclegowych zakwaterowania zbiorowego w latach 2000-2010 (w tys.)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba korzystających (tys.)											
Obiekty zakwaterowania zbiorowego ogółem	3 117	3 152	3 145	3 332	3 935	4 310	4 314	4 387	4 046	3 862	4 104
W tym hotele	2 400	2 388	2 447	2 612	3 132	3 443	3 460	3 537	3 268	3 141	3 384
Liczba udzielonych noclegów (tys.)											
Obiekty zakwaterowania zbiorowego ogółem	6 891	6 991	7 085	7 828	9 314	10 542	10 555	10 918	10 173	9 609	9 969
W tym hotele	4 697	4 687	4 784	5 239	6 273	7 197	7 209	7 561	6 993	6 675	7 108

Źródło: GUS.

Rys. 20. Liczba korzystających z bazy noclegowej (obiekty noclegowe zakwaterowania zbiorowego) w latach 2000 - 2010

Źródło: GUS.

Tab. 15. Dynamika zmian liczby korzystających z bazy noclegowej w 2010 roku

	Zmiany 10/07					Zmiany 10/09				
	I kw	II kw	III kw	IV kw	rok	I kw	II kw	III kw	IV kw	rok
RAZEM	-11%	-8%	-4%	-4%	-6%	5%	6%	6%	7%	7%
Niemcy	-5%	-13%	-11%	-6%	-11%	3%	0%	-1%	-4%	-1%
Stara UE bez Niemiec	-7%	-6%	-4%	-8%	-6%	5%	5%	5%	3%	5%
Nowa UE	-6%	-8%	-11%	-3%	-8%	6%	0%	-1%	7%	1%
Sąsiedzi spoza Schengen	-38%	-13%	1%	-2%	-5%	-2%	22%	21%	34%	25%
Ważne zamorskie	-10%	-14%	-4%	-5%	-8%	13%	19%	20%	20%	20%
Pozostałe kraje	4%	9%	23%	14%	16%	12%	17%	19%	13%	17%

Źródło: GUS

Tab. 16. Dynamika zmian liczby noclegów w bazie noclegowej w 2010 roku

	Zmiany 10/07					Zmiany 10/09				
	I kw	II kw	III kw	IV kw	rok	I kw	II kw	III kw	IV kw	rok
RAZEM	-11%	-12%	-8%	-5%	-8%	2%	4%	4%	5%	4%
Niemcy	-5%	-17%	-14%	-1%	-12%	0%	-1%	1%	0%	0%
Stara UE bez Niemiec	-10%	-11%	-7%	-13%	-10%	2%	2%	3%	2%	2%
Nowa UE	9%	0%	-1%	10%	2%	5%	0%	-3%	9%	1%
Sąsiedzi spoza Schengen	-34%	-15%	-9%	-12%	-12%	1%	11%	9%	19%	12%
Ważne zamorskie	-24%	-20%	-10%	-12%	-14%	11%	21%	16%	24%	19%
Pozostałe kraje	-2%	12%	23%	12%	16%	5%	19%	15%	9%	15%

Źródło: GUS

Analizując zmiany liczby korzystających z bazy noclegowej według krajów widzimy, że (odwrotnie niż w 2009 r.) wzrost występuje zdecydowanie częściej niż spadek. W sumie – goście z tych krajów, z których zanotowano ponad 1% spadek, stanowią jedynie 7,2% wszystkich korzystających.

Tab. 17. Liczba turystów zagranicznych i udzielonych im noclegów w obiektach zakwaterowania zbiorowego w 2010 r.

	Korzystający		Udzielone noclegi	
	Liczba (tys.)	Zmiana (%)	Liczba (tys.)	Zmiana (%)
RAZEM	4103,9	6,3%	9969,4	3,7%
15 UE	2525,3	2,3%	6794,2	1,0%
Austria	58,8	7,2%	111,7	0,3%
Belgia	63,4	11,9%	129,4	13,1%
Dania	79,6	-8,8%	188,4	-12,4%
Finlandia	58,2	22,6%	116,5	18,6%
Francja	186,2	7,0%	377,8	5,1%
Grecja	12,8	-18,2%	28,2	-26,8%
Hiszpania	126,2	11,8%	250,8	7,0%
Niderlandy	105,0	3,9%	213,2	5,9%
Niemcy	1119,6	-0,6%	3797,3	0,0%
Irlandia	41,8	3,1%	106,2	5,6%
Luksemburg	3,6	26,4%	7,8	45,0%
Portugalia	20,2	10,6%	41,5	4,2%
Szwecja	102,3	-6,0%	225,9	-6,7%
Wielka Brytania	354,1	4,0%	772,4	1,3%
Włochy	193,5	7,3%	427,1	4,5%
Nowa UE	393,6	2,1%	733,2	1,8%
Bułgaria	10,1	6,4%	20,4	-15,9%
Cypr	2,3	-11,0%	6,2	-10,0%
Czeska Republika	79,1	0,6%	181,2	-2,2%
Estonia	32,4	-6,2%	39,3	-13,3%
Litwa	99,6	-2,3%	138,5	-5,5%
Łotwa	43,0	12,7%	54,1	11,5%
Malta	0,8	31,3%	2,7	73,1%
Rumunia	25,4	23,7%	64,0	16,3%

	Korzystający		Udzielone noclegi	
	Liczba (tys.)	Zmiana (%)	Liczba (tys.)	Zmiana (%)
Słowacja	44,5	7,0%	108,0	23,0%
Słowenia	8,8	-4,4%	17,8	-11,2%
Węgry	47,5	-1,1%	100,9	2,3%
Ważne zamorskie	279,1	18,7%	616,7	18,4%
Australia	22,3	22,5%	49,0	24,4%
Japonia	50,4	46,6%	105,1	41,7%
Kanada	28,0	15,7%	63,8	16,3%
Republika Korei	13,9	-22,2%	27,2	6,3%
USA	164,5	17,1%	371,6	13,7%
Sąsiedzi spoza Schengen	425,7	18,7%	751,0	9,4%
Ukraina	131,6	4,7%	270,6	3,6%
Białoruś	80,9	13,1%	125,7	13,4%
Rosja	213,3	32,2%	354,7	12,8%
Reszta	480,1	15,7%	1074,2	12,8%
Norwegia	101,9	12,0%	255,6	14,1%
Szwajcaria	34,0	2,6%	65,6	0,5%
Turcja	16,5	12,1%	36,8	8,6%
Chiny (bez Tajwanu)	26,5	32,4%	58,1	47,5%
Brazylia	10,4	35,7%	23,4	32,9%
Indie	9,8	9,8%	34,5	0,5%
Hong Kong	4,2	17,9%	8,5	20,8%
Pozostałe	276,6	17,3%	591,7	11,4%

Źródło: GUS.

Przyjrzymy się bliżej różnicowaniu terytorialnemu: które województwa zyskują najwięcej klientów w skali wieloletniej, a kto zyskał i kto stracił w 2010 roku?

Do województw, które w latach 2000-2010 cechują się największym wzrostem liczby gości z zagranicy w bazie noclegowej należą: małopolskie (średnioroczny wzrost: 5,5%), łódzkie (5,5%), śląskie (4,4%) i dolnośląskie (3,6%). Jeśli idzie o wzrost liczby noclegów, do najszybciej rozwijających się województw należą: zachodniopomorskie (średni wzrost: 7,4%), łódzkie i małopolskie (po 6,5%).

W 2010 roku stwierdzamy wzrost liczby korzystających z bazy noclegowej w większości województw z wyjątkiem zachodniopomorskiego, warmińsko-mazurskiego i łódzkiego (spadki o 5,7%, 3,2% i 1,6%). Kujawsko-pomorskie, lubelskie, dolnośląskie, świętokrzyskie, mazowieckie i małopolskie zanotowały wzrost przekraczający 10%.

Pod względem liczby udzielonych noclegów tendencja wzrostowa jest mniej wyraźna. Więcej województw zanotowało spadek liczby noclegów. Największy był w opolskim (12%), łódzkim (6,6%) i warmińsko-mazurskim (5,2%). Największy wzrost liczby noclegów był w kujawsko-pomorskim i mazowieckim.

Należy zwrócić uwagę, że dane za 2010 rok nie są w pełni porównywalne. Obejmują bowiem również wcześniej nie uwzględniane pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych. Mają one jednak marginalne znaczenie (por. przypis 6 na str. 40).

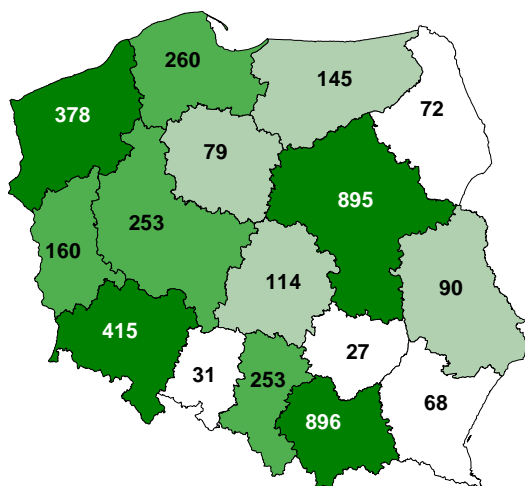
Tab. 18. Liczba korzystających z obiektów zakwaterowania* zbiorowego według województw

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Razem Polska	3 117	3 152	3 145	3 332	3 935	4 310	4 314	4 387	4046	3862	4135
dolnośląskie	291	315	321	372	433	471	487	508	448	365	415
kujawsko-pomorskie	67	73	65	68	79	87	85	84	77	65	79
lubelskie	97	91	86	92	90	92	100	98	81	79	90
lubuskie	120	129	147	128	155	154	167	179	196	152	160
łódzkie	67	71	75	74	93	96	109	122	115	116	114
małopolskie	507	510	528	554	726	890	935	979	829	810	896
mazowieckie	651	667	620	651	767	795	782	799	810	804	895
opolskie	31	31	27	29	34	33	33	37	35	31	31
podkarpackie	84	74	74	63	62	62	64	66	63	63	68
podlaskie	80	82	85	88	79	86	89	91	69	69	72
pomorskie	225	235	234	246	272	294	287	282	246	255	260
śląskie	165	147	135	150	196	263	274	273	260	236	253
świętokrzyskie	24	26	28	29	33	25	25	30	25	23	27
warmińsko-mazurskie	195	198	205	200	217	219	187	181	155	149	145
wielkopolskie	228	228	219	253	268	267	265	248	257	243	253
zachodniopomorskie	287	276	298	337	430	476	425	412	380	401	378

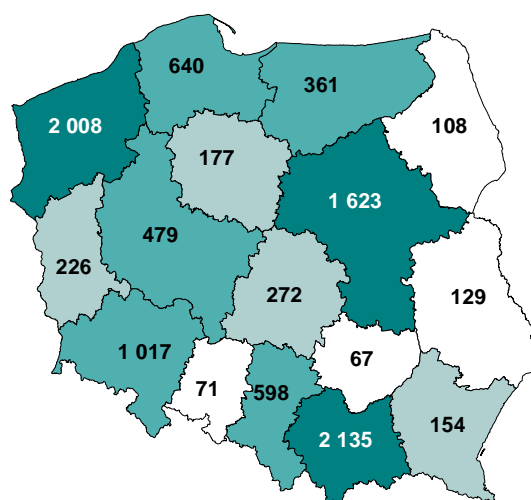
Źródło: GUS, 2000-2009 obiekty zakwaterowania zbiorowego, w 2010 roku również pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych.

Mapy 1 i 2 przedstawiają liczby turystów zagranicznych korzystających z obiektów zakwaterowania zbiorowego oraz liczby udzielonych im noclegów według województw w 2009 roku. Rozmieszczenie terytorialne wizyt i noclegów według powiatów ilustrują mapy 3 i 4. Szczegółowe dane liczbowe zawierają tabele 15 i 16.

Mapa 1. Liczba turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych (w tys.)

Mapa 2. Liczba noclegów turystów zagranicznych w obiektach noclegowych (w tys.)

Źródło: bank danych lokalnych GUS.

Tab. 19. Liczba turystów zagranicznych korzystających z obiektów noclegowych zakwaterowania zbiorowego według najliczniej odwiedzanych powiatów (tys.)

Miasto/powiat	Korzystający w 2008 r.	Korzystający w 2009 r.	Korzystający w 2010 r.	Zmiana 10/09	Zmiana 10/08
Warszawa	764,5	752,5	833,3	10,7%	9,0%
Kraków	684,1	688,9	770,2	11,8%	12,6%
Wrocław	228,2	182,3	226,0	24,0%	-0,9%
Poznań	159,5	153,5	163,3	6,4%	2,4%
Gdańsk	119,2	135,0	141,8	5,0%	19,0%
Szczecin	141,1	139,9	126,5	-9,6%	-10,4%
kołobrzeski	98,0	125,7	118,0	-6,2%	20,4%
mragowski	65,9	63,3	57,8	-8,7%	-12,2%
Łódź	63,7	63,6	57,3	-10,0%	-10,1%
Katowice	57,3	54,1	56,3	4,1%	-1,9%
tatrzański	61,5	47,9	52,2	8,9%	-15,1%
świebodziński	37,3	38,3	52,0	35,9%	39,4%
Lublin	41,0	41,7	49,5	18,6%	20,6%
Świnoujście	41,9	42,8	46,4	8,5%	10,9%
Toruń	39,1	33,7	44,8	32,7%	14,5%
Częstochowa	42,4	37,9	39,9	5,2%	-5,9%
Sopot	35,5	33,9	39,1	15,4%	10,1%
cieszyński	36,1	31,7	34,6	9,2%	-4,0%
Białystok	27,9	30,4	32,6	7,4%	17,0%
ślubicki	50,6	28,0	30,4	8,4%	-39,9%
kamieński	31,1	26,5	25,6	-3,2%	-17,7%
jeleniogórski	31,9	29,1	24,9	-14,6%	-22,0%
Gdynia	30,5	29,7	24,8	-16,6%	-18,8%
kłodzki	18,4	14,7	22,6	54,0%	22,8%
lubański	23,4	22,6	21,8	-3,5%	-6,6%
Rzeszów	17,9	20,2	21,7	7,1%	20,7%
giżycki	18,3	17,6	20,5	16,7%	12,1%
Jelenia Góra	25,2	19,4	20,1	3,2%	-20,4%
Olsztyn	20,8	19,9	19,5	-1,9%	-6,0%
zgorzelecki	25,3	18,8	17,7	-5,5%	-29,9%
Bielsko-Biała	19,6	15,9	17,4	9,7%	-10,9%
sulęciński	29,9	23,9	17,4	-27,3%	-41,9%
gryficki	17,5	18,4	17,4	-5,6%	-0,7%
Zabrze	15,8	17,0	17,3	1,6%	9,3%
Bydgoszcz	16,2	12,9	15,7	22,0%	-3,2%
Gliwice	18,2	14,3	15,5	8,2%	-14,8%
Legnica	20,3	13,9	15,2	9,3%	-25,2%

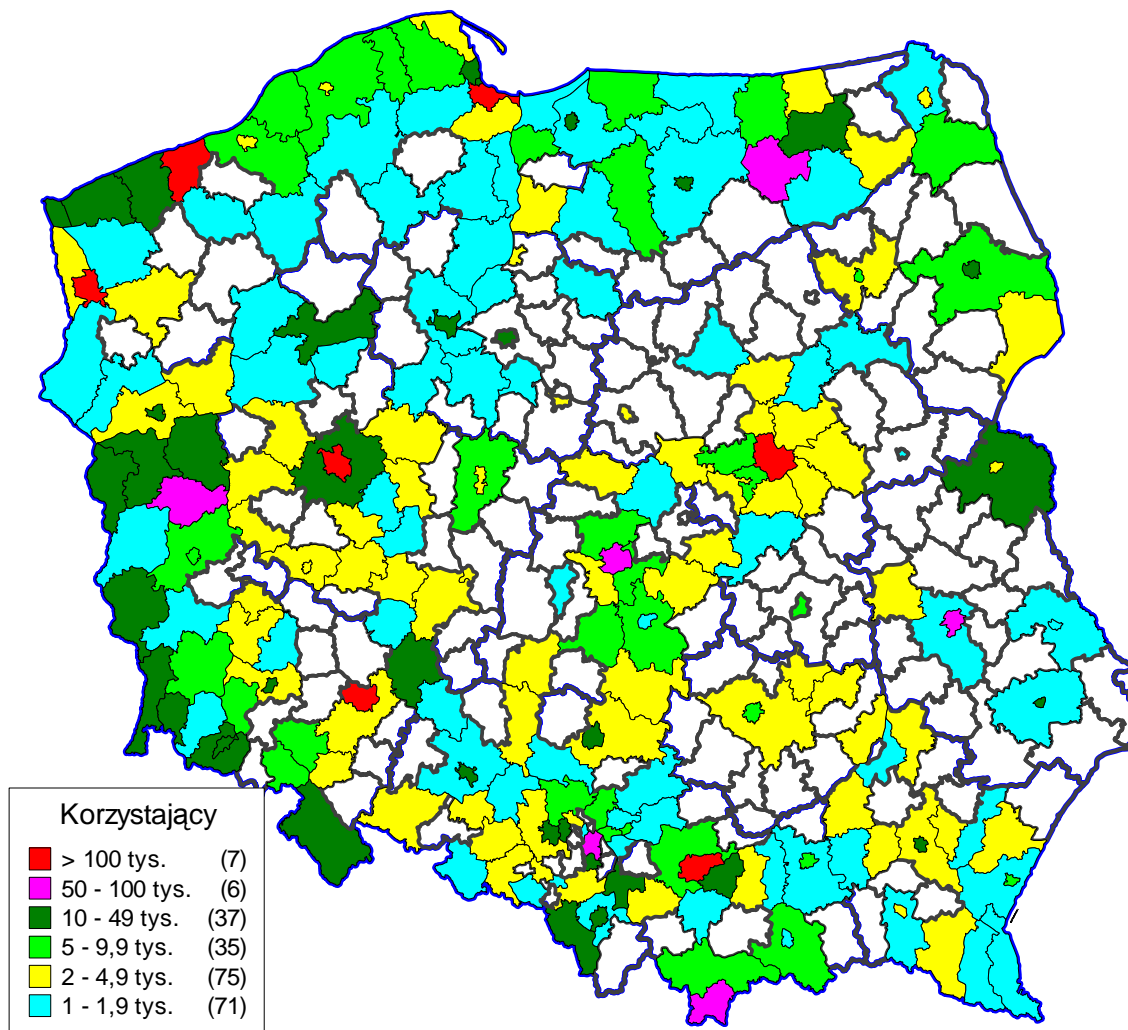
Źródło: bank danych lokalnych GUS, opracowanie Instytut Turystyki.

Tab. 20. Liczba noclegów turystów zagranicznych w obiektach noclegowych zakwaterowania zbiorowego według powiatów (w tys.)

Miasto/powiat	Noclegi w 2008 r.	Noclegi w 2009 r.	Noclegi w 2010 r.	Zmiana 10/09	Zmiana 10/08
Kraków	1633,2	1633,2	1812,8	11,0%	11,0%
Warszawa	1412,4	1364,0	1501,4	10,1%	6,3%
kołobrzeski	870,2	904,4	908,3	0,4%	4,4%
Wrocław	424,0	349,1	426,4	22,1%	0,6%
Świnoujście	337,9	347,8	384,0	10,4%	13,6%
Gdańsk	303,1	324,7	341,3	5,1%	12,6%
Poznań	326,8	307,9	301,1	-2,2%	-7,9%
Szczecin	267,2	256,2	221,3	-13,6%	-17,2%
Lubański	228,7	177,7	178,0	0,2%	-22,2%
mragowski	158,9	167,8	157,3	-6,3%	-1,0%
tatrzański	179,0	146,3	151,5	3,5%	-15,4%
kamieński	163,3	140,5	144,4	2,8%	-11,6%
Gryficki	160,1	149,1	144,1	-3,4%	-10,0%
Łódź	139,2	140,4	127,9	-8,9%	-8,1%
Katowice	126,1	112,3	115,5	2,8%	-8,4%
Sopot	86,5	86,0	95,9	11,5%	10,8%
Toruń	81,1	65,6	82,3	25,4%	1,5%
cieszyński	116,0	88,2	81,0	-8,1%	-30,1%
jeleniogórski	109,4	92,7	78,6	-15,2%	-28,2%
kłodzki	70,9	58,7	75,2	28,1%	6,2%
śląwieński	64,4	57,1	73,6	28,9%	14,3%
Lublin	66,7	65,7	71,2	8,5%	6,7%
koszaliński	101,8	99,6	70,2	-29,5%	-31,1%
Jelenia Góra	76,9	63,8	69,5	8,9%	-9,6%
świebodziński	47,3	47,3	62,1	31,2%	31,2%
Gliwice	51,1	42,8	58,2	36,0%	13,9%
bełchatowski	37,4	65,9	57,7	-12,4%	54,4%
Częstochowa	66,4	54,3	57,2	5,3%	-13,9%
Gdynia	69,6	62,5	56,9	-9,0%	-18,3%
Białystok	46,6	48,1	49,1	2,0%	5,5%
Bytom	46,6	63,9	44,8	-29,9%	-4,0%
Bydgoszcz	44,6	33,2	42,5	27,9%	-4,8%
giżycki	37,4	37,0	42,4	14,8%	13,5%
Olsztyn	47,1	42,3	40,8	-3,5%	-13,3%
Rzeszów	34,4	39,0	40,7	4,3%	18,4%
Bielsko-Biała	42,6	39,5	39,8	0,8%	-6,6%
ślubicki	61,3	35,8	39,5	10,5%	-35,6%
poznański	42,7	36,7	35,4	-3,6%	-17,1%
Tychy	50,9	36,8	35,3	-4,0%	-30,7%
nowosądecki	22,0	20,2	34,1	68,8%	55,0%
ostródzki	36,4	37,5	33,0	-12,2%	-9,4%
Zabrze	26,9	28,6	32,7	14,3%	21,3%
oświęcimski	39,0	36,9	31,5	-14,5%	-19,2%

Źródło: bank danych lokalnych GUS, opracowanie Instytut Turystyki.

Mapa 3. Liczba korzystających z obiektów noclegowych według powiatów w 2010 roku

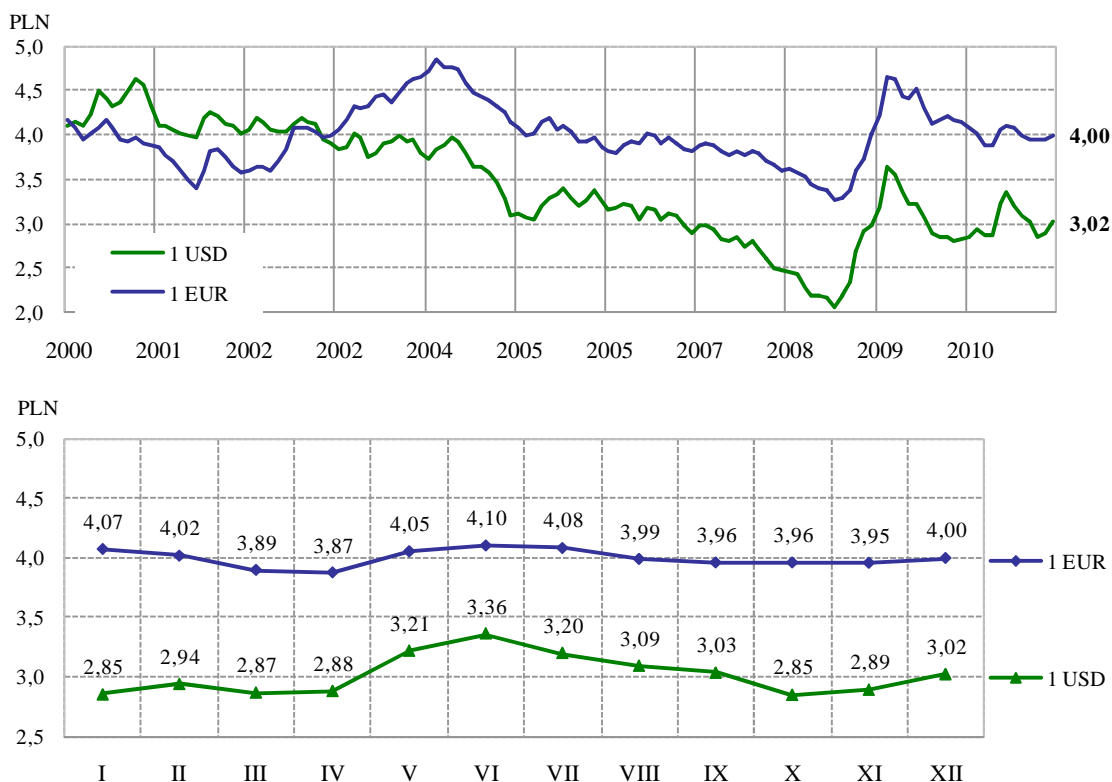
Źródło: bank danych lokalnych GUS, opracowanie Instytut Turystyki.

5. Wydatki cudzoziemców w Polsce: wyniki badań i podstawowe trendy wieloletnie

5.1. Przeciętne wydatki turystów

Z badań przeprowadzonych w 2010 roku wynika, że przeciętne wydatki turystów poniesione na terenie Polski wyniosły około 390 USD na osobę i około 75 USD dziennie (są to średnie ważone). Oznacza to niewielki spadek średniej na osobę w stosunku do 2009 roku (o 4,6%) i utrzymanie średniej na 1 dzień pobytu na zbliżonym poziomie. Podobnie jak w poprzednich latach warto pamiętać, że zaobserwowane zmiany muszą być analizowane w kontekście wahań kursów walut, z uwagi na to, że kursy te, zwłaszcza dolara i euro, mają wpływ na zmiany w wielkości wydatków.

Rys. 21. Średnie miesięczne kursy USD i EUR w latach 2000-2010 i w 2010 roku szczegółowo

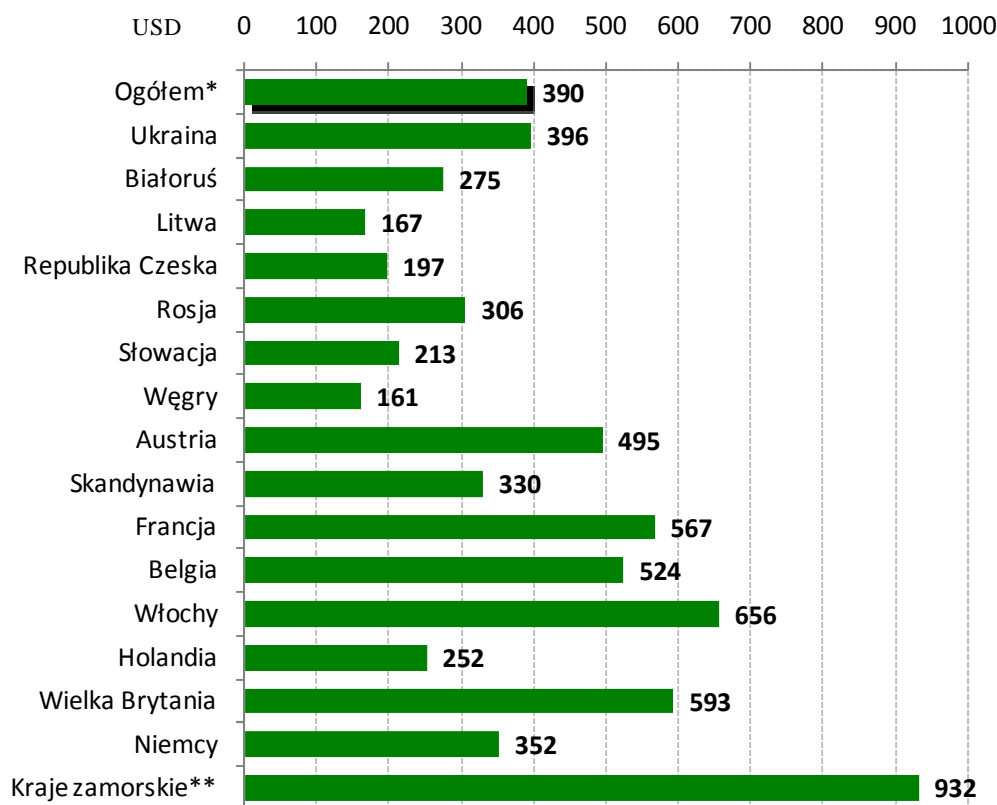
Źródło: Narodowy Bank Polski (www.nbp.pl).

W badanym okresie przeciętne wydatki były w mniejszym stopniu zróżnicowane, niż to miało miejsce w 2009 roku. Rozpiętość przeciętnych wydatków na osobę, analizowana według krajów (grup krajów), wyniosła od 161 USD (Węgry) do 932 USD (kraje zamorskie). Podobnie jak w poprzednich okresach, w 2010 roku zmiany wysokości wydatków (mierzonych w dolarach) były niejednorodne zarówno co do kierunku, jak i co do poziomu. W analizowanym roku należy zwrócić uwagę na cztery grupy rynków:

- 1) sąsiedzkie kraje wschodnie (z wyjątkiem Białorusi): Ukraina, Rosja i Litwa, w odniesieniu do których należy podkreślić znaczący wzrost przeciętnych wydatków turystów (odpowiednio o około 22%, 18% i 15%);

- 2) kilka ważnych rynków unijnych (Belgia, Słowacja, Czechy i Włochy), w odniesieniu do których zanotowano mniej lub bardziej znaczące wzrosty przeciętnych wydatków turystów; na szczególną uwagę zasługuje tu Belgia – turyści z tego kraju zadeklarowali znacząco wyższe wydatki przeciętne niż w 2009 roku; bacznej obserwacji wymaga także rynek słowacki: po wejściu do strefy euro rezydenci tego kraju już drugi rok z rzędu deklarują większe przeciętne wydatki w Polsce;
- 3) szereg ważnych dla Polski rynków, w odniesieniu do których odnotowano spadek przeciętnych wydatków na osobę (np. z Węgier i Holandii po około 40%, z Niemiec, krajów zamorskich i Białorusi po ponad 12%, z Francji o ok. 10%); w tej grupie szczególnie niepokojący jest deklarowany spadek wydatków Niemców;
- 4) rynki o przeciętnych wydatkach na osobę pozostających na poziomie zbliżonym do poprzedniego roku (np. Wielka Brytania, Austria); w tej grupie znajdują się te rynki emisyjne, które od lat są miejscem emigracji zarobkowej Polaków, powracających czasowo do kraju w celach turystycznych, już jako nierezydenci polskiej gospodarki.

Rys. 22. Przeciętne wydatki turystów na osobę w 2010 roku w USD (według krajów)

* Średnia ważona.

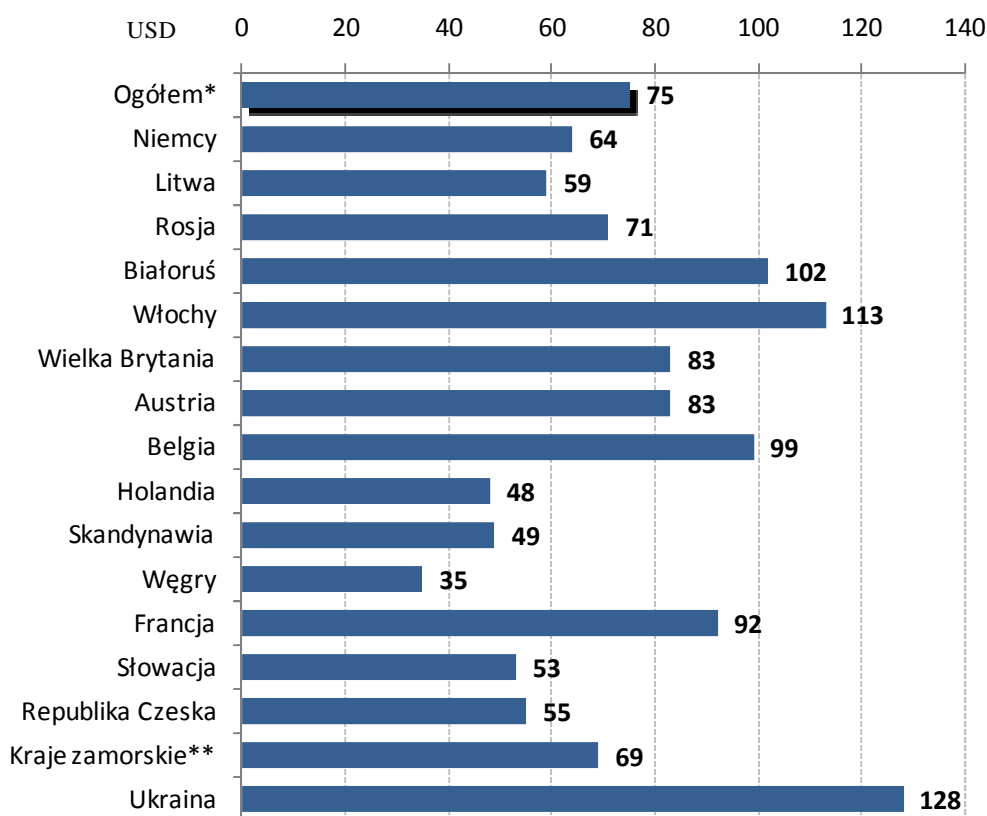
** Australia, Japonia, Kanada, Korea Płd., USA.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Warto zwrócić uwagę, że w całej grupie *kraje zamorskie* zanotowano w 2010 spadek poziomu wydatków na osobę. Nie dotyczy to rynku amerykańskiego i japońskiego, dla którego rok 2010 wiąże się z dużym ożywieniem, wynikającym z zainteresowania jubileuszowym Rokiem Chopinowskim (odnosi się to w szczególności do drugiego kwartału). Coraz większe znaczenie mają również rynki: turecki, brazylijski, chiński i indyjski.

Bardziej szczegółowe badanie poziomu przeciętnych wydatków oszacowanych w poszczególnych kwartałach pokazuje, że zachodzące zmiany w czasie były niejednorodne i nie zawsze korespondowały z sezonowością ruchu turystycznego. Najbardziej znaczące, pozytywne zmiany można zaobserwować w drugim kwartale 2010 roku. Wzrosły wówczas wydatki turystów z takich znaczących rynków, jak Niemcy, Wielka Brytania, kraje Beneluxu, USA, Japonia, Austria, Norwegia i Słowacja. Równocześnie odnotować należy obniżenie przeciętnego poziomu wydatków turystów z krajów skandynawskich, Ukrainy, Republiki Czeskiej i Szwajcarii. W trzecim kwartale zwraca z kolei uwagę dalszy wzrost poziomu wydatków turystów z krajów Beneluxu oraz poprawa sytuacji na rynkach skandynawskim, ukraińskim i czeskim. Wzrostom tym towarzyszył równoczesny spadek wydatków z wielu państw zachodnio i północnoeuropejskich (w tym z Niemiec, Wielkiej Brytanii, Włoch, Austrii i z niektórymi rynkami wschodnimi – Białorusi, Łotwy, Estonii) oraz dramatyczny spadek wydatków Portugalczyków. Ostatni kwartał 2010 roku cechują wzrosty wydatków turystów z takich ważnych krajów, jak Niemcy, Włochy, Wielka Brytania, USA, Ukraina i Rosja, przy równoczesnym spadku wydatków podróżnych z krajów skandynawskich, Belgii, Holandii, Czech, Kanady i Japonii. Najbardziej spektakularne pozytywne zmiany odnoszą się do rynku rosyjskiego. W 2010 roku warto ponadto dostrzec intensywne wzrosty wydatków rezydentów Chin i Indii (zwłaszcza w drugim i czwartym kwartale).

Rys. 23. Przeciętne wydatki turystów na dzień pobytu w 2010 roku (w USD) – według krajów

* Średnia ważona

** Australia, Japonia, Kanada, Korea Płd., USA.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Badania przeprowadzone w 2010 roku pozwoliły oszacować przeciętne dzienne wydatki turystów na poziomie 75 USD (średnia ważona). Były one bardziej zróżnicowane niż w poprzednim roku i wahały się w granicach od ok. 35 USD (podróżni z Węgier) do 128 USD (Ukraina). Oprócz przyjazdów z Ukrainy wysokie wydatki dzienne charakteryzowały także

podróżnych z Włoch (113 USD), Białorusi (102 USD) i Belgii (99 USD). Z kolei bardzo niskie wydatki dzienne cechują – oprócz Węgrov – przyjazdy z Holandii i krajów skandynawskich. W 2010 roku zmiany w poziomie wydatków dziennych były niejednolite: wzrosły one w odniesieniu m.in. do takich krajów jak: Belgia (o ponad 1/3), Włochy (o ok. 28%), Ukraina (o ok. 23%), Czechy (o 17%) i Litwa (o ok. 11%), spadły natomiast w przypadku przyjazdów z Węgrów (aż o blisko 40%), Skandynawii (o ok. 21%), Holandii i wybranych krajów zamorskich (odpowiednio o 19% i 15%).

Podobnie jak w 2009 roku porównanie obydwu wskaźników: *średnich wydatków na osobę* i *średnich wydatków na jeden dzień pobytu* pokazuje, że ich zmiany były w badanym okresie jednolite i jednokierunkowe: wzrostowi średnich wydatków na osobę towarzyszył wzrost przeciętnych wydatków dziennych, choć nie zawsze był to wzrost proporcjonalny. Jedynym wyjątkiem była w badanym roku Słowacja, w odniesieniu do której zanotowano tendencję odwrotną: nastąpił wzrost przeciętnych wydatków na osobę przy równoczesnym spadku wydatków na dzień pobytu; mieliśmy wówczas do czynienia z niewielkim wydłużeniem pobytów. W odniesieniu do większości krajów zauważamy raczej tendencję do skracania pobytów, obserwowaną od kilku lat nie tylko w zagranicznej turystyce przyjazdowej do Polski, ale także do innych krajów europejskich.

Tab. 21. Przeciętne wydatki turystów zagranicznych na terenie Polski w latach 2008-2010 (według krajów)

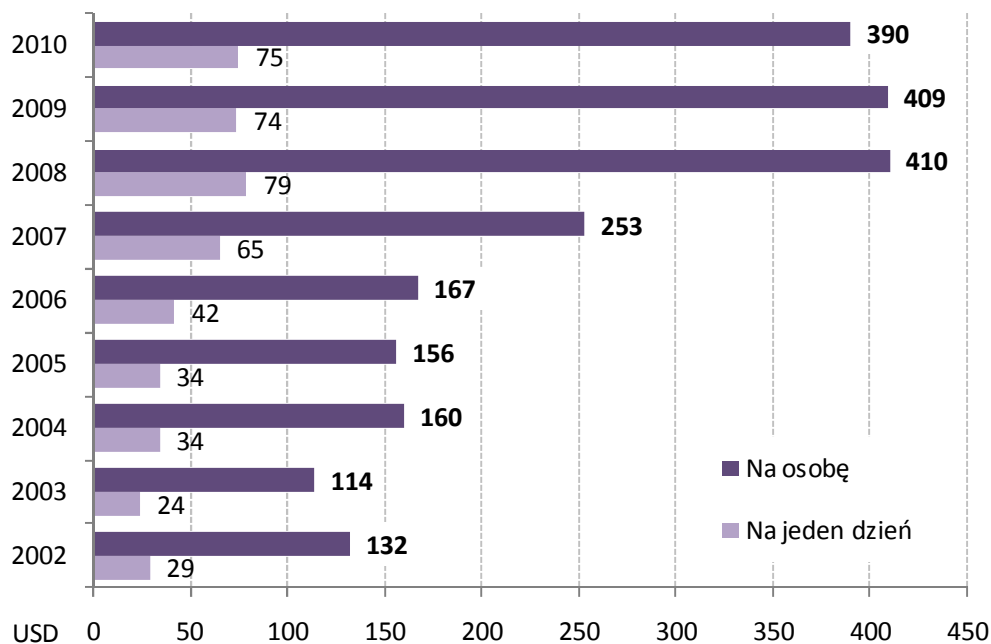
Kraje	Średnie wydatki na osobę (w USD)			Średnie wydatki na dzień pobytu (w USD)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Ogółem*	410	409	390	79	74	75
Austria	489	512	495	64	90	83
Belgia	572	367	524	79	73	99
Białoruś	367	314	275	80	111	102
Republika Czeska	210	188	197	49	47	55
Francja	623	627	567	100	95	92
Holandia	400	392	252	60	59	48
Litwa	140	145	167	53	53	59
Niemcy	392	403	352	69	67	64
Rosja	346	260	306	98	69	71
Skandynawia	557	398	330	84	62	49
Słowacja	150	197	213	41	55	53
Ukraina	350	325	396	90	104	128
Węgry	265	267	161	47	58	35
Wielka Brytania	645	605	593	77	85	83
Włochy	685	627	656	69	88	113
Kraje zamorskie**	790	1075	932	69	81	69

* Średnia ważona.

** USA, Kanada, Korea Płd., Japonia, Australia.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

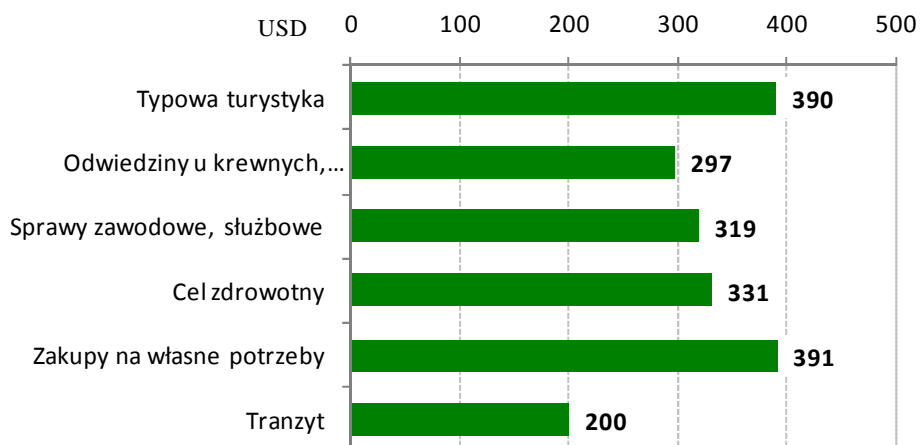
Rys. 24. Zmiany wielkości przeciętnych wydatków nierezydentów w latach 2002-2010

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Obniżenie przeciętnych wydatków na osobę, obserwowane już kolejny rok z rzędu, oddziałuje również na spadek wydatków według deklarowanych celów podróży i miejsca zakwaterowania. Z badań przeprowadzonych w 2010 roku wynika, że największe wydatki wiązały się z pobytami w celach religijnych (469 USD na osobę), wizytami o charakterze typowo turystycznym (390 USD na osobę) i zakupami na własne potrzeby (391 USD). Wśród osób deklarujących cele służbowe (319 USD) najwyższe wydatki ponieśli ci, którzy przyjechali w interesach w imieniu firmy (358 USD na osobę) i w interesach prowadzonych samodzielnie (334 USD). Wydatki osób biorących udział w targach, kongresach i konferencjach były niższe niż średnia dla celów służbowych analizowanych łącznie. Warto zaznaczyć, że poziom wydatków osób deklarujących typowo turystyczne cele podróży oraz wizyty u rodzin i znajomych był niższy w stosunku do oszacowanego dla 2009 roku; wzrost zanotowano wyłącznie wśród osób przyjeżdżających po zakupy na własne potrzeby oraz przejeżdżających przez Polskę tranzytem.

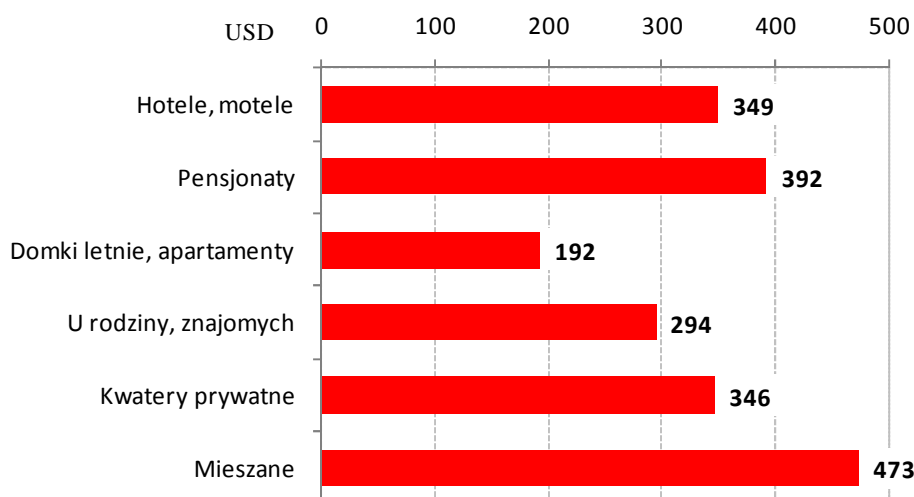
Rys. 25. Wydatki turystów w 2010 roku według celu podróży (w USD na osobę)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Analizując wydatki według rodzaju wykorzystywanej bazy noclegowej, a zwłaszcza porównując je w czasie, trzeba pamiętać, że począwszy od 2007 roku szacuje się je w odmienny sposób. Na etapie liczenia średnich wydatków odnoszących się do pobytów w poszczególnych rodzajach zakwaterowania uwzględniane są informacje podane tylko przez tych respondentów, którzy zatrzymali się w jednym rodzaju bazy noclegowej (np. tylko w hotelach lub tylko w pensjonatach). Taki sposób szacowania nie jest pozbawiony wad, ponieważ eliminuje turystów korzystających w trakcie jednej podróży z różnego rodzaju zakwaterowania, a zatem zmniejsza liczebność próby. W przypadku zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski nie jest to jednak duża liczba osób, a żeby ich nie wykluczać z badania wprowadzono dodatkowo kategorię „zakwaterowanie mieszane”. Tak przeprowadzona analiza poziomu wydatków w zależności od rodzaju wykorzystanej bazy noclegowej pokazuje, że w 2010 roku najczęściej wydawały osoby zatrzymujące się w kilku różnych rodzajach bazy noclegowej (pozycja *mieszane* – 473 USD), a następnie tylko w pensjonatach (392 USD na osobę). W stosunku do 2009 roku wydatki osób zatrzymujących się tylko w pensjonatach wzrosły.

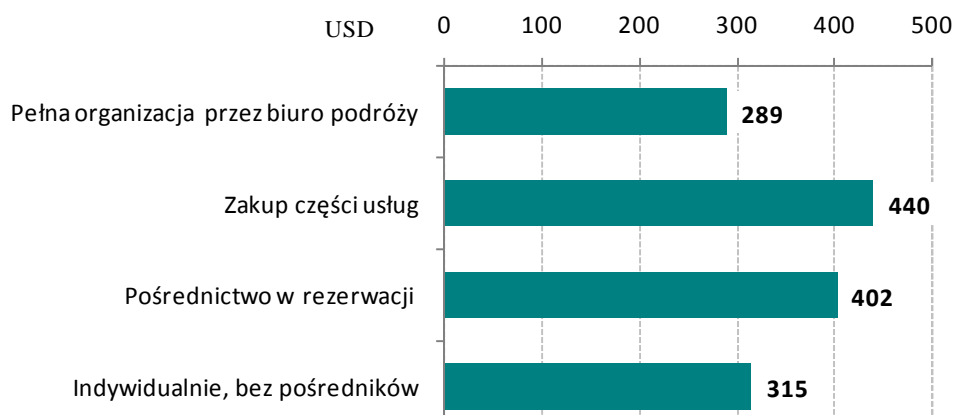
Rys. 26. Wydatki turystów w 2010 roku według rodzaju wykorzystywanej bazy noclegowej (w USD na osobę)

Uwaga: oszacowania według metodologii stosowanej od 2007 roku. Średnia wielkość wydatków liczona jest na podstawie tylko tych ankiet, w których respondent wskazał jeden rodzaj zakwaterowania. Pozostałe przypadki zostały uwzględnione w kategorii „mieszane”.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Rys. 27. Wydatki turystów w 2010 roku według sposobu organizacji podróży (w USD na osobę)

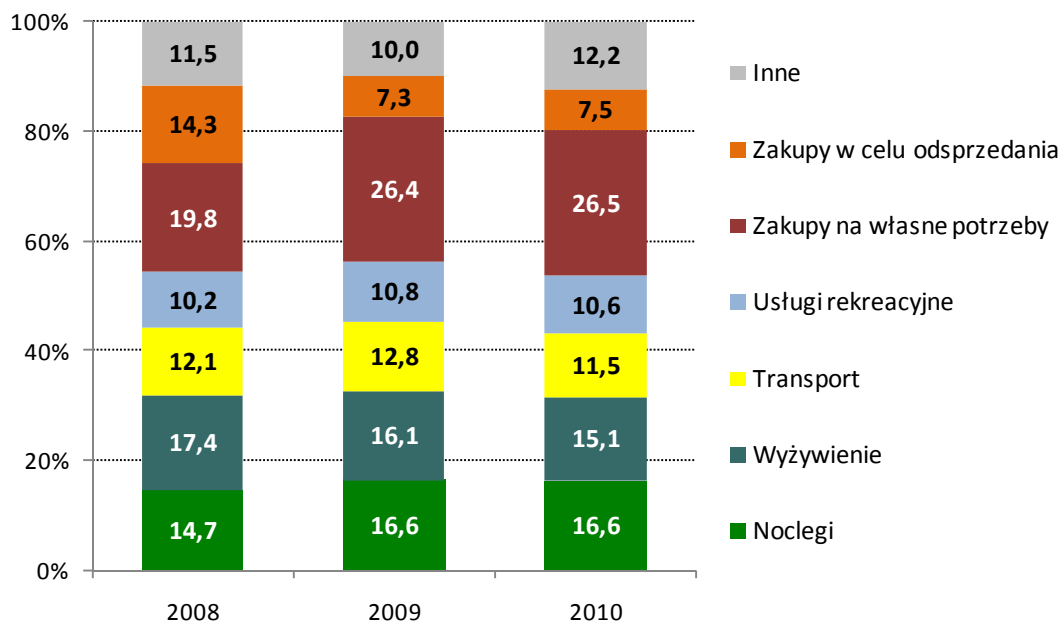
Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Jeśli chodzi o zależność poziomu wydatków od sposobu organizacji podróży warto zauważyć, że w 2010 roku, podobnie jak rok wcześniej, największe wydatki poniosły osoby kupujące część usług przez pośredników (440 USD na osobę). Najmniejsze wydatki wiążą się z zakupami pełnych pakietów usług w biurach podróży (289 USD) oraz z indywidualną organizacją podróży (315 USD). Dodatkowo od kilku lat notuje się ogólnoswiatową tendencję do stopniowego umniejszania dotychczasowej tradycyjnej roli biur podróży i zastępowania pełnych pakietów turystycznych usługami kupowanymi samodzielnie lub częściowo rezerwowanymi przez Internet.

5.2. Wydatki według rodzajów i miejsca ponoszenia

Oszacowana dla 2010 roku struktura rodzajowa wydatków jest bardzo zbliżona do tej, która charakteryzowała wydatki cudzoziemców rok wcześniej. Zwracają uwagę jedynie nieznaczne zmiany w udziale wydatków na wyżywienie (mniej o 1 punkt proc.) i transport (mniej o 1,3 punktu proc.). Pozostałe zmiany są nieznaczające. W 2010 roku turyści ponownie zadeklarowali wysoki poziom wydatków na zakupy, przy czym duże zakupy czynione są w dalszym ciągu przez turystów z ościennych krajów wschodnich, zwłaszcza z Ukrainy, Białorusi i Rosji. Zakupy na własne potrzeby (i/lub prezenty) to także duża część wydatków turystów z wielu innych krajów, w tym Holandii, Niemiec, a nawet Japonii i Kanady. Należy to zjawisko wiązać z konkurencyjnością cenową i poziomem opłacalności ich dokonywania na terenie Polski. W 2010 roku około 16,6% sum pozostawionych w Polsce turyści przeznaczyci na noclegi (tyle samo co w 2009 r.), a około 15,1% na wyżywienie (wobec 16,1% w 2009). Należy podkreślić, że w badanym roku znaczenie obydwu tych pozycji w łącznym budżecie zmalało; stało się tak na skutek spadku tej części wydatków, która była przeznaczona na pokrycie kosztów wyżywienia. Udział wydatków na cele rekreacyjne nie zmienił się, ale cieszy fakt, że jest on dość wysoki i zbliżony do oszacowanego w poprzednich latach (2010 – 10,6%, 2009 – 10,8%, 2008 – 10,2%). Od kilku lat w strukturze wydatków zwraca uwagę znaczący udział wydatków na cele włączone przez respondentów do grupy „inne” (ok. 10-12%). Łączne wydatki na zakupy (na własne potrzeby oraz w celu odsprzedaży) stanowiły w sumie 34% budżetów turystów, wobec 33,7% w 2009, 34,1% w 2008 i 30,2% w 2007 roku. Analizując tę część wydatków należy pamiętać, że zakupy, które są dokonywane z zamiarem odsprzedaży, nie mają charakteru turystycznego; od lat jednak śledzimy ich poziom ze względu na duże znaczenie gospodarcze (eksport). Jeśli chodzi o kraje, które mają w tych zakupach największy udział, w 2010 roku (podobnie jak rok wcześniej) prym wiodła Ukraina (32,2%, w 2009 roku 35,1%; a w 2008 - 61,1%). Jeśli chodzi o zakupy na własne potrzeby, na największy ich udział wskazywali z kolei Białorusini (55,2%, wobec 52,6% w 2009 roku).

Rys. 28. Struktura wydatków poniesionych przez turystów na terenie Polski w latach 2008-2010

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Tab. 22. Struktura wydatków poniesionych przez turystów na terenie Polski w latach 2004-2010 (w %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Noclegi	31,2	36,8	23,7	21,5	14,7	16,6	16,6
Wyżywienie	20,1	19,3	19,8	19,4	17,4	16,1	15,1
Transport	12,1	13,0	24,1	20,3	12,1	12,8	11,5
Usługi rekreacyjne	6,3	6,8	4,2	3,9	10,2	10,8	10,6
Zakupy na własne potrzeby	18,7	18,3	20,5	24,1	19,8	26,4	26,5
Zakupy w celu odsprzedaży	7,0	4,1	6,4	6,1	14,4	7,3	7,5
Inne	4,6	1,7	1,3	4,7	11,5	10,0	12,2

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Zakres i przyjęta szczegółowość badania, która znalazła wyraz w konstrukcji kwestionariusza badawczego, pozwala na dalsze rozszacowanie wydatków na wyżywienie i transport. W 2010 roku, podobnie jak rok wcześniej, na usługi gastronomiczne przeznaczono ponad $\frac{3}{4}$ ogółu wydatków na wyżywienie (77,6%; w 2009 ok. 75,9%, w 2008 - 77,4%); w największym stopniu z gastronomii korzystali turyści z Brazylii, Izraela, Norwegii, Włoch, Szwecji i Finlandii, w najmniejszym – z Białorusi i Ukrainy. Z kolei w kosztach transportu od lat największy udział ma zakup paliwa (59,2%, wobec 64,3% w 2009 r. i 59,7% w 2008), a 32,4% to wydatki na zakup biletów (w 2009 - 30%, a w 2008 - 32%). Warto zwrócić uwagę, że udział wydatków na bilety rośnie. W badanym okresie największy udział wydatków na bilety w kosztach transportu ogółem wskazali turyści z najbardziej odległych krajów zamorskich, ale także z Włoch, Portugalii i Wielkiej Brytanii, najmniejszy zaś – przyjeżdżający z Białorusi, Czech, Ukrainy i krajów nadbałtyckich. Wyniki badań z 2010 roku, podobnie jak wcześniejsze, pokazują istotne zmiany struktury wydatków na transport na rzecz większego udziału wydatków na jego zbiorowe formy. Ze względu na trudności w prowadzeniu badań, od 2007 roku zrezy-

gnowano z pytania o strukturę wydatków poniesionych w związku z zakupami, a zatem nie ma możliwości pokazania, jakie sumy zostały przeznaczone na poszczególne grupy asortymentowe (np. odzież i obuwanie, artykuły AGD czy też alkohol).

Zasady szacowania popytu turystycznego nierezydentów i jego analiza z punktu widzenia znaczenia dla gospodarki kraju (także dla bilansu płatniczego), wymagają uwzględnienia wszystkich wydatków, łącznie z tymi, które są ponoszone za granicą, przed podróżą i wpływają na konta polskich podmiotów gospodarczych. Chodzi tu przede wszystkim o wartość usług świadczonych na terenie Polski, ale opłaconych w miejscu stałego zamieszkania turystów. Ważne jest zatem uwzględnienie miejsca ponoszenia wydatków i ich podział na te, które pozostały w kraju emisji ruchu turystycznego i te, które wpłynęły do regionów recepcyjnych. Analiza trendów wieloletnich pokazuje, że okres 2004-2007 charakteryzowała dość podobna struktura tych wydatków (choć ich wielkości bezwzględne ulegały w sposób oczywisty zmianom), a w latach 2008-2010 notujemy wzrost udziału wydatków na zakup pakietów i spadek wydatków na transport. Udział kosztów transportu w wydatkach poniesionych przed podróżą był więc przez wiele lat zbliżony: w latach 2004-2007 oscylował w granicach od 61,2% (2004 r.) do 64% (2007 r.). W 2008 roku uległ istotnej zmianie, na korzyść większego znaczenia wydatków na całe pakiety usług i kosztem ograniczenia udziału wydatków na transport oraz wydatków pozostałych. Taka proporcja utrzymała się również w roku 2009; w 2010 wydatki na zakup całych pakietów ponownie nieco zmalały.

Tab. 23. Struktura wydatków turystów poniesionych przed podróżą w latach 2004-2010 (w %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zakup pakietu usług	23,9	25,2	24,9	19,6	38,4	41,1	37,2
Transport	61,2	62,5	63,6	64,0	54,1	52,7	51,6
Inne	11,5	10,4	8,3	16,4	7,5	6,2	11,2

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

W 2010 roku udział wydatków na zakup pakietów turystycznych zmalał przede wszystkim w odniesieniu do przyjazdów z Niemiec, wzrósł zaś – w przypadku USA. Od wielu lat (tzn. począwszy od 2004 roku) informacja o poziomie wydatków ponoszonych za granicą, przed podróżą, jest również wykorzystywana do szacowania bilansu płatniczego w pozycji podróże; początkowo do weryfikacji danych ze źródeł bankowych, następnie do szacowania tej części ogólnych przychodów dewizowych kraju, która jest ponoszona poza terytorium ekonomicznym Polski, ale zasila naszą gospodarkę.

Począwszy od 2009 roku notuje się spadek poziomu wydatków poniesionych przed podróżą w relacji do poprzedniego okresu (przy porównaniu rok do roku). Zarówno w 2009, jak i 2010 roku spadek ten był silniejszy niż obniżenie poziomu wydatków poniesionych na terenie Polski. Podobnie jak w latach poprzednich, w badanym okresie najmniej przed podróżą wydawali mieszkańcy krajów ościennych (Niemcy 231 USD na osobę, pozostałe kraje sąsiedzkie – 134 USD). Jest to zjawisko zrozumiałe i trwałe, głównie ze względu na fakt, że poziom wydatków jest w naturalny sposób skorelowany z odległością między krajem zamieszkania, a krajem recepcji. Wiąże się ono zatem z mniejszymi lub większymi kosztami transportu. Najwyższe wydatki przed podróżą (aczkolwiek niższe niż w roku poprzednim) ponosili turyści ze Stanów Zjednoczonych, Francji i Włoch. W 2010 roku wzrosły wydatki turystów z Włoch, w największym stopniu spadły natomiast wydatki nierezydentów ze Skandynawii i krajów Beneluksu. Wydaje się, że należy to wiązać nie tylko ze zmianą struktury wydatków (mniej przeznaczają się na zakup gotowych pakietów), ale także z pogarszającą się sytuacją polskiej emigracji zarobkowej na europejskich rynkach pracy.

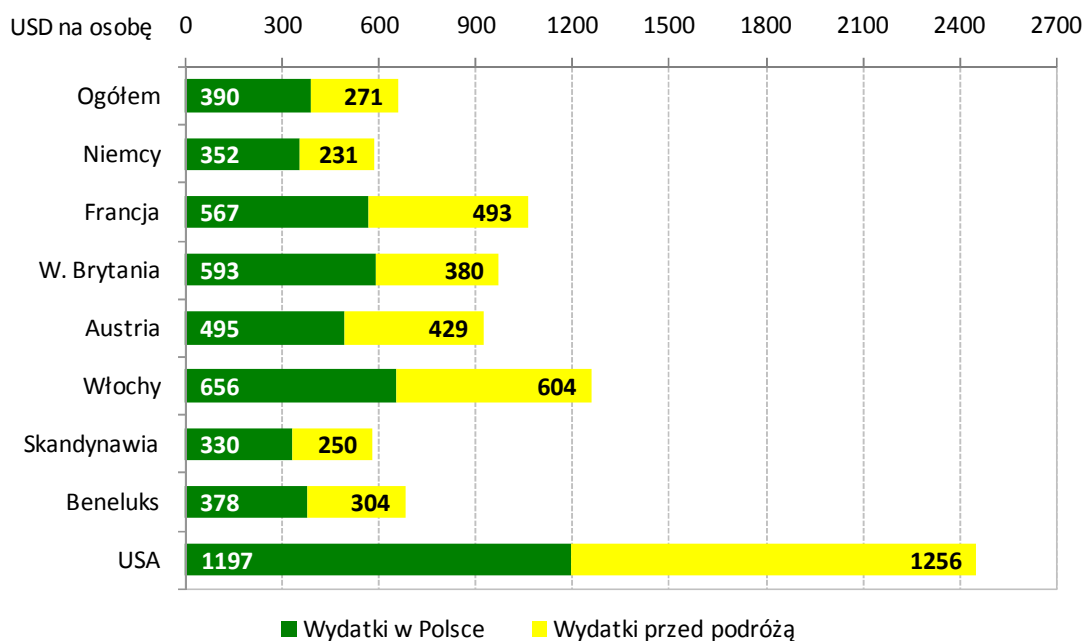
Tab. 24. Poziom i struktura wydatków poniesionych przed podróżą (wybrane kraje)

	2009				2010			
	USD na osobę	W tym na (w %):			USD na osobę	W tym na (w %):		
		pakiet	transport	pozostałe		pakiet	transport	pozostałe
Ogółem	314	41,1	52,7	6,2	271	37,2	51,6	11,2
Niemcy	274	49,7	44,4	5,9	231	37,0	46,0	17,0
Francja	574	46,5	51,6	1,9	493	42,7	51,9	5,4
W. Brytania	409	35,8	57,8	6,4	380	31,6	59,6	8,8
Austria	461	44,3	48,4	7,3	429	41,0	56,8	2,2
Włochy	557	49,4	49,4	1,2	605	48,6	45,6	5,8
Skandynawia	383	37,8	52,2	10,0	250	37,0	55,1	7,9
Beneluks	394	43,9	50,6	5,5	304	41,8	48,9	9,3
USA	1498	25,5	72,2	2,3	1256	28,3	63,6	8,1
Kraje sąsiedzkie (bez Niemiec)	137	32,6	53,6	13,8	134	35,2	52,4	12,4

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Skutkiem spadku przeciętnych wydatków poniesionych zarówno na terenie Polski, jak i przed podróżą, jest spadek wydatków łącznych. Stosunkowo niskie łączne wydatki ponosili – podobnie jak w poprzednim roku – przede wszystkim turyści z Beneluksu, Skandynawii i krajów sąsiedzkich. Jeśli chodzi o kraje sąsiadujące z Polską, jest to w pełni zrozumiałe, głównie ze względu na stosunkowo niewielką odległość i relatywnie niskie wydatki na transport. Najwyższe wydatki łączne zanotowano wśród osób przyjeżdżających ze Stanów Zjednoczonych, Włoch, Francji, Wielkiej Brytanii i Austrii. W 2010 roku najwyższe wydatki przed podróżą wiązały się z wizytami motywowanymi celami zdrowotnymi oraz służbowymi. W przypadku tych ostatnich jest to skorelowane nie tylko z odległością od rynku generującego ruch turystyczny, ale także z częstszym korzystaniem z droższych biletów lotniczych klasy biznes.

Rys. 29. Łączne wydatki na podróż poniesione przez turystów odwiedzających Polskę w 2010 roku

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Analizując wyniki badań granicznych od szeregu lat obserwujemy wzrastające i coraz bardziej powszechne zainteresowanie zagadnieniem wpływu turystyki na gospodarkę regionów. Należy uznać to zjawisko za ze wszech miar zrozumiałe i uzasadnione: to w regionach podejmowane są decyzje o kierunkach rozwoju gospodarczego i to regiony bezpośrednio odczuwają wszystkie skutki zmian na rynku turystycznym. Dla władz regionów ważna jest zatem nie tylko próba rozdzielania wydatków na te, które pozostały w kraju stałego zamieszkania turysty i te, które wpłynęły do systemu ekonomicznego kraju recepcyjnego, ale także ustalenie, jakie sumy zasiliły poszczególne odwiedzane regiony, a nawet miasta. Ciągłe jest to niełatwe zadanie, zwłaszcza w odniesieniu do turystyki masowej, opartej na sprzedaży całych pakietów usług, niemożliwych do szczegółowego rozdzielania na podstawie badania ankietowego turystów. Produkty turystyczne sprzedawane w pakietach składają się z wielu usług komplementarnych, a turysta, kupując taki pakiet (wycieczkę czy kilkudniowy pobyt wypoczynkowy) nie wie, jaka część zapłaconej przez niego ceny za imprezę turystyczną odpowiada poszczególnym rodzajom kosztów, jaka przeznaczona jest na zakup usług na terenie kraju (regionu) wysyłającego, marżę organizatorów czy transport, jaka zaś – na usługi świadczone w kraju recepcyjnym i w jego poszczególnych regionach: usługi noclegowe, żywieniowe, rozrywkę, marżę pośredników itp. Warto wspomnieć, że wciąż aktualny jest postulat nałożenia na touroperatorów obowiązku poinformowania klienta, jaka jest struktura ceny pakietu; z punktu widzenia organizatorów podróży jest to jednak postulat kontrowersyjny i, co więcej, nie doczekał się do tej pory realizacji. Reasumując trzeba pamiętać, że uzyskanie dobrej jakości danych na temat spożycia turystycznego w ujęciu regionalnym jest bardzo trudne. Jedynym rozwiązaniem są badania reprezentatywne w regionach, a zapewnienie takiej reprezentatywności dla województwa czy miasta w odniesieniu do odwiedzających cudzoziemców nie jest proste.

Oczywistym jest, że z gospodarczego punktu widzenia istnieje potrzeba rozszacowania wydatków według miejsc, do których one trafiają (poszczególnych regionów Polski: województw, wielkich miast). Rezultatami takich oszacowań są zwłaszcza zainteresowane władze lokalne, próbujące ocenić efekty rozwoju gospodarki turystycznej na swoim terenie. Analiza regionalna jest jednak dość ograniczona ze względu na to, że turyści zazwyczaj odwiedzają kilka miejsc w czasie tej samej podróży. Trudności tej nie udaje się w łatwy sposób pokonać, a więc przy obecnym stanie badań precyzyjne oszacowanie przychodów regionów jest wątpliwe. Problem ten jest jednak dostrzegany przez autorów badań, a świadczy o tym m.in. modyfikacja narzędzia badawczego. I tak, począwszy od 2007 roku wykorzystywany jest kwestionariusz badawczy, w którym rozbudowane zostało pytanie odnoszące się do rodzaju bazy noclegowej, z jakiej korzystał respondent o liczbę noclegów spędzonych w poszczególnych województwach; pozwala to lepiej rozeznaczyć geograficznie wydatki oraz oszacować wydatki związane z korzystaniem z jednorodnej bazy noclegowej. Taka informacja jest zdecydowanie bardziej przydatna dla władz miast oraz województw, ponieważ w jednoznaczny sposób pozwala przyporządkować wydatki respondentów do ich terenu. Z drugiej strony należy jednak pamiętać, że zmiana sposobu oszacowań utrudnia porównywanie danych w dłuższym okresie. Oznacza to, że szacowane do 2006 roku łącznie przeciętne wydatki turystów, związane z ich wizytami w poszczególnych województwach (miastach) i nocowaniem w wybranych rodzajach bazy, nie są w pełni porównywalne z obliczeniami dokonanymi dla lat 2007-2010, te ostatnie bowiem opierają się wyłącznie na ankietach jednorodnych (tzn. takich, w których respondent wskazał jedno województwo, miasto, rodzaj bazy noclegowej), a nie na ankietach, w których respondent wskazał miejsce swojego najdłuższego pobytu.

Począwszy od 2007 roku, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom władz regionalnych oraz wykorzystując możliwości, jakie stworzone zostały dzięki zmianom wprowadzonym w ankiecie, w metodzie szacowania przeciętnych wydatków ponoszonych w województwach (lub miastach) dokonano również pewnych zmian: obliczając przeciętne wielkości wydatków

wzięto pod uwagę tylko te ankiety, w których respondenci wskazali jedno (dane) województwo lub jedno (dane) miasto. Pozwoliło to uniknąć zafałszowania poziomu średnich wydatków poprzez wliczenie sum pozostawionych w innych regionach. W ten sposób podane informacje są jednoznaczne z poziomem wydatków poniesionych właśnie we wskazanym regionie (województwie). Mankamentem takiego szacowania wydatków jest nieuwzględnianie w analizie tych respondentów, którzy w czasie tej samej podróży zatrzymują się w kilku województwach (i/lub miastach). Z konieczności zatem szacowanie przeciętnych wydatków dokonywane jest na podstawie mniejszej liczby ankiet oraz – co bardziej istotne – praktycznie z oszacowań wyeliminowana jest turystyka objazdowa. Wszystkie ankiety, w których respondenci wskazali kilka województw (i/lub /miast) od kilku lat są uwzględniane w pozycji „mieszane”. Porównując dane dla lat 2007-2010 z poprzednimi należy pamiętać o zmianie metody szacowania.

Tab. 25. Przeciętne wydatki turystów w latach 2005-2010 według odwiedzanych województw (w USD na osobę)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zachodniopomorskie	133	168	244	353	270	256
Pomorskie	177	189	244	464	332	332
Warmińsko-mazurskie	157	173	227	225	209	266
Podlaskie	117	105	271	301	259	258
Lubuskie	106	111	279	303	269	290
Wielkopolskie	142	143	284	345	464	381
Kujawsko-pomorskie	137	173	234	323	311	305
Łódzkie	147	131	240	336	321	242
Mazowieckie	179	185	324	543	262	284
Świętokrzyskie	131	91	186	362	342	254
Lubelskie	103	111	223	350	238	264
Dolnośląskie	149	157	192	319	315	275
Opolskie	130	135	220	316	364	243
Śląskie	151	119	201	394	542	304
Małopolskie	162	138	264	552	453	426
Podkarpackie	128	135	292	723	450	538
Mieszane i brak danych	580	550

Uwaga: począwszy od 2007 r. zmiana metodologii szacowania. Średnia wielkość wydatków liczona jest na podstawie tylko tych ankiet, w których respondent wskazał jedno województwo. Pozostałe ujęte są w pozycji „mieszane i brak danych”.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Z oszacowań przeprowadzonych według omówionej wyżej metody wynika, że zmiany w poziomie przeciętnych wydatków według miejsca ich ponoszenia były w 2010 roku niejednorodne: licznym województwom, w odniesieniu do których zaobserwowano wzrost wydatków przeciętnych (głównie zlokalizowanym na ścianie wschodniej: warmińsko-mazurskie, lubelskie, podkarpackie, ale także mazowieckie i lubuskie) towarzyszyły regiony, które charakteryzują spadki (głównie w Polsce zachodniej i centralnej: woj. zachodniopomorskie, wielkopolskie, dolnośląskie, ale także łódzkie, świętokrzyskie, opolskie, śląskie). Stabilizacja poziomu wydatków charakteryzuje w badanym okresie woj. pomorskie i podlaskie. Część tych zmian należy wiązać z obniżonym poziomem wydatków Niemców i podwyższonym nierezydentów z Rosji i Ukrainy, część natomiast – ze spadkiem poziomu wydatków Polaków pracujących za granicą i przyjeżdżających do kraju w roli nierezydentów (zwłaszcza z W. Brytanii i krajów

skandynawskich). Wydatki osób odwiedzających wybrane duże miasta nie były w 2010 roku tak zróżnicowane, jak to miało miejsce rok wcześniej. Kształtowały się one w granicach od 236 USD na osobę (Lublin) do 542 USD (Kraków). Należy pamiętać, że począwszy od 2007 roku średnie wydatki dla miast liczone są na podstawie jednorodnych ankiet, tzn. deklaracji tych respondentów, którzy wskazali tylko jedno z nich. Wydaje się, że takie dane są zdecydowanie bardziej przydatne dla władz miejskich, ponieważ w jednoznaczny sposób pozwalają przyporządkować wydatki respondentów do ich terenu. W 2010 roku zwraca uwagę spadek wydatków przeciętnych ponoszonych w większości analizowanych miast (z wyjątkiem Białegostoku i Łodzi, gdzie zanotowano niewielkie wzrosty).

Tab. 26. Przeciętne wydatki turystów w latach 2005-2010 według odwiedzanych miast (w USD na osobę)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Białystok	114	126	374	292	251	254
Warszawa	202	224	405	549	352	281
Katowice	154	118	286	430	528	363
Kraków	154	145	332	603	754	542
Łódź	169	162	310	340	237	282
Poznań	171	186	376	369	545	405
Szczecin	131	139	318	360	308	253
Lublin	157	110	292	360	267	236
Gdańsk	188	173	278	463	725	331
Wrocław	179	154	188	324	303	280
Częstochowa	164	145	217	247	1263	.

* Uwaga: począwszy od 2007 r. zmiana metodologii szacowania. Średnia wielkość wydatków liczona jest na podstawie tylko tych ankiet, w których respondent wskazał jedno miasto.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

5.3. Wydatki odwiedzających jednodniowych

Z przeprowadzonych badań wynika, że średnie ważone wydatki osób nie korzystających na terenie Polski z noclegu (odwiedzających jednodniowych) wyniosły w 2010 r. 113 USD na osobę, a więc o około 10% więcej niż w poprzednim okresie. W tym rodzaju przyjazdów największe znaczenie mają oczywiście podróże z krajów sąsiedzkich: kolejny rok z rzędu najwyższe wydatki zadeklarowali Ukraińcy (255 USD, o ok. 10% więcej niż w poprzednim roku). Ten najważniejszy rynek wschodni od lat jest wyjątkowo niestabilny. Bardzo dynamiczne zmiany, niejednokrotnie trudne do wyjaśnienia, zawsze jednak są związane z wewnętrzną sytuacją gospodarczą na Ukrainie. Niespodziewanie wysokie wydatki, ponad dwukrotnie wyższe w stosunku do poprzedniego roku, deklarowali Rosjanie (217 USD, wzrost o 109%). Znaczące pozytywne zmiany odnotowano także w odniesieniu do Słowacji (wzrost o 31%) i Litwy (wzrost o 25%). W 2010 roku najniższe wydatki oszacowano dla odwiedzających jednodniowych z Republiki Czeskiej (83 USD na osobę, spadek o 3%) i Niemiec (86 USD, spadek o 9%). Spośród krajów pozasąsiedzkich najliczniejsza grupa odwiedzających jednodniowych przyjechała do Polski z Łotwy (80 tys. podróży). W 2010 roku ważne rynki dla podróży jednodniowych to także Wielka Brytania i Irlandia (łącznie 75 tys. przyjazdów, około 238 USD na osobę), kraje skandynawskie (łącznie 80 tys., 227 USD), kraje Beneluksu (60 tys., 163 USD) oraz Francja i Austria (po 30 tys., odpowiednio 157 i 132 USD na osobę).

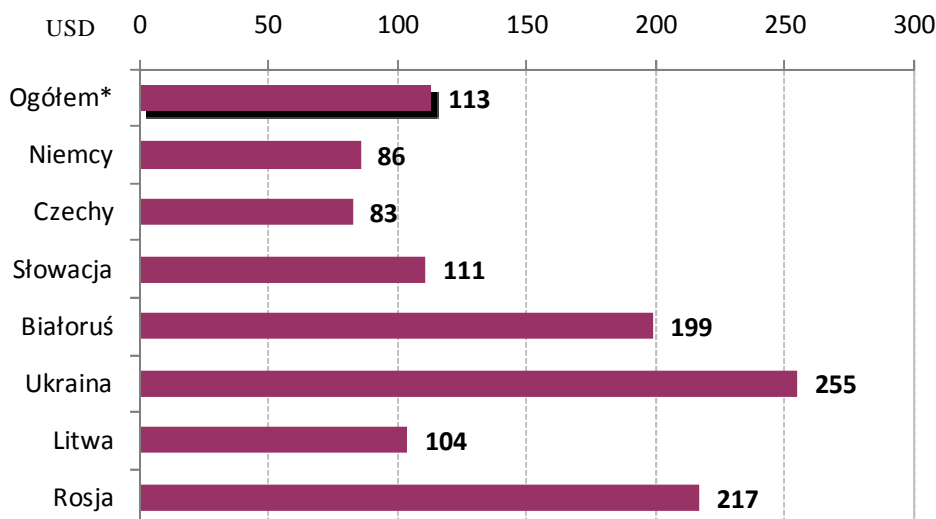
Tab. 27. Przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych w latach 2004-2010 (w USD na osobę)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2010:2009
Ogółem*	60	58	76	120	135	103	113	1,10
Niemcy	74	70	82	123	139	94	86	0,91
Czechy	21	19	39	72	59	86	83	0,97
Słowacja	24	29	44	97	95	85	111	1,31
Białoruś	61	57	91	171	245	197	199	1,01
Ukraina	98	78	118	186	395	236	255	1,08
Litwa	74	70	75	108	88	83	104	1,25
Rosja	68	54	65	63	140	104	217	2,09

* Średnia ważona.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Rys. 30. Przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych w 2010 roku według krajów (w USD)

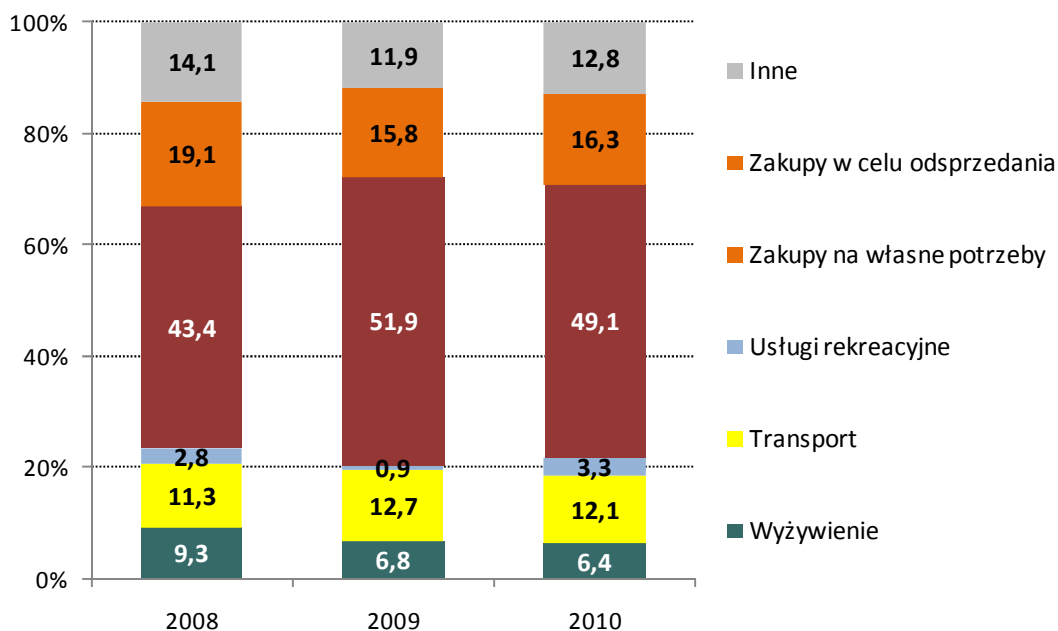

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

W przeciwieństwie do 2009 roku, z bieżącego badania wynika, że przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych z większości krajów ościennych wzrosły (z wyjątkiem Niemiec i Republiki Czeskiej).

Podział wydatków odwiedzających jednodniowych na wyodrębnione grupy rodzajowe pokazuje, że w 2010 roku ich struktura nie odbiegała w sposób znaczący od tej, którą zaobserwowaliśmy w poprzednim badaniu: największy udział (ale mniejszy niż w 2009 roku) stanowiły wydatki na zakupy na własne potrzeby (49,1%; w 2009 - 51,9%, w 2008 - 43,4%). Najwięcej na te cele wydawali odwiedzający jednodniowi z Białorusi (65,4%), Czech (55,9%), Ukrainy (52,8%) i Słowacji (50,7%). Na wyżywienie przeznaczono ok. 6,4% ogółu wydatków (w 2009 r. ok. 6,8%, w 2008 - 9,3%), na transport zaś – 12,1% (wobec 12,7% w roku poprzednim). W wydatkach na transport 86,5% stanowiły koszty zakupu paliwa (w 2009 - 93,4%, w 2008 - 88%), blisko 9% - zakupu biletów (w 2009 r. - 3%, w 2008 - blisko 7%). Zakupów na sprzedaż dokonywali przede wszystkim odwiedzający jednodniowi z Rosji (30%), Ukrainy (29,8%) i Czech (20%).

Rys. 31. Struktura wydatków odwiedzających jednodniowych w latach 2009-2010 (w %)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

W badanym roku nieznacznie wzrósł udział wydatków przeznaczonych na zakupy w celu odsprzedaży (w całym badaniu stanowiły one ok. 16,3%, wobec 15,8% w 2009 i 19,1% w 2008 r.); największy udział zakupów na sprzedaż deklarowali Rosjanie, którzy przeznaczyci na ten cel 30,1% i Ukraińcy (29,8%).

Kwestionariusz badawczy, który jest wykorzystywany w odniesieniu do odwiedzających jednodniowych jest na tyle rozbudowany, że pozwala – podobnie jak w przypadku badania turystów – na bardziej szczegółową ocenę struktury wydatków. Porównując dane w dłuższym czasie należy jednak pamiętać, że począwszy od 2007 roku ankieta została w tym zakresie nieco uproszczona, co w praktyce oznacza, że odstąpiono od pytania o szczegółowe wydatki poniesione w związku z zakupami artykułów spożywczych, o niektóre wydatki związane z transportem (np. naprawa samochodów, rent a car) oraz zrezygnowano z badania struktury zakupów na własne potrzeby. Pytanie o szczegółowy podział wydatków na wyżywienie i transport było podobnie skonstruowane jak to ma miejsce w ankiecie dotyczącej turystów i dawało w latach 2007-2010 możliwość wyodrębnienia wydatków na usługi gastronomiczne, paliwa i zakup biletów. Szczegółową strukturę wydatków pokazują dane z tabeli 28.

Tab. 28. Struktura wybranych rodzajów wydatków odwiedzających jednodniowych (2010 r.) – w %

Wybrane rodzaje wydatków	Udział %
Wyżywienie, w tym:	6,4
• usługi gastronomiczne	60,0
Transport, w tym:	12,1
• zakup paliwa	86,5
• zakup biletów	9,0
• pozostałe	4,5
Zakupy na własne potrzeby	49,1

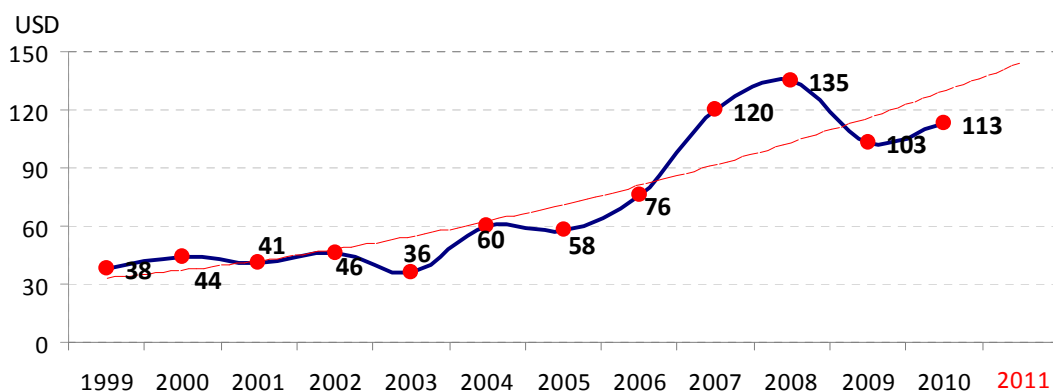
Uwaga: w tabeli pokazano tylko strukturę tych grup wydatków, o które szczegółowo pytano respondentów.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Długoterminowa analiza zmian w poziomie wydatków odwiedzających jednodniowych pozwalała zaobserwować – do 2008 roku włącznie – trend wzrostowy; rok 2009 to wprawdzie moment załamania tej tendencji, ale wyniki badań przeprowadzonych w 2010 roku pokazują ponowny powrót na ścieżkę wzrostu. Od wielu lat zmiany w poziomie wydatków odwiedzających jednodniowych pozostają w związku z poziomem cen w Polsce oraz w krajach ościennych, generujących ruch jednodniowy, z łatwością dokonywania zakupów (wejście do Unii Europejskiej zapewniło taką łatwość podróżnym z krajów UE), z sytuacją na rynku walutowym, sytuacją polityczną w regionie oraz utrudnieniem w przekraczaniu granic.

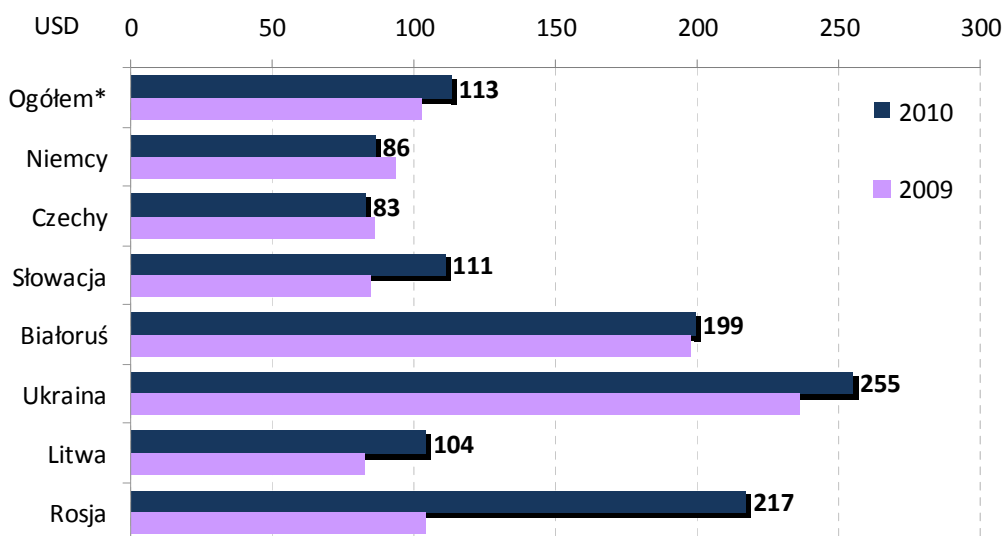
W 2010 roku 7% ogółu wydatków odwiedzających jednodniowych zapłacono kartami płatniczymi (w 2009 - 9,3%). W największym stopniu dotyczyło to odwiedzających jednodniowych z krajów nie sąsiadujących z Polską. Wśród krajów ościennych najchętniej z tej formy płatności korzystali w 2010 roku Słowacy i Czesi, a spośród Niemców – mieszkańcy Berlina). W minimalnym stopniu kartami posługują się odwiedzający jednodniowi z Ukrainy i Białorusi (poniżej 1%). Podobnie jak w poprzednich latach, duże znaczenie kart płatniczych ma miejsce w odniesieniu do jednodniowych wizyt służbowych z niesąsiedzkich krajów „starej” UE.

Rys. 32. Zmiany przeciętnych wydatków odwiedzających jednodniowych w latach 1999-2010

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Rys. 33. Zmiany wielkości przeciętnych wydatków odwiedzających jednodniowych w latach 2009-2010

* Średnia ważona.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

5.3.1 Charakterystyka przyjazdów odwiedzających jednodniowych

Znaczna większość wizyt jednodniowych była motywowana chęcią dokonania zakupów (ogółem 59% wskazań, o 2 p.% mniej niż w poprzednim roku). Nieco spadł udział przyjazdów zakupowych na granicy z Rosją (z 60% do 54%), nieco bardziej na granicy ze Słowacją (z 54% do 43%), wzrósł zaś na granicy z Litwą (do 46%). Na granicy z Białorusią, Ukrainą i Niemcami utrzymuje się bardzo wysoki odsetek przyjazdów na zakupy. W 2010 roku udział podróży w celach turystyczno-wypoczynkowych (8%) oraz podróży służbowych nie zmienił się. Najczęściej mamy do czynienia z przyjazdami w celach służbowych wśród badanych w na granicy południowej i w portach lotniczych.

Do „pozostałych celów” zaliczamy: cele zdrowotne (2%), dorywczą pracę (3%), prywatny przyjazd szkoleniowy (1%), inne, niesprecyzowane (7%) oraz mieszane (7%). W kategorii „mieszane” dominuje połączenie celów turystyczno-wypoczynkowych z zakupami oraz służbowych z zakupami.

Tab. 29. Cele przyjazdów odwiedzających jednodniowych w 2010 roku według granic z krajami (%)

	Zakupy	Służbowy	Przejazd tranzytowy	Turystyka/wypoczynek	Pozostałe cele
Ogółem	59	9	8	4	20
Rosja	54	5	10	4	27
Litwa	46	13	20	10	11
Białoruś	55	9	7	5	24
Ukraina	68	4	3	2	23
Słowacja	43	13	19	3	22
Czechy	57	13	7	2	21
Niemcy	68	5	6	3	18

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

W 2010 roku 19% respondentów udała się do miejscowości położonych dalej niż 50 km od granicy (w 2009 r. 21%). W latach 2007 i 2008 około 16% podróży ograniczała się do wizyt w zakresie do 5 km, w 2009 roku – 20%, a w 2010 roku – 23%. Obserwujemy więc tendencję do ograniczania zasięgu podróży odwiedzających jednodniowych do najbliższego sąsiedztwa granicy. Podobnie jak w 2009 roku najdalej podróżowali w głąb kraju Litwini i Białorusini. Na pytanie, czy badani wracają do swego kraju w tym samym punkcie granicznym, w którym przyjechali, 94% odpowiedziało, że tak (więcej niż w poprzednich latach).

Tab. 30. Zakres poruszania się na terenie Polski odwiedzających jednodniowych w 2010 roku według krajów (%)

	Do 5 km	5 do 10 km	10 do 20 km	20 do 50 km	>50 km
Ogółem	23	14	21	23	19
Rosja	0	2	33	31	34
Litwa	0	2	14	38	46
Białoruś	7	5	8	31	49
Ukraina	12	13	28	28	19
Słowacja	19	13	28	26	14
Czechy	20	19	27	23	11
Niemcy	37	17	16	16	14

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

5.4. Przychody dewizowe Polski z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej

5.4.1 Wielkość i struktura przychodów – analiza długoterminowa

Śledzenie długookresowych zmian zachodzących w wielkości i strukturze przychodów Polski z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej wymaga znajomości pewnych modyfikacji, którym w ostatnich latach uległa metoda ich szacowania.

1. Do 2003 roku włącznie szacowanie przychodów opierano na trzech elementach:
 - a. wydatkach turystów, obliczanych na podstawie badań granicznych prowadzonych w ramach Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej,
 - b. wydatkach odwiedzających jednodniowych, ustalanych również na podstawie wyników tych badań,
 - c. danych przygotowywanych przez NBP do bilansu płatniczego sporządzanego *na bazie płatności*.
2. Począwszy od 2004 roku został zmodyfikowany sposób szacowania łącznych przychodów dewizowych kraju z tytułu przyjazdów cudzoziemców do Polski z uwagi na dwie główne przyczyny:
 - a. Narodowy Bank Polski zmienił metodę szacowania bilansu płatniczego kraju w pozycji „podróże”: zestawienia dokonywane na bazie płatności zastąpiono zestawieniami dokonywanymi na bazie transakcji; oznacza to, że w publikowanym bilansie płatniczym powinny znaleźć się nie tylko rozliczenia polskich podmiotów gospodarczych z zagranicą, doszacowywane dotychczas przez Instytut Turystyki do wydatków poniesionych przez nierezydentów na terenie Polski, a ustalanych na podstawie badań granicznych, ale także wszystkie transakcje dokonywane przez odwiedzających na terytorium ekonomicznym naszego kraju. Należy pamiętać jednak, że zgodnie z decyzjami Unii Europejskiej nie są rejestrowane transakcje drobne, o wartości nie przekraczającej 12,5 tys. euro.
 - b. Z badań i obserwacji rynku wynika, że w turystyce zagranicznej narasta tendencja do posługiwania się bezgotówkowymi formami płatności, a także wzrasta częstotliwość zakupu usług w miejscu stałego zamieszkania, przed wyjazdem (coraz częściej za pośrednictwem Internetu). Niezbędne było zatem zwrócenie baczniejszej uwagi w badaniach granicznych na konieczność podawania przez respondentów wszystkich wydatków poniesionych na terenie Polski (niezależnie od formy płatności) oraz na wydatki poniesione przed podróżą, jako przedpłata za usługi świadczone na terytorium ekonomicznym odwiedzanego kraju (także te, które zostały nabyte za pośrednictwem Internetu).
3. Omawiając zmianę metody szacowania łącznych przychodów dewizowych Polski z tytułu przyjazdów nierezydentów warto zauważyć, że do obliczenia części wydatków poniesionych za granicą, rejestrowanych do niedawna przez NBP, wykorzystywane są obecnie przede wszystkim wyniki badań granicznych Instytutu Turystyki; do 2009 roku włącznie były one jednak weryfikowane przez porównanie z niepublikowanymi danymi banku centralnego, zwłaszcza w odniesieniu do takich pozycji jak *rozliczenia biur/agencji turystycznych z tytułu świadczonych usług turystycznych i podróże służbowe*. W latach 2004 – 2009 uwzględniane były również oszacowania odnoszące się do wielkości podprogowych (transakcje o wartości mniejszej niż 12,5 tys. euro). Metoda stosowana w tym okresie pozwalała na rozszacowanie wydatków ponoszonych za granicą i zasilających polskie podmioty go-

spodarcze według tych grup krajów, które w największym stopniu generują ruch turystyczny do Polski.

4. Począwszy od 2010 roku jedynym źródłem danych finansowych, wykorzystywanych do szacowania łącznych przychodów dewizowych, są badania graniczne, pozwalające obliczyć zarówno wydatki ponoszone na terenie Polski, jak i za granicą.
5. Śledząc tendencje długookresowe trzeba pamiętać również o zmianach wynikających z wprowadzenia w 2007 roku nowego kwestionariusza badawczego; zakres modyfikacji kwestionariusza został już wcześniej omówiony. Ważne jest, że włączenie pytań o wydatki do wspólnej ankiety wymusiło ich uproszczenie (zrezygnowano zwłaszcza z pytania o drobniągową strukturę wydatków na wyżywienie, transport i zakupy), natomiast zamieszczenie dodatkowego pytania o opłaty wnoszone przy użyciu karty płatniczej z pewnością zmusiło respondentów do bardziej wnikliwego zastanowienia się nad deklarowanymi kwotami. Można przypuszczać, że uzyskane informacje są bardziej wiarygodne, pełniejsze, ale wydaje się, że począwszy od 2007 roku dane są nieco wyższe. Trzeba o tym pamiętać, dokonując analizy porównawczej wyników badań.

W 2010 roku łączne przychody oszacowane według omówionej wyżej metody wyniosły **10 392 mln USD**, z czego **5 230 mln** (tj. 50,3% wobec 54,4% w poprzednim roku) to wpływy od turystów, pozostała zaś część – od odwiedzających jednodniowych. W stosunku do 2009 roku łączne przychody wzrosły o 9,3%.

Od wielu lat polską turystykę przyjazdową charakteryzuje znaczący udział zakupów dokonywanych w celu dalszego odsprzedania w łącznej sumie wydatków: w 2010 roku wyniosły one 1 112,6 mln USD, z czego 370,4 mln to zakupy turystów. Należy pamiętać, że wydatki te mają charakter nieturystyczny i powinny być analizowane osobno.

Analiza zmian, jakie zaszły w 2010 roku w poziomie łącznych przychodów uzyskanych z tytułu przyjazdów cudzoziemców pozwala zwrócić uwagę na kilka zjawisk, wpływających na zaobserwowane tendencje:

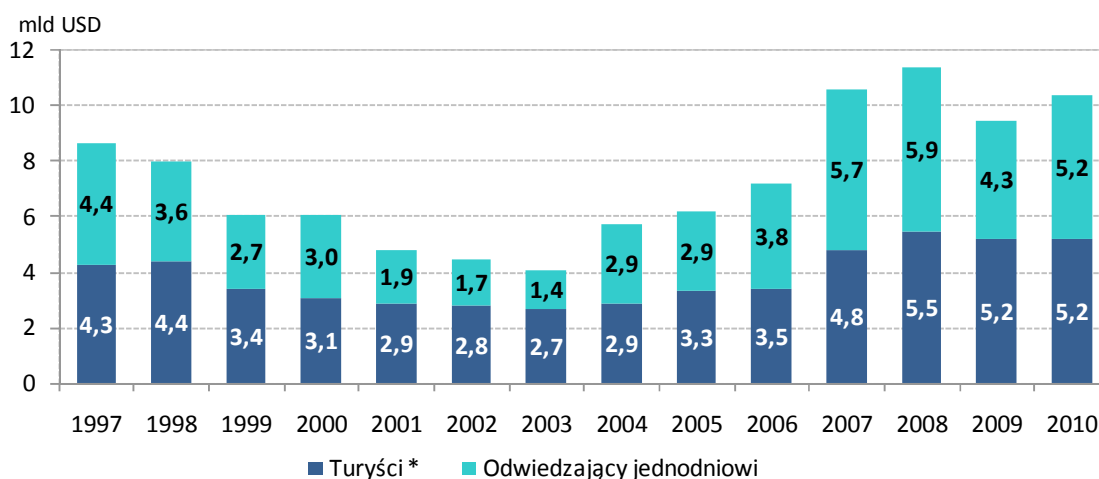
- po latach spadku nastąpił wzrost liczby przekroczeń granicy (o ponad 7%), będący skutkiem zarówno większej liczby wizyt turystów, jak i odwiedzających jednodniowych;
- wzrost liczby przyjazdów turystów odnosi się w szczególności do najważniejszych dla Polski rynków ościennych – Rosji (wzrost o ok. 28%), Białorusi (wzrost o ok. 9%) i Ukrainy (wzrost o ok. 3,5%), a także wybranych krajów zamorskich (w szczególności Japonii), Norwegii i Turcji; notuje się niewielki spadek liczby przyjazdów z najważniejszego rynku – Niemiec;
- jeśli chodzi o odwiedzających jednodniowych, zwraca uwagę bardzo duży wzrost przyjazdów z Ukrainy (o ok. 43%), Białorusi (o ok. 30%) i Rosji (o ok. 24%); liczba wizyt z Niemiec pozostała na poziomie zbliżonym do ubiegłego roku;
- niekorzystna zmiana struktury przyjazdów ze względu na cel podróży, a zwłaszcza spadek znaczenia motywów typowo turystycznych i służbowych (przy równoczesnym wzroście liczby podróży motywowanych chęcią dokonania zakupów oraz przejeżdżających tranzytem); wzrost znaczenia celów zdrowotnych;
- był to rok spadku poziomu przeciętnych wydatków turystów z wielu ważnych rynków emisyjnych (Niemcy, kraje zamorskie, Wielka Brytania, Austria, kraje skandynawskie, Holandia, Białoruś i wiele innych); wzrosty notowane w odniesieniu do przyjazdów z takich krajów, jak Włochy, Belgia, Republika Czeska, Rosja, Litwa, Słowacja i Ukraina nie zrekompensowały poniesionych strat.

Tab. 31. Wielkość i struktura łącznych przychodów dewizowych Polski w latach 2008 -2010

	2008		2009		2010	
	mln USD	Udział %	mln USD	Udział %	mln USD	Udział %
Turyści	5 493,0	48,1	5 171,0	54,4	5 230,0	50,3
Odwiedzający jednodniowi	5 921,0	51,9	4 340,0	45,6	5 162,0	49,7
Razem	11 414,0	100,0	9 511,0	100,0	10 392,0	100,0

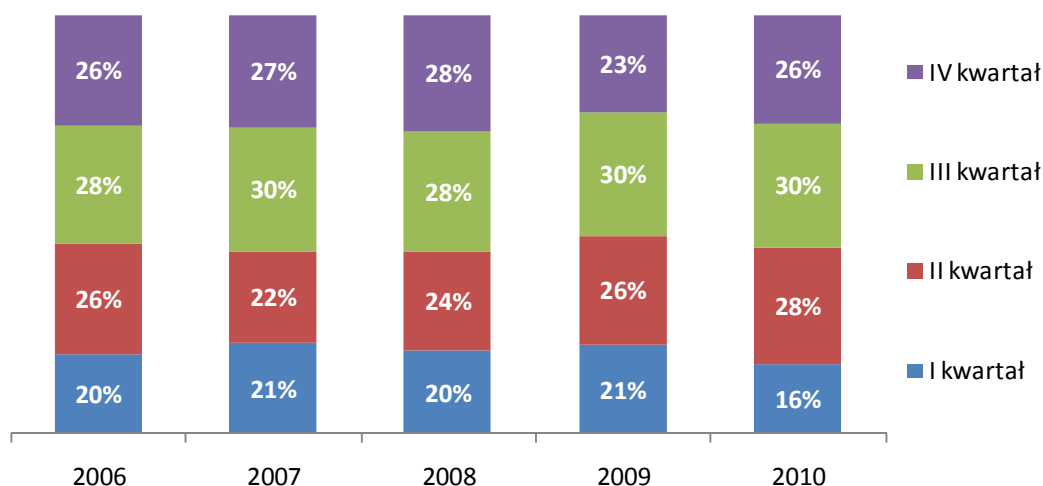
Źródła: badania Instytutu Turystyki w latach, dane NBP.

Rys. 34. Łączne przychody* Polski z tytułu przyjazdów cudzoziemców w latach 1997-2010

* Łącznie z płatnościami dokonany przed podróżą, zasilającymi polską gospodarkę turystyczną.
Źródło: oszacowania własne na podstawie badań Instytutu Turystyki.

Rys. 35. Łączne przychody dewizowe Polski z tytułu przyjazdów cudzoziemców w latach 2006-2010 według kwartałów

Źródło: badania Instytutu Turystyki

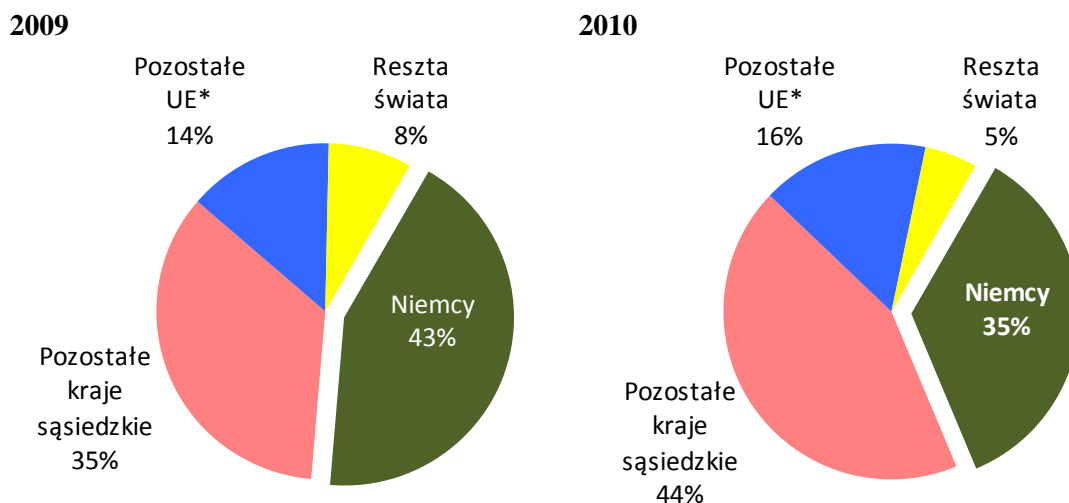
Przeprowadzane w ciągu całego roku tury badań są tak rozłożone w czasie, aby umożliwić oszacowanie sezonowości przychodów według kwartałów. Analiza zmian przychodów dewizowych w ciągu roku pokazuje ich pewną naturalną nierównomierność, wynikającą z sezonowości ruchu turystycznego. W tej sytuacji zrozumiałe jest, że – podobnie jak w poprzednich

latach – największe przychody obserwuje się w trzecim kwartale (zarówno w 2009, jak i 2010 roku po 30%, w 2008 – 28%), najmniejsze – w pierwszym (ok. 16% wobec 21% w 2009 i 20% w 2008). W badaniach dla 2010 roku zwraca uwagę nieco mniejszy udział przychodów w pierwszym kwartale (o 5 p. p.), większy zaś w czwartym (o 3 p. p.). Spadek poziomu przychodów w pierwszym kwartale jest kontynuacją niekorzystnego trendu z końca 2009 roku.

5.4.2 Wielkość i kierunki zmian przychodów z wybranych rynków

Od kilku lat odnotować należy istotne zmiany w strukturze przychodów według najistotniejszych grup krajów. Udział rynku niemieckiego, a więc najważniejszego rynku emitującego ruch turystyczny do Polski, w przychodach ogółem kolejny rok z rzędu uległ znaczącemu ograniczeniu (35% wobec 42,6% w 2009 roku, 52% w 2008 roku i 54,5% w 2007 roku), wzrasta natomiast znaczenie rynków pozostałych krajów sąsiedzkich (z 27% w 2008 r. i 34,6% w 2009 do 44% w 2010). Zmiany w pozostałych grupach rynków są znacznie mniej istotne: nieco wzrosło znaczenie przychodów z pozostałych krajów Unii Europejskiej (poza ościennymi) – o 2 p. p., spadło natomiast – z krajów pozaeuropejskich (o 3 p. p.).

Rys. 36. Struktura przychodów dewizowych w latach 2009 - 2010 według grup krajów

* Bez Niemiec, Litwy, Republiki Czeskiej i Słowacji.

Źródło: oszacowania własne na podstawie badań Instytutu Turystyki.

5.4.3 Korekta przychodów

Szacując strumień pieniędzy, jaki zasila polską gospodarkę z tytułu wizyt nierezydentów, od szeregu lat dokonujemy pewnych korekt wynikających z faktu przeznaczania części wydatków na zakupy w celu dalszego odsprzedania. Zakupy takie, dokonywane zwłaszcza przez wschodnich sąsiadów, to cecha charakterystyczna turystyki przyjazdowej do Polski. Jednak należy pamiętać, że definicje i zalecenia metodologiczne Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) zakładają, że pewne wydatki nie są traktowane jako turystyczne i nie powinny być w ogólnych szacunkach brane pod uwagę. Należą do nich m.in. właśnie wydatki na zakupy w celu odsprzedania. Zgodnie z metodologią UNWTO także wydatki na transport międzynarodowy, ponoszone poza terytorium ekonomicznym odwiedzanego kraju, należy analizować osobno.

Zalecenia metodologiczne UNWTO spowodowały, że od wielu lat w kwestionariuszu badawczym wykorzystywanym przez Instytut Turystyki wyodrębnia się tę część wydatków, które zostały poniesione w związku z zakupami towarów na sprzedaż, a zatem uzyskane wy-

niki pozwalają na skorygowanie łącznej sumy przychodów o te wartości. Kwestionariusz badawczy zawiera również pytanie o wysokość wydatków poniesionych na transport poza obszarem ekonomicznym Polski.

Po okresie spadku, zaobserwowanego w 2009 roku, wydatki na zakupy w celu odsprzedania, poniesione zarówno przez turystów, jak i odwiedzających jednodniowych, ponownie wzrosły; były one o około jedną piątą wyższe niż poprzednio. W badanym roku wzrosła nie tylko ich wartość bezwzględna (o blisko 190 mln USD), ale także udział procentowy (o 1 p.p.). W 2010 roku zmiany wynikają przede wszystkim ze znacznie zwiększonych wydatków ponoszonych przez odwiedzających jednodniowych z przeznaczeniem na zakupy w celach handlowych. Podobnie jak rok wcześniej, najwyższe wydatki tego typu ponieśli Ukraińcy (ok. 541 mln USD, wobec 387 w 2009 i 523 mln w 2008 r.), Czesi (154 mln; w 2009 r. – 113 mln) i Niemcy (99 mln; w 2009 ok. 126 mln USD, w 2008 – 269 mln). Duży udział tego typu wydatków dotyczy również przyjazdów z Białorusi i Rosji. Łączne przychody, pomniejszone o wartość zakupów w celu odsprzedania (zwane także skorygowanymi przychodami turystycznymi), wyniosły w 2010 roku 9 279,4 mln USD, o około 7,9% więcej niż w roku 2009. Podobnie jak to miało miejsce w poprzednich latach, korekta dotyczy w większym stopniu odwiedzających jednodniowych niż turystów i w szczególności odnosi się do przyjazdów z Ukrainy, z Republiki Czeskiej, Niemiec, a następnie z Białorusi i Rosji. Począwszy od momentu wejścia Słowacji do strefy euro obserwuje się wzrost takich wydatków wśród odwiedzających z tego kraju; należy to wiązać ze wzrostem cen na rynku wewnętrznym naszych południowych sąsiadów.

Tab. 32. Skorygowane przychody dewizowe Polski w latach 2009-2010 z tytułu turystyki przyjazdowej (w mln USD)

	Łączne przychody		W tym: wydatki na zakupy w celu odsprzedania		Przychody turystyczne (skorygowane)	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Turyści*	5 171,1	5 230,0	352,1	370,4	4 819,0	4 859,6
Odwiedzający jednodniowi	4 339,8	5 162,0	572,1	742,2	3 767,7	4 419,8
Razem	9 510,9	10 392,0	924,2	1 112,6	8 586,7	9 279,4

*Łącznie z płatnościami ponoszonymi przed podróżą, szacowanymi na podstawie badań Instytutu Turystyki i niepublikowanych danych NBP.

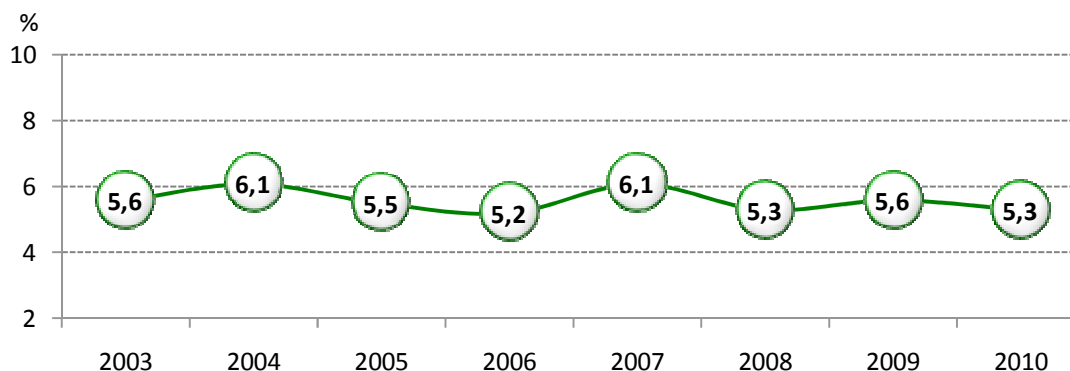
Źródło: oszacowania własne na podstawie badań Instytutu Turystyki.

5.4.4 Znaczenie przychodów z turystyki w bilansie płatniczym i handlowym

Ocena znaczenia turystyki w gospodarce kraju jest możliwa m.in. poprzez zbadanie udziału przychodów z tego tytułu w całym bilansie płatniczym. Interesująca i od lat omawiana w rocznych raportach Instytutu Turystyki jest zwłaszcza ich relacja w stosunku do przychodów i rozchodów z tytułu obrotu towarami i usługami. Zestawienie tych wartości służy do oceny, w jakim stopniu wpływy z tytułu przyjazdów nierezydentów mogą oddziaływać na kształtowanie się równowagi płatniczej kraju. Brane są pod uwagę przede wszystkim dane z rachunku bieżącego, właśnie w pozycjach *towary* i *usługi*. Z powodu niekorzystnego i w 2010 roku pogarszającego się salda obrotów towarowych bilans handlowy Polski jest od wielu lat ujemny, a dodatnie saldo obrotów w pozycji *usługi* od dłuższego czasu przyczynia się do zmniejszenia nierównowagi płatniczej w tych dwóch pozycjach bilansu. W ujęciu dolarowym przychody z tytułu eksportu usług wzrosły w 2010 roku w stosunku do roku poprzedniego o 12,1% (w 2009

spadły o 18,5%, w 2008 wzrosły o 22,9%), z tytułu eksportu towarów wzrosły zaś o 14,2% (w 2009 spadły o ponad 20%, w 2008 r. wzrosły o 22,8%)⁸.

Rys. 37. Udział przychodów z turystyki w wartości eksportu towarów i usług (w %)

Źródła: oficjalna strona internetowa NBP www.nbp.pl; pobrano 8.06.2009, 7.06.2010 oraz 26.05.2011; badania Instytutu Turystyki w latach 2002-2010.

W latach 2003 – 2010 relacja wpływów z turystyki przyjazdowej do całego eksportu towarów i usług była dość stabilna i wahała się w granicach od 5,2% (2006) do 6,1% (2007). W 2010 roku wzrost dochodów z tytułu wydatków cudzoziemców był nieznacznie wolniejszy niż z tytułu eksportu towarów i usług co spowodowało niewielki spadek znaczenia turystyki w bilansie płatniczym (o 0,3 p. p.). Zmiany te zostały spowodowane dynamicznym wzrostem obrotów handlowych z zagranicą. Nie zmienia to faktu, że przychody z turystyki należy z pewnością traktować jako ważny element bilansu płatniczego.

Tab. 33. Przychody z tytułu przyjazdów cudzoziemców, a wpływy z eksportu towarów i usług (2002-2010)

	Wartość eksportu towarów i usług (mln USD)	Przychody z tytułu przyjazdów cudzoziemców (mln USD)	Udział przychodów z turystyki w wartości eksportu towarów i usług (w %)
2003	72 181	4 069	5,6
2004	95 333	5 786	6,1
2005	112 653	6 230	5,5
2006	138 052	7 187	5,2
2007	174 251	10 573	6,1
2008	213 976	11 414	5,3
2009	171 071	9 511	5,6
2010	194 747	10 392	5,3

Źródła: oficjalna strona internetowa NBP www.nbp.pl; pobrano 8.06.2009, 7.06.2010 oraz 26.05.2011; badania Instytutu Turystyki w latach 2002-2010.

⁸ Oficjalna strona internetowa NBP www.nbp.pl; pobrano 26.05.2011.

6. Charakterystyka przyjazdów turystów do Polski w 2010 roku

W niniejszym rozdziale przedstawiamy podstawowe informacje charakteryzujące przyjazdy turystów zagranicznych do Polski w 2010 roku.

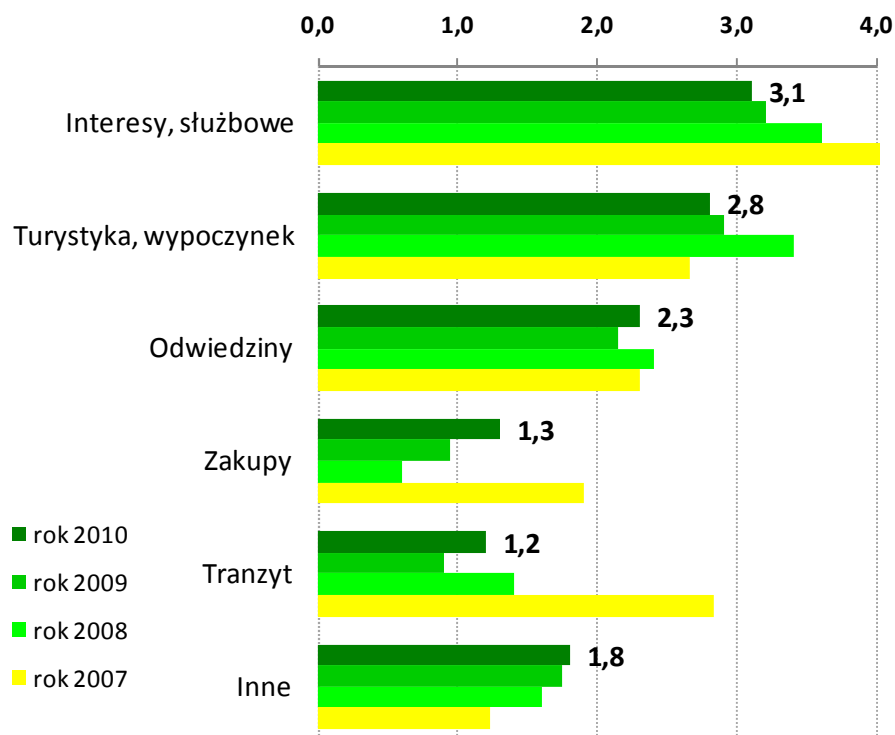
6.1. Cele pobytu

W 2010 roku struktura celów pobytu uległa tylko nieznacznym zmianom. Nadal dominują przyjazdy służbowe i w interesach, których jest jednak z roku na rok coraz mniej. Ten segment turystyki zmniejszył się do około 3,1 mln wizyt. Liczba wizyt turystyczno-wypoczynkowych spadła, jak szacujemy, nieznacznie – do ok. 2,8 mln (na tę liczbę składają się motywy typowo turystyczne (2,4 mln) i odwiedziny miejsca pochodzenia (0,4 mln). Istotnie wzrosły rozmiary turystyki zakupowej (1,3 mln). W latach 2009 i 2008 udział turystów zza wschodniej granicy przyjeżdżających na zakupy malał, a w bieżącym roku wzrósł – powracając do poziomu z poprzednich lat.

Wielkość segmentu turystyki rodzinno-towarzyskiej (ok. 2,3 mln) jest stabilna. Po spadku w 2009 roku, wzrosła do 1,2 mln liczba podróżujących przez Polskę tranzytem.

Pozostałe cele pobytu: zdrowotne, szkoleniowe, podjęcie dorywczej pracy, sprawy religijne występują bardzo rzadko. Nieco spadła liczba prywatnych przyjazdów szkoleniowych (z 370 do 290 tys.), a wzrosła liczba przyjazdów zdrowotnych (z 300 do 400 tys.).

Rys. 38. Cele pobytu w latach 2007-2010

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2007-2010

Tab. 34. Cele pobytu w Polsce (dane w %)

	Ogółem	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje UE	Rosja, Białoruś, Ukraina	Pozostałe kraje Europy	Główne zamorskie
Wakacje, zwiedzanie kraju, wypoczynek*	19	29	24	11	6	14	11
Odwiedziny w miejscu pochodzenia*	4	5	4	0	1	0	9
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	18	18	22	12	15	16	34
Sprawy zawodowe lub służbowe	25	19	28	27	28	27	29
Cel zdrowotny	3	5	3	2	1	1	3
Cele religijne	1	1	2	0	1	1	3
Tranzyt	10	8	4	30	7	31	4
Zakupy	10	7	2	7	30	2	1
Podjęcie dorywczej pracy	1	0	1	0	3	1	1
Prywatny przyjazd szkoleniowy	2	2	3	2	3	1	1
Inne cele	7	6	7	9	5	6	4

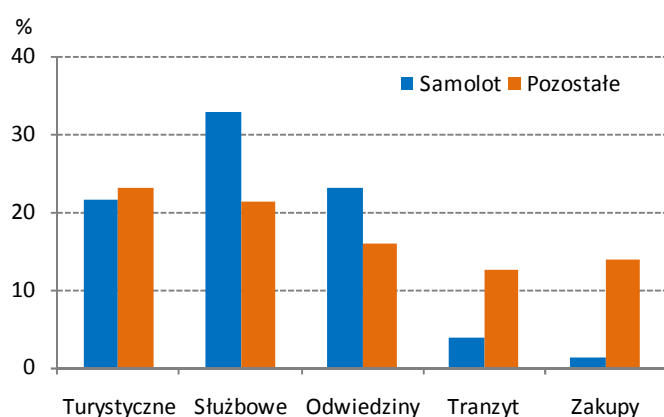
Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

*) razem traktowane jako „typowa turystyka”.

Wśród turystów z nieościennej (tj. wszystkich poza Niemcami) krajów 15 UE udział przyjazdów typowo turystycznych w 2010 roku spadł (do 24%) i był mniejszy niż udział przyjazdów biznesowych (28%). W latach 2008 i 2009 było odwrotnie: przeważały przyjazdy turystyczne. Niemcy w 2010 roku dużo częściej deklarowali typowo turystyczne cele przyjazdu niż służbowe lub biznesowe. Odsetek przyjazdów na „wakacje, zwiedzanie kraju, wypoczynek” w grupie turystów z krajów zamorskich spadł, oddając pierwszeństwo rodzinno-towarzyskim motywom przyjazdu. Turystyka zakupowa niezmiennie charakteryzuje głównie turystów z Rosji, Białorusi i Ukrainy, ale – tak jak i w poprzednich latach – podobnie często podawali oni motywy biznesowo-służbowe. W pewnej części, jak można mniemać, są to po prostu przyjazdy na zakupy o charakterze handlowym (w celu odsprzedania). W 2008 bowiem do kosztów podróży z tych krajów doszły opłaty wizowe, tak więc drobne prywatne zakupy przestały się opłacać, a zakupy na większą skalę stały się przedsięwzięciami w istocie biznesowymi. Odsetek podających jako cel przyjazdu „podjęcie dorywczej pracy” nieco zmalał w porównaniu z 2009 rokiem; jest to widoczne zwłaszcza w przypadku Ukraińców (w 2009 r. 8% wskazań, a w 2010 – 4%).

Charakterystykę segmentów wyróżnionych ze względu na cel przyjazdu szczegółowo omawiamy w rozdziale 7.

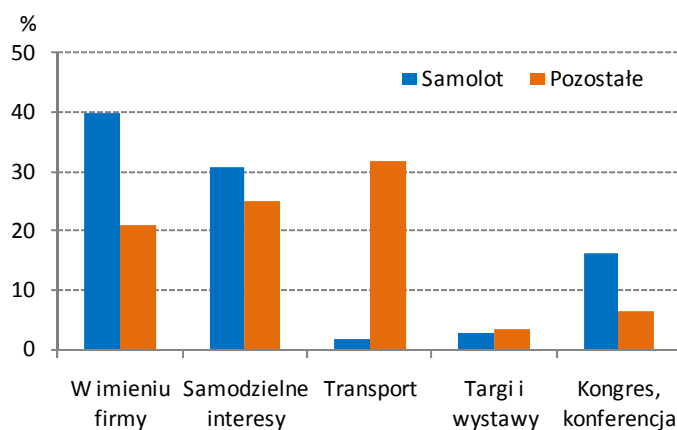
Rys. 39. Zróżnicowanie celów pobytu zależnie od środka transportu

- Służbowe cele przyjazdu częściej występują wśród podróżujących samolotem.
- Podobnie – odwiedziny u krewnych lub znajomych.
- Przeciwnie przyjazdy na zakupy, które niemal w całości wiążą się z podróżą drogą lądową.
- Typowo turystyczne cele przyjazdu były w miarę niezależne od środka transportu.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

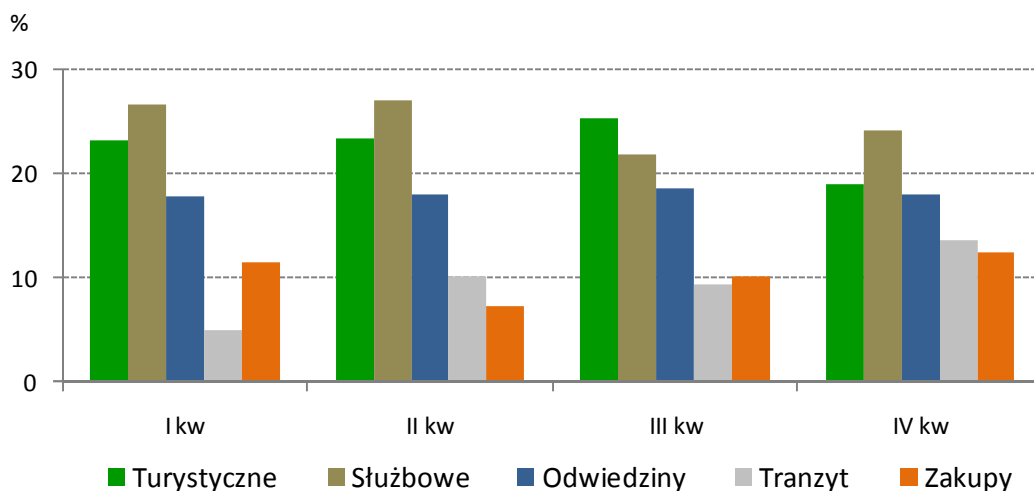
Rys. 40. Zróżnicowanie form turystyki biznesowej zależnie od środka transportu

- Ci, którzy podróżują w imieniu firmy preferują transport lotniczy.
- Przyjazdy na kongres lub konferencję również wiążą się z podróżą samolotem.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Rys. 41. Sezonowe zróżnicowanie celów pobytu

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Jak zwykle, największy odsetek wizyt turystyczno-wypoczynkowych zanotowano w trzecim kwartale, ale różnica nie jest znaczna. Udział wizyt służbowych i biznesowych był z kolei najmniejszy w trzecim kwartale. Wizyty u rodziny lub znajomych są – i potwierdziło się to w 2010 roku – mało zróżnicowane sezonowo. Udział podróży tranzytowych wykazywał tendencję rosnącą i był największy w czwartym kwartale. Odsetek przyjazdów na zakupy na własne potrzeby był w zasadzie stabilny, z lekkim spadkiem w drugim kwartale.

Tab. 35. Struktura przyjazdów w interesach (dane w %)

	Ogółem	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje UE	Rosja, Białoruś, Ukraina	Pozostałe kraje Europy	Główne zamorskie
Interesy w imieniu firmy	28	23	35	18	26	31	52
Samodzielne interesy	27	23	32	22	30	46	15
Transport	20	21	7	33	33	0	2
Udział w targach i wystawach	3	6	2	2	2	2	4
Udział w kongresie, konferencji	10	12	13	8	5	16	20
Inne służbowe	12	15	11	17	4	5	7

100% – ci, którzy wskazali "interesy, sprawy służbowe" jako główny cel przyjazdu.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

W 2010 roku nieznacznie spadł udział podróży delegacyjnych (tj. związanych z prowadzeniem interesów w imieniu firmy), wzrósł zaś – związanych z prowadzeniem samodzielnych interesów. Jedna piąta przyjazdów służbowych przypada na podróże kierowców i innych osób związanych z usługami transportowymi (spadek). Uczestnictwo w targach, wystawach lub konferencjach nieznacznie wzrosło. Można sądzić, że wpływ kryzysu gospodarczego na ten typ przyjazdów służbowych już powoli maleje.

Rodzaj podróży służbowych w dużym stopniu zależy od kraju pochodzenia. Warto zwrócić uwagę na „transport”, który jest domeną wszystkich naszych sąsiadów i „samodzielne interesy”, bardzo często deklarowane przez sąsiadów ze wschodu. Zapewne w pewnej części chodzi tu o przyjazdy na zakupy.

6.2. Długość pobytu

W 2010 roku średnia długość pobytu turystów w Polsce zmalała i wyniosła około 3,9 noclegu. Najbardziej zaznaczyło się skrócenie długości pobytu turystów z Niemiec. Przyjazdy drogą lotniczą wiążą się z dłuższym pobytem w Polsce (6,3 noclegu), podczas gdy przyjazdy drogą lądową są dużo krótsze (3 nocl.). W trzecim kwartale średni pobyt trwał najdłużej (4,4 nocl.), najkrócej zaś w pierwszym i czwartym. Wypada jednak podkreślić, że szczyt sezonu wakacyjnego nie oznacza w przypadku naszego kraju znacznego wydłużenia czasu wizyty.

Turyści z krajów 15 UE (bez Niemiec) skorzystali średnio z 5,2 noclegu (w 2009 r – 5,4, w 2008 r – 6,1, a w 2007 r. – 4,5). Od 2005 roku najkrócej goszczą u nas Litwini, Estończycy i Łotysze, z których większość przejeżdża przez Polskę tranzytem. Najdłuższe pobyty charakteryzują turystów ze Stanów Zjednoczonych (12,9). Długość pobytu zależy od celu przyjazdu. Przyjazdy w celach typowo turystycznych są związane z dłuższym pobytem (w 2009 6,2 noclegów, a w 2010 r. – 5,6).

Przyjazdy rodzinno-towarzyskie (5,5) lub zdrowotne również sprzyjają dłuższym wizytom w Polsce. Bardzo krótko przebywają u nas ci, którzy przyjechali na zakupy (2,1) lub przejeź-

dźali tranzytem (1,5 nocł.). Wśród podróżujących samolotem obserwujemy większy udział dłuższych pobytów (średnio 6,3 nocł., przy czym ponad jedna piąta spędziła w Polsce 8 lub więcej noclegów).

Tab. 36. Długość pobytu w Polsce (dane w %)

	Ogółem	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje UE	Rosja, Białoruś, Ukraina	Pozostałe kraje Europy	Główne zamorskie
1 do 3 noclegów	61	57	39	83	91	64	13
4 do 7 noclegów	29	34	47	15	7	31	29
8 do 28	9	9	13	2	2	5	46
Ponad 4 tyg.	1	0	1	0	0	0	12
Średnia liczba noclegów	3,9	3,8	5,2	2,2	1,9	3,4	12,9

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

6.3. Organizacja podróży

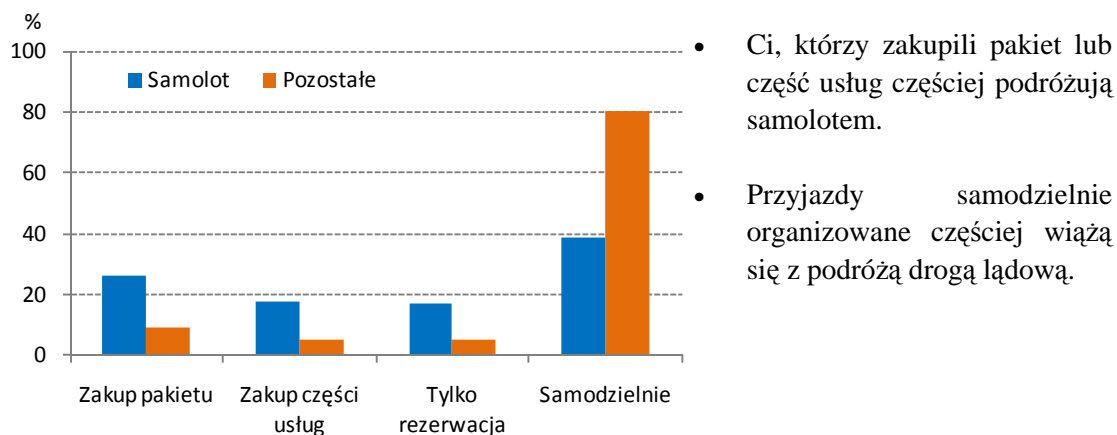
Ogółem w ciągu 2010 roku usługi biur podróży wykupiło 23% turystów (14% przypada na pakiety i 9% na część usług). Podobnie było w poprzednich dwóch latach. Udział wykupujących pakiety jest, tak jak poprzednio, zdecydowanie największy wśród turystów z krajów pozaeuropejskich i stosunkowo duży wśród turystów z zachodniej i północnej Europy. Jak poprzednio, znaczna przewaga przyjazdów samodzielnie organizowanych charakteryzuje turystów z Białorusi i Ukrainy (98% i 93%).

Tab. 37. Sposób organizacji podróży (dane w %)

	Ogółem	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje UE	Rosja, Białoruś, Ukraina	Pozostałe kraje Europy	Główne zamorskie
Zakup pakietu	14	16	21	9	4	16	26
Zakup części usług	9	6	14	8	3	16	26
Tylko rezerwacja	9	8	18	5	1	11	13
Przyjazd samodzielnie zorganizowany	68	70	47	78	92	57	35

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

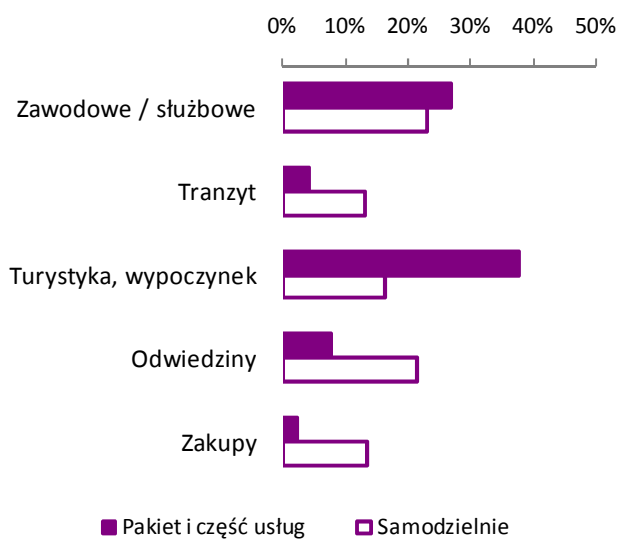
Rys. 42. Zróżnicowanie formy organizacyjnej przyjazdu zależnie od środka transportu

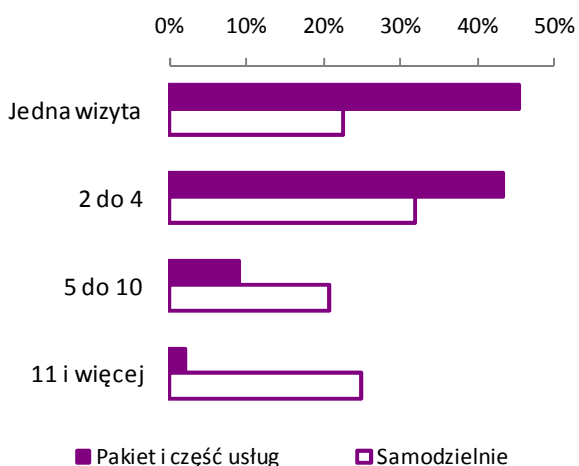
Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

Turyści korzystający z usług biur podróży różnią się od pozostałych pod wieloma względami. Zwróćmy uwagę na cel przyjazdu i liczbę wizyt w Polsce.

Rys. 43. Charakterystyka turystów korzystających z usług biur podróży

- Korzystanie z usług biur podróży wiąże się z typowo turystycznymi celami przyjazdu.
- Odwiedziny krewnych lub znajomych i przyjazdy na zakupy nie wymagają usług biur podróży.

- Korzystający z usług biur podróży odwiedzają Polskę raz lub dwa razy w ciągu roku.
- Ci, którzy podróżują samodzielnie należą do bardzo częstych gości w naszym kraju.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

6.4. Miejsca noclegów

Struktura wykorzystywanej bazy noclegowej zmieniła w porównaniu z poprzednim rokiem. Nie są to duże zmiany, ale warto odnotować, że spadkowi udziału korzystających z bazy typu hotelowego towarzyszy wzrost odsetka turystów nocujących u rodziny lub znajomych.

W grupie gości z krajów „starej Unii” (poza Niemcami) udział nocujących w hotelach lub motelach był wyraźnie większy niż wśród ogółu, ale zmalał w porównaniu z 2009 rokiem. Turyści z krajów zamorskich stosunkowo często (zwłaszcza w trzecim kwartale) nocowali u rodziny lub znajomych. Podobnie było w poprzednim roku. Około 60% turystów badanych na lotniskach korzystało z bazy typu hotelowego. Po raz kolejny notujemy wzrost odsetka Niemców korzystających z noclegów w niekomercyjnej bazie noclegowej (kwatery prywatne i mieszkania rodziny lub znajomych). Z kwater prywatnych i noclegów u rodziny lub znajomych częściej niż przeciętnie korzystali turyści z Irlandii, Wielkiej Brytanii i Austrii (w pewnej części są to, jak sądzimy, Polacy – rezydenci w tych krajach) oraz sąsiedzi ze wschodu:

zwłaszcza Białorusini. Z noclegów w hotelach, motelach itp. obiektach hotelarskich najczęściej korzystali turyści z Belgii, Hiszpanii, Włoch, Francji, krajów skandynawskich i Holandii.

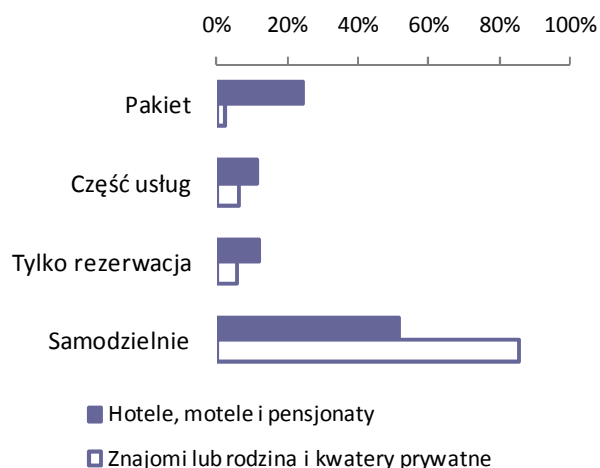
Tab. 38. Główne miejsca noclegów (dane w %)*

	Ogółem	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje UE	Rosja, Białoruś, Ukraina	Pozostałe kraje Europy	Główne zamorskie
Hotele, motele	44	43	54	40	31	61	59
Pensjonaty	10	14	11	10	3	29	7
Letnie domy	1	1	1	0	1	0	1
Kempingi	2	1	1	7	3	0	1
Kwatery prywatne	7	6	6	9	8	1	3
U rodziny, znajomych	27	26	29	15	35	9	38
Inne miejsca noclegów	11	9	2	19	21	0	1

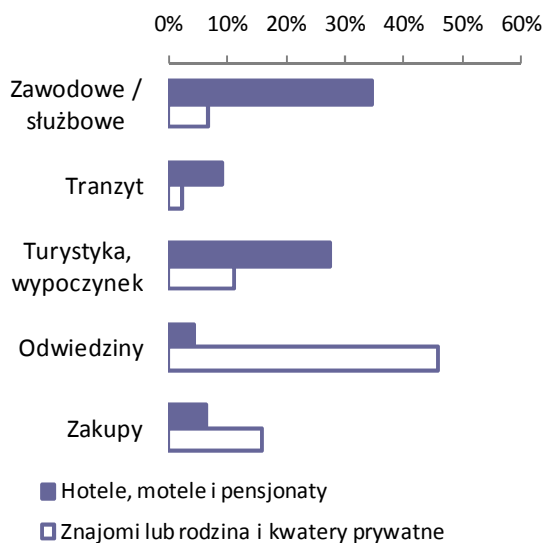
* Niektórzy turyści korzystali z więcej niż jednego rodzaju bazy noclegowej, stąd suma odsetków przekracza 100%.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

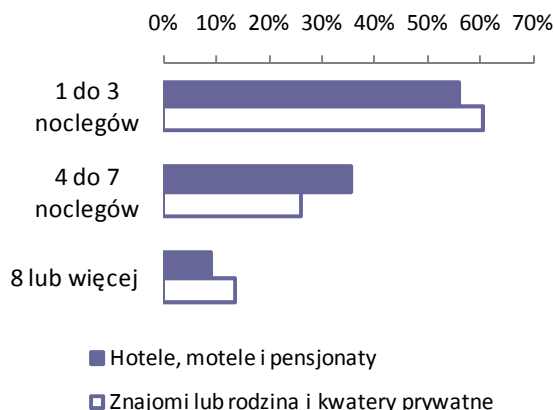
Rys. 44. Charakterystyka turystów korzystających z hoteli, moteli lub pensjonatów

- Turyści nocujący w hotelach, motelach i pensjonatach w znacznie większym stopniu niż pozostali korzystają z usług biur podróży.

- Charakteryzują się oni wyraźnie większym udziałem turystyki biznesowej, wypoczynkowej oraz tranzytowej (noclegi w motelach).

- W poprzednich latach korzystający z noclegów w hotelach, motelach i pensjonatach przebywali w Polsce krócej niż pozostali.
- W 2010 roku różnica jest mniej widoczna: w przedziale od 4 do 7 noclegów przeważają goście w bazie hotelowej.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Liczba wizyt w ciągu roku

Turystykę przyjazdową do Polski charakteryzuje znaczna liczba wizyt tej samej osoby w ciągu roku. Liczba osób odwiedzających Polskę jest więc znacznie mniejsza niż liczba wizyt. Do regularnych gości w Polsce należą Niemcy oraz turyści z pozostałych krajów sąsiedzkich, a zwłaszcza: Białorusini, Litwini i Ukraińcy, co wiąże się z licznymi podrózkami handlowymi lub tranzytowymi z tych krajów.

W 2009 roku średnia liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie spadła w stopniu mniej więcej odpowiadającym spadkowi liczby wizyt turystów. W 2010 roku częstość wizyt ponownie wzrosła – i to nawet w większym stopniu niż liczba przyjazdów turystów. Tak więc zauważamy, że wahania rozmiarów turystyki przyjazdowej do Polski wynikają w dużej mierze ze skłonności do ograniczania lub zwiększania częstości przyjazdów. A skłonność ta jest bardzo podatna na fluktuacje koniunktury gospodarczej i relacje kursów walut.

Tab. 39. Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy (dane w %)

	Ogółem	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje UE	Rosja, Białoruś, Ukraina	Pozostałe kraje Europy	Główne zamorskie
Jedna	30	32	39	22	9	49	71
Dwie	18	17	28	18	8	27	21
Trzy	12	12	14	19	6	9	5
Cztery	6	6	8	7	4	4	1
5 do 10	17	18	10	27	20	10	2
11 i więcej	16	14	1	7	51	1	0
Brak danych	1	1	0	0	2	0	0
Średnia	7,7	6,7	2,5	4,8	19,0	2,5	1,4

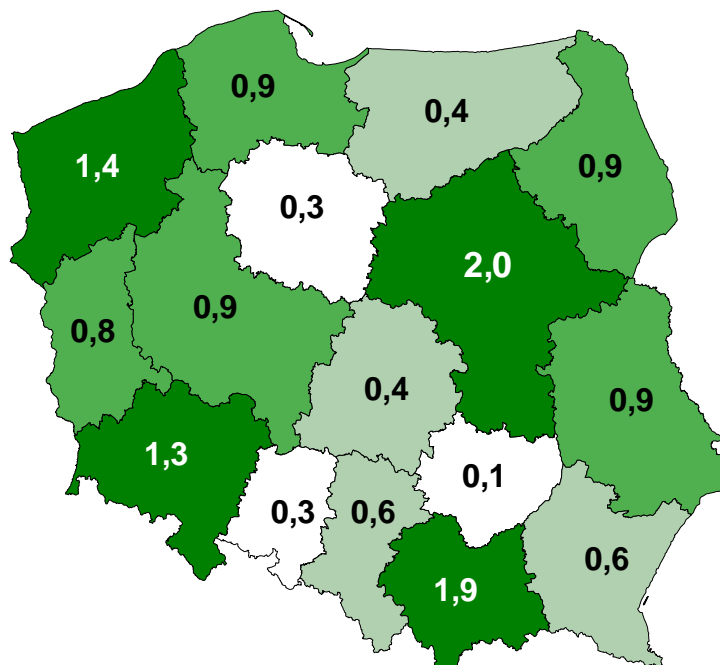
Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Do regularnych gości w Polsce należą turyści z krajów sąsiedzkich, zwłaszcza: Białorusini i Ukraińcy (ok. połowa odwiedza Polskę ponad 10 razy w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie), co wiąże się z licznymi podrózkami handlowymi z tych krajów.

Wraz ze wzrostem liczby wizyt w ciągu roku rośnie udział podróży tranzytowych i przyjazdów na zakupy, maleje zaś średnia długość pobytu.

6.5. Rozmieszczenie terytorialne zagranicznego ruchu turystycznego w Polsce

Mapa 4. Przyjazdy turystów zagranicznych według województw w 2010 roku (mln wizyt)

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 r.

Rozmieszczenie terytorialne turystyki przyjazdowej nie podlega istotnym zmianom pod względem hierarchii odwiedzanych województw. W 2010 roku do najczęściej odwiedzanych województw należały: mazowieckie (2,0 mln wizyt), małopolskie (1,9 mln), zachodniopomorskie (1,4), dolnośląskie (1,3 mln), wielkopolskie (0,9 mln), pomorskie i lubelskie (po 0,9 mln).

Wyniki badań ankietowych Instytutu Turystyki pokazują, że w 2010 roku wzrosła liczba wizyt w województwach: małopolskim, podlaskim, podkarpackim, pomorskim i kujawsko-pomorskim. Spadek objął: śląskie, opolskie, wielkopolskie i łódzkie.

Średnia liczba noclegów była zróżnicowana: najkrótsza w województwach lubuskim, podkarpackim, lubelskim i podlaskim (od 2 do 2,4 nocl.) oraz kujawsko-pomorskim i wielkopolskim (3 - 3,3), średnia – w pomorskim, opolskim, łódzkim, dolnośląskim i mazowieckim (3,5 - 4), najdłużej zaś turyści przebywali w małopolskim, śląskim, warmińsko-mazurskim (4,3 - 4,5) oraz w świętokrzyskim i zachodniopomorskim (ponad 5 nocl.).

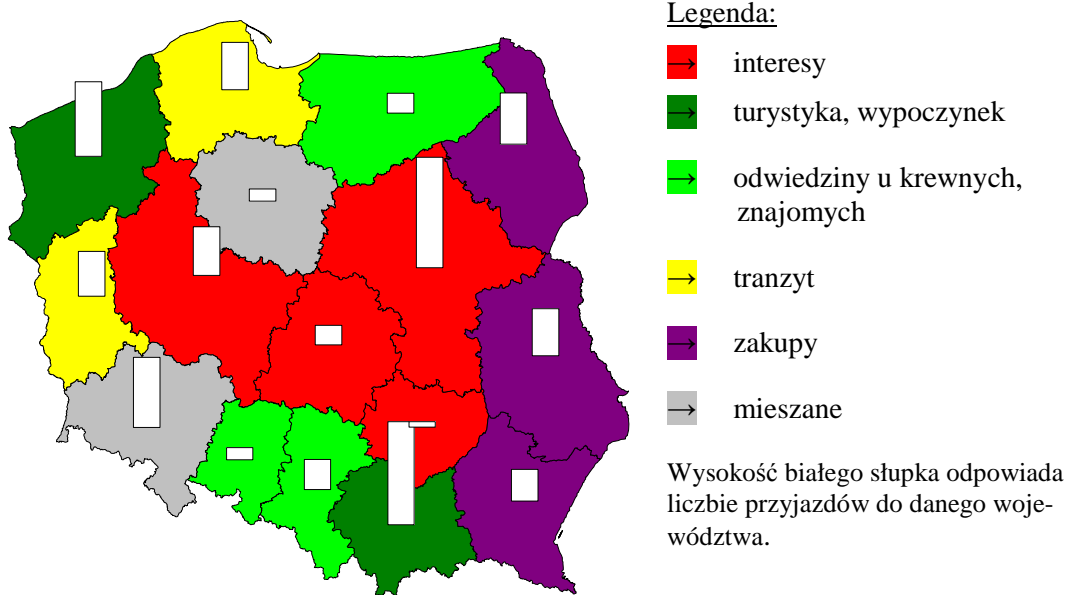
Uwzględniając główny cel pobytu w Polsce, można wyróżnić następujące pięć obszarów:

- 1) w celach typowo turystycznych najczęściej odwiedza się na północy: zachodniopomorskie, na południu zaś małopolskie;
- 2) w interesach – obszar centralny: mazowieckie, świętokrzyskie, łódzkie i wielkopolskie;
- 3) w celu odwiedzenia krewnych i znajomych – śląskie, opolskie i warmińsko-mazurskie;
- 4) na zakupy – województwa na wschodzie: podlaskie, lubelskie i podkarpackie;
- 5) turyści tranzytowi zatrzymują się głównie w województwie lubuskim i pomorskim (które również przyjmuje wielu „typowych” turystów).

Województwa kujawsko-pomorskie i dolnośląskie nie wykazały w 2010 roku zdecydowanej

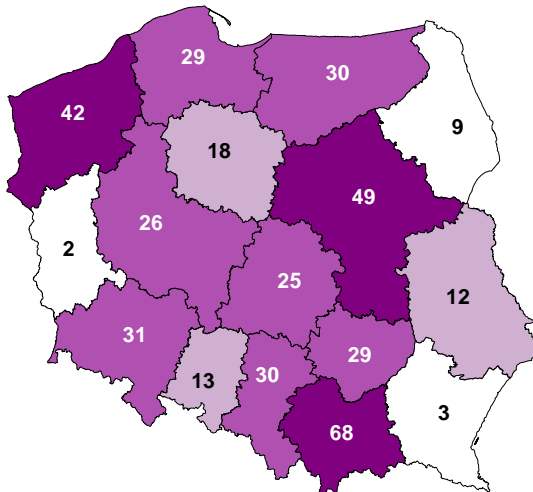
specjalizacji. Z punktu widzenia obsługi typów turystyki kwalifikują się do kategorii „mieszane”. W kujawsko-pomorskim stwierdzamy pewną przewagę turystyki biznesowej i wizyt rodzinno-towarzyskich, w dolnośląskim – turystyki wypoczynkowej.

Mapa 5. Rozmieszczenie terytorialne zagranicznego ruchu turystycznego według celów pobytu

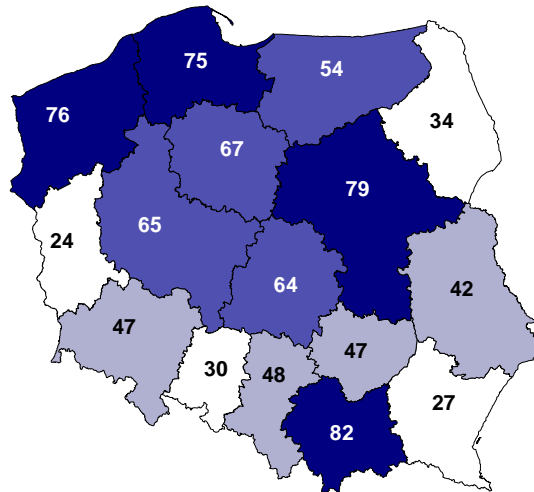

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Mapa 6. Korzystający z usług biur podróży lub rezerwacji

Mapa 7. Korzystający z obiektów zakwaterowania zbiorowego

Dane umieszczone na mapie 5. oznaczają odsetek turystów odwiedzających dane województwo, którzy zakupili pełny pakiet albo korzystali z biur podróży w mniejszym zakresie (zakup części usług lub jedynie rezerwacja). Na mapie 6. zilustrowano odsetki korzystających z obiektów zakwaterowania zbiorowego: hoteli, moteli, kempingów itp.

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

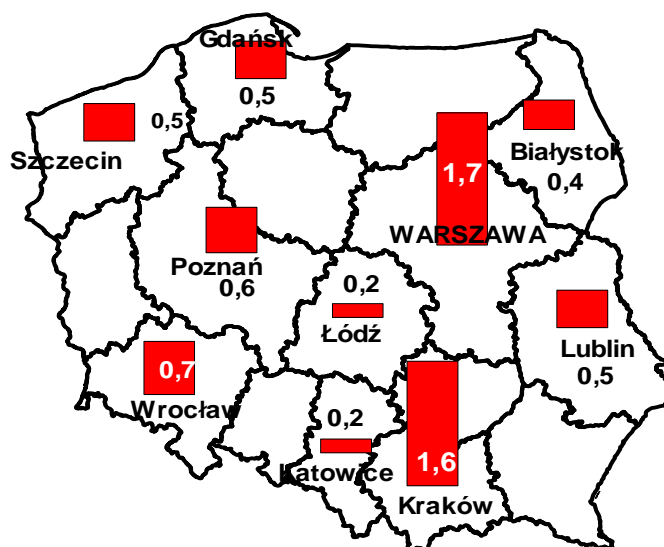
Do województw o znacznym udziale przyjazdów zorganizowanych w pełni lub częściowo przy pomocy biur podróży należą: małopolskie, mazowieckie i zachodniopomorskie. Jeśli

uwzględnić tylko przyjazdy w pełni zorganizowane (zakup pakietów) czołówkę stanowią: małopolskie, zachodniopomorskie, mazowieckie i śląskie. Najmniejszy udział przyjazdów zorganizowanych charakteryzuje województwa wschodnie, odwiedzane przez sąsiadów ze wschodu głównie ze względu na zakupy, oraz na zachodzie – lubuskie.

Przestrzenne zróżnicowanie korzystających z obiektów zakwaterowania zbiorowego rysuje się dość podobnie. Największy udział turystów nocujących w takich obiektach (ponad 70%) stwierdzamy w małopolskim, mazowieckim, zachodniopomorskim i pomorskim, zgodnie z rozmieszczeniem wizyt turystyczno-wypoczynkowych i przyjazdów służbowych. Udział korzystających z obiektów zakwaterowania zbiorowego w województwie dolnośląskim w 2010 roku spadł, co znajduje odzwierciedlenie w danych GUS (por. rozdz. 4).

Czołówkę miast goszczących zagranicznych turystów stanowiły w 2010 roku: Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań, Szczecin i Gdańsk. Podane na mapie nr 7 przybliżone oszacowania liczby turystów odwiedzających poszczególne miasta odnoszą się do wizyt na obszarze większym niż administracyjne granice miast. Wiemy bowiem na podstawie wieloletnich doświadczeń, że tak właśnie badani turyści rozumieją pytania ankiety o noclegi w miastach.

Mapa 8. Przyjazdy do większych miast Polski w 2010 roku (mln wizyt)

Źródło: oszacowania Instytutu Turystyki w 2010 roku. (Uwaga – te przybliżone oszacowania nie są oparte wyłącznie na wynikach badań ankietowych; wzięto też pod uwagę dane z bazy noclegowej i wprowadzono poprawki wynikające z terytorialnego rozkładu punktów przekraczania granic.

Szczegółowe informacje o rozmieszczeniu terytorialnym liczby cudzoziemców korzystających z rejestrowanej przez GUS bazy noclegowej omawiamy w rozdziale 4.

6.6. Charakterystyka demograficzna

Tab. 40. Dane demograficzne turystów zagranicznych (w %)

	Ogółem	Niemcy	15 UE (bez Niemiec)	Nowe kraje UE	Rosja, Białoruś, Ukraina	Pozostałe kraje Europy	Główne zamorskie
Kobiety	38	48	39	24	29	38	38
Mężczyźni	62	52	61	76	71	62	62
Młodzież do 24 lat	4	2	7	2	4	1	2
25 do 34	19	12	24	22	22	25	18
35 do 44	38	35	36	44	42	50	29
45 do 54	25	29	20	22	25	18	35
55 do 64	11	17	10	9	6	5	12
65 i więcej	3	5	3	1	1	1	4

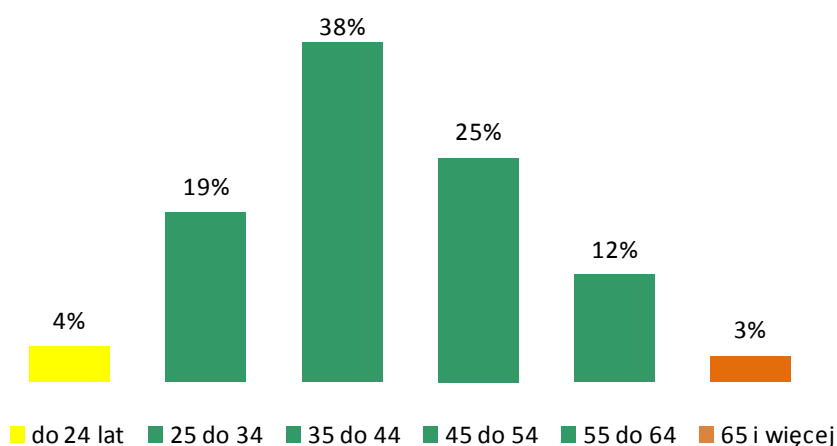
Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

W 2010 roku 62% przyjezdnych turystów stanowili mężczyźni. Znaczną, nawet większą, przewagę udziału mężczyzn w strukturze demograficznej obserwowaliśmy już w poprzednich latach. Ma to związek z celami przyjazdów: służbowe i podróże tranzytowe są niemal całkowicie zdominowane przez mężczyzn. Wyrównany (nawet z niewielką przewagą kobiet) pod względem parytetu płci są segmenty: turystyczno-wypoczynkowy i odwiedziny u krewnych lub znajomych.

Strukturę wieku turystów odwiedzających Polskę obrazuje regularna piramida ze znaczną dominacją grupy osób w wieku od 35 do 44 lat. Turystów w wieku od 25 do 34 lat było 19%, nieco więcej (25%) – starszych, w wieku od 45 do 54 lat. Udział najstarszych, w wieku 55 i więcej lat, wyniósł 14%.

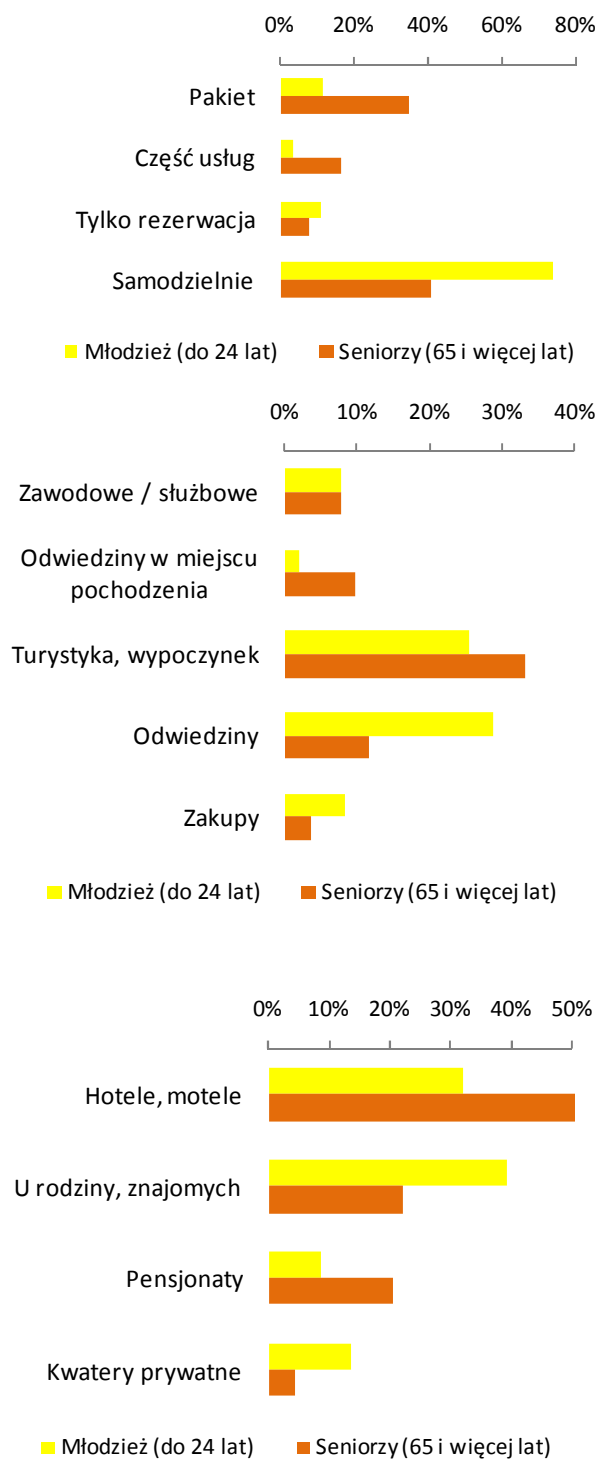
Udział młodzieży (do 24 lat) w przyjazdach do Polski jest wciąż znikomy: w 2008 roku wzrósł z poziomu 5% do 7%, ale w 2010 roku spadł do zaledwie 4%.

Rys. 45. Struktura wieku turystów zagranicznych w 2010 roku

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

Rys. 46. Charakterystyka turystów należących do skrajnych grup wieku

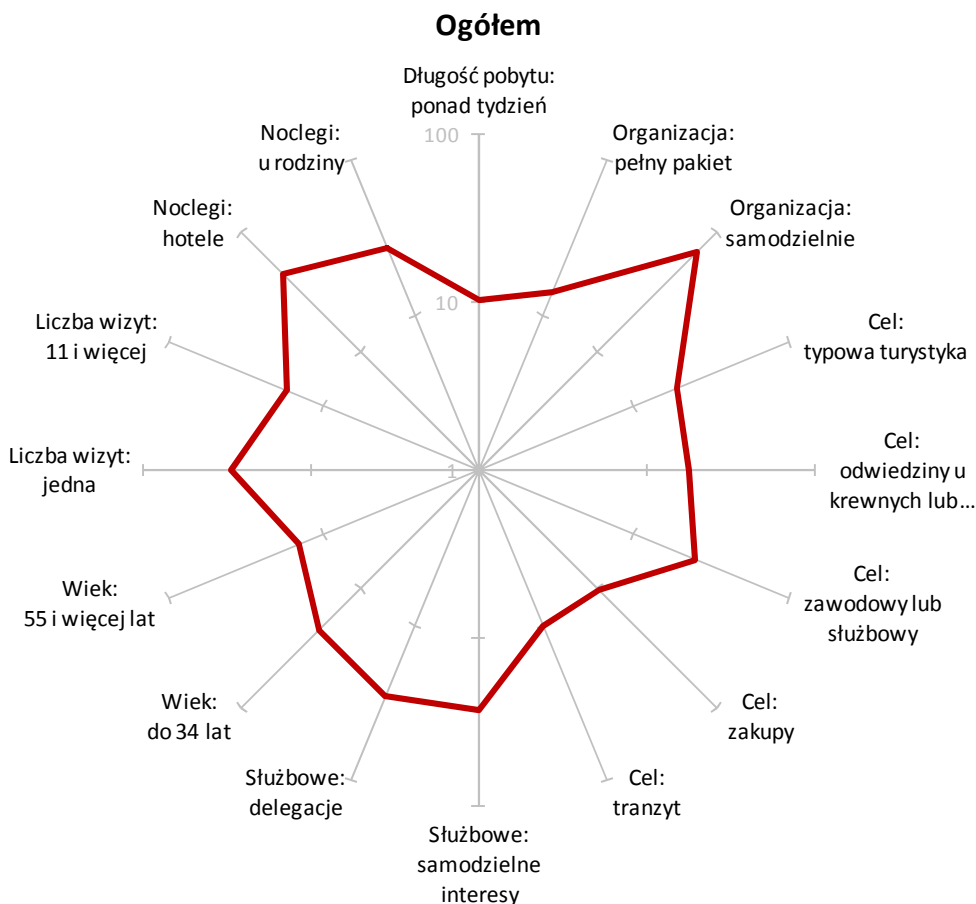
Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku.

- Młodzież podróżuje w sposób samodzielnie zorganizowany.
- Najstarsi turyści stosunkowo często wykupują pełne usługi w biurach podróży.
- Jeśli idzie o motywacje do podróży – skontrastowane są te o charakterze osobistym:
 - najmłodsi turyści stosunkowo najczęściej deklarują rodzinno-towarzyski cel przyjazdu,
 - najstarsi zaś często przyjeżdżają w celu odwiedzin miejsca pochodzenia, a także
 - w celach turystyczno-wypoczynkowych
- Najstarsi nocują w hotelach, motelach i pensjonatach, a najmłodsi w kwaterach prywatnych i mieszkaniach rodziny lub znajomych.

6.7. Charakterystyka przyjazdów z wybranych krajów

W niniejszym rozdziale scharakteryzujemy turystów i cechy ich podróży do Polski z kilkunastu krajów, wybranych ze względu na udział w ruchu przyjazdowym oraz – ze względu na odpowiednią liczbę osób w próbie. Kreślimy profile przeciętnego turysty z tych krajów posługując się zawsze tym samym zestawem niekiedy skontrastowanych cech. Na przykład długość pobytu charakteryzujemy przez częstość występowania skrajnych wartości: „1 do 3 noclegów” i „ponad tydzień”. Sposób zorganizowania przyjazdu – „pełny pakiet i „przyjazd zorganizowany samodzielnie”, noclegi – bierzemy pod uwagę: „w hotelach” i „u rodziny lub znajomych”. Cel pobytu charakteryzujemy wyliczając wszystkie podstawowe kategorie: typowa turystyka, odwiedziny u krewnych lub znajomych, biznes, zakupy i tranzyt.

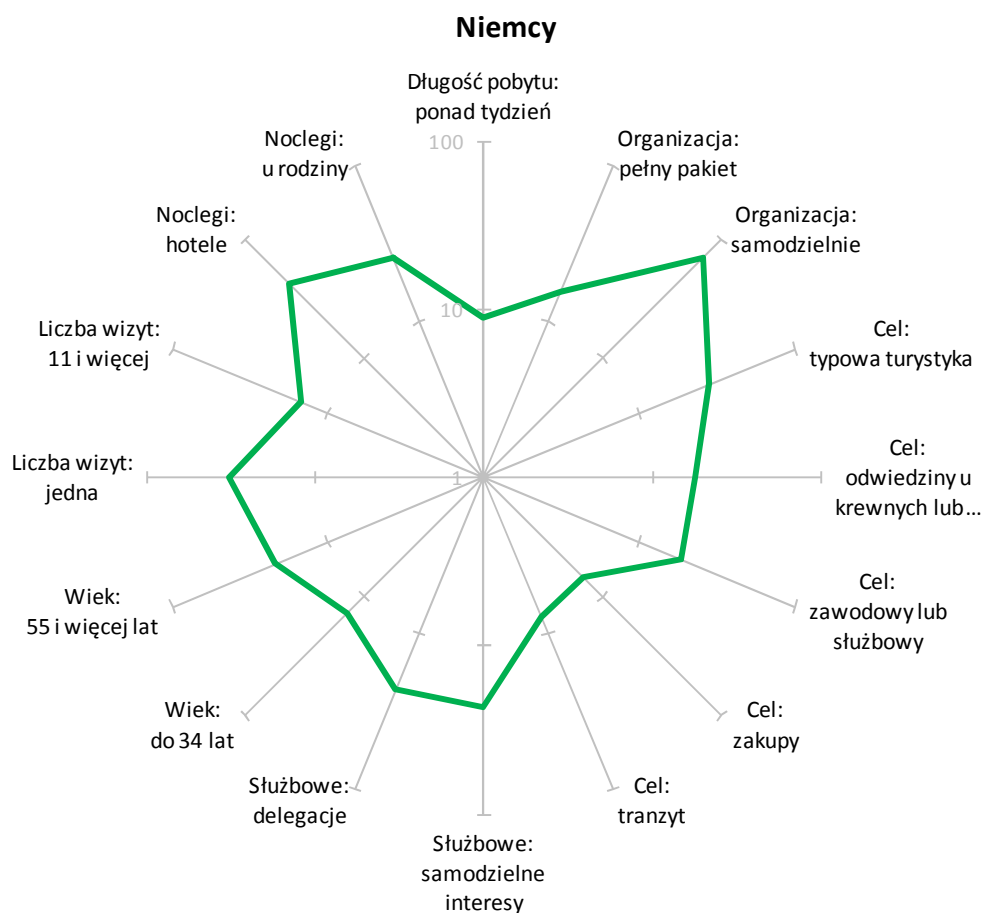
Rys. 47. Profil turystów ogółem

Liczba turystów ogółem (w tys.)	12470	Średnie wydatki na podróż (USD)	390
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	61	Samodzielne interesy	27
Ponad tydzień	10	Delegacje	29
Średnia liczba noclegów	3,9	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	23
Pełny pakiet	14	55 i więcej lat	14
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	68	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	30
Typowa turystyka	19	11 i więcej	16
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	18	Średnia liczba wizyt	7,7
Zawodowy lub służbowy	25	Noclegi:	
Zakupy	10	W hotelach	44
Tranzyt	10	U rodziny lub znajomych	27

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

Rys. 48. Profil turystów z Niemiec

Liczba turystów z Niemiec (w tys.)	4520	Średnie wydatki na podróż (USD)	352
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	57	Samodzielne interesy	23
Ponad tydzień	9	Delegacje	23
<i>Średnia liczba noclegów</i>	3,8	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	14
Pełny pakiet	15	55 i więcej lat	22
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	70	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	32
Typowa turystyka	28	11 i więcej	14
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	18	<i>Średnia liczba wizyt</i>	7,4
Zawodowy lub służbowy	19	Noclegi:	
Zakupy	7	W hotelach	43
Tranzyt	8	U rodziny lub znajomych	26

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

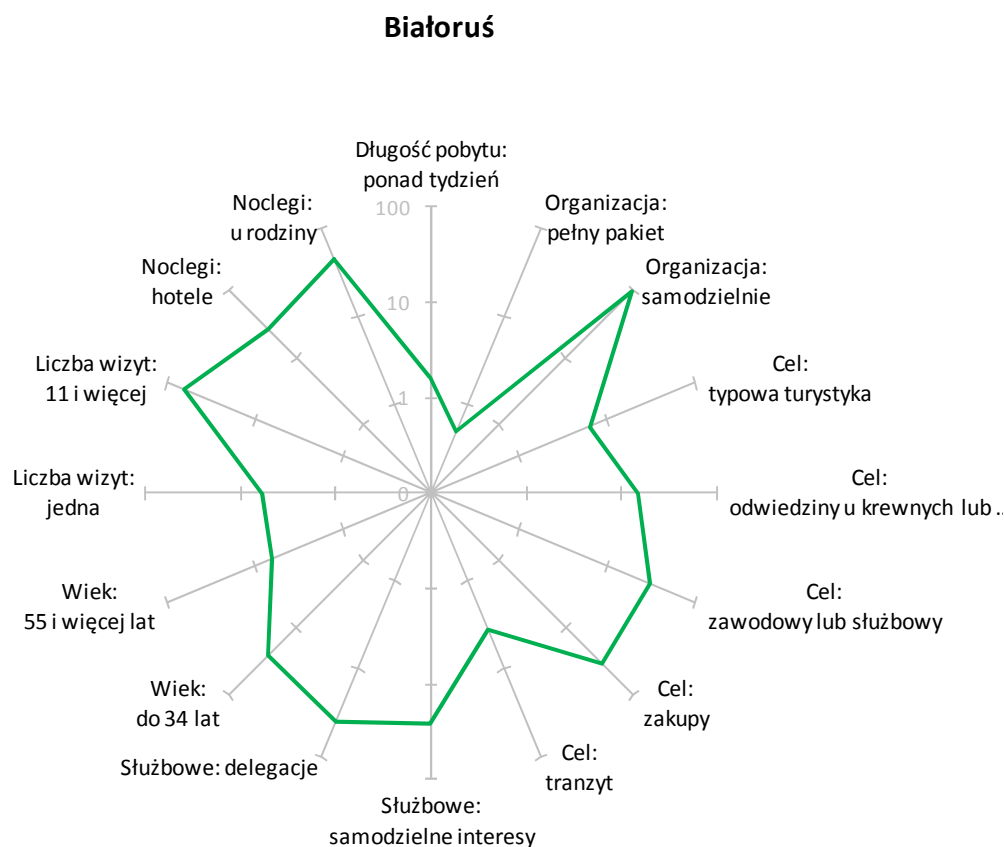
Rys. 49. Profil turystów z Ukrainy

Liczba turystów z Ukrainy (w tys.)	1350	Średnie wydatki na podróż (USD)	396
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	92	Samodzielne interesy	36
Ponad tydzień	2	Delegacje	18
<i>Średnia liczba noclegów</i>	<i>1,9</i>	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	29
Pełny pakiet	4	55 i więcej lat	5
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	93	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	7
Typowa turystyka	4	11 i więcej	52
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	14	<i>Średnia liczba wizyt</i>	<i>17,3</i>
Zawodowy lub służbowy	27	Noclegi:	
Zakupy	32	W hotelach	33
Tranzyt	7	U rodziny lub znajomych	28

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

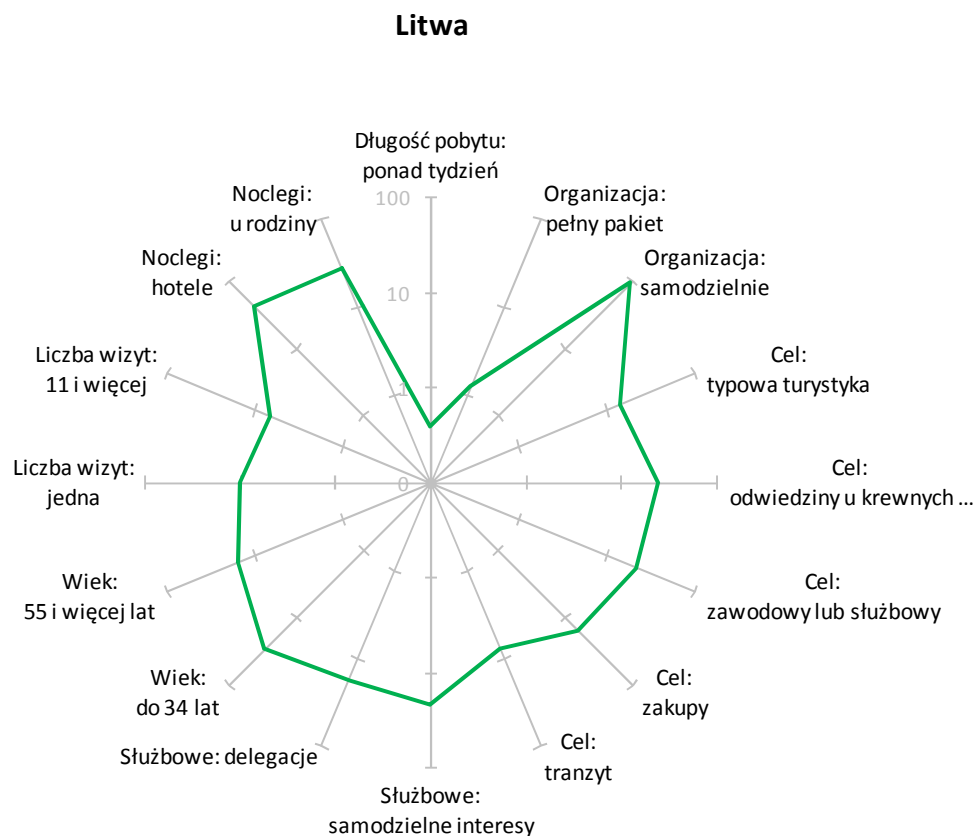
Rys. 50. Profil turystów z Białorusi

Liczba turystów z Białorusi (w tys.)	970	Średnie wydatki na podróż (USD)	275
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	94	Samodzielne interesy	26
Ponad tydzień	2	Delegacje	39
<i>Średnia liczba noclegów</i>	1,5	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	26
Pełny pakiet	1	55 i więcej lat	6
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	98	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	6
Typowa turystyka	6	11 i więcej	64
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	15	<i>Średnia liczba wizyt</i>	25,8
Zawodowy lub służbowy	31	Noclegi:	
Zakupy	35	W hotelach	27
Tranzyt	4	U rodziny lub znajomych	45

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

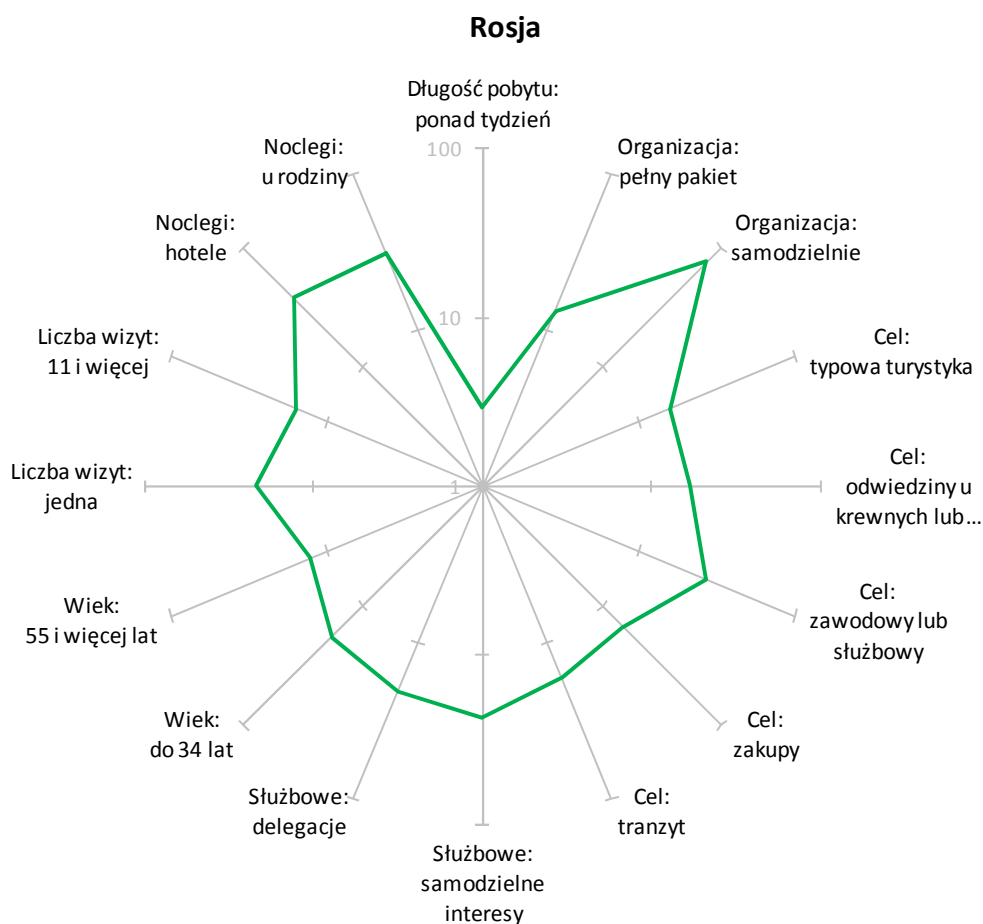
Rys. 51. Profil turystów z Litwy

Liczba turystów z Litwy (w tys.)	620	Średnie wydatki na podróż (USD)	167
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	94	Samodzielne interesy	21
Ponad tydzień	0	Delegacje	17
<i>Średnia liczba noclegów</i>	<i>1,6</i>	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	30
Pełny pakiet	1	55 i więcej lat	16
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	93	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	10
Typowa turystyka	15	11 i więcej	7
Owiedziny u krewnych lub znajomych	25	<i>Średnia liczba wizyt</i>	<i>4,9</i>
Zawodowy lub służbowy	22	Noclegi:	
Zakupy	16	W hotelach	42
Tranzyt	8	U rodziny lub znajomych	27

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

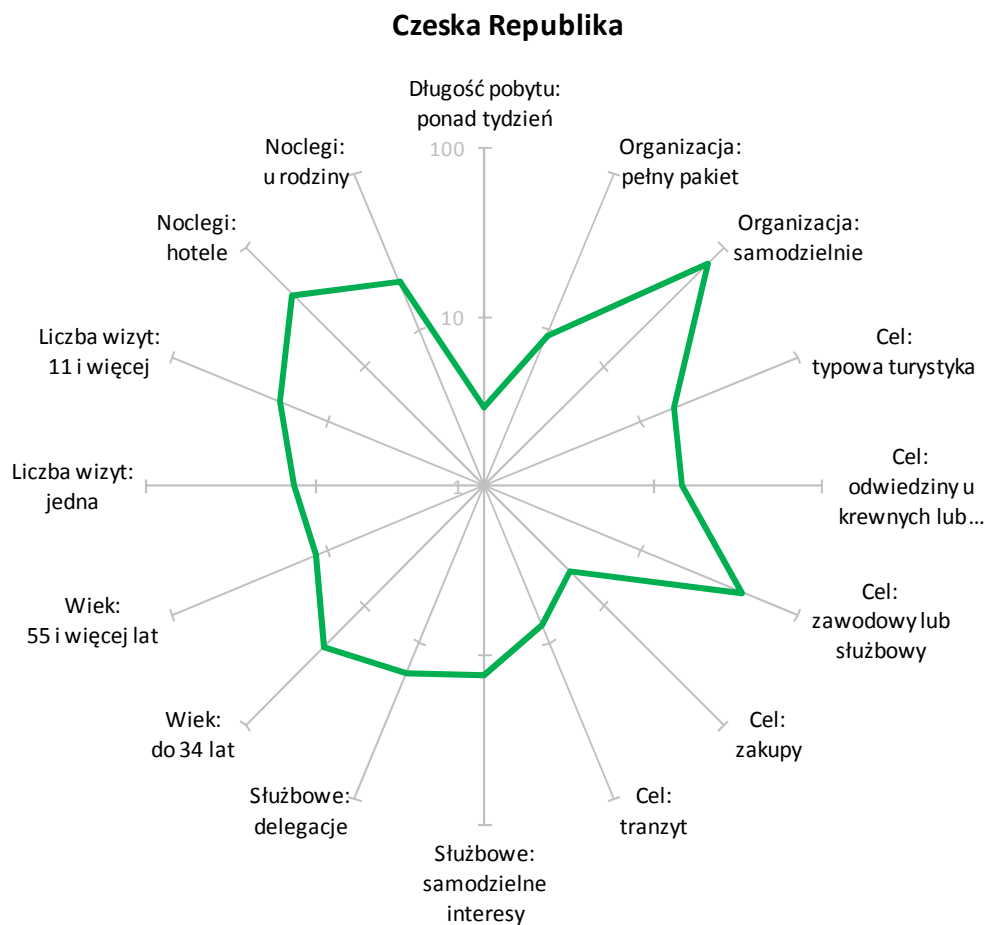
Rys. 52. Profil turystów z Rosji

Liczba turystów z Rosji (w tys.)	400	Średnie wydatki na podróż (USD)	306
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	81	Samodzielne interesy	23
Ponad tydzień	3	Delegacje	21
<i>Średnia liczba noclegów</i>	2,7	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	18
Pełny pakiet	13	55 i więcej lat	13
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	75	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	22
Typowa turystyka	16	11 i więcej	15
Owiedziny u krewnych lub znajomych	17	<i>Średnia liczba wizyt</i>	8,5
Zawodowy lub służbowy	27	Noclegi:	
Zakupy	15	W hotelach	38
Tranzyt	17	U rodziny lub znajomych	31

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

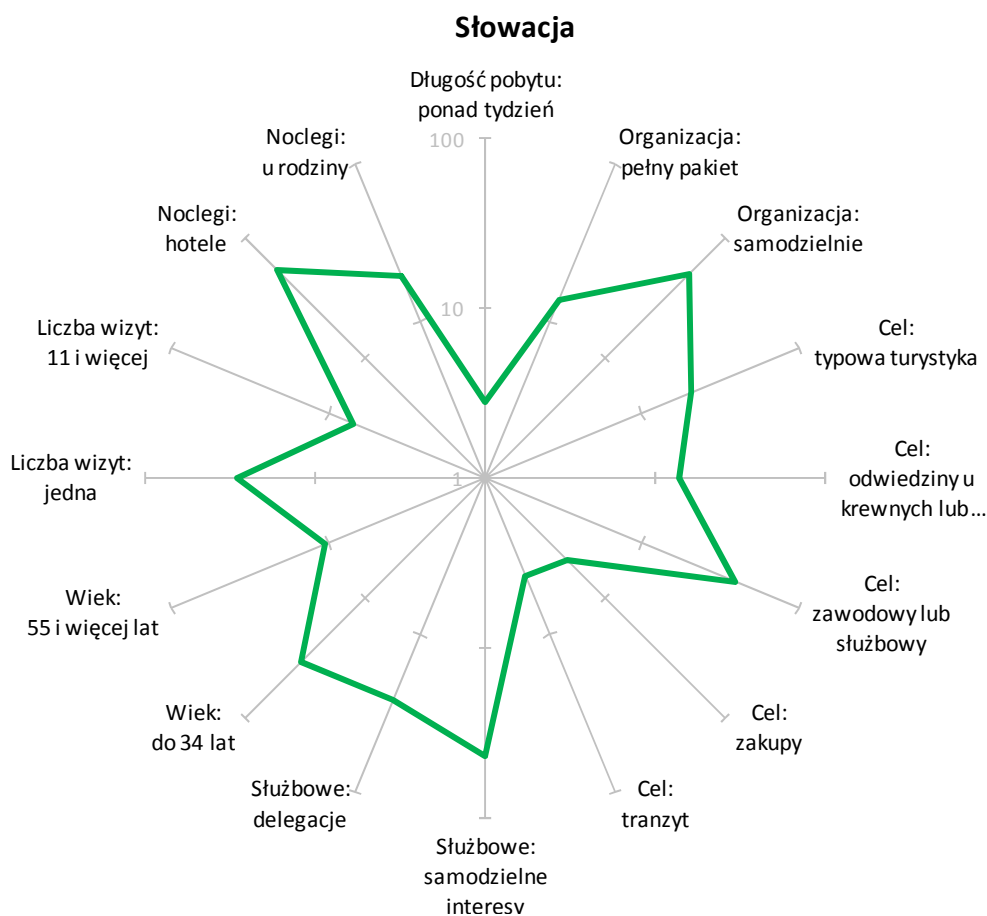
Rys. 53. Profil turystów z Republiki Czeskiej

Liczba turystów z Czech (w tys.)	175	Średnie wydatki na podróż (USD)	197
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	78	Samodzielne interesy	13
Ponad tydzień	3	Delegacje	16
<i>Średnia liczba noclegów</i>	2,4	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	22
Pełny pakiet	9	55 i więcej lat	12
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	74	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	13
Typowa turystyka	17	11 i więcej	20
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	15	<i>Średnia liczba wizyt</i>	8,4
Zawodowy lub służbowy	44	Noclegi:	
Zakupy	5	W hotelach	40
Tranzyt	8	U rodziny lub znajomych	20

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

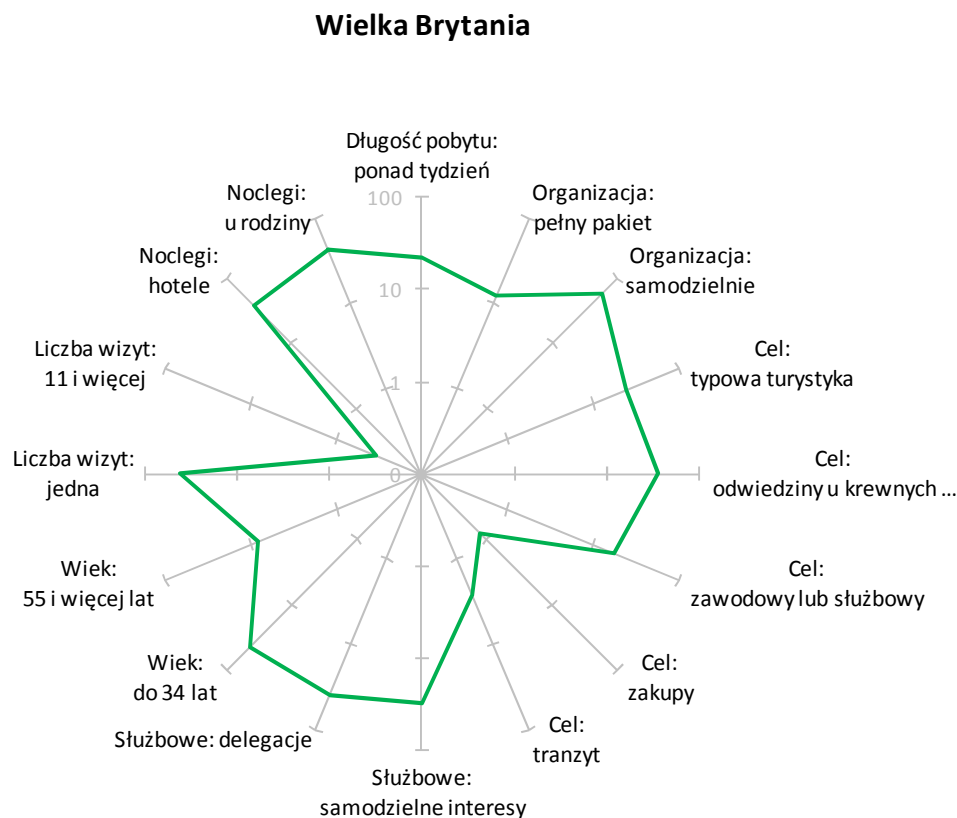
Rys. 54. Profil turystów ze Słowacji

Liczba turystów ze Słowacji (w tys.)	95	Średnie wydatki na podróż (USD)	213
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	68	Samodzielne interesy	43
Ponad tydzień	3	Delegacje	26
<i>Średnia liczba noclegów</i>	2,9	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	34
Pełny pakiet	14	55 i więcej lat	10
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	51	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	29
Typowa turystyka	21	11 i więcej	7
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	14	<i>Średnia liczba wizyt</i>	4,2
Zawodowy lub służbowy	39	Noclegi:	
Zakupy	5	W hotelach	54
Tranzyt	4	U rodziny lub znajomych	20

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

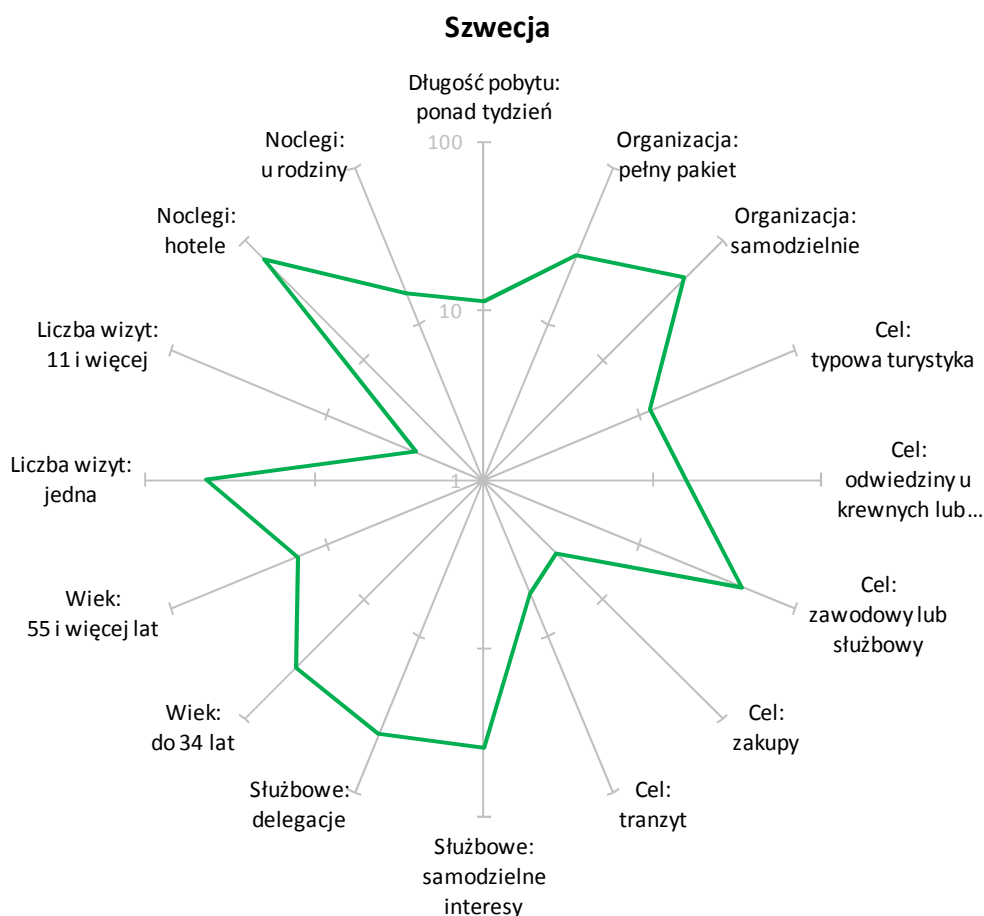
Rys. 55. Profil turystów z Wielkiej Brytanii

Liczba turystów z Wielkiej Brytanii (w tys.)	485	Średnie wydatki na podróż (USD)	593
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	35	Samodzielne interesy	30
Ponad tydzień	22	Delegacje	39
<i>Średnia liczba noclegów</i>	5,8	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	44
Pełny pakiet	13	55 i więcej lat	8
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	57	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	41
Typowa turystyka	25	11 i więcej	0
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	36	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,3
Zawodowy lub służbowy	18	Noclegi:	
Zakupy	1	W hotelach	38
Tranzyt	3	U rodziny lub znajomych	44

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

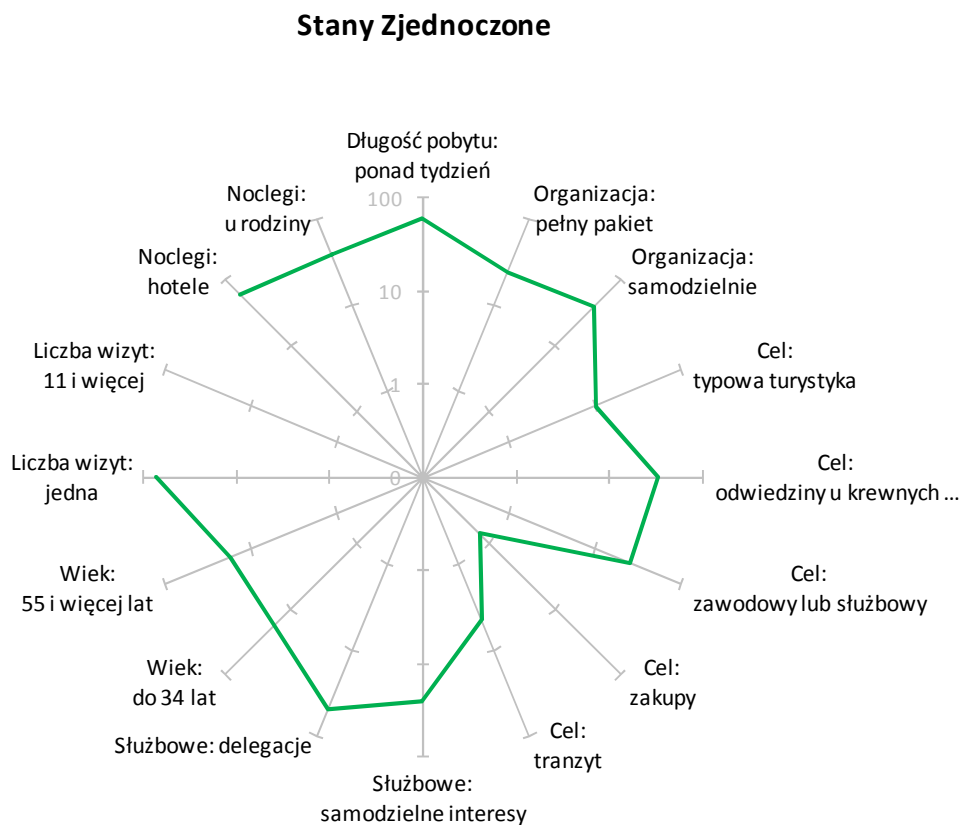
Rys. 56. Profil turystów ze Szwecji

Liczba turystów ze Szwecji (w tys.)	150	Średnie wydatki na podróż (USD)	341
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	46	Samodzielne interesy	38
Ponad tydzień	11	Delegacje	42
<i>Średnia liczba noclegów</i>	4,2	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	37
Pełny pakiet	27	55 i więcej lat	16
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	49	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	44
Typowa turystyka	12	11 i więcej	3
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	16	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,7
Zawodowy lub służbowy	46	Noclegi:	
Zakupy	4	W hotelach	69
Tranzyt	5	U rodziny lub znajomych	16

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

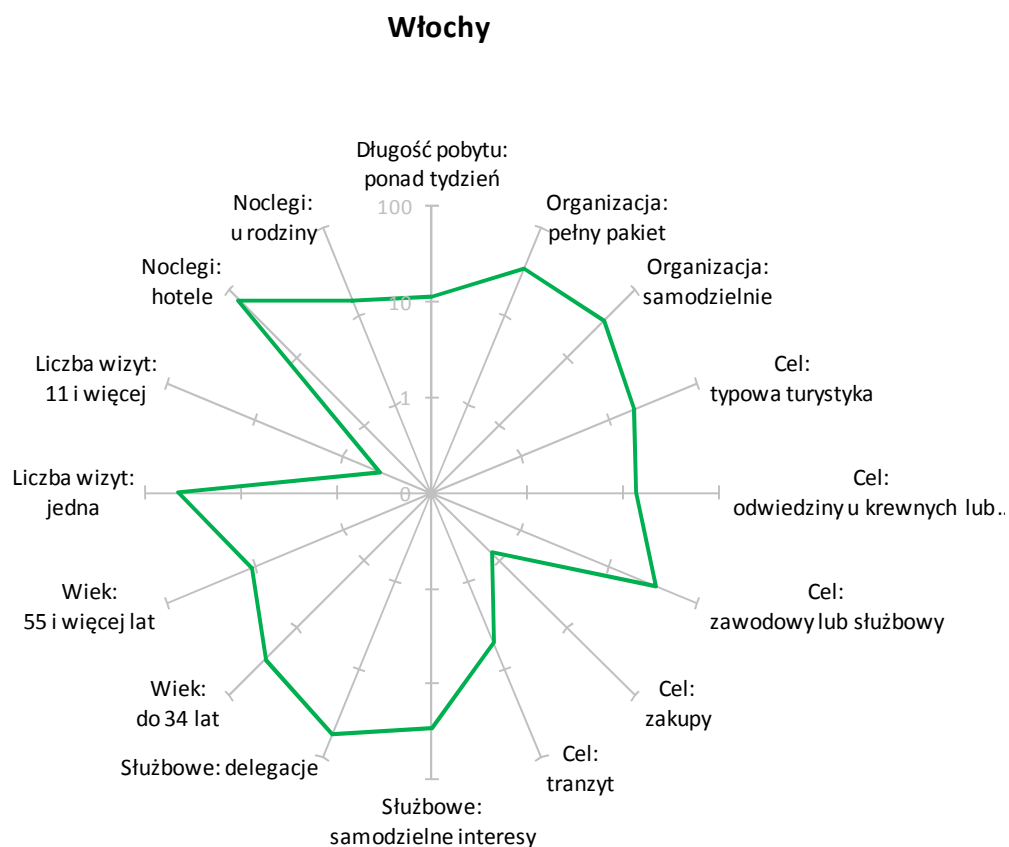
Rys. 57. Profil turystów ze Stanów Zjednoczonych

Liczba turystów ze Stanów Zjednoczonych (w tys.)	240	Średnie wydatki na podróż (USD)	1119
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	12	Samodzielne interesy	25
Ponad tydzień	61	Delegacje	49
<i>Średnia liczba noclegów</i>	<i>12,9</i>	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	18
Pełny pakiet	24	55 i więcej lat	18
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	39	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	73
Typowa turystyka	10	11 i więcej	0
Owiedziny u krewnych lub znajomych	33	<i>Średnia liczba wizyt</i>	<i>1,4</i>
Zawodowy lub służbowy	26	Noclegi:	
Zakupy	1	W hotelach	60
Tranzyt	4	U rodziny lub znajomych	38

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

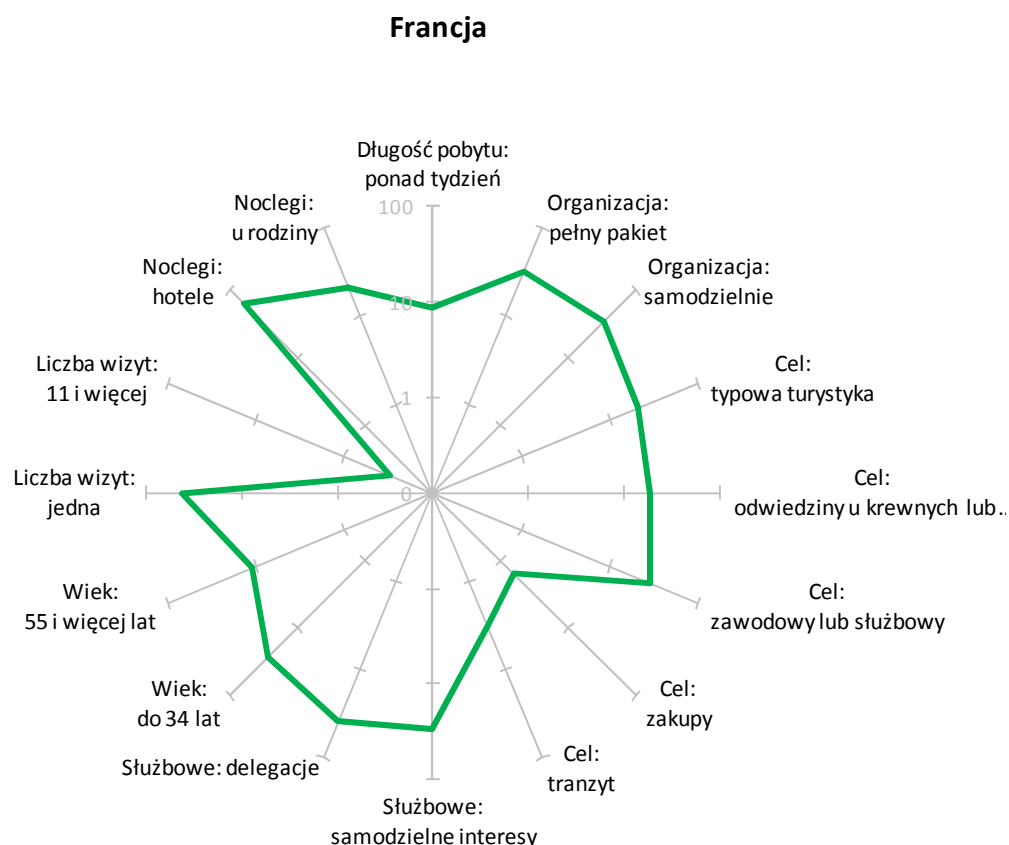
Rys. 58. Profil turystów z Włoch

Liczba turystów z Włoch (w tys.)	265	Średnie wydatki na podróż (USD)	656
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	39	Samodzielne interesy	29
Ponad tydzień	11	Delegacje	54
<i>Średnia liczba noclegów</i>	4,7	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	29
Pełny pakiet	34	55 i więcej lat	11
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	36	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	46
Typowa turystyka	19	11 i więcej	0
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	13	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,1
Zawodowy lub służbowy	34	Noclegi:	
Zakupy	1	W hotelach	73
Tranzyt	5	U rodziny lub znajomych	15

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

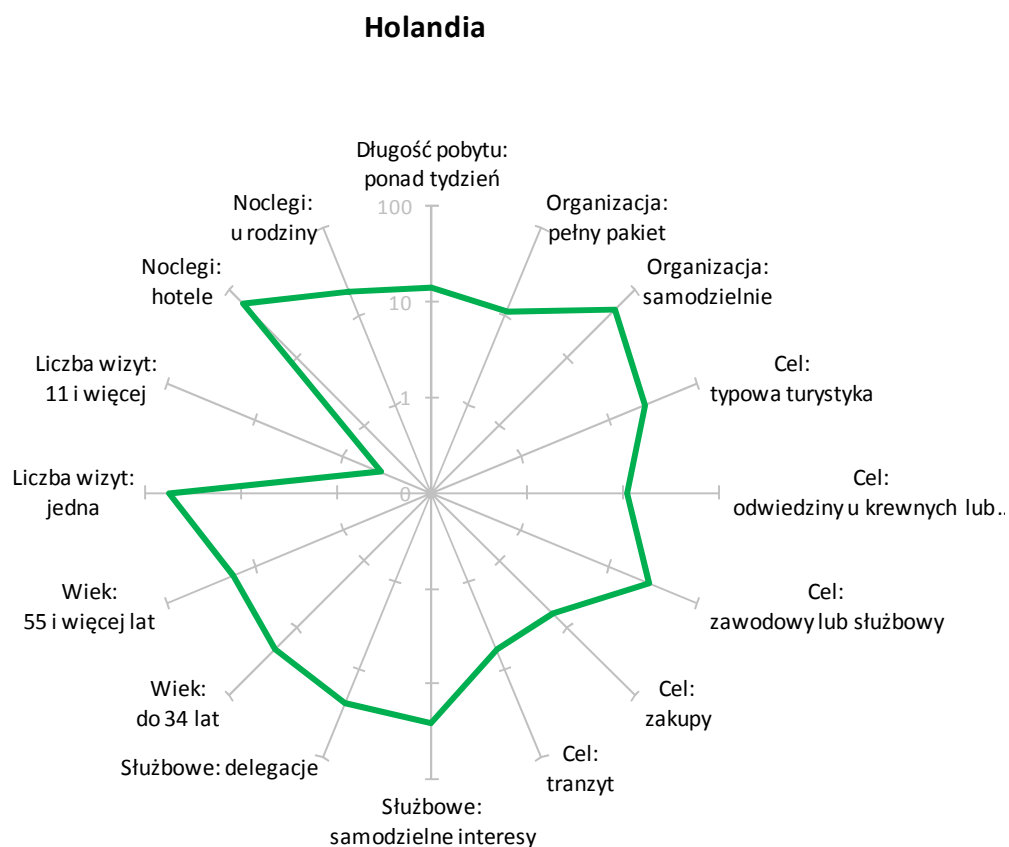
Rys. 59. Profil turystów z Francji

Liczba turystów z Francji (w tys.)	225	Średnie wydatki na podróż (USD)	567
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	33	Samodzielne interesy	29
Ponad tydzień	9	Delegacje	39
<i>Średnia liczba noclegów</i>	4,9	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	28
Pełny pakiet	32	55 i więcej lat	11
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	35	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	43
Typowa turystyka	21	11 i więcej	0
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	19	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,1
Zawodowy lub służbowy	29	Noclegi:	
Zakupy	2	W hotelach	63
Tranzyt	3	U rodziny lub znajomych	21

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

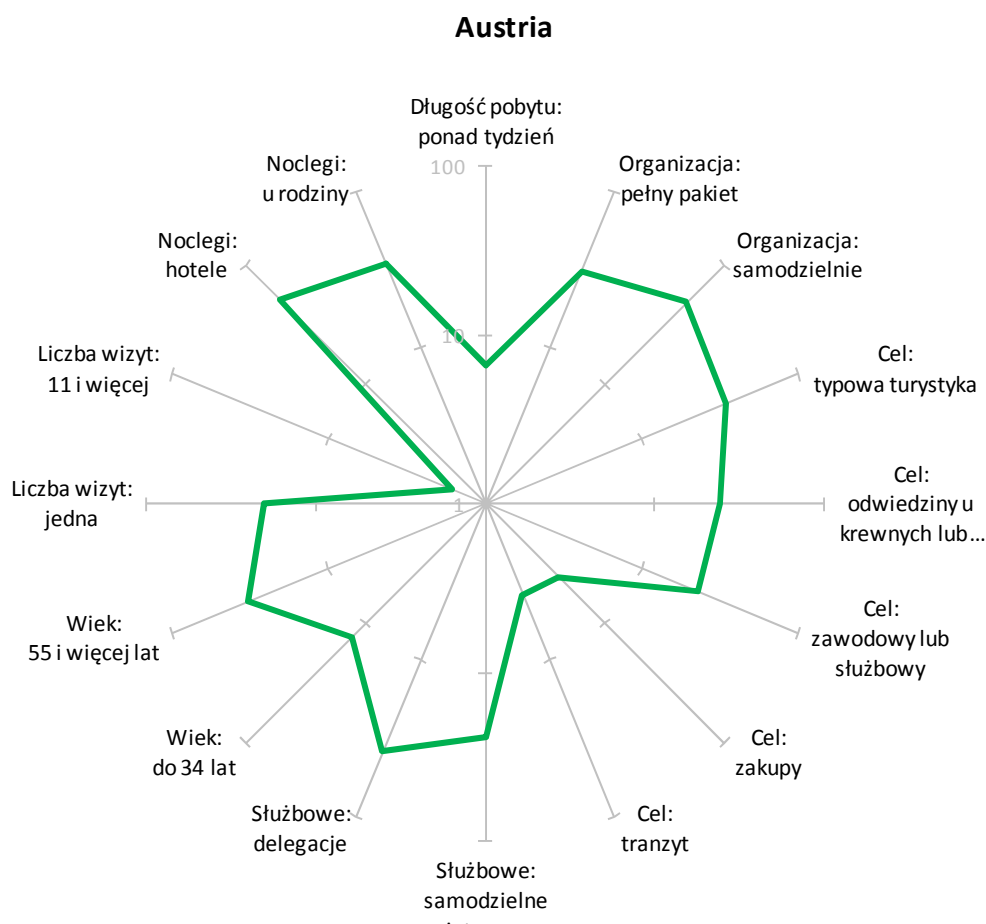
Rys. 60. Profil turystów z Holandii

Liczba turystów z Holandii (w tys.)	335	Średnie wydatki na podróż (USD)	252
Długość pobytu:	%	Przejazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	40	Samodzielne interesy	26
Ponad tydzień	14	Delegacje	24
<i>Średnia liczba noclegów</i>	4,5	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	21
Pełny pakiet	11	55 i więcej lat	18
Przejazd zorganizowany samodzielnie	51	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	56
Typowa turystyka	25	11 i więcej	0
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	11	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,2
Zawodowy lub służbowy	29	Noclegi:	
Zakupy	6	W hotelach	64
Tranzyt	6	U rodziny lub znajomych	19

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

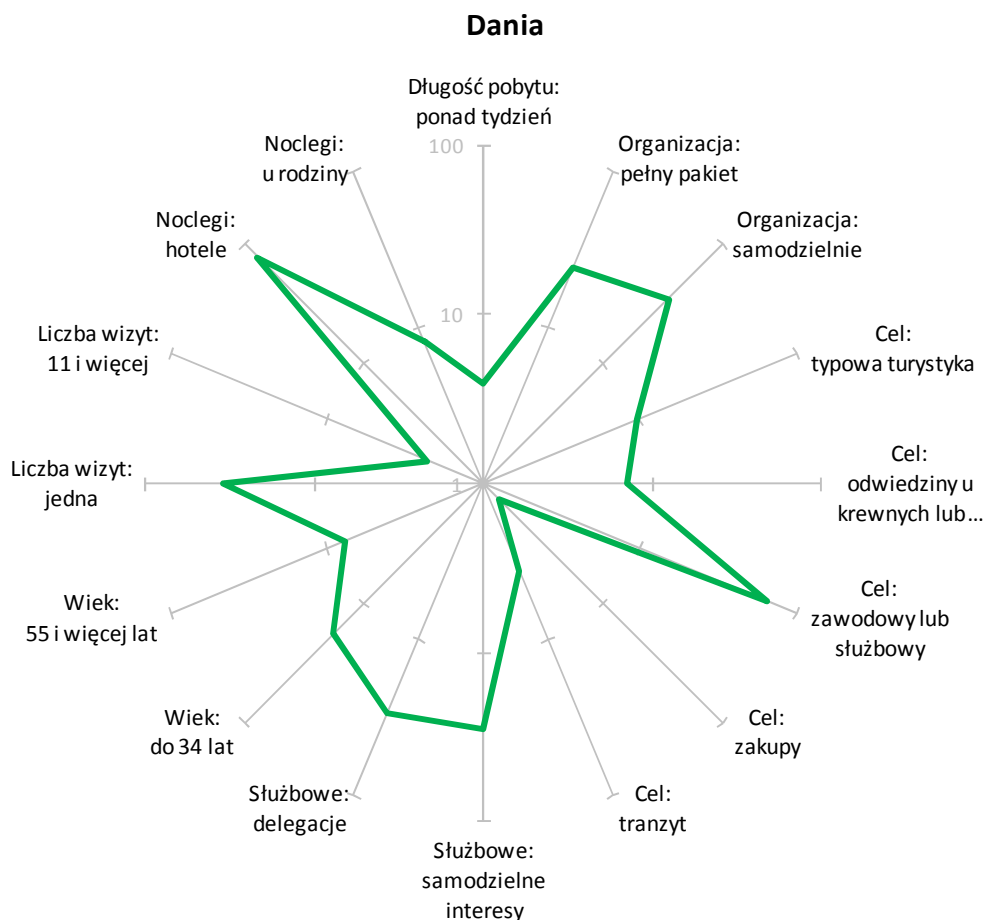
Rys. 61. Profil turystów z Austrii

Liczba turystów z Austrii (w tys.)	310	Średnie wydatki na podróż (USD)	495
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	57	Samodzielne interesy	24
Ponad tydzień	7	Delegacje	38
<i>Średnia liczba noclegów</i>	3,9	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	13
Pełny pakiet	31	55 i więcej lat	33
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	49	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	20
Typowa turystyka	35	11 i więcej	2
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	24	<i>Średnia liczba wizyt</i>	3,8
Zawodowy lub służbowy	23	Noclegi:	
Zakupy	4	W hotelach	51
Tranzyt	4	U rodziny lub znajomych	35

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

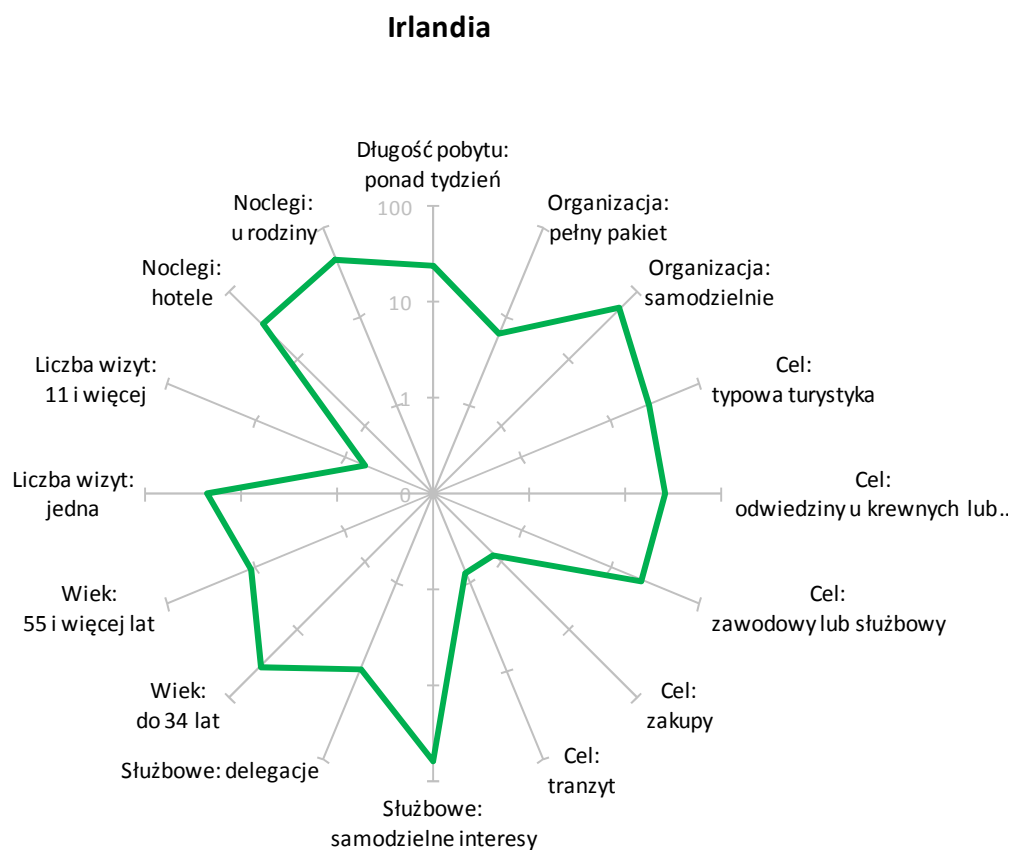
Rys. 62. Profil turystów z Danii

Liczba turystów z Danii (w tys.)	90	Średnie wydatki na podróż (USD)	304
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	58	Samodzielne interesy	28
Ponad tydzień	4	Delegacje	30
<i>Średnia liczba noclegów</i>	3,7	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	18
Pełny pakiet	24	55 i więcej lat	8
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	35	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	34
Typowa turystyka	10	11 i więcej	2
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	7	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,5
Zawodowy lub służbowy	64	Noclegi:	
Zakupy	1	W hotelach	78
Tranzyt	4	U rodziny lub znajomych	8

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

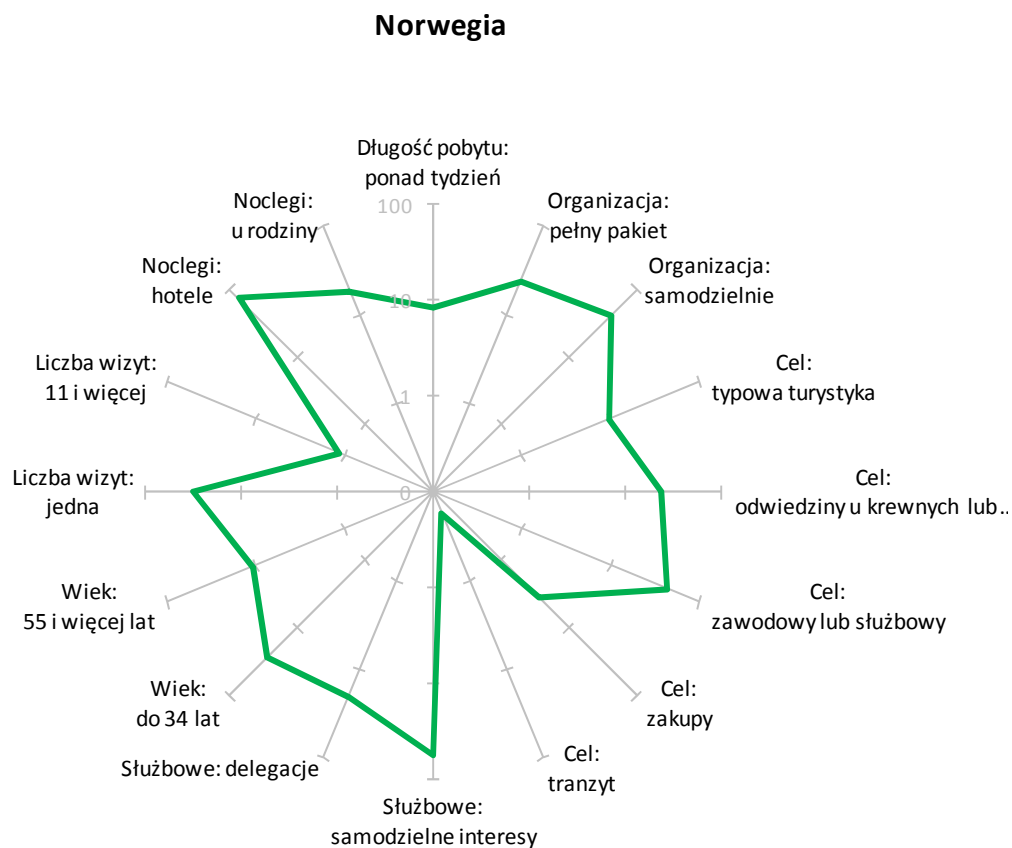
Rys. 63. Profil turystów z Irlandii

Liczba turystów z Irlandii (w tys.)	60	Średnie wydatki na podróż (USD)	429
Długość pobytu:	%	Przejazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	28	Samodzielne interesy	62
Ponad tydzień	24	Delegacje	10
<i>Średnia liczba noclegów</i>	6,9	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	35
Pełny pakiet	7	55 i więcej lat	11
Przejazd zorganizowany samodzielnie	56	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	23
Typowa turystyka	27	11 i więcej	1
Owiedziny u krewnych lub znajomych	26	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,9
Zawodowy lub służbowy	22	Noclegi:	
Zakupy	1	W hotelach	32
Tranzyt	1	U rodziny lub znajomych	45

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

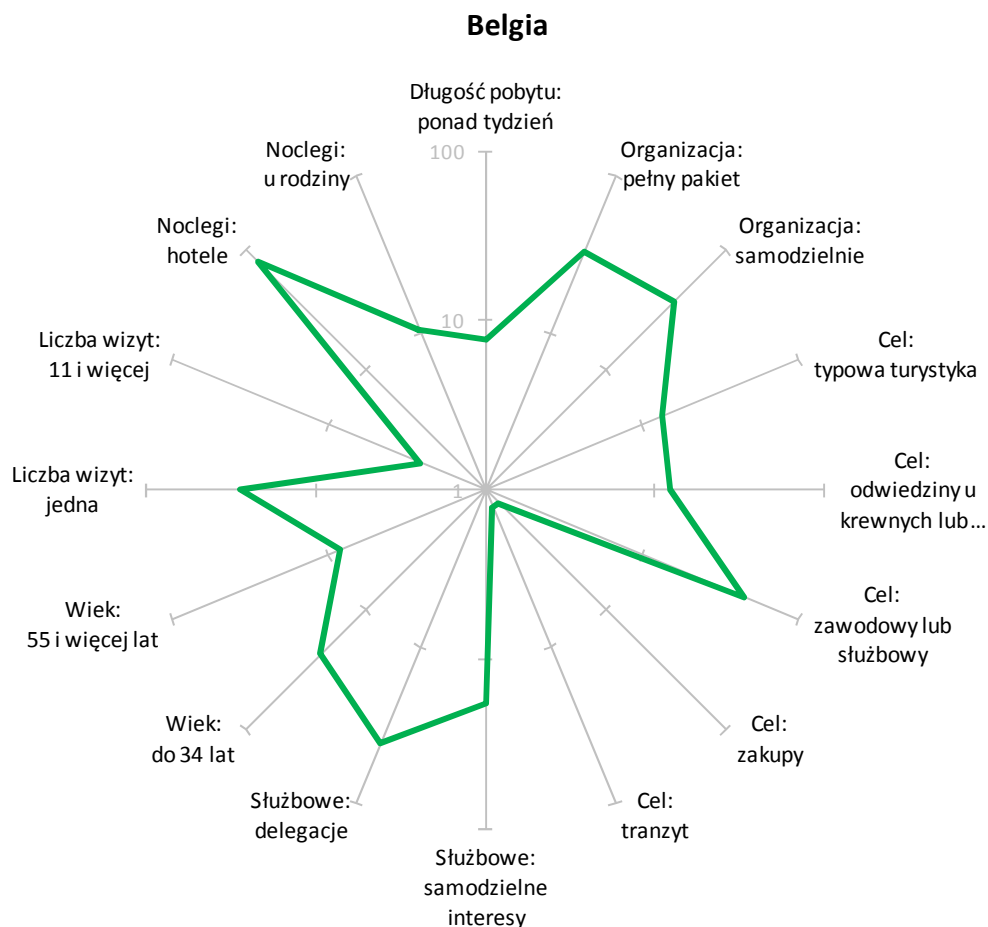
Rys. 64. Profil turystów z Norwegii

Liczba turystów z Norwegii (w tys.)	120	Średnie wydatki na podróż (USD)	337
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	47	Samodzielne interesy	56
Ponad tydzień	9	Delegacje	21
<i>Średnia liczba noclegów</i>	4,3	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	27
Pełny pakiet	24	55 i więcej lat	11
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	41	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	32
Typowa turystyka	10	11 i więcej	1
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	24	<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,3
Zawodowy lub służbowy	44	Noclegi:	
Zakupy	4	W hotelach	73
Tranzyt	0	U rodziny lub znajomych	18

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

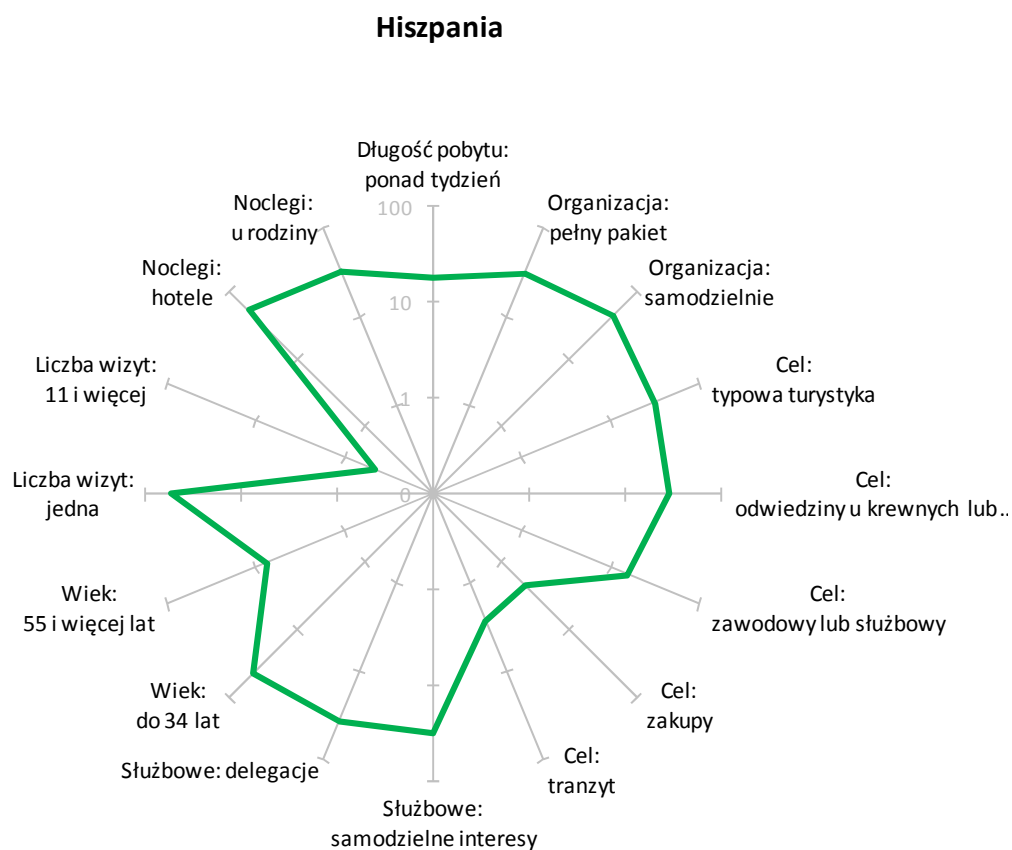
Rys. 65. Profil turystów z Belgii

Liczba turystów z Belgii (w tys.)	100	Średnie wydatki na podróż (USD)	524
Długość pobytu:	%	Przyjazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	48	Samodzielne interesy	18
Ponad tydzień	8	Delegacje	42
<i>Średnia liczba noclegów</i>	4,2	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	24
Pełny pakiet	34	55 i więcej lat	8
Przyjazd zorganizowany samodzielnie	37	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	28
Typowa turystyka	14	11 i więcej	3
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	12	<i>Średnia liczba wizyt</i>	3,5
Zawodowy lub służbowy	45	Noclegi:	
Zakupy	1	W hotelach	79
Tranzyt	1	U rodziny lub znajomych	11

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

Rys. 66. Profil turystów z Hiszpanii

Liczba turystów z Hiszpanii (w tys.)	125	Średnie wydatki na podróż (USD)	455
Długość pobytu:	%	Przejazdy służbowe:	%
1 do 3 noclegów	15	Samodzielne interesy	31
Ponad tydzień	18	Delegacje	37
<i>Średnia liczba noclegów</i>	<i>6,1</i>	Wiek:	
Organizacja:		do 34 lat	44
Pełny pakiet	30	55 i więcej lat	8
Przejazd zorganizowany samodzielnie	44	Liczba wizyt w ciągu 12 mies.:	
Cel pobytu:		Jedna	54
Typowa turystyka	31	11 i więcej	0
Owiedziny u krewnych lub znajomych	29	<i>Średnia liczba wizyt</i>	<i>1,9</i>
Zawodowy lub służbowy	16	Noclegi:	
Zakupy	2	W hotelach	51
Tranzyt	3	U rodziny lub znajomych	33

Źródło: badania Instytutu Turystyki w 2010 roku

6.8. Charakterystyka turystyki przyjazdowej do Polski w latach 2000-2010

W niniejszym rozdziale pokażemy kierunki zmian obserwowanych w ciągu ostatnich lat pod względem podstawowych cech charakteryzujących turystów zagranicznych: długości pobytu, głównych celów przyjazdu do Polski, zaangażowania branży turystycznej w obsługę ruchu i krytykowanych aspektów pobytu.

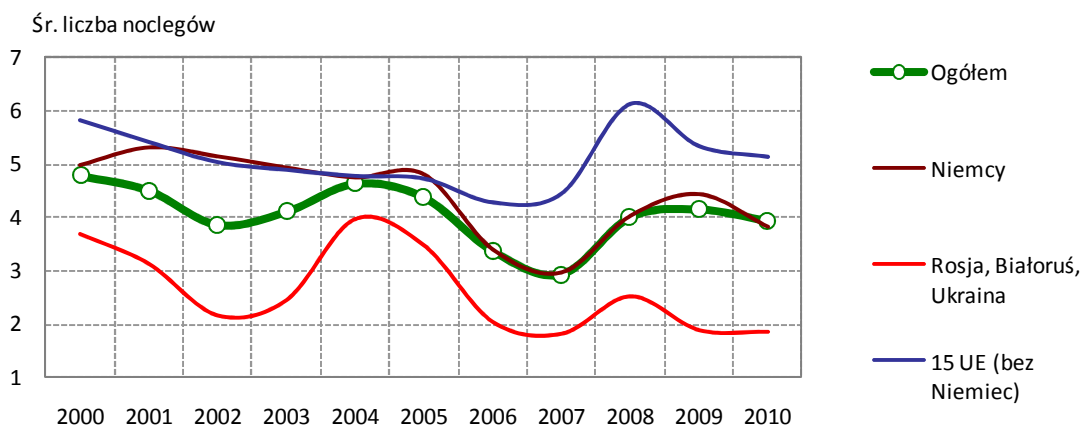
Rysunki 66-72 ilustrują tendencje w następującym układzie:

1. Ogółem (wszyscy turyści).
2. Kraje sąsiedzkie, generujące znaczną część ruchu przyjazdowego do Polski:
 - a. Niemcy,
 - b. kraje sąsiadujące z Polską od wschodu: Rosja, Białoruś i Ukraina (łącznie).
3. Kraje 15 Unii Europejskiej (poza Niemcami, które jako kraj sąsiedzki analizujemy odrębnie).

Długość pobytu w Polsce

Do 2007 roku stwierdzaliśmy skracanie pobytu w Polsce. Najwyraźniej widać to na przykładzie turystów z krajów 15 Unii Europejskiej (w tym Niemców). Jednak w 2008 roku nastąpił wzrost średniej długości pobytu (do poziomu z 2002 roku) i następnie, w latach 2009 i 2010 niewiele się zmienił. Pewien spadek w 2010 roku wynika ze skrócenia pobytów przez turystów z Niemiec. Sąsiedzi zza wschodniej granicy wykazują znaczne wahania: w 2000 roku przedłużyli czas pobytu, następnie zaś obserwujemy powrót trendu spadkowego, który zatrzymał się w 2003. Zdecydowany wzrost nastąpił w 2004 roku, w 2005 średnia długość pobytu spadała, a od 2006 roku ustabilizowała się na dość niskim poziomie.

Rys. 67. Zmiany długości pobytu w Polsce

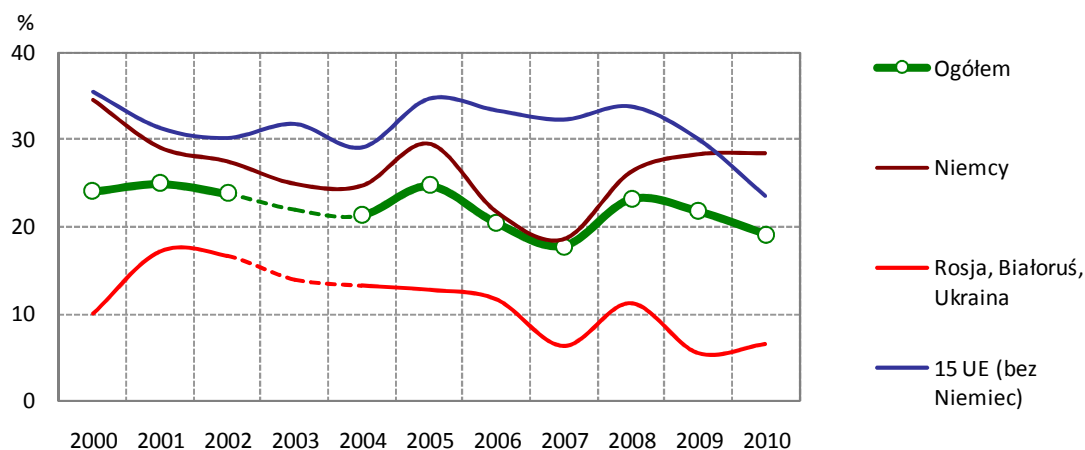
Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

Cele pobytu

Udział przyjazdów w celach turystycznych oscylował do 2005 roku wokół 25%, a następnie zaczął maleć. Maksimum zanotowano w 1999 roku, minimum w 2007. W 2008 roku powrócił do średniego poziomu wieloletniego. Kolejne lata przyniosły nieznaczny spadek. W odniesieniu do turystów z Niemiec wyraźna tendencja malejąca trwa do 2007 roku, a od 2008 następuje powrót do wyższego poziomu z początku lat 2000. Wśród przedstawicieli pozostałych krajów 15 UE udział przyjazdów w celach typowo turystycznych był najwyższy, i wahał się z zakresie 30-35%. W ciągu ostatnich dwóch lat jednak obserwujemy tendencję spadkową. W przypadku przyjazdów zza wschodniej granicy w 2003 roku zanotowaliśmy znaczny i, jak

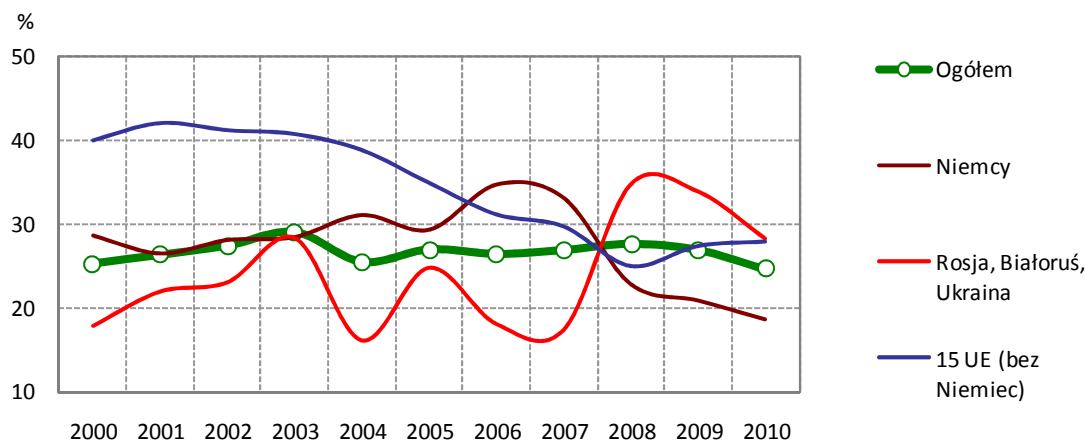
się później okazało, jednorazowy wzrost liczby wizyt o deklarowanym celu turystycznym. Jednocześnie w tym samym roku spadł (również jednorazowo) odsetek przyjazdów motywowanych zakupami. Prawdopodobnie część respondentów z Rosji, Białorusi i Ukrainy wolało motyw zakupowy ukryć. Jeśli analizując trendy wieloletnie pominiemy wyniki z 2003 roku, rysuje się nieznaczna tendencja spadkowa w przyjazdach w celach turystycznych ze wschodu.

Rys. 68. Turystyka i wypoczynek – trendy wieloletnie

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

Rys. 69. Interesy lub sprawy służbowe – trendy wieloletnie

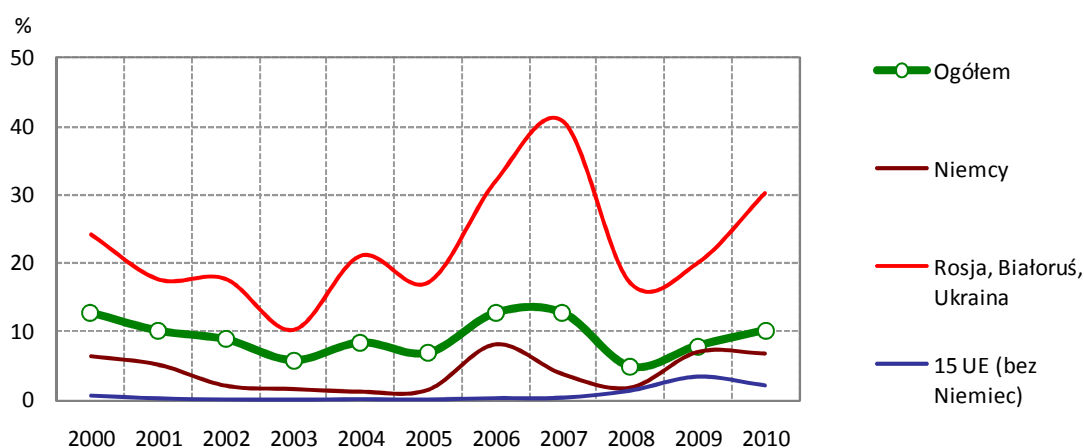
Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

Kolejna jedna czwarta przyjazdów przypada na szeroko pojętą turystykę biznesową. Udział przyjazdów biznesowych ze wschodu jest bardzo niestabilny. Wzrastał do 2003 roku, a w 2004 roku wyraźnie się zmniejszył, w 2005 powrócił do średniej wieloletniej, a następnie znowu zmalał, by w 2008 roku bardzo wzrosnąć, ale później znów maleć. Rzut oka na wykres ilustrujący przyjazdy na zakupy wyjaśnia, że biznesowe i zakupowe cele przyjazdu są przez nich traktowane komplementarnie: jeśli jedno maleje, drugie rośnie. Od 2004 roku turyści z nieościennej krajów 15 UE regularnie zmniejszali udział przyjazdów biznesowych, z dużym spadkiem w 2008 roku. Od 2009 roku widzimy powolny wzrost. Jeśli idzie o Niemców – mieliśmy do czynienia z dość jednorodną tendencją rosnącą, która trwała do 2007 roku, by następnie radykalnie się odwrócić.

Pod koniec lat dziewięćdziesiątych zakupy stopniowo traciły dominującą rolę wśród motywów przyjazdów do Polski. Jednakże po kilku latach wyraźnego spadku, zarówno sąsiedzi z za

wschodniej granicy, jak i z zachodu zintensyfikowali przyjazdy na zakupy. W 2007 roku rozmiary turystyki zakupowej z Niemiec nieco się zmniejszyły (sądzimy, że towarzyszył temu pewien wzrost zapotrzebowania na usługi), na wschodzie zaś obserwowaliśmy prawdziwy zakupowy boom, będący uzasadnioną antycypacją kłopotów wizowych po wejściu Polski do systemu Schengen. Po dużym spadku w 2008 roku, sąsiedzi ze wschodu zaczęli odzyskiwać znaczącą pozycję na rynku turystyki zakupowej. Turyści z krajów nieościennych bardzo rzadko przyjeżdżają na zakupy i trudno mówić w ich przypadku o jakichkolwiek trendach, choć od 2009 roku ta grupa turystów, jak i wszystkie pozostałe tu analizowane – zwiększyła swój udział w tym rynku.

Rys. 70. Zakupy – trendy wieloletnie

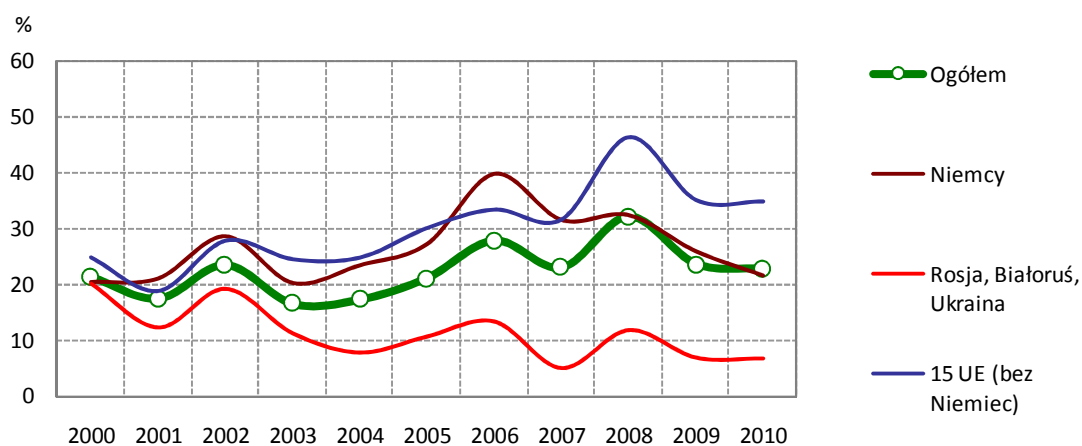

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

Wykorzystanie usług branży turystycznej

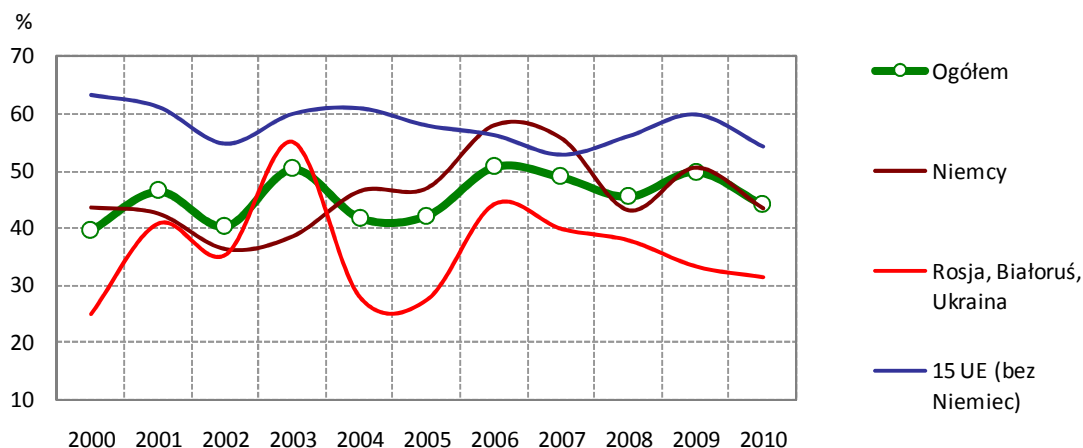
W 2000 roku niewiele ponad 20% turystów korzystało z jakichkolwiek usług biur podróży (zakup pełnego pakietu lub pojedynczych usług bądź tylko rezerwacja) przy organizacji przyjazdu do Polski. Poszczególne grupy krajów nie różniły się pod tym względem. W przekroju całej dekady zwraca uwagę rosnące zróżnicowanie między grupami krajów i różnorodne wahania, przy dostrzegalnym trendzie wzrostowym, który trwał do 2008 roku. Wyniki z lat 2009 i 2010 przyniosły kolejny spadek.

Rys. 71. Przyjazdy zorganizowane z udziałem biur podróży – trendy wieloletnie

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

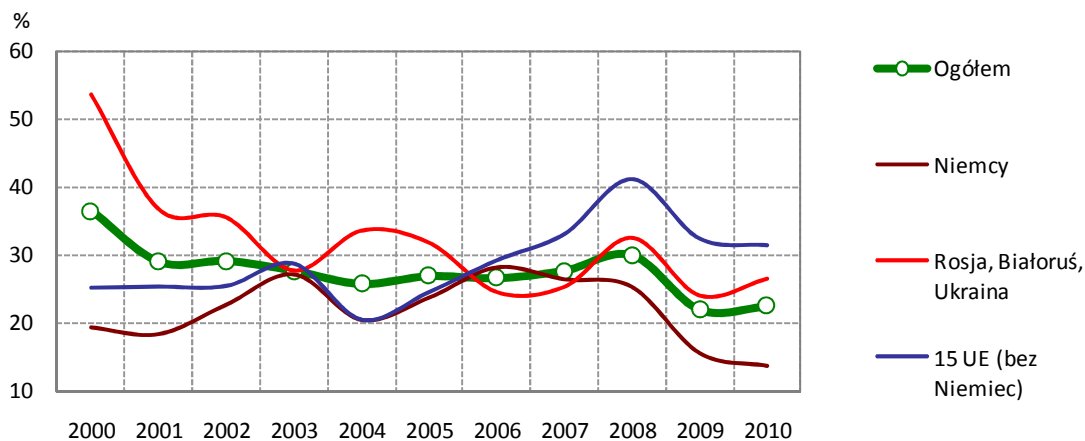
Rys. 72. Korzystający z bazy hotelowej – trendy wieloletnie

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

Jeśli idzie o korzystanie z noclegów w hotelach, motelach i bazie noclegowej typu hotelowego, dostrzec można mniej wyraźne tendencje i większe fluktuacje, zwłaszcza wśród turystów z Rosji, Ukrainy i Białorusi. W 2006 roku różnicowanie między poszczególnymi grupami krajów zmalało, a odsetki korzystających z bazy hotelowej zgodnie wzrosły: do blisko 45% w przypadku wschodnich sąsiadów i ponad 55% wśród turystów z krajów 15 UE, w tym Niemców. Kolejny dwa lata przyniosły spadek we wszystkich analizowanych grupach krajów z wyjątkiem nieościennej krajów 15 Unii Europejskiej. W 2010 roku spadek odsetka korzystających z bazy hotelowej objął wszystkie analizowane grupy.

Rys. 73. Wiek do 35 lat – trendy wieloletnie

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

7. Segmenty rynku

7.1. Uwagi ogólne

Segmentacja to działanie niezbędne do właściwego rozpoznania sytuacji na rynku, którego potrzeba wynika z jednej strony ze zróżnicowania oczekiwań i zachowań konsumentów, z drugiej zaś z konieczności ich zrozumienia i właściwego dostosowania do nich usług turystycznych. Procedura ta oznacza podział ogółu nabywców na względnie jednorodne (homogeniczne) grupy, mające podobne cechy, zbliżone zainteresowania i zachowania na rynku. Dzięki niej można wyodrębnić stosunkowo jednolite segmenty, po których można spodziewać się podobnych zachowań nabywczych. Segmentacja pozwala z jednej strony na przygotowanie produktu najbardziej dopasowanego do potrzeb finalnego konsumenta, o największej dla niego użyteczności, z drugiej zaś – najbardziej zyskowego dla usługodawcy. Dość powszechnie uważa się, że segmentacja ułatwia podmiotom działającym na rynku turystycznym osiągnięcie podstawowego celu, jakim jest jak najbardziej efektywne wykorzystanie zasobów oraz skupienie się na tych klientach, których obsługiwanie jest najbardziej zyskowe. Powinna ona być możliwie najbardziej precyzyjna, wtedy bowiem istnieje największa szansa na maksymalizację zysku dzięki zaspokojeniu potrzeb klienta. Jest to pogląd szeroko rozpowszechniony i akceptowany, a dotyczy nie tylko pojedynczej jednostki gospodarczej, ale w pewnym sensie także obszaru recepcji turystycznej. Procedura segmentacji rynku turystycznego pozwala również zidentyfikować grupy nabywców zróżnicowane ze względu na czynniki, które wpływają na ich zachowania. Chodzi tu o wyodrębnienie segmentów stosunkowo jednolitych, o zbliżonych wzorach zachowań nabywczych.

Segmentacji rynku dokonuje się poprzez wykorzystanie różnych cech opisujących konsumenta: zróżnicowanych potrzeb, cech demograficznych i psychograficznych, zachowań nabywczych itp. Jest to ważne nie tylko ze względów marketingowych: w odniesieniu do badania zagranicznej turystyki przyjazdowej ułatwia także na przykład bardziej precyzyjne śledzenie zmian wydatków w czasie, często niemożliwe bądź nieuzasadnione dla całej badanej populacji, a ważne dla jej segmentu. Profile wyznaczonych przy pomocy segmentacji grup konsumentów, określone z uwzględnieniem ich ekonomicznych zachowań na rynku, lepiej pozwalają oszacować wydatki przeciętne oraz porównać wydatki ponoszone w różnych miejscach i różnym czasie (sezonowość, zmiany w cyklu rocznym). Szczegółowa segmentacja pozwala także uniknąć pewnych nieporozumień, wynikających z pobieżnego oglądu zjawisk, a zwłaszcza sugerowania się zjawiskami obserwowanymi w ostatnich, najlepiej zapamiętywanych okresach, z pominięciem zjawisk bardziej odległych w czasie. Szczegółowa segmentacja rynku i znajomość cech charakteryzujących najważniejszych jego uczestników jest także niezbędna do prowadzenia szeregu analiz ekonomicznych, przygotowywania strategii działania, a także projektowania badań (warstwowania i losowania prób).

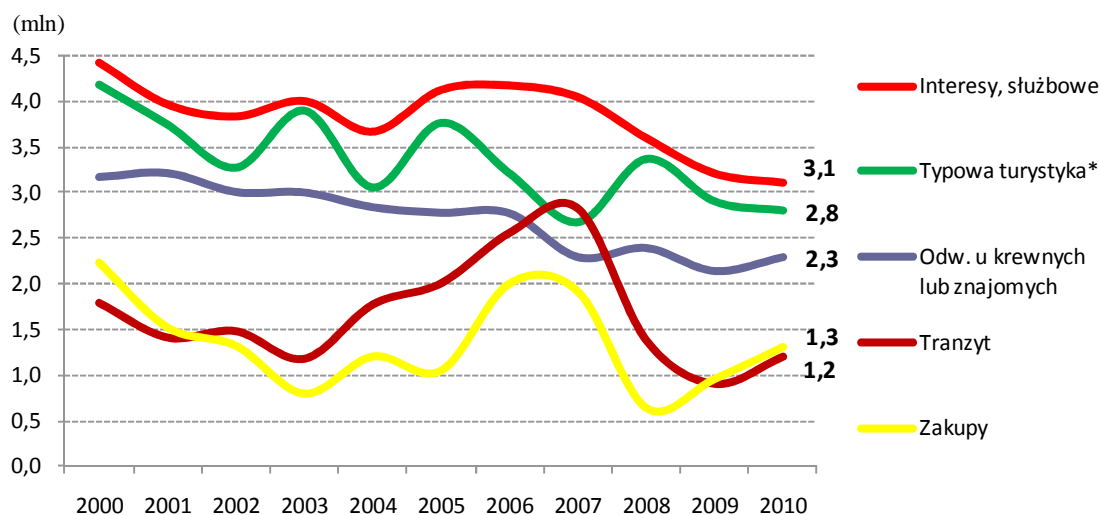
Jak wspomniano wyżej, procesu segmentacji rynku turystycznego można dokonać z uwzględnieniem wielu zmiennych, wybieranych w zależności od potrzeb badania. Zazwyczaj segmentacji dokonuje się na podstawie dwóch kryteriów:

- kryterium obiektywnych, ogólnych cech nabywcy (demograficznych, ekonomicznych czy społecznych),
- kryterium wzorców zakupu, zwanego kryterium behawioralnym (odnosi się do zachowań nabywczych klientów, czyli segmentacji dokonuje się na podstawie informacji o tym, co, gdzie, kiedy i dlaczego klienci kupują).

W literaturze przedmiotu dominuje opinia, że kryteria opisujące obiektywne cechy konsumenta są nieodzowne przy dokonywaniu segmentacji rynków dóbr zaspokajających potrzeby

podstawowe, a kryteria charakteryzujące konsumenckie reakcje – rynków dóbr wyższego rzędu. Zarówno w odniesieniu do jednych, jak i drugich dóbr niejednokrotnie – w miarę możliwości – dokonuje się segmentacji z uwzględnieniem obydwu tych kryteriów.

Rys. 74. Przyjazdy turystów według podstawowych celów pobytu (oszacowanie w tys. przyjazdów)

Źródło: badania Instytutu Turystyki w latach 2000-2010.

* „typowa turystyka” obejmuje też odwiedziny w miejscu pochodzenia.

Jeśli chodzi o badania popytu turystycznego, do potrzeb segmentacji wykorzystuje się różne zmienne, należące zarówno do grupy cech ogólnych (wiek, płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania, poziom dochodu), jak i odnoszące się do zachowań konsumentów: cel podróży (główny motyw podróży), typ podróży (objazdowa wycieczka autokarowa, pobyt i in.), kierunek (preferowany obszar recepcji turystycznej), okres podejmowania podróży, wybór rodzaju zakwaterowania, preferowane atrakcje turystyczne, wybór środka transportu, sposób dokonywania zakupu (bezpośrednio czy za pośrednictwem biur podróży), miejsce dokonywania zakupu (Internet, biuro podróży), formę płatności itp.

Dokonując segmentacji rynku zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski warto zauważyć, że te badania graniczne, które są prowadzone przez Instytut Turystyki od wielu lat, pozwalają do tego celu wykorzystać wiele zmiennych, takich jak kraj zamieszkania, cel podróży, płeć i wiek respondentów, okres podejmowania i długość podróży, powtarzalność wizyt, wykorzystywane środki transportu, sposób organizacji podróży czy też miejsce zakwaterowania. Wybierając zmienne do segmentacji od wielu lat podkreślamy, że warto w sposób szczególnie potraktować jedną z najbardziej istotnych z nich, a mianowicie deklarowany główny cel (motyw) podróży. Słuszność tego wyboru potwierdza analiza dotychczasowych, wieloletnich badań prowadzonych przez Instytut Turystyki, która dowodzi, że cel podróży jest bardzo ważną cechą różnicującą zarówno przeciętne wydatki na osobę, przeciętne wydatki dzienne, jak i wiele innych zmiennych charakteryzujących pobyt (np. wybór miejsca zakwaterowania, środka transportu, geograficzne rozmieszczenie podróży itp.). W realiach zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski cel (motyw) podróży jako zmienna niezależna pozwala na wyodrębnienie sześciu podstawowych grup nabywców produktów turystycznych:

- osoby podróżujące w celach typowo turystycznych,
- segment podróży służbowych, zawodowych, w interesach, ze szczególnym uwzględnieniem udziału w konferencjach i kongresach,
- osoby podróżujące do rodzin lub znajomych,

- osoby, dla których głównym celem przyjazdu są zakupy,
- przyjeżdżający w celach zdrowotnych,
- osoby podróżujące tranzytem.⁹

Okresowa zmiana potrzeb badawczych powoduje, że w kwestionariuszu wykorzystywanym przez Instytut Turystyki co pewien czas wprowadza się uszczegółowienie pytania o *cel podróży*. Umożliwia to wyodrębnienie bardziej precyzyjnych segmentów i lepsze dostosowanie narzędzia badawczego do realiów i potrzeb rynku. Modyfikacje ankiety były wprowadzone najpierw w 2004, a potem 2007 i 2010 roku. Obserwując rynek uznano np., że należy zwrócić uwagę na rosnące znaczenie przyjazdów w celach zdrowotnych oraz zauważono pojawiającą się konieczność szczegółowego zbadania, przynajmniej co pewien czas, charakteru wizyt służbowych, z wyodrębnieniem udziału w kongresach i konferencjach, targach i wystawach, oraz załatwiania interesów (we własnym imieniu bądź w imieniu firmy). W 2010 roku dodatkowo wyodrębnioną zmienną była przynależność do polskiej grupy etnicznej.

Uwzględnione w kwestionariuszu wykorzystanym w 2010 roku cele podróży do Polski pozwoliły na wyodrębnienie kilku najważniejszych grup nabywców produktów turystycznych:

- osoby podróżujące w celach typowo turystycznych,
- segment podróży służbowych, zawodowych, w interesach, ze szczególnym uwzględnieniem udziału w konferencjach i kongresach,
- osoby podróżujące do rodzin lub znajomych,
- osoby, dla których głównym celem przyjazdu są zakupy,
- przyjeżdżający w celach zdrowotnych,
- osoby podróżujące tranzytem i przyjeżdżające w celach religijnych.

W części dotyczącej wydatków (zarówno ponoszonych w Polsce, jak i przed podróżą) kwestionariusz badawczy wykorzystywany w 2010 roku był taki sam jak ten, który zastosowano rok wcześniej; gwarantuje to porównywalność wyników.

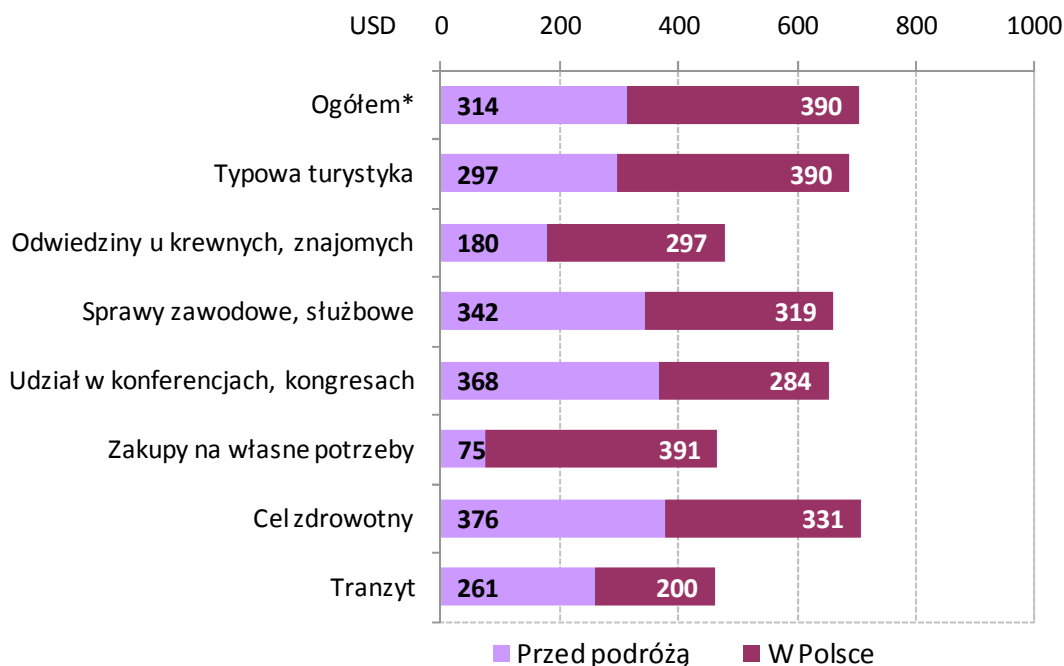
Rezultaty badań przeprowadzonych w 2010 roku są z punktu widzenia polskiej turystyki niejednoznaczne. Z jednej strony przeciętne wydatki na osobę są mniej korzystne niż te, które charakteryzowały poprzednie dwa lata, z drugiej zaś wzrosła liczba podróżnych. Odnosi się to jednak przede wszystkim do takich segmentów, jak przyjazdy po zakupy, odwiedziny krewnych i znajomych oraz tranzyt. Spadek przeciętnych wydatków na osobę, który notuje się drugi rok z rzędu, odnosi się do większości badanych segmentów (wyjątek stanowią zakupy i tranzyt – w obydwu przypadkach badania pokazują niewielki wzrost). Najbardziej dramatyczny spadek odnotowano w stosunku do wydatków związanych z celami zdrowotnymi (po kilku latach wzrostu i bardzo wysokiego poziomu), niekorzystne zmiany zauważyć także należy analizując podróże w celach służbowych (zwłaszcza na konferencje i kongresy), spadły również wydatki osób przyjeżdżających do Polski w celach typowo turystycznych i w odwiedziny. Odmienne niż to miało miejsce w poprzednim okresie, w 2010 roku najwięcej pozostawały w Polsce osoby wskazujące na zakupy i cele typowo turystyczne (odpowiednio 391 i 390 USD), następnie na cele zdrowotne (331 USD) i służbowe (319 USD). Znaczenie podróży służbowych, do niedawna kojarzonych z wysokim poziomem wydatków przeciętnych, spadło w dwóch ostatnich latach na dalsze miejsce. W 2010 roku podróże w interesach, podobnie jak przyjazdy w celach zdrowotnych i w odwiedziny, związane były z wydatkami poniżej przeciętnej dla całej populacji. Zjawiskiem trwałym są również niższe niż przeciętne wydatki osób przejeżdżających tranzytem.

Podobnie jak w 2009 roku, także z ostatnich badań wynika, że najważniejsze dla zagranicz-

⁹ Por. także W. Bartoszewicz, T. Skalska: *Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2008 roku*. Warszawa Instytut Turystyki 2009.

nej turystyki przyjazdowej do Polski są cztery grupy nabywców, dla których głównym celem podróży są: (1) typowa turystyka (wakacje, zwiedzanie kraju, wypoczynek, rozrywka, sport, hobby), (2) sprawy służbowe, (3) odwiedziny u krewnych i znajomych, oraz (4) zakupy. Zaliczeni do nich turyści¹⁰ reprezentowali w 2010 roku 72,3% przyjazdów i 68,2% wydatków (w 2009 roku odpowiednio 74,8% 73,6%, w 2008 - 74,5% i 81,2%, a w 2007 roku 71,6% i 86,4%). Również piąty, interesujący dla Polski segment rynku: przyjazdy motywowane chęcią poprawy bądź utrzymania zdrowia, ważny zwłaszcza od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej, nie powinien być lekceważony. Począwszy od roku 2004 zaczęły pojawiać się wizyty mieszkańców Niemiec w polskich sanatoriach, uzdrowiskach, gabinetach stomatologicznych oraz podróże w celu poprawy zdrowia i nastawione na ogólną poprawę samopoczucia (usługi typu spa, *wellness*), pielęgnację urody oraz przeciwdziałanie starzeniu się. W 2010 roku odnosi się to nie tylko do rynku niemieckiego, ale także np. do tych krajów, które są celem czasowej emigracji zarobkowej Polaków (Holandia, Belgia, W. Brytania, Włochy, Austria, Norwegia). Cele zdrowotne przyciągnęły do Polski również sąsiadów z Ukrainy, Czech, Słowacji i Białorusi, a także z innych, nawet dość odległych regionów (np. z USA, Izraela, Hiszpanii). Nieuchronny proces starzenia się społeczeństw europejskich sprzyja utrwalaniu tego trendu; zjawisko należy traktować jako długoterminowe, a ten segment rynku jako rozwojowy. Warunkiem rozwoju turystyki zdrowotnej w Polsce jest utrzymanie relatywnie niskich cen, dbanie o dobrą jakość usług oraz utrzymanie wysokiego poziomu konsumpcji w społeczeństwach generujących ruch turystyczny do Polski.

Rys. 75. Wydatki turystów w 2010 roku, poniesione w Polsce i przed podróżą (według celu, w USD)

* Średnia ważona.

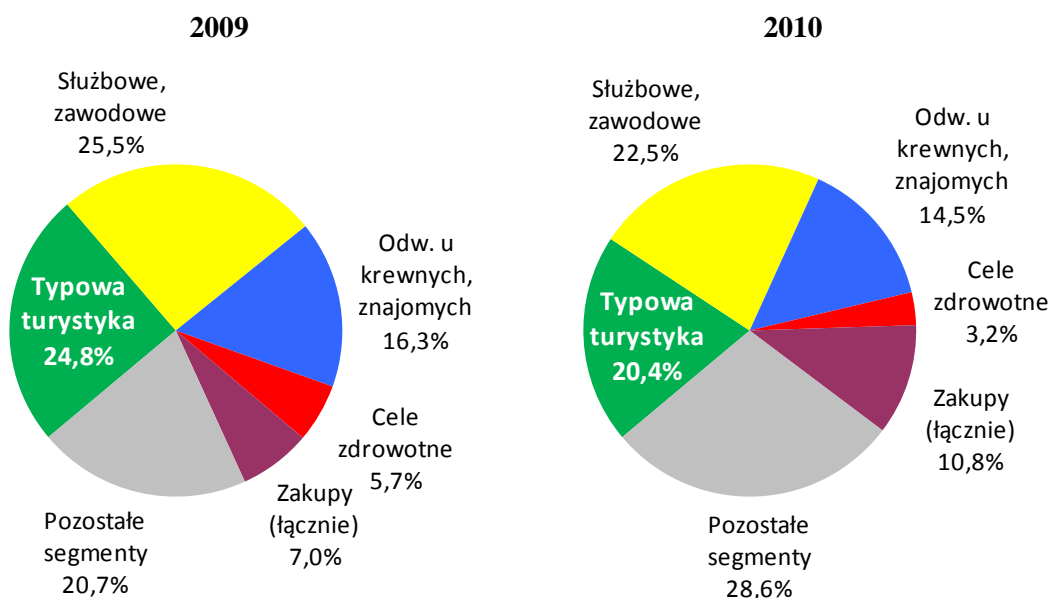
Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Zestawienie łącznych wydatków poniesionych przez turystów w związku z przyjazdem do Polski (nie tylko tych, które pozostawiono w trakcie wizyty w Polsce, ale także tych, które zo-

¹⁰ Analiza segmentów rynku nie obejmuje przyjazdów odwiedzających jednodniowych.

stały poniesione w miejscu stałego zamieszkania nierezydentów i trafiły do polskich podmiotów gospodarczych) oraz uwzględnienie liczebności analizowanych segmentów pozwala zauważyć, że z ekonomicznego punktu widzenia w polskiej turystyce od kilku lat największe znaczenie mają dwa segmenty rynku: podróże podejmowane w celach typowo turystycznych (wypoczynek, rekreacja, wakacje, zwiedzanie) oraz wizyty w celach służbowych, zawodowych, związanych z załatwianiem interesów (w tym kongresy i konferencje). W 2010 r. znaczenie tych dwóch segmentów w łącznych przychodach spadło; miał na to wpływ spadek zarówno przeciętnych wydatków, jak i liczby podróży. W badanym okresie łączne przychody z tytułu wizyt typowo turystycznych i podróży służbowych stanowiły mniej niż połowę całości przychodów zasilających polską gospodarkę (42,9%). W 2010 roku zauważalny jest natomiast wzrost znaczenia segmentu związanego z zakupami jako głównym celem podróży. Jeśli chodzi o podróże podejmowane w celach zdrowotnych, w badanym okresie było one zdecydowanie liczniejsze (w 2010 r. 400 tys., w 2009 r. 280 tys.) ale z uwagi na relatywnie niskie wydatków z nimi związane, wciąż nie odgrywają w strukturze przychodów znaczącej roli.

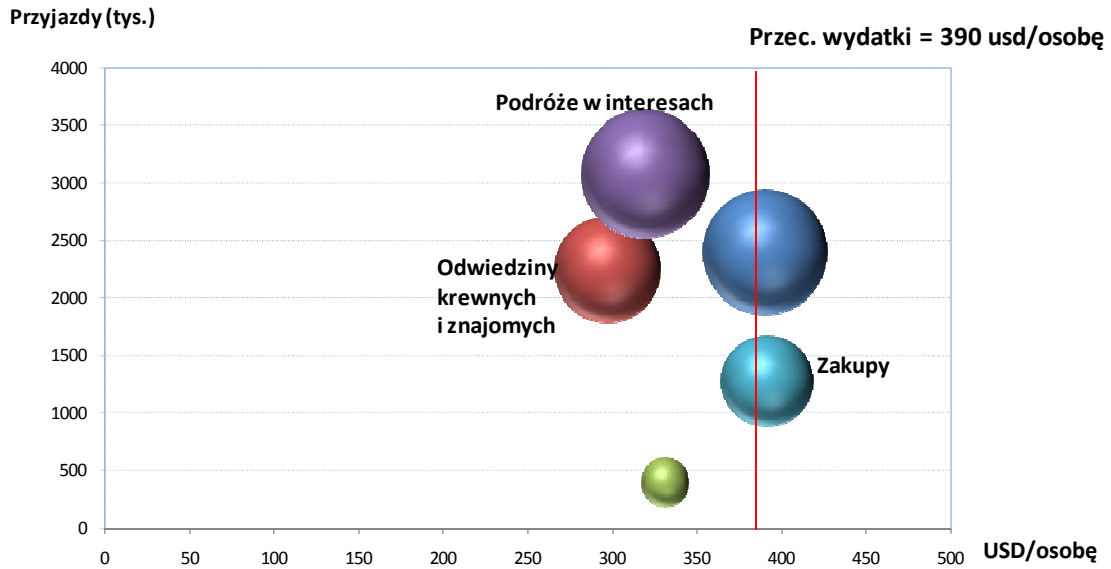
Rys. 76. Struktura łącznych wydatków poniesionych przez turystów w latach 2009-2010 w podziale na podstawowe segmenty rynku

Źródło: oszacowania własne na podstawie badań Instytutu Turystyki.

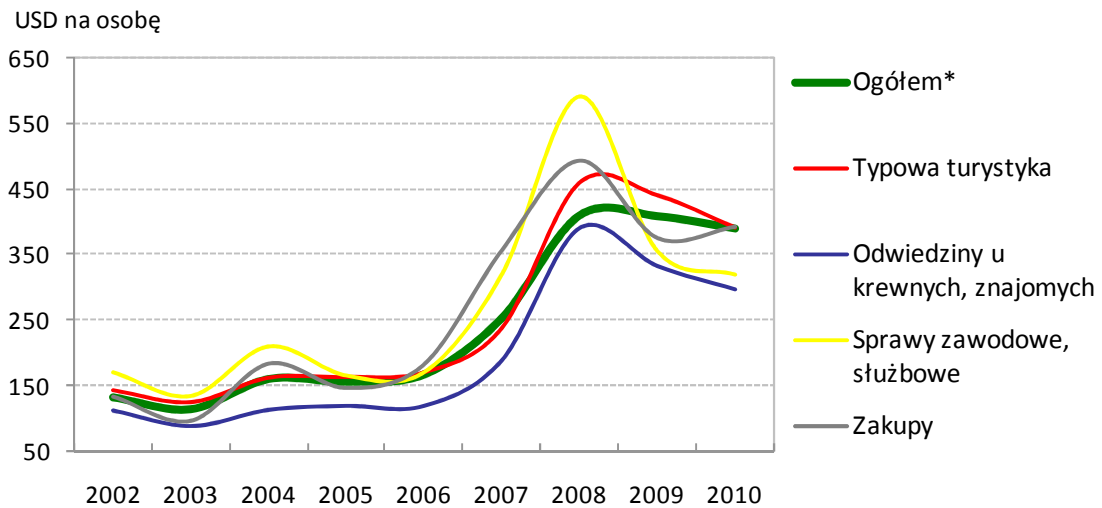
Syntetyczny obraz znaczenia najważniejszych segmentów zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski pokazuje rys. 77.

Rys. 77. Znaczenie najważniejszych segmentów rynku turystyki przyjazdowej do Polski

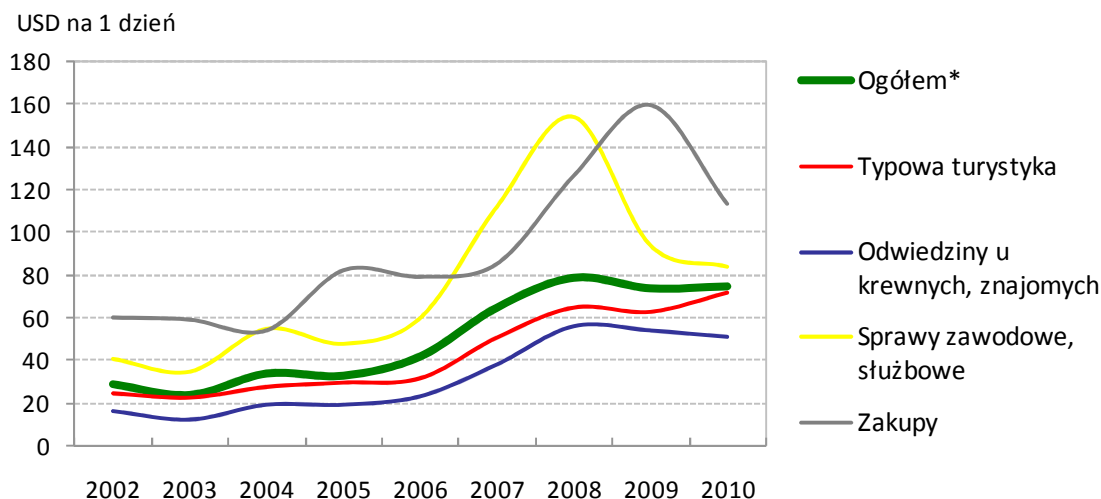

Analiza tendencji długookresowych pokazuje, że po kilku latach wzrostu (2006 – 2008) cechującego wszystkie segmenty rynku, począwszy od 2009 roku notuje się spadek przeciętnych wydatków; dotyczy to niemal wszystkich analizowanych grup turystów (z wyjątkiem przyjeżdżających po zakupy i przejeżdżających tranzytem). Jeśli chodzi o przeciętne wydatki na osobę, najbardziej gwałtowny, spektakularny spadek obserwuje się w odniesieniu do przyjazdów w celach zdrowotnych. Wydatki osób podróżujących w celach typowo turystycznych, służbowych i w odwiedziny do rodzin i znajomych spadły mniej więcej w tym samym stopniu.

Rys. 78. Przeciętne wydatki turystów na osobę i dzień pobytu w latach 2002-2010 (wybrane segmenty rynku)

* Średnia ważona.

* Średnia ważona.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

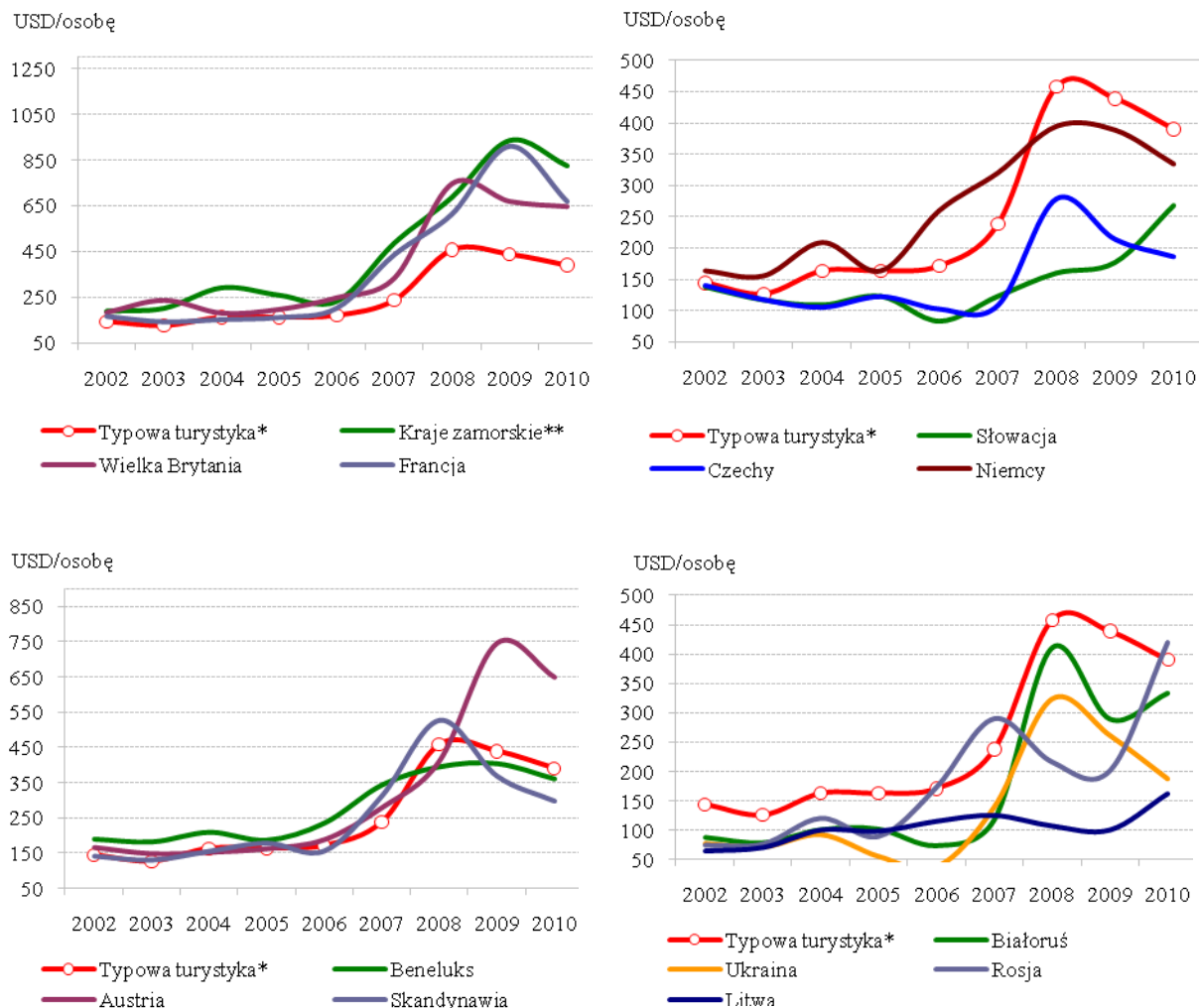
7.2. Przyjazdy w celach turystycznych (ok. 2,8 mln)

Kategorię tę tworzą przyjazdy w celach typowo turystyczno-wypoczynkowych (2,4 mln) oraz 420 tys. wizyt w celu odwiedzin miejsca pochodzenia.

- Przeciętne wydatki turystów, którzy deklarowali zwiedzanie, wypoczynek, wakacje czy rozrywkę (a więc motywy typowo turystyczne) jako główny cel podróży oszacowano w 2010 roku na poziomie 390 USD na osobę (o ok. 11% mniej niż rok wcześniej). Z podróży do Polski związane były dodatkowe wydatki, poniesione w kraju stałego zamieszkania, w wysokości 297 USD na osobę (o 10% mniej); należy pamiętać, że część tych sum zasiliła polską gospodarkę poprzez zakup na rynkach emisyjnych tych usług, które były świadczone przez polskie podmioty gospodarcze na obszarze ekonomicznym naszego kraju. W 2010 roku w tym segmencie rynku przeciętne wydatki na osobę były takie same, jak średnia ważona dla całej badanej populacji, na dzień pobytu zaś nieco niższe. Jest to zjawisko obserwowane w dłuższym okresie; związane jest przede wszystkim z faktem, że pobyty typowo turystyczne są z reguły dłuższe od pozostałych.
- Łączne przychody w tym segmencie rynku oszacowano na poziomie około 1065 mln USD, o blisko 17% mniej niż w poprzednim porównywalnym okresie. Nieznacznie niższy był również ich udział w łącznej sumie wydatków (20,4% wobec 24,8% w 2009 r. i 25,4% w 2008)¹¹.
- Najważniejsze dla Polski emisyjne rynki turystyczne można podzielić na trzy grupy: o najwyższych wydatkach przeciętnych, zdecydowanie przekraczających średnią dla ogółu badanych (w 2010 r. były to: wybrane ważne kraje zamorskie, Włochy, Belgia, Francja, Austria i Wielka Brytania), o wydatkach zbliżonych do średniej, w granicach 350-450 USD (kraje Beneluksu, Rosja) oraz o wydatkach relatywnie najniższych, nie przekraczających 350 USD na osobę (Niemcy, kraje skandynawskie, Czechy, Litwa, Ukraina, Białoruś, Węgry). Zwraca uwagę fakt, że po raz pierwszy od wielu lat wydatki Niemców ukształtowały się na poziomie poniżej średniej.

¹¹ Tzn. bez wydatków odwiedzających jednodniowych, natomiast łącznie z wpłatami na rzecz polskich podmiotów gospodarczych, dokonanymi w krajach emisji ruchu turystycznego.

Rys. 79. Przeciętne wydatki osób deklarujących w latach 2002-2010 cele typowo turystyczne (w USD) – wybrane kraje

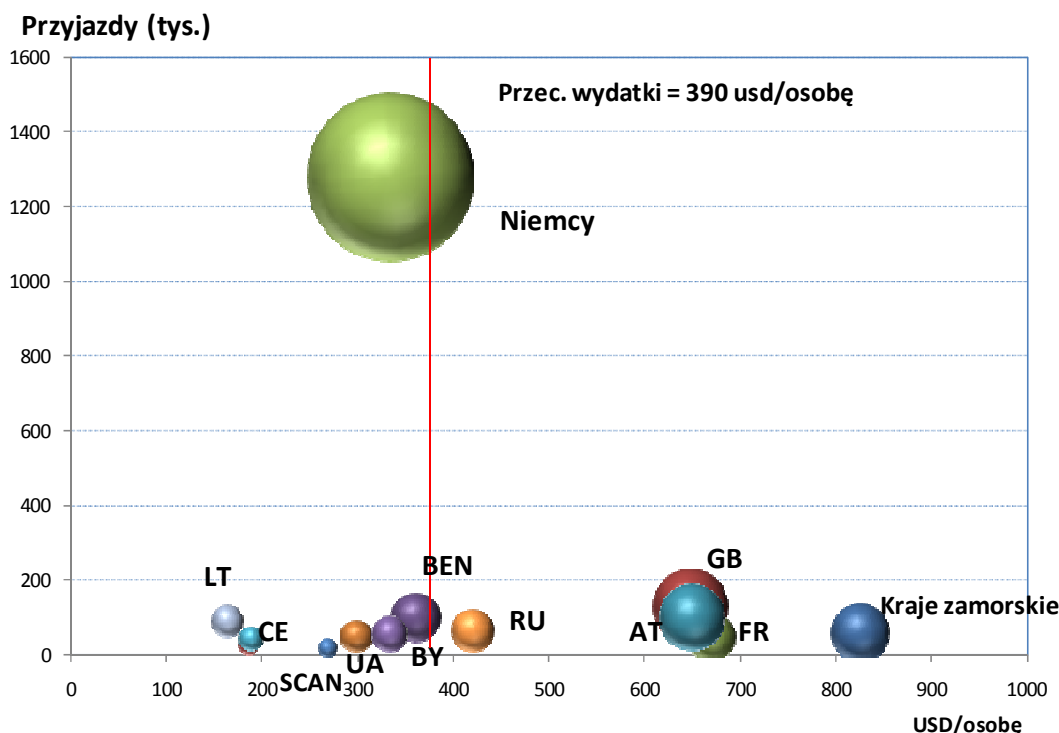
* Wszystkie kraje łącznie.

** USA, Kanada, Japonia, Korea Płd.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

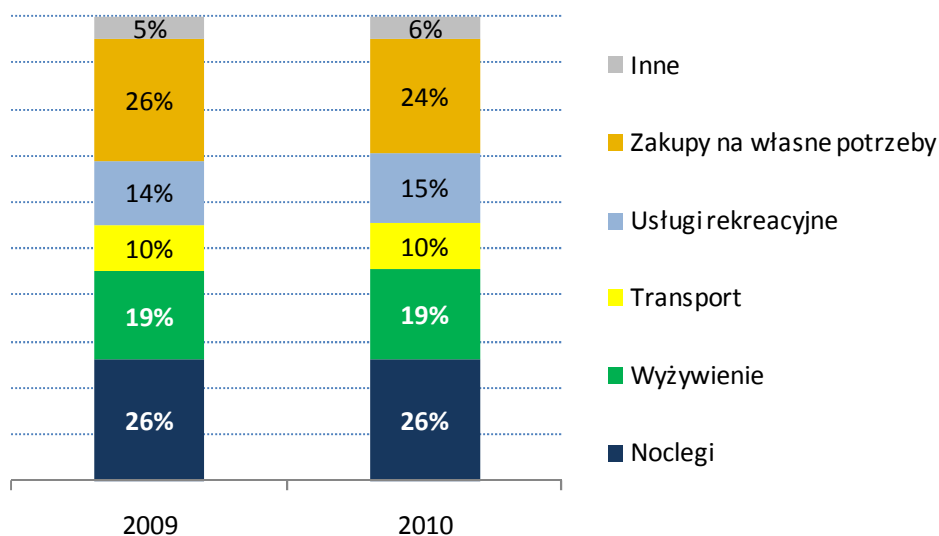
Syntetyczny obraz znaczenia najważniejszych rynków w segmencie typowej turystyki pokazuje rys. 80.

Rys. 80. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie typowej turystyki

- Obserwacja tendencji długoterminowych od lat wskazuje na stosunkowo niski poziom wydatków turystów zaliczonych do tego segmentu rynku, a przyjeżdżających z sąsiedzkich krajów południowych. W odniesieniu do Słowacji od dwóch lat notujemy jednak wzrost, w odniesieniu do Czech – spadek. Tendencję spadkową obserwuje się również na rynku ukraińskim. Jeśli chodzi o wydatki, deklarowane w 2010 roku przez nierezydentów z Białorusi i Rosji – zauważalnie wzrosły. Analizując te rynki wciąż trzeba pamiętać, że są one od lat bardzo niestabilne i trudno na podstawie badań jednoznacznie stwierdzić, czy w grupie podróżnych z tych krajów nie znajdują się osoby pracujące na terenie Polski lub przyjeżdżające w celach handlowych, a deklarujące cele typowo turystyczne.
- W 2010 roku struktura wydatków w segmencie typowa turystyka była bardzo zbliżona do tej, którą zaobserwowano rok wcześniej. Zanotowano taki sam udział wydatków na część usług typowo turystycznych jak w roku poprzednim (noclegi – 26%, wyżywienie – 19%, transport – 10%), podobny też na usługi rekreacyjne – 15%). Obserwuje się kolejny rok wzrostu udziału wydatków na zakup usług gastronomicznych: w wydatkach przeznaczonych na wyżywienie około 80% stanowiły koszty zakupu tych usług (w 2009 roku ponad ¾, w 2008 – 62,4%, w 2007 – 62,7%).
- Około 24% wydatków ponoszonych w związku z podróżami typowo turystycznymi była pokrywana kartami płatniczymi (w 2009 r. 30%, w 2008 – 38%).

Rys. 81. Wydatki osób deklarujących cele typowo turystyczne – struktura rodzajowa (2009-2010)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

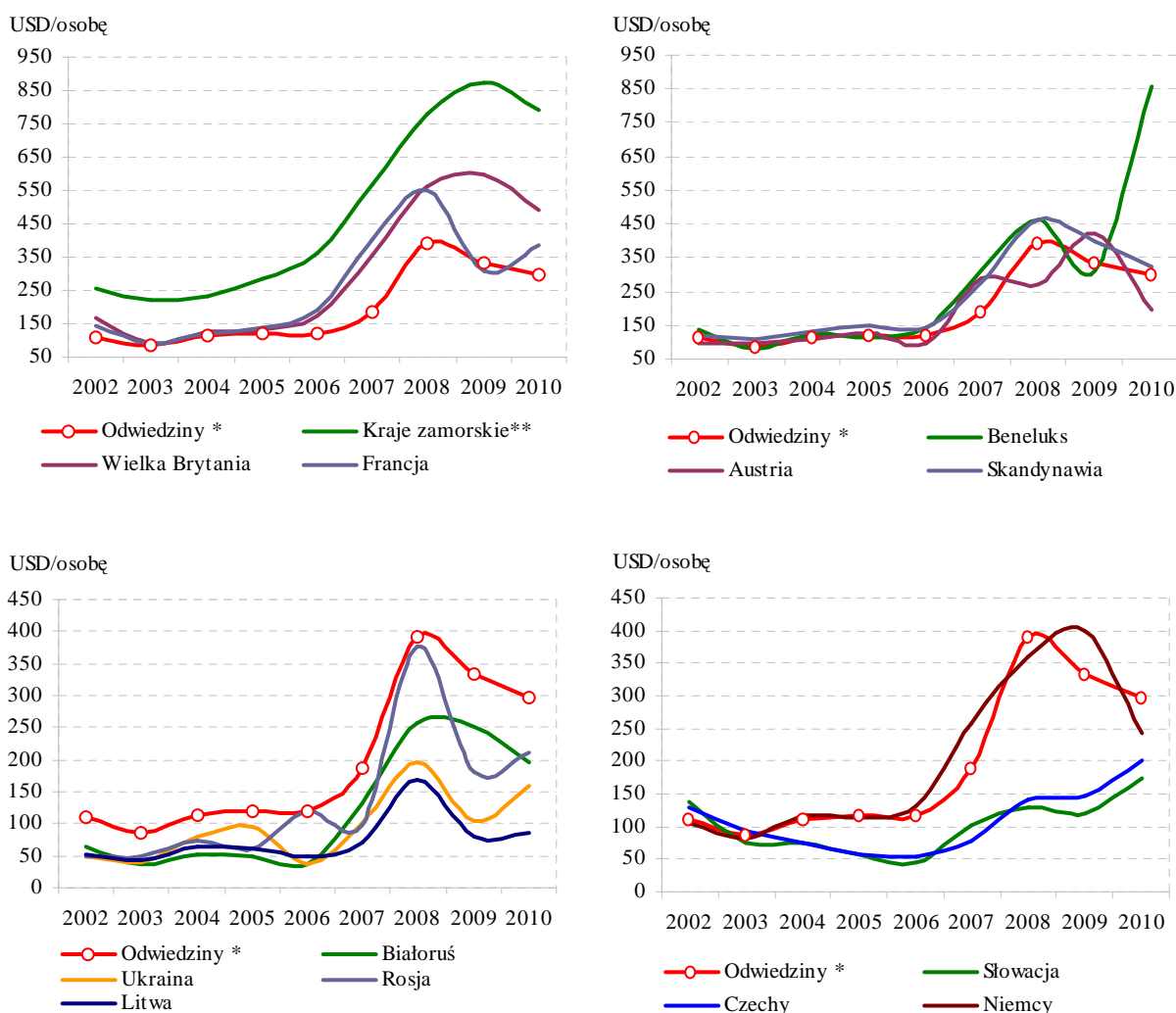
7.3. Wizyty u krewnych lub znajomych (2,25 mln)

- Podobnie jak to miało miejsce w ciągu ostatnich kilku lat, w 2010 roku turyści podróżujący w celu odwiedzenia krewnych i znajomych wydawali przeciętnie na osobę mniej niż wynosi średnia oszacowana dla całej zbiorowości. Jest to więc tendencja utrwalona, typowa dla tego segmentu rynku. Wydatki oszacowane na podstawie badań przeprowadzonych w 2010 roku wyniosły w tym segmencie 297 USD na osobę, a więc o 23,8% mniej niż średnia dla całej zbiorowości (w 2009 roku stanowiły one 81,4% średniej).
- Niski poziom wydatków przeciętnych w relacji do innych segmentów (zarówno na osobę, jak i na dzień pobytu) przy wysokiej liczbie podróży powoduje, że łączne wydatki turystów deklarujących wizyty u rodzin i znajomych są od lat dość znaczące. W 2010 roku wyniosły one około 758 mln USD (tj. 14,5% ogółem). Spadek w stosunku do 2009 roku wynika przede wszystkim z niższych wydatków na osobę, których w łącznym rachunku nie zdołali zrekompensować liczniejsze wizyty. W 2009 roku wydatki łączne oszacowano na poziomie 842 mln USD (ok. 16,3% ogółu); w 2008 wielkości te wyniosły odpowiednio 853 mln USD, tj. 15,5% wydatków ogółem, a w 2007 - 696 mln USD tj. 14,4%. Spadkowi wysokości wydatków w wartościach bezwzględnych towarzyszył w 2010 roku spadek ich udziału w przychodach ogółem.
- Najważniejsze dla Polski rynki generujące ruch turystyczny w segmencie *odwiedziny krewnych i znajomych* można w 2010 roku podzielić na trzy grupy: kraje (lub grupy krajów) o najwyższych wydatkach przeciętnych, znacznie przekraczających średnią dla całego segmentu (kraje Benelksu, wybrane ważne kraje zamorskie, Włochy, Wielka Brytania, Francja), o wydatkach oscylujących wokół średniej (Niemcy, kraje skandynawskie) oraz o wydatkach najniższych, znacznie poniżej średniej; podobnie jak w ubiegłym roku w tej ostatniej grupie znaleźć można rezydentów sąsiedzkich krajów południowych i wschodnich, oraz (odmiennie niż rok temu) turystów z Austrii.
- Kolejny rok z rzędu zwraca uwagę fakt, że zjawisko relatywnie niskich przeciętnych wydatków turystów z sąsiedzkich krajów wschodnich jest trwałe, notowane od wielu lat (zarówno w 2009, jak i 2010 roku szczególnie niskie wydatki deklarowali Litwini). Średnie wydatki na osobę kształtują się tu znacznie poniżej przeciętnej dla całego segmentu: w od-

niesieniu do przyjazdów z Litwy stanowiły np. zaledwie 29% średniej (w 2009 roku 23,7%), w przypadku Ukrainy – 53,2% (w 2009 r. 30,9%), w odniesieniu do Białorusi – 66,3% (w 2009 - 75,4%), a dla Czech i Słowacji odpowiednio 68% i 58,2% (w roku 2009 43,8% i 35,7%).

- Badając strukturę wydatków, od wielu lat obserwujemy w tym segmencie rynku bardzo niski – co zrozumiałe – udział kosztów noclegów (5% wobec 5% w 2009 i 6% w 2008 r.) oraz niższy niż w poprzednich latach udział wydatków na usługi rekreacyjne (w 2009 r. 10%, w 2008 r. - 11%). Udział wydatków na transport był zbliżony do oszacowanego dla 2009 roku (w latach 2009-2010 po 11%, w 2008 r. - 13%), na zakupy zaś niższy (34,9%, w 2009 - 38%, w 2008 - 27%). Na usługi gastronomiczne turyści deklarujący podróże w celu odwiedzenia krewnych i znajomych przeznaczają coraz większą część wydatków związanych z wyżywieniem: w 2010 r. 63,2%, w 2009 - 60,5%, w 2008 - 52,1%, w 2007 - 52,8% a w 2006 - 41,1%.
- Około 18,7% wydatków uregulowano za pomocą kart płatniczych (w 2009 roku 22,2%).

Rys. 82. Przeciętne wydatki osób deklarujących odwiedzić u krewnych i znajomych jako główny cel podróży – wybrane kraje (USD/osobę)

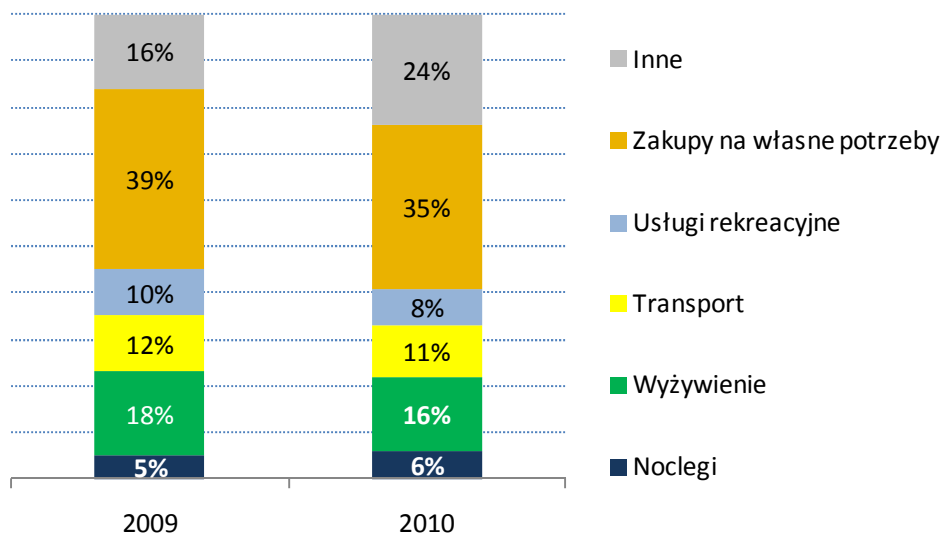

* Wszystkie kraje łącznie.

** USA, Kanada, Japonia, Korea Płd.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

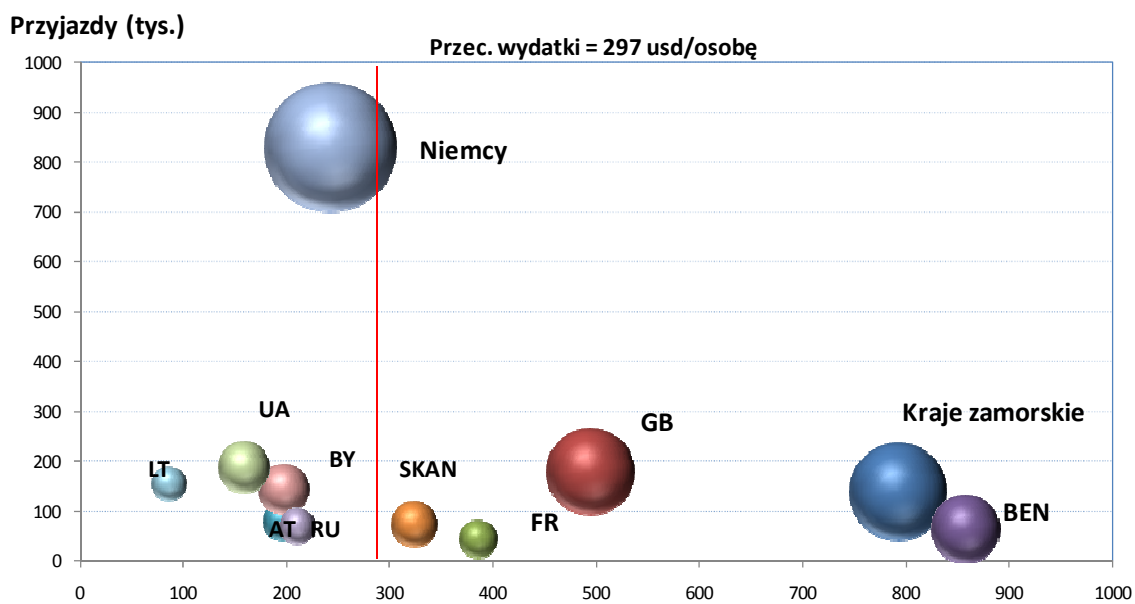
Rys. 83. Wydatki osób deklarujących odwiedzinę u krewnych i znajomych jako główny cel podróży – struktura rodzajowa (2009-2010)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Syntetyczny obraz znaczenia najważniejszych rynków w segmencie odwiedzin krewnych i znajomych pokazuje rys. 84.

Rys. 84. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie *odwiedziny krewnych i znajomych*

7.4. Przyjazdy służbowe lub w interesach (ok. 3,1 mln)

Analizując ekonomiczne oddziaływanie zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski od wielu lat zauważa się, że jednym z najbardziej interesujących segmentów rynku turystycznego są przyjazdy służbowe, konferencje, kongresy, przyjazdy w interesach, zarówno prowadzonych we własnym imieniu, jak i w imieniu firmy. Rola tego rodzaju podróży jest jednak zmienna w czasie, ponieważ jest ściśle skorelowana z poziomem i tempem rozwoju gospo-

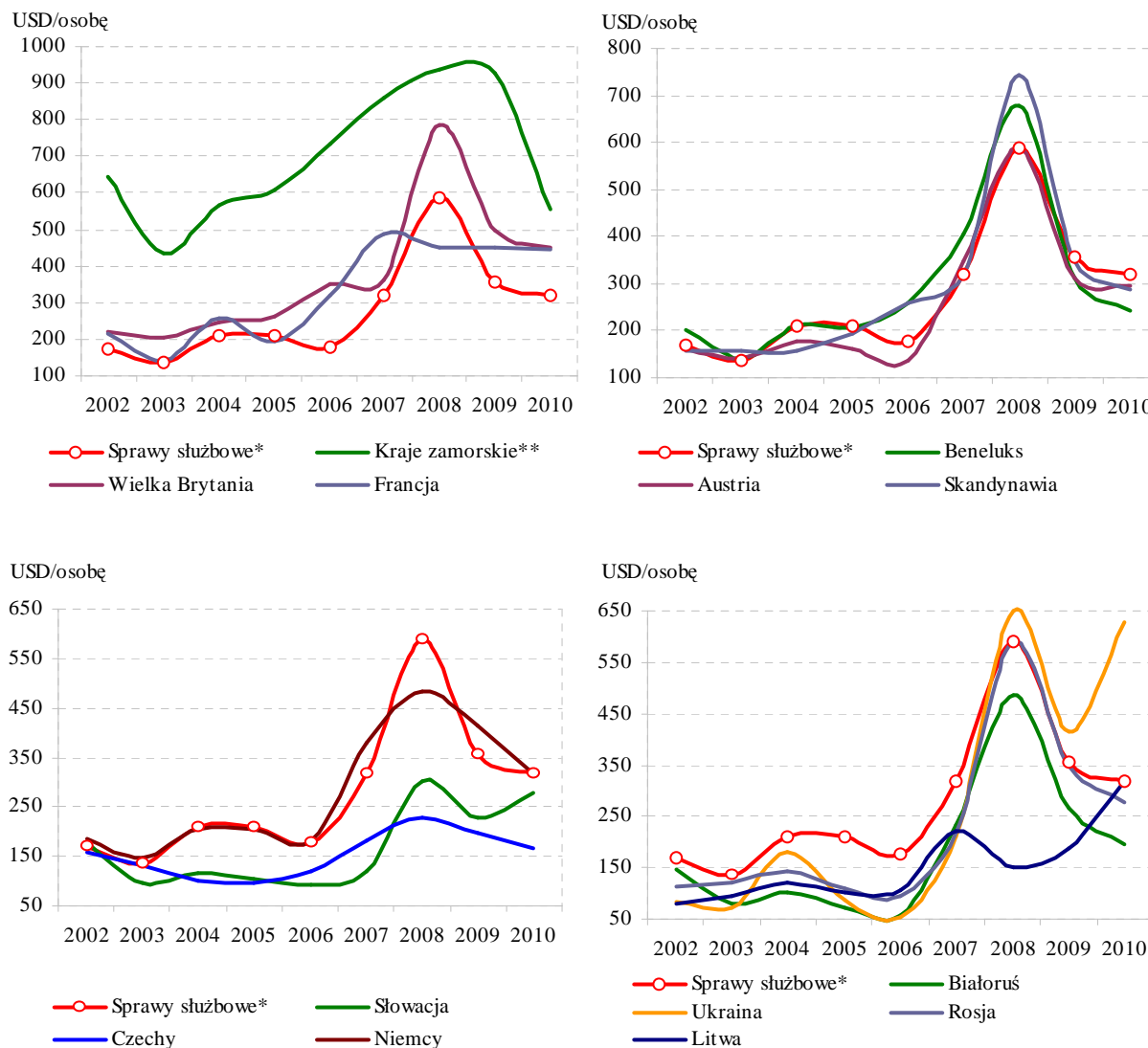
darczego, poziomem i kierunkiem zmian w handlu zagranicznym i rozwojem kontaktów biznesowych. I tak, wyraźny wzrost znaczenia tego segmentu był zauważalny zwłaszcza w latach 2007 – 2008, między innymi z uwagi na intensyfikację kontaktów wynikających z włączenia Polski do Unii Europejskiej i znaczne ożywienie w handlu międzynarodowym, także z krajami spoza Unii.

Z badań przeprowadzonych w 2010 roku wynika, że przeciętne wydatki osób podróżujących w celach służbowych wyniosły 319 USD, a więc jest to kolejny rok spadku i powrót do poziomu z 2007 r. (w 2009 roku 355 USD, w 2008 - 589 USD, w 2007 – 319 USD na osobę). Od kilku lat liczba wizyt w tym segmencie rynku wykazuje tendencję malejącą; z pewnością jest to związane z recesją gospodarczą na rynkach światowych. Wprawdzie w 2010 roku poziom wydatków w tym segmencie nie był tak zróżnicowany jak w latach poprzednich, niemniej jednak zauważalny jest fakt, że obok wysokich wydatków turystów biznesowych z krajów zamorskich i z niektórych krajów 15 UE (np. Włochy, Wielka Brytania, Francja), a także – podobnie jak rok wcześniej – z Ukrainy, pojawiają się w tym segmencie liczni podróżni z sąsiedzkich krajów południowych i wschodnich (np. Białorusi, Czech) oraz Węgieł, załatwiający drobne interesy i deklarujący relatywnie niski poziom wydatków.

Podobnie jak to miało miejsce w latach poprzednich, pobyty osób deklarujących służbowe cele wizyt są krótsze od przeciętnych (krótsze od służbowych są jedynie przyjazdy po zakupy oraz przejazdy tranzytem). Jest to tendencja wieloletnia, trwała, uzasadniona charakterem tych wizyt.

- W 2010 roku turyści deklarujący służbowe i zawodowe cele podróży pozostawili w Polsce łącznie około 1 176 mln USD (w poprzednim roku 1 320 mln USD, w 2008 – 1 930 mln, w 2007 – 1 870 mln USD). Stanowiło to około 22,5% ogółu przychodów zasilających polską gospodarkę z tytułu przyjazdów turystów (w 2009 r. 25,5%, w 2008 r. 35,1%, a w 2007 – około 38,7%). Metoda, przy pomocy której oszacowano tę wartość jest od wielu lat niezmienna. Oznacza to, że w tej liczbie zawierają się nie tylko wydatki turystów poniesione na terenie Polski, ale także doszacowane przedpłaty dokonane w miejscu ich zamieszkania, wpływające na konta polskich podmiotów gospodarczych. Kolejny rok spadku poziomu przychodów i zdecydowanie mniejszy udział w rynku to poważny regres w dziedzinie podróży służbowych nierezydentów do Polski. W 2010 roku dużo niższe wydatki poniosły także osoby podróżujące do Polski w celach służbowych, ale nie korzystające z noclegów (oszacowano je dodatkowo na ok. 280 mln USD wobec 356,8 mln w 2009 i 713 mln USD w 2008 r.; w stosunku do 2009 roku było to mniej o ponad jedną piątą).

Rys. 85. Przeciętne wydatki turystów deklarujących interesy lub sprawy służbowe jako główny cel podróży – wybrane kraje

* Wszystkie kraje łącznie.

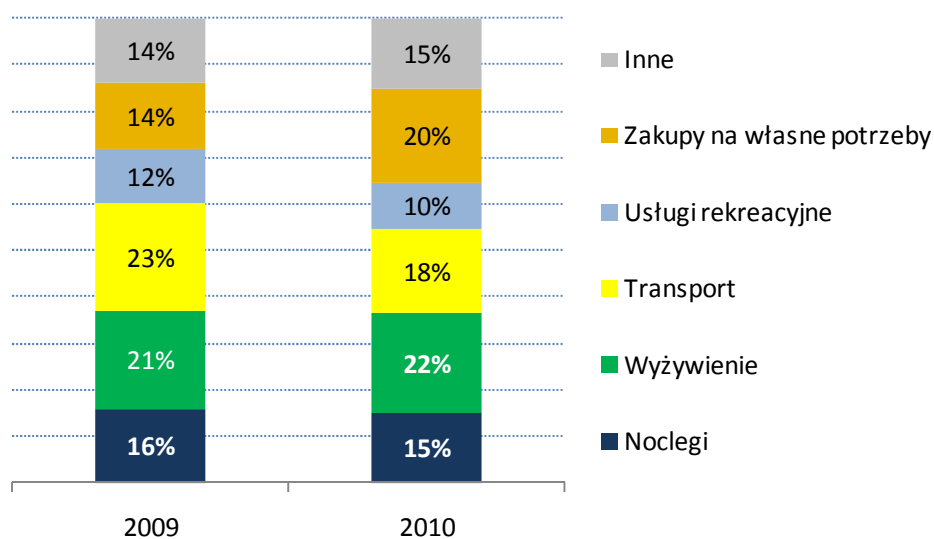
** USA, Kanada, Japonia, Korea Płd.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

- Najwyższy poziom wydatków był w 2010 roku związany z wizytami służbowymi nierezydentów z Ukrainy i wybranych ważnych krajów zamorskich, najniższy zaś – z Republiki Czeskiej oraz z Węgier. Zróżnicowanie między tymi dwoma biegunami jest w ostatnim roku mniejsze niż to miało miejsce w poprzednich okresach, pokazuje jednak, jak w rzeczywistości wygląda obraz polskiej turystyki biznesowej. Jest ona wciąż zdominowana przez drobnych i bardzo drobnych przedsiębiorców z krajów ościennych, aczkolwiek zmiany notowane począwszy od 2008 roku w odniesieniu do służbowych przyjazdów z Ukrainy, skutkujące dużym wzrostem przeciętnych wydatków na osobę pokazują, że i w kontaktach z nierezydentami zza wschodniej granicy realizowane są rozmaite przedsięwzięcia biznesowe (zwłaszcza handlowe). W 2010 roku najwyższe wydatki oszacowano w odniesieniu do turystów Ukrainy (628 USD) i z krajów zamorskich (556 USD). Są one odpowiednio 1,9 oraz 1,7 raza wyższe niż średnia wydatków dla całego badanego segmentu. Porównanie z 2009 rokiem pokazuje, że rozpiętości te uległy spłaszczeniu. Jak

- wspomniano wyżej, najniższy poziom wydatków deklarowali turyści biznesowi z Republiki Czeskiej, Węgier i Białorusi (odpowiednio 167 i 188 USD na osobę).
- Zmiany, jakie zaszły w 2010 roku w strukturze rodzajowej wydatków są dość istotne i odnoszą się przede wszystkim do wydatków na transport (mniej o 5 p. p.) i zakupy na własne potrzeby (więcej o 6 p. p.). Udział wydatków na noclegi i wyżywienie pozostał na zbliżonym poziomie, nieco zmalał udział wydatków na usługi rekreacyjne (o 2 p.p.). Wśród sum przeznaczonych na wyżywienie ponad 84% stanowiły wydatki związane z korzystaniem z usług gastronomicznych (w 2009 r. blisko 87,5%, w 2008 – blisko $\frac{3}{4}$). Zsumowane wydatki na trzy główne składniki produktu turystycznego (nocleg, wyżywienie, transport) dają łącznie ok. 55% sum pozostawionych w Polsce (w 2009 r. 60%, w 2008 - 58%).
 - Rozpatrując tendencje długookresowe warto zwrócić uwagę, że rok 2010 to kolejny okres jednorodnych, niekorzystnych zmian przeciętnych wydatków (liczonych w USD) w segmencie turystyki biznesowej. Wyjątek stanowią turyści z Litwy, którzy drugi raz z rzędu zadeklarowali wyższe wydatki, oraz z Ukrainy i Słowacji. Analizując zmiany w dolarach należy pamiętać, że średni roczny kurs tej waluty obniżył się w 2010 roku w relacji do 2009 o około 3,3%.
 - Udział wydatków pokrywanych kartami płatniczymi wyniósł w tym segmencie 34%.

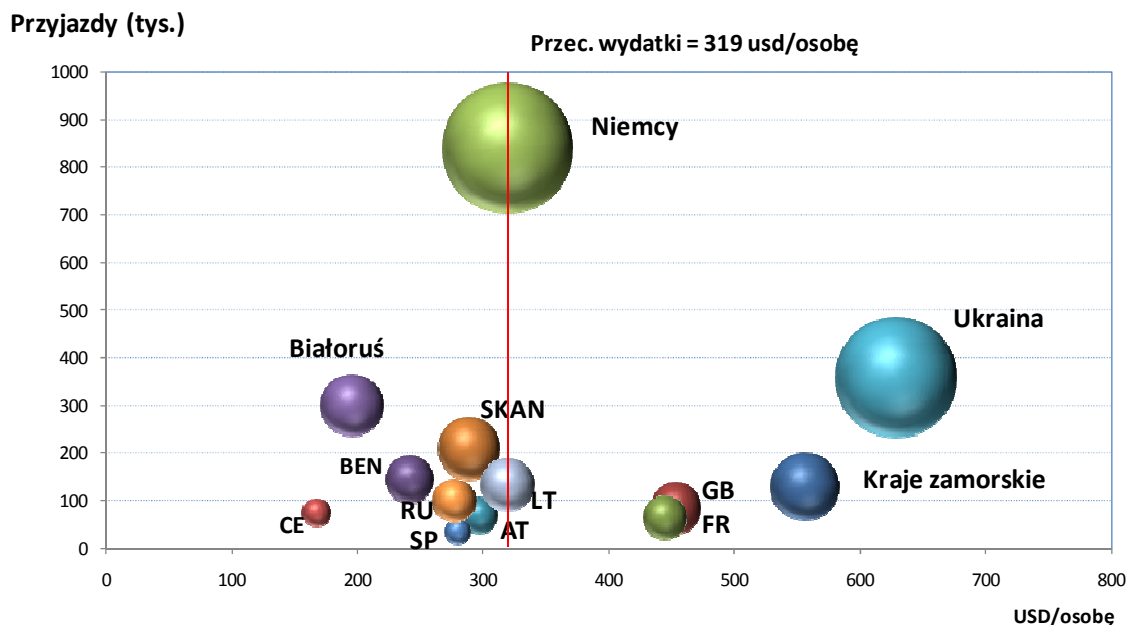
Rys. 86. Wydatki osób deklarujących interesy lub sprawy służbowe jako główny cel podróży – struktura rodzajowa (2009-2010)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Syntetyczny obraz znaczenia najważniejszych rynków w segmencie turystyki służbowej pokazuje rys. 87.

Rys. 87. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie turystyki służbowej

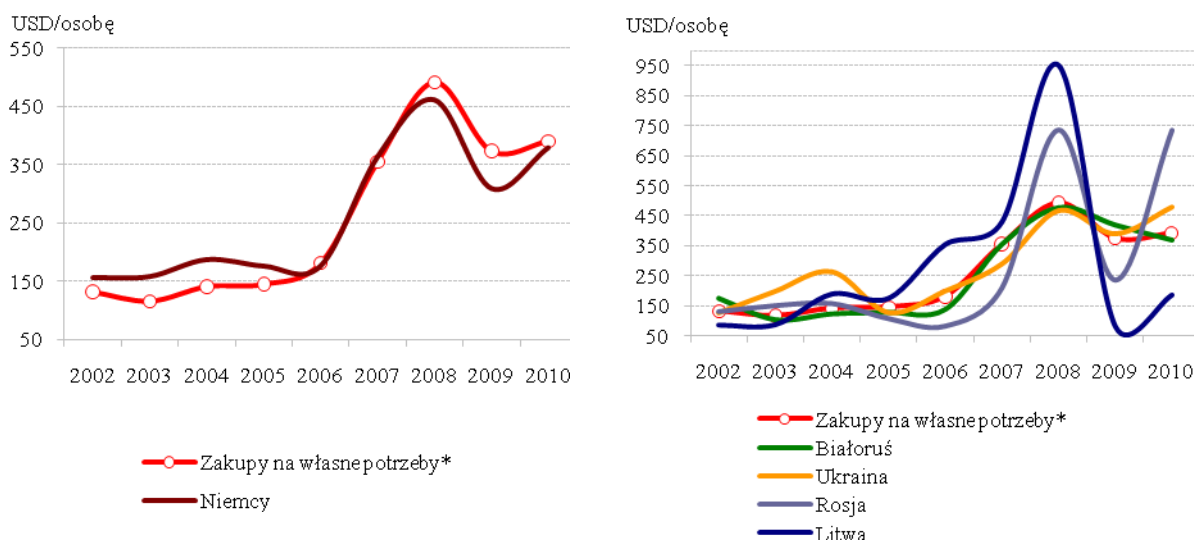
7.5. Przyjazdy na zakupy (ok. 1,3 mln)

- Z przeprowadzonych badań wynika, że w 2010 roku przeciętne wydatki osób deklarujących zakupy jako główny cel podróży można oszacować na poziomie 391 USD na osobę (w 2009 r. 374 USD, w 2008 – 492 USD). Ukształtowały się one na poziomie nieco powyżej średniej dla wszystkich segmentów. Wydatki dzienne szacowane dla tego segmentu są od wielu lat relatywnie wysokie (w 2010 r. 115 USD, w 2009 - 112 USD); wynika to ze stosunkowo krótkich pobytów turystów deklarujących przyjazdy po zakupy.
- W 2010 roku łączne wydatki turystów deklarujących zakupy jako główny cel podróży oszacowano na około 563 mln USD (tj. prawie 10,8% ogółu wydatków turystów, wobec 7% w 2009 r., 5,2% w 2008 i 12,3% w 2007 r.). Jest to kolejny rok wzrostu łącznych wydatków zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i względnych.
- Spośród tych krajów, z których przyjazdy odgrywają w tym segmencie istotną rolę, najwyższe wydatki deklarowali turyści z Rosji (733 USD na osobę) i Ukrainy (479 USD). Podobnie jak w poprzednim roku, wydatki turystów z Niemiec były niższe niż przeciętna dla całego segmentu. Niższe niż średnia okazały się również wydatki nierezydentów z Białorusi (368 USD na osobę) i Litwy (186 USD).
- Dużo większe niż w poprzednim roku znaczenie tego segmentu rynku wynika zarówno ze wzrostu wydatków przeciętnych, jak i liczby wizyt (do poziomu 1 280 tys., tzn. o ponad 1/3). Jest to wynikiem bardzo dużego wzrostu liczby nierezydentów z Ukrainy i Białorusi deklarujących taki cel podróży (wzrost odpowiednio o 43% i 71,8%). Zanotowano również wzrost poziomu wydatków przeciętnych. Wątpliwości budzi zaliczanie tego segmentu rynku do turystyki, aczkolwiek jego znaczenie dla polskiej gospodarki, zwłaszcza dla regionów przygranicznych, jest wciąż niebagatelne. Analiza długookresowa pokazuje, że rola przyjazdów po zakupy jest wzmocniana wtedy, gdy obserwuje się niestabilną sytuację polityczną lub gospodarczą u sąsiadów (zwłaszcza na Ukrainie), gdy różnice cen bądź poziom kursów walut czynią zakupy okresowo bardziej atrakcyjnymi (np. dla Słowaków w koń-

cówce 2008 i w 2009 roku) lub gdy – jak w 2007 roku – planowane są utrudnienia w ruchu granicznym.

- Podobnie jak w poprzednich latach, charakterystyczną cechą tego segmentu jest bardzo niski udział wydatków na usługi typowo turystyczne: noclegi (9%, spadek o 1 p.p.), wyżywienie (7%, spadek o 2 p.p.; z tego ok. 65,3% przypada na usługi gastronomiczne), transport (5%) i niewielki poziom wydatków na rekreację (3%, wzrost o 1 p.p.). Taka struktura oznacza, że – tak jak w poprzednich latach – większość pozostawionych w Polsce sum przeznaczono na zakupy (łącznie na własne potrzeby i w celu odsprzedania – 69%).
- Udział wydatków pokrywanych przy użyciu kart płatniczych był w tym segmencie najniższy i wyniósł zaledwie 7,1% (w 2009 r. 11,6%).

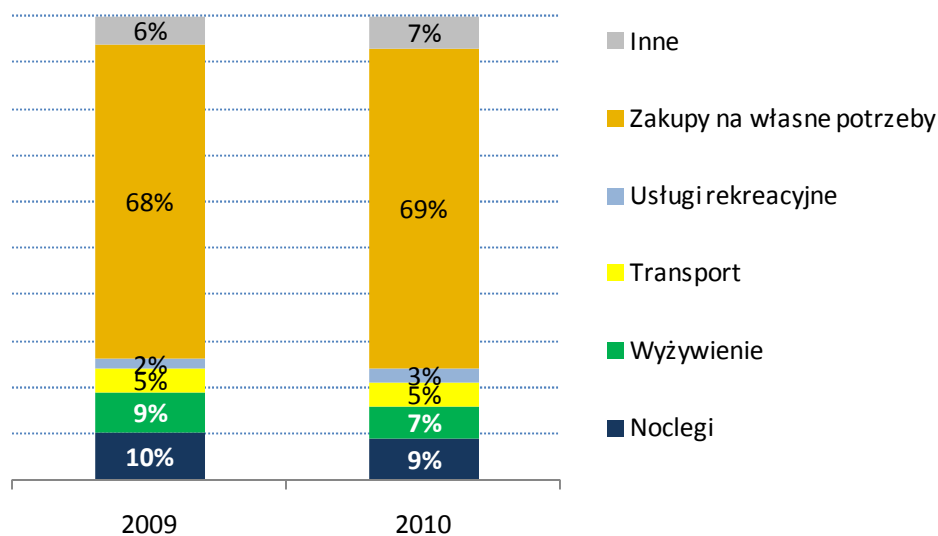
Rys. 88. Przeciętne wydatki osób deklarujących zakupy jako główny cel podróży – wybrane kraje

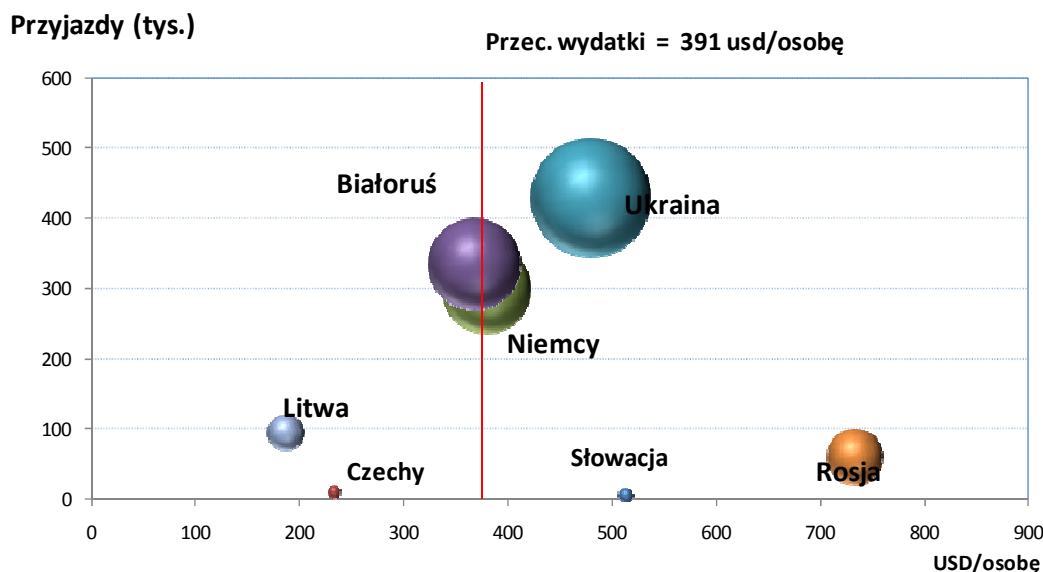
* Zakupy na własne potrzeby.

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Rys. 89. Wydatki osób deklarujących zakupy jako główny cel podróży – struktura rodzajowa (2009-2010)

Źródło: badania Instytutu Turystyki.

Rys. 90. Znaczenie najważniejszych rynków w segmencie *zakupy*

7.6. Cele zdrowotne (ok. 400 tys.)

Z badań i oszacowań Instytutu Turystyki wynika, że w 2010 roku liczba turystów, dla których głównym celem podróży była jakaś forma poprawy stanu zdrowia lub utrzymania sprawności, w stosunku do poprzedniego roku znacznie wzrosła (o blisko 43%) i osiągnęła poziom ok. 400 tys. Coraz liczniejsze przyjazdy turystów deklarujących cele zdrowotne obserwuje się od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej. Jedną z przyczyn rozwoju tego segmentu są wciąż relatywnie niższe ceny usług medycznych i rehabilitacyjnych, przy coraz lepszym ich poziomie (np. usług stomatologicznych, sanatoryjnych, masaży leczniczych, ale także wysoko specjalistycznych usług chirurgii plastycznej).

- Analizując ten segment rynku zaobserwowano, że w 2010 roku znacznemu wzrostowi liczby wizyt towarzyszył – odmiennie niż rok wcześniej – znaczący spadek wydatków (do poziomu 331 USD na osobę). Podobnie jak w poprzednich latach cele zdrowotne wskazywali przede wszystkim rezydenci Niemiec (na mieszkańców tego kraju przypada około 60% ogólnej liczby przyjazdów tego typu), Holandii, Wielkiej Brytanii, Francji, Włoch i szeregu innych krajów (nie tylko europejskich).
- W badanym okresie turyści deklarujący cel zdrowotny jako główny motyw podróży pozostawili w Polsce około 294 mln USD; jest to znacznie więcej niż rok wcześniej. Wpływy z tego segmentu rynku stanowiły około 5,7% wpływów łącznych (w 2008 r. 3,6%). Pozytywne zmiany to efekt wyższych wydatków przeciętnych, których wzrost był na tyle istotny, że zrekompensował spadek liczby przyjazdów.
- Z badań wynika, że w tym segmencie rynku najwyższe wydatki deklarowali turyści z Austrii (1405 USD na osobę), krajów Beneluksu (671 USD) i Włoch (438 USD).
- Największa część wydatków przypadła na usługi noclegowe (23,6%), a następnie na zakupy (16,3%) i rekreację (10,5%); na wyżywienie przeznaczono 12,3% łącznych wydatków, z czego blisko 85% to sumy przypadające na usługi gastronomiczne. Wydatki na transport stanowiły 7,5%. W strukturze wydatków zwraca uwagę duży udział pozycji inne wydatki (blisko 30%).
- Na płatności kartami bankowymi przypadło 29,4% ogółu wydatków (w 2009 r. - 53,1%, w 2008 - 46,5%).

8. Podsumowanie

Liczba międzynarodowych przyjazdów turystycznych w 2010 roku wyniosła 940 milionów i wzrosła o 58 milionów (6,6%) w porównaniu z 2009 rokiem i o 23 mln w porównaniu z przedkryzysowym rokiem 2008.

Ogólny wzrost liczby przyjazdów do Europy był na tle pozostałych części świata raczej skromny (3,3%). Kraje Europy Środkowej i Wschodniej, po dużym spadku w 2009 r. zanotowały w 2010 roku wzrost o 5,3%, największy wśród regionów kontynentu.

Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie sięgnęły w 2010 roku 919 miliardów USD (693 mld euro), w porównaniu z 851 mld USD (610 mld euro) w 2009 roku. W ujęciu realnym (po korekcie wahań kursu walutowego i inflacji) wpływy z turystyki międzynarodowej wzrosły o 4,7%. Tak więc, jak przewidywano, wzrost wpływów z turystyki międzynarodowej pozostaje w tyle za wzrostem liczby międzynarodowych przyjazdów, co jest typowe dla okresów ożywienia po poważnym załamaniu rynku.

W 2010 roku granice Polski przekroczyło 58,3 mln cudzoziemców (o 8,4% więcej niż w 2009 r.). Warto odnotować wzrost liczby przyjazdów z następujących kierunków:

- sąsiedzi ze wschodu (Ukraina, Białoruś i Rosja) – o 31%, nowe kraje członkowskie Unii Europejskiej (o 12%), ważne kraje zamorskie (Stany Zjednoczone, Australia, Korea Północna i Japonia) – o 21%.
- Spośród krajów „starej Unii” godny jest podkreślenia wzrost z Holandii, Belgii, Finlandii, Włoch, Hiszpanii, Francji i Wielkiej Brytanii.

Według oszacowań Instytutu Turystyki, w 2010 roku było około 12,5 mln przyjazdów turystów, o 4,9% więcej niż w 2009 r. Trend wzrostowy narastał z kwartału na kwartał.

Jak podaje GUS, w 2010 roku z obiektów zakwaterowania zbiorowego skorzystało 4103,9 tys. turystów zagranicznych, o 6,3% więcej niż w 2009 roku oraz o 1,4% niż w 2008 roku. Liczba udzielonych noclegów wzrosła o 3,7%, a zaś w stosunku do 2008 roku zmalała o 2%.

W 2010 roku struktura celów pobytu uległa tylko nieznacznym zmianom. Nadal dominują przyjazdy służbowe i w interesach, których jest jednak z roku na rok coraz mniej. Ten segment turystyki zmniejszył się do około 3,1 mln wizyt. Liczba wizyt turystyczno-wypoczynkowych spadła, jak szacujemy, nieznacznie – do ok. 2,8 mln. Istotnie wzrosły rozmiary turystyki zakupowej (1,3 mln). Wielkość segmentu turystyki rodzinno-towarzyskiej (ok. 2,3 mln) jest stabilna. Po spadku w 2009 roku, wzrosła do 1,2 mln liczba podróżujących przez Polskę tranzytem.

Przeciętne wydatki turystów poniesione na terenie Polski wyniosły około 390 USD na osobę i około 75 USD dziennie. Oznacza to niewielki spadek średniej na osobę w stosunku do 2009 roku (o 4,6%) i utrzymanie średniej na 1 dzień pobytu na zbliżonym poziomie.

Średnie wydatki odwiedzających jednodniowych wyniosły w 2010 r. 113 USD na osobę, a więc o około 10% więcej niż rok wcześniej.

W 2010 roku łączne przychody z tytułu przyjazdów cudzoziemców wyniosły 10 392 mln USD, z czego 5 230 mln (tj. 50,3% wobec 54,4% w poprzednim roku) to wpływy od turystów, pozostała zaś część – od odwiedzających jednodniowych. W stosunku do 2009 roku łączne przychody wzrosły o 9,3%.

Zaszły istotne zmiany w strukturze przychodów według najistotniejszych grup krajów. Udział rynku niemieckiego kolejny rok z rzędu uległ znaczącemu ograniczeniu (35% wobec 42,6% w 2009 roku i 52% w 2008 roku), wzrasta natomiast znaczenie pozostałych krajów sąsiedzkich (z 27% w 2008 r. i 34,6% w 2009 do 44% w 2010). Zmiany w innych grupach rynków są mniej istotne: nieco wzrósł udział przychodów z nieościennych krajów Unii Europejskiej, spadł natomiast – z krajów pozaeuropejskich.

OMÓWIENIE STOSOWANYCH POJĘĆ

Turystyka – obejmuje ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, służbowych lub innych nie dłużej niż przez rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem¹². Termin „turystyka” odnosi się do wszystkich czynności osób odwiedzających: zarówno „turystów” (tych, którzy zatrzymują się co najmniej na jedną noc), jak i „odwiedzających jednodniowych”. Pojęcie „zwykłego otoczenia” ma dwa wymiary, które następują pewne trudności interpretacyjne: bliskość i częstość. Okolice położone w pobliżu miejsca zamieszkania należą do „zwykłego otoczenia”, nawet jeśli są rzadko odwiedzane. Miejsca odwiedzane często, rutynowo (przeciętnie raz w tygodniu lub częściej) – również, choćby były położone w znacznej odległości, nawet w innym kraju. Istnieje tylko jedno „zwykłe otoczenie” dla jednej osoby i stosuje się ono (jako kryterium delimitujące) zarówno do turystyki krajowej, jak i międzynarodowej.

Jak zatem traktować osoby często podróżujące jako zawodowi kierowcy, piloci, agenci handlowi itp.? Są zazwyczaj zaliczane w statystyce podróży do *business travellers*, choć zgodnie z kryterium „zwykłego otoczenia” nie powinno się ich uwzględniać. To samo dotyczy zamieszkałych w regionach przygranicznych osób robiących zakupy w sąsiedzkim kraju. Nie można jednak pomijać ich wydatków, ponoszonych przecież w innym obszarze ekonomicznym.

Odwiedzający międzynarodowy – osoba, która podróżuje do kraju nie będącego miejscem jej stałego zamieszkania ani codziennym otoczeniem na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, przy czym głównym celem wizyty nie jest podjęcie działalności zarobkowej wynagradzanej w odwiedzanej miejscowości¹³. Niekiedy, zwłaszcza w kontekście wydatków i wpływów z turystyki międzynarodowej, używa się w tym znaczeniu terminu „nierezydent”.

Turysta zagraniczny – odwiedzający, który przynajmniej przez jedną noc korzysta ze zbiorowych lub prywatnych (indywidualnych) miejsc zakwaterowania w odwiedzanym kraju¹⁴.

Odwiedzający jednodniowy – odwiedzający, który nie korzysta ze zbiorowych lub indywidualnych miejsc zakwaterowania w odwiedzanym kraju¹⁵. Pojęcie „odwiedzającego” ma nieco inną naturę niż pojęcie „turysty”. To pierwsze jest bezwzględne, drugie zaś względne i zależy od punktu widzenia obserwatora. Odwiedzający staje się „turystą”, jeśli zatrzyma się przynajmniej na jeden nocleg na danym obszarze. A zatem „odwiedzający”, który podróżuje z jednego obszaru (np. administracyjnego) do drugiego, w części obszarów jest turystą, w części zaś – odwiedzającym jednodniowym. „Turysta” z punktu widzenia całego kraju może być „odwiedzającym jednodniowym” w jakimś regionie tego kraju. To rozróżnienie jest neutralne dla określenia konsumpcji turystycznej dla całego kraju, ale nabiera znaczenia, jeśli chcemy uzyskać proporcję konsumpcji turystów i odwiedzających jednodniowych w kraju i w poszczególnych regionach. Suma regionalnych konsumpcji tworzy konsumpcję krajową, ale jeśli nie wprowadzimy do kwestionariuszy odpowiednio szczegółowych pytań o czas pobytu w odwiedzanych miejscach, sumy te nie będą się zgadzać.

¹² *Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO*. Warszawa ONZ - WTO 1995, s. 5.

¹³ Jw., s. 8.

¹⁴ „Visitor who stay at least one night in a collective or private accommodation in the place/country visited”, por. dokument UE: *Commission Decision of 9 December 1998 on the procedures for implementing Council Directive 95/57/EC on the collection of statistical information in the field of tourism*. Official Journal of the European Communities, 15. 1. 1999.

¹⁵ Do tej grupy należą także uczestnicy rejsów, czyli osoby, które przyjeżdżają do danego kraju statkiem wycieczkowym i nocują na pokładzie, nawet jeśli statek pozostaje w porcie przez kilka dni, oraz członkowie załóg.

Odwiedzający, podróż i wizyta – podstawowe jednostki stosowane w badaniach rozmiarów ruchu turystycznego. Nie należy tych pojęć utożsamiać, choć potocznie tak się czyni. W przypadku podróży do jednego kraju (regionu) wszystkie trzy jednostki są równoważne: jeden podróżny odbył jedną podróż i podczas niej złożył jedną wizytę w danym kraju (regionie). Ale często jest inaczej: ta sama osoba może podczas jednej podróży odwiedzić dany obszar kilkakrotnie, na przykład raz przejeżdżając do innego, a drugi raz wracając.

Konsumpcja turystyczna – wartość dóbr i usług użytych w celu bezpośredniego zaspokojenia potrzeb odwiedzających. Pojęcie konsumpcji turystycznej, poza przypadkiem, kiedy ma związek z pośrednią konsumpcją przedsiębiorstw, jest zgodne z pojęciem konsumpcji finalnej w krajowym rachunku ekonomicznym, bez względu na rodzaj konsumenta¹⁶.

Wydatki na turystykę – są definiowane jako całkowite wydatki konsumpcyjne poniesione przez odwiedzającego lub w jego imieniu na jego podróż oraz pobyt w miejscu docelowym¹⁷. Pojęcie wydatków na turystykę obejmuje bardzo wiele pozycji: począwszy od zakupu dóbr i usług konsumpcyjnych związanych z podróżą i pobytem, kończąc zaś na zakupie drobnych przedmiotów osobistego użytku, pamiątek i prezentów dla rodziny i przyjaciół. Wydatki, które należy wykluczyć z grupy wydatków na turystykę, to:

- zakupy w celach handlowych, tj. w celu odsprzedania, niezależnie od kategorii odwiedzających, a także zakupy dokonywane przez osoby będące w podróży służbowej na zlecenie pracodawców;
- inwestycje kapitałowe i transakcje zawarte przez gości, takie jak zakup ziemi, mieszkań, nieruchomości, dzieł sztuki i inne poważne zakupy (np. samochód, przyczepa, łódka, domek letniskowy), nawet jeśli w przyszłości miałyby być wykorzystane w podróży turystycznej;
- gotówka dawana krewnym lub przyjaciołom w czasie urlopu, nie będąca opłatą za dobra lub usługi turystyczne, a także darowizny dla instytucji.

Pakiet turystyczny – obejmuje sprzedaż łącznych usług turystycznych, w których skład wchodzi przynajmniej zakwaterowanie i transport. Do pakietów turystycznych włączane są często także inne usługi: wyżywienie, wycieczki autokarowe, wynajem samochodów, bilety do muzeów czy innych atrakcji turystycznych¹⁸. Pakiety turystyczne sprzedawane są przez touroperatorów, lokalne biura podróży, banki, duże domy towarowe itp. Klienci kupujący pakiety turystyczne mają bardzo ograniczoną informację (bądź nie mają jej w ogóle) na temat kosztów poszczególnych usług wchodzących w skład pakietu. Tak więc wydatki ponoszone na zakup pakietów powinny być analizowane osobno. UNWTO zaleca, aby wtedy, kiedy jest to możliwe, dzielić wydatki ponoszone na zakup pakietów na poszczególne rodzaje (noclegi, wyżywienie, transport, rekreacja, kultura, sport, zakupy i inne).

Przychody z turystyki przyjazdowej – określane są jako wydatki osób odwiedzających dany kraj, włączając w to opłaty za transport międzynarodowy na rzecz miejscowych przewoźników. Należy do nich zaliczyć wszystkie przedpłaty na dobra i usługi odbierane w kraju docelowym. W praktyce należy do nich również zaliczyć przychody od odwiedzających jednodniowych, poza przypadkami, kiedy są one na tyle istotne, że usprawiedliwia to ich wyodrębnienie. Ze względu na zgodność z zaleceniami Międzynarodowego Funduszu Walutowego dotyczącymi bilansu płatniczego, przychody z tytułu przewozów międzynarodowych powinny być klasyfikowane osobno¹⁹.

¹⁶ *Terminologia turystyczna...* op. cit., s. 21.

¹⁷ *Jw.*, s. 21.

¹⁸ *Concepts, Definitions and Classifications for Tourism Statistics. A Technical Manual.* Madryt WTO 1995, s. 89.

¹⁹ *Terminologia turystyczna...*, op. cit., s. 21.

ANEKS. SZCZEGÓŁOWE TABELI

Tab. 41. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów (w %) – cz.1

	Niemcy	Ukraina	Białoruś	Litwa	Rosja
Długość pobytu					
1 do 3 noclegów	57,1	91,9	94,4	94,2	81,3
4 do 7 noclegów	33,8	6,4	3,9	5,4	15,7
8 do 28	8,9	1,2	1,6	0,4	2,5
Ponad 4 tyg.	0,2	0,5	0,0	0,0	0,4
<i>Średnia liczba noclegów</i>	3,8	1,9	1,5	1,6	2,7
Organizacja przyjazdu					
Zakup pakietu	15,5	3,9	0,5	1,2	13,3
Zakup części usług	6,3	2,0	0,9	2,4	9,6
Tylko rezerwacja	8,1	1,0	0,5	3,3	1,9
Przyjazd samodzielnie zorganizowany	70,1	93,2	98,1	93,1	75,2
Cel pobytu					
Wakacje, zwiedzanie kraju, wypoczynek	28,4	3,7	6,4	14,6	16,0
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	18,2	14,2	14,6	24,5	16,9
Cel zdrowotny	5,2	0,4	1,3	0,3	0,5
Sprawy zawodowe lub służbowe	18,7	26,8	31,2	22,0	27,0
Prywatny przyjazd szkoleniowy	1,6	4,1	1,6	1,3	1,2
Podjęcie dorywczej pracy	0,4	3,9	1,1	0,5	0,5
Zakupy	6,8	31,5	34,5	15,9	14,9
Cele religijne	1,3	1,5	0,4	0,0	1,4
Odwiedziny miejsca pochodzenia	5,3	1,3	0,3	0,6	0,2
Tranzyt	7,9	7,1	3,5	7,6	16,7
Inne cele	6,2	5,5	5,0	12,7	4,9
Struktura przyjazdów służbowych					
Udział w targach i wystawach	5,6	2,7	1,6	6,1	2,9
Udział w kongresie, konferencji	12,1	7,1	2,0	8,9	3,6
Samodzielne interesy	23,2	36,0	25,9	21,1	23,4
Interesy w imieniu firmy	22,8	17,8	38,9	17,5	20,9
Transport	21,2	33,6	27,9	29,3	42,4
Inne służbowe	15,1	2,9	3,6	17,1	6,8
Rodzaj bazy noclegowej*					
Hotele, motele	43,4	32,8	26,9	42,3	37,7
Pensjonaty	14,3	4,3	1,3	5,6	3,4
Letnie domy	0,7	1,0	0,5	0,5	2,7
Kemping	1,0	4,8	1,0	1,1	1,6
Kwatery prywatne	6,3	9,9	6,6	13,3	6,3
U rodziny, znajomych	25,9	28,3	44,9	27,3	31,2
Inne miejsca noclegów	8,9	22,1	19,4	9,9	17,9
Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy					
Jedna	32,4	6,6	6,1	10,2	22,1
Dwie	17,1	5,2	5,0	25,6	25,3
Trzy	11,5	5,9	4,3	20,8	11,0
Cztery	6,0	3,1	3,0	10,6	6,9
5 do 10	17,8	24,0	16,1	26,2	19,2
11 i więcej	14,1	52,2	63,5	6,7	15,2
Brak danych	1,1	3,1	1,9	0,0	0,4
<i>Średnia liczba wizyt</i>	6,7	17,3	25,8	4,9	8,5

	Niemcy	Ukraina	Białoruś	Litwa	Rosja
Odwiedzane województwa*					
Dolnośląskie	14,8	2,9	1,4	2,1	4,5
Kujawsko-pomorskie	2,1	0,8	0,3	1,3	1,0
Lubelskie	0,6	33,8	25,8	3,8	4,6
Lubuskie	13,5	3,3	1,5	3,8	10,4
Łódzkie	3,1	2,7	3,2	3,3	1,0
Małopolskie	8,1	8,2	1,6	3,3	10,9
Mazowieckie	6,4	7,9	17,2	14,2	20,2
Opolskie	3,6	0,8	0,4	0,3	0,0
Podkarpackie	0,4	40,2	0,3	0,3	0,0
Podlaskie	1,5	1,1	46,0	49,2	6,3
Pomorskie	5,5	1,0	0,4	2,5	13,9
Śląskie	3,8	1,8	0,1	0,8	1,7
Świętokrzyskie	0,7	2,1	0,6	0,0	0,0
Warmińsko-mazurskie	2,1	0,2	1,3	11,8	21,8
Wielkopolskie	8,2	1,2	2,6	2,3	4,4
Zachodniopomorskie	28,9	1,1	1,6	1,6	1,9
Odwiedzane miasta*					
Szczecin	27,8	1,0	1,0	1,6	1,5
Gdańsk	5,2	1,0	0,4	2,5	13,2
Poznań	6,7	1,1	2,4	2,3	2,0
Łódź	2,3	1,3	2,3	3,3	0,5
Warszawa	5,8	5,8	12,7	13,4	16,8
Białystok	0,8	0,8	40,1	48,9	4,6
Wrocław	10,0	1,7	0,9	1,6	2,1
Częstochowa	0,1	0,5	0,0	0,0	0,0
Kraków	7,1	6,0	1,4	2,8	9,5
Katowice	1,7	0,7	0,1	0,8	0,6
Lublin	0,3	20,5	13,2	3,8	3,1
żadne	34,2	64,3	28,6	19,7	47,2
Transport					
Samolot	9,6	3,7	2,0	1,8	12,2
Samochód	68,8	73,1	87,3	80,2	41,0
Pojazd ciężarowy	10,6	21,0	10,3	16,4	24,8
Prom	0,6	0,0	0,0	0,0	1,9
Autokar	10,3	1,8	0,4	1,1	19,3
Inne	0,1	0,4	0,0	0,5	0,8
Płeć					
Kobieta	47,6	26,7	30,6	40,7	36,7
Mężczyzna	52,2	73,1	69,4	59,3	63,2
Brak danych	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1
Wiek					
Do 24 lat	2,1	4,9	4,2	3,9	3,6
25 do 34	11,7	24,3	21,8	25,7	14,7
35 do 44	35,2	44,0	40,0	36,9	40,5
45 do 54	29,5	21,5	27,7	17,9	28,3
55 do 64	16,9	4,8	5,8	13,7	9,5
65 i więcej	4,6	0,5	0,5	1,9	3,4

*) suma przekracza 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Tab. 42. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów (w %) – cz.2

	W. Brytania	Szwecja	USA	Włochy	Francja
Długość pobytu					
1 do 3 noclegów	35,4	45,7	12,5	38,7	32,7
4 do 7 noclegów	42,7	42,9	26,5	50,1	58,6
8 do 28	21,4	11,4	55,2	11,2	8,4
Ponad 4 tyg.	0,5	0,0	5,7	0,0	0,3
<i>Średnia liczba noclegów</i>	5,8	4,2	12,9	4,7	4,9
Organizacja przyjazdu					
Zakup pakietu	12,6	27,3	23,7	34,3	32,1
Zakup części usług	12,7	9,0	21,8	15,4	17,9
Tylko rezerwacja	17,9	15,1	15,8	14,6	15,1
Przyjazd samodzielnie zorganizowany	56,8	48,6	38,7	35,6	34,8
Cel pobytu					
Wakacje, zwiedzanie kraju, wypoczynek	25,0	11,8	10,0	19,3	21,1
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	35,7	15,7	33,0	13,4	18,8
Cel zdrowotny	2,4	2,8	4,3	3,9	3,7
Sprawy zawodowe lub służbowe	17,7	45,9	26,1	33,9	29,1
Prywatny przyjazd szkoleniowy	2,6	8,0	1,4	2,3	4,2
Podjęcie dorywczej pracy	0,5	0,0	0,0	3,9	1,9
Zakupy	0,8	4,1	0,7	0,8	1,6
Cele religijne	1,0	0,7	2,2	9,6	4,8
Odwiedziny miejsca pochodzenia	5,1	1,4	12,2	1,8	2,7
Tranzyt	2,6	5,4	4,3	5,0	3,2
Inne cele	6,5	4,2	5,7	6,2	9,0
Struktura przyjazdów służbowych					
Udział w targach i wystawach	2,9	1,5	5,5	2,3	3,2
Udział w kongresie, konferencji	14,2	8,8	11,0	9,1	10,7
Samodzielne interesy	30,2	38,2	24,7	28,6	29,3
Interesy w imieniu firmy	38,9	42,5	49,5	53,6	39,2
Transport	3,7	0,2	3,8	5,4	5,7
Inne służbowe	10,1	8,8	5,5	1,1	11,8
Rodzaj bazy noclegowej*					
Hotele, motele	38,0	68,9	59,8	72,6	63,2
Pensjonaty	8,6	11,2	9,3	9,2	12,6
Letnie domy	0,4	0,0	1,4	1,2	1,9
Kemping	0,4	2,0	1,4	0,8	0,6
Kwatery prywatne	10,1	2,1	2,9	1,6	5,5
U rodziny, znajomych	43,7	15,8	38,0	14,9	20,8
Inne miejsca noclegów	1,5	0,7	2,2	1,8	1,6
Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy					
Jedna	40,9	43,9	73,2	45,7	42,6
Dwie	30,8	21,6	18,9	28,6	31,0
Trzy	13,5	15,5	5,0	11,9	15,4
Cztery	7,3	5,4	1,4	8,1	5,8
5 do 10	7,3	10,9	1,4	5,3	4,9
11 i więcej	0,3	2,7	0,0	0,4	0,3
Brak danych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Średnia liczba wizyt</i>	2,3	2,7	1,4	2,1	2,1

	W. Brytania	Szwecja	USA	Włochy	Francja
Odwiedzane województwa*					
Dolnośląskie	14,8	3,3	3,6	13,0	17,1
Kujawsko-pomorskie	3,5	2,7	2,9	2,7	0,9
Lubelskie	2,6	0,7	4,3	0,0	4,1
Lubuskie	1,3	0,0	0,0	0,4	1,4
Łódzkie	2,6	0,7	2,9	1,9	2,4
Małopolskie	23,6	20,0	36,9	36,5	38,9
Mazowieckie	14,0	30,0	34,4	35,6	22,9
Opolskie	1,2	1,3	1,4	1,1	1,3
Podkarpackie	0,4	3,3	3,6	1,1	0,0
Podlaskie	3,4	1,4	7,9	0,8	1,2
Pomorskie	17,0	21,7	8,6	4,5	4,5
Śląskie	13,0	4,0	7,2	4,6	7,0
Świętokrzyskie	1,5	0,7	3,6	0,8	1,2
Warmińsko-mazurskie	0,9	0,1	7,2	0,0	1,9
Wielkopolskie	8,4	11,4	12,9	7,0	7,6
Zachodniopomorskie	1,9	3,4	0,7	0,7	0,7
Odwiedzane miasta*					
Szczecin	1,9	3,4	0,7	0,7	0,7
Gdańsk	16,7	21,7	7,2	4,5	4,2
Poznań	6,5	10,7	9,3	6,2	6,2
Łódź	1,2	0,7	0,7	1,2	1,3
Warszawa	11,8	29,4	30,1	29,8	21,6
Białystok	1,9	0,7	5,7	0,4	0,6
Wrocław	11,9	2,0	2,2	12,3	14,3
Częstochowa	0,5	0,0	0,0	0,0	0,3
Kraków	22,1	15,3	35,4	33,8	37,3
Katowice	5,7	2,0	4,3	2,7	4,5
Lublin	1,4	0,0	1,4	0,0	3,7
żadne	25,7	18,1	25,8	16,9	16,1
Transport					
Samolot	87,8	97,3	99,7	89,6	84,2
Samochód	8,7	1,4	0,3	7,6	9,6
Pojazd ciężarowy	1,3	0,1	0,0	1,4	1,8
Prom	0,5	1,0	0,0	0,0	0,0
Autokar	1,8	0,3	0,0	1,4	4,4
Inne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Płeć					
Kobieta	37,6	46,6	41,9	35,0	36,8
Mężczyzna	62,3	53,4	58,1	65,0	63,2
Brak danych	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Wiek					
Do 24 lat	11,8	12,1	2,2	6,2	8,6
25 do 34	32,0	25,0	15,8	22,7	19,0
35 do 44	35,7	33,9	30,4	40,3	41,0
45 do 54	12,3	13,4	33,0	19,6	20,0
55 do 64	6,4	13,4	12,9	8,4	8,5
65 i więcej	1,8	2,2	5,7	2,7	2,9

*) suma przekracza 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Tab. 43. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów (w %) – cz.3

	Niderlandy	Austria	Dania	Irlandia	Norwegia
Długość pobytu					
1 do 3 noclegów	40,4	56,9	57,9	28,3	46,6
4 do 7 noclegów	45,2	36,6	38,2	47,8	44,9
8 do 28	14,4	6,1	3,9	19,4	8,5
Ponad 4 tyg.	0,0	0,5	0,0	4,6	0,0
<i>Średnia liczba noclegów</i>	<i>4,5</i>	<i>3,9</i>	<i>3,7</i>	<i>6,9</i>	<i>4,3</i>
Organizacja przyjazdu					
Zakup pakietu	11,4	30,7	23,8	6,6	23,9
Zakup części usług	6,9	12,4	17,0	15,5	12,7
Tylko rezerwacja	30,9	8,4	24,2	22,4	22,0
Przyjazd samodzielnie zorganizowany	50,8	48,5	35,0	55,5	41,5
Cel pobytu					
Wakacje, zwiedzanie kraju, wypoczynek	25,1	35,2	9,7	27,0	9,9
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	10,8	24,3	7,0	26,3	23,9
Cel zdrowotny	6,6	1,6	0,2	3,7	2,4
Sprawy zawodowe lub służbowe	29,3	22,8	64,3	22,4	44,2
Prywatny przyjazd szkoleniowy	0,0	0,0	1,1	2,5	1,1
Podjęcie dorywczej pracy	0,4	0,0	0,0	0,8	1,1
Zakupy	6,2	4,1	1,4	0,8	3,6
Cele religijne	0,0	1,9	0,0	0,2	1,1
Odwiedziny miejsca pochodzenia	3,9	0,5	3,5	9,9	0,0
Tranzyt	5,8	3,8	3,6	0,8	0,2
Inne cele	11,9	5,8	9,2	5,6	12,5
Struktura przyjazdów służbowych					
Udział w targach i wystawach	1,3	1,1	3,5	0,9	2,6
Udział w kongresie, konferencji	11,8	13,3	33,3	7,0	12,7
Samodzielne interesy	26,2	23,8	28,1	62,2	56,4
Interesy w imieniu firmy	23,5	38,5	29,8	9,6	20,5
Transport	27,9	7,2	1,8	1,7	0,0
Inne służbowe	9,2	16,1	3,5	18,7	7,7
Rodzaj bazy noclegowej*					
Hotele, motele	63,7	51,2	77,7	32,0	73,2
Pensjonaty	6,2	7,6	10,6	21,6	8,3
Letnie domy	1,1	0,5	2,3	0,6	0,0
Kemping	1,6	0,0	0,1	0,2	0,0
Kwatery prywatne	6,5	4,3	3,5	5,6	1,2
U rodziny, znajomych	19,0	34,8	8,1	44,6	18,4
Inne miejsca noclegów	3,1	3,8	0,1	0,2	0,0
Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy					
Jedna	55,8	20,2	34,5	23,0	32,1
Dwie	16,1	21,1	45,1	32,6	37,3
Trzy	9,6	17,0	5,7	21,2	18,1
Cztery	7,3	12,0	4,5	11,2	4,6
5 do 10	10,8	28,0	7,9	11,5	6,8
11 i więcej	0,4	1,6	2,3	0,6	1,2
Brak danych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Średnia liczba wizyt</i>	<i>2,2</i>	<i>3,8</i>	<i>2,5</i>	<i>2,9</i>	<i>2,3</i>

	Niderlandy	Austria	Dania	Irlandia	Norwegia
Odwiedzane województwa*					
Dolnośląskie	15,4	10,2	14,6	18,3	4,5
Kujawsko-pomorskie	0,4	1,6	2,3	4,6	0,0
Lubelskie	1,9	2,3	1,1	5,4	1,1
Lubuskie	0,0	1,6	2,3	1,6	0,0
Łódzkie	3,5	1,6	1,1	6,1	2,3
Małopolskie	11,5	40,4	10,1	17,9	22,5
Mazowieckie	17,2	13,1	39,4	1,9	32,7
Opolskie	0,0	9,0	0,0	2,5	0,0
Podkarpackie	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0
Podlaskie	1,9	2,7	5,7	0,8	5,6
Pomorskie	3,1	8,6	19,4	22,2	23,9
Śląskie	3,1	3,6	3,4	2,7	5,6
Świętokrzyskie	3,5	1,6	1,1	0,8	1,1
Warmińsko-mazurskie	5,0	2,4	3,4	8,9	1,2
Wielkopolskie	4,6	5,1	2,3	11,0	4,5
Zachodniopomorskie	32,7	3,3	2,9	4,2	2,8
Odwiedzane miasta*					
Szczecin	32,7	3,3	2,9	4,0	2,8
Gdańsk	2,7	6,7	19,4	22,2	22,7
Poznań	4,3	3,2	2,3	6,4	4,5
Łódź	3,5	1,6	0,0	5,7	1,2
Warszawa	17,2	12,6	36,0	1,9	30,4
Białystok	0,0	0,5	2,3	0,4	5,6
Wrocław	13,4	9,0	13,5	13,2	4,5
Częstochowa	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1
Kraków	11,1	38,3	10,1	17,7	18,0
Katowice	2,7	1,6	1,1	1,4	1,1
Lublin	1,1	1,0	1,1	0,6	0,0
Żadne	13,6	26,5	18,1	29,2	12,5
Transport					
Samolot	34,6	27,4	97,9	60,1	97,9
Samochód	51,4	66,0	1,8	16,0	1,6
Pojazd ciężarowy	12,5	3,3	0,1	0,0	0,0
Prom	0,0	3,3	0,2	16,0	0,4
Autokar	1,6	0,0	0,0	8,0	0,0
Inne	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Płeć					
Kobieta	46,0	43,1	21,3	33,8	39,2
Mężczyzna	54,0	56,9	78,7	66,2	60,8
Brak danych	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Wiek					
Do 24 lat	2,3	1,3	2,3	8,0	2,3
25 do 34	18,4	11,9	15,9	27,2	25,0
35 do 44	32,1	31,5	46,6	30,8	45,4
45 do 54	29,4	22,8	27,6	22,8	16,6
55 do 64	12,4	24,3	5,2	10,2	9,6
65 i więcej	5,4	8,2	2,5	1,0	1,2

* Suma przekracza 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Tab. 44. Charakterystyka przyjazdów według krajów pochodzenia turystów (w %) – cz.4

	Belgia	Hiszpania	Czechy	Słowacja	Ogółem
Długość pobytu					
1 do 3 noclegów	47,7	14,8	78,0	67,5	61,3
4 do 7 noclegów	44,5	66,7	19,1	29,7	28,5
8 do 28	7,7	18,4	2,9	2,8	9,4
Ponad 4 tyg.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9
<i>Średnia liczba noclegów</i>	<i>4,2</i>	<i>6,1</i>	<i>2,4</i>	<i>2,9</i>	<i>3,9</i>
Organizacja przyjazdu					
Zakup pakietu	33,5	30,4	9,3	13,7	14,2
Zakup części usług	18,7	12,1	7,5	20,1	8,7
Tylko rezerwacja	10,3	13,4	9,6	15,3	8,9
Przyjazd samodzielnie zorganizowany	37,4	44,1	73,6	50,9	68,3
Cel pobytu					
Wakacje, zwiedzanie kraju, wypoczynek	13,6	31,3	16,5	20,8	19,2
Odwiedziny u krewnych lub znajomych	12,3	28,9	14,7	13,9	18,1
Cel zdrowotny	5,8	3,1	4,9	3,7	3,2
Sprawy zawodowe lub służbowe	44,5	15,7	43,9	39,5	24,7
Prywatny przyjazd szkoleniowy	1,3	4,0	1,1	1,5	2,3
Podjęcie dorywczej pracy	5,2	0,9	0,6	1,1	1,0
Zakupy	1,3	2,2	5,1	4,8	10,2
Cele religijne	1,9	1,3	1,4	2,6	1,4
Odwiedziny miejsca pochodzenia	2,6	2,2	0,2	2,2	3,4
Tranzyt	1,3	2,7	7,7	4,2	10,0
Inne cele	10,3	7,6	3,8	5,7	6,5
Struktura przyjazdów służbowych					
Udział w targach i wystawach	1,4	5,7	1,2	1,9	3,2
Udział w kongresie, konferencji	18,8	20,0	6,6	12,1	10,4
Samodzielne interesy	18,1	31,4	13,1	43,2	27,2
Interesy w imieniu firmy	42,0	37,1	15,8	26,2	28,5
Transport	2,9	0,0	54,6	11,3	20,0
Inne służbowe	16,7	5,7	8,7	5,2	10,8
Rodzaj bazy noclegowej*					
Hotele, motele	78,7	51,5	40,0	53,5	44,2
Pensjonaty	8,1	5,8	10,6	9,1	10,4
Letnie domy	0,6	2,2	0,7	1,2	0,8
Kemping	1,0	0,9	2,0	1,4	2,1
Kwatery prywatne	2,6	7,2	6,6	11,4	6,7
U rodziny, znajomych	10,6	32,9	20,3	19,7	27,3
Inne miejsca noclegów	1,3	1,3	22,5	4,0	10,5
Liczba wizyt w ciągu 12 miesięcy					
Jedna	28,1	53,9	13,4	28,9	29,9
Dwie	26,5	25,1	14,2	18,9	18,1
Trzy	9,7	12,5	9,5	17,7	11,5
Cztery	20,3	3,6	9,7	9,8	5,8
5 do 10	12,9	4,5	32,6	17,9	16,9
11 i więcej	2,6	0,4	20,4	6,8	16,8
Brak danych	0,0	0,0	0,1	0,1	0,9
<i>Średnia liczba wizyt</i>	<i>3,5</i>	<i>1,9</i>	<i>8,2</i>	<i>4,2</i>	<i>7,7</i>

	Belgia	Hiszpania	Czechy	Słowacja	Ogółem
Odwiedzane województwa*					
Dolnośląskie	12,6	10,3	21,6	1,1	10,3
Kujawsko-pomorskie	1,9	0,4	1,0	0,8	2,0
Lubelskie	2,3	1,8	2,0	3,2	7,0
Lubuskie	0,6	0,4	1,9	0,3	7,7
Łódzkie	3,5	1,8	9,0	12,4	3,1
Małopolskie	30,3	26,8	18,8	62,3	14,9
Mazowieckie	39,0	31,3	12,0	5,8	14,4
Opolskie	1,3	2,2	8,0	0,3	2,0
Podkarpackie	1,0	0,9	0,4	2,0	4,8
Podlaskie	0,0	0,4	0,3	0,1	7,5
Pomorskie	2,6	2,2	2,0	2,3	7,1
Śląskie	9,0	10,3	20,6	8,2	3,9
Świętokrzyskie	2,6	4,0	3,1	0,4	1,1
Warmińsko-mazurskie	0,0	0,0	0,6	1,4	3,1
Wielkopolskie	9,0	16,3	4,5	1,9	6,2
Zachodniopomorskie	0,0	0,0	0,9	0,3	11,9
Odwiedzane miasta*					
Szczecin	0,0	0,0	0,4	0,1	11,4
Gdańsk	1,6	1,8	1,8	2,3	6,7
Poznań	8,4	15,4	2,4	1,7	5,1
Łódź	1,9	0,9	4,2	10,1	2,2
Warszawa	35,2	30,4	8,9	4,8	12,6
Białystok	0,0	0,0	0,2	0,1	6,3
Wrocław	11,3	9,8	11,7	0,7	7,1
Częstochowa	0,0	0,0	1,2	0,2	0,1
Kraków	23,9	24,6	16,7	50,0	13,1
Katowice	5,2	4,0	6,1	4,0	1,9
Lublin	0,0	1,3	1,3	1,3	4,0
żadne	22,6	18,8	49,8	26,5	34,0
Transport					
Samolot	94,2	90,8	20,0	39,7	29,3
Samochód	4,8	9,2	44,9	50,1	50,9
Pojazd ciężarowy	0,0	0,0	30,0	7,1	11,7
Prom	0,0	0,0	0,3	0,2	2,4
Autokar	0,0	0,0	4,7	2,1	5,5
Inne	1,0	0,0	0,1	0,8	0,2
Płeć					
Kobieta	38,1	52,1	30,4	40,0	37,6
Mężczyzna	61,9	47,9	69,5	60,0	62,3
Brak danych	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Wiek					
Do 24 lat	2,9	8,1	4,4	5,0	3,8
25 do 34	20,6	36,0	17,5	29,4	18,7
35 do 44	46,5	30,9	41,3	37,0	37,8
45 do 54	21,6	17,4	24,9	18,1	25,1
55 do 64	5,8	5,4	8,9	9,2	11,6
65 i więcej	2,6	2,2	3,1	1,2	2,9

* Suma przekracza 100%, ponieważ respondenci mogli wskazać więcej niż jedną odpowiedź.